

ZIMNICA

Dejan Krstić

ZIMNICA

Copyright © 2024 by Dejan Krstić

Lektura i Korektura: Violeta Jovičinac - Petrović

All rights reserved. No part of this book may be reproduced or transmitted in any form or by any means without written permission from the author.

Printed in the USA by 48 Hour Books

PROLOG (2003)

- Kada nema da se puši, svaka nada tad' se ruši -
prošaputala je Jelena i napravila grimasu koja je najbolje
dočaravala njeno raspoloženje.

Prošlo je dvadeset i osam sati od kako je zapalila
poslednju cigaretu, pa je od ranog jutra bila loše volje.
Nervozna, razdražljiva i neispavana. Od kada zna za sebe,
a pamti prilično dugo, neraspoloženje je lečila metlom,
krpom i usisivačem - pa je čistoća kuće zavisila od
stepena domaćicinog namćorluka. Kuhinja je blistala a
kupatilo sijalo a čist veš na terasi. U pauzama velikog
spremanja svađala se sa akterima televizijske emisije.
- Slušaj ove budale, molim te! - polemisala je sama sa
sobom dok se voditeljka obraćala gledaocima:

„U nedavno sprovedenoj anketi za najpopularniju
srpsku psovku svih vremena proglašena je poznata
sentenca 'Idi u pičku materinu!' U našem studiju je
lingvista i filozof Gvozden Mileusnić, koji će psovku
analizirati iz različitih naučnih uglova. Profesore, izvolite.
„Kada nekoga pošaljemo „u pm“, postavlja se pitanje da
li se poruka odnosi na prostor tj. na pravac kretanja, u
značenju „idi odakle si prvobitno došao“! Skraćeno: „Marš
u svoju genetsku postojbinu!“ Ovako bi glasila blaža
varijanta semantičkog sustava ove složene sintagme.
Pomenutu psovku“, nastavio je Mileusnić, „možemo
tumačiti i pomoću seksualno-incestualne teorije
Sigmunda Frojda. Psihoanaliza nas uči da opsovanoj osobi
ne poručujemo ništa drugo no da se lati polnog organa i
usmeri ga u pravcu stidne zone svog porekla. Tako,
uvreda postaje još intenzivnija a meta ranjivija.“

„Hvala na objašnjenju gospodine Mileusniću. Sve
što ste izrekli odnosi na muški rod i njihovu alatku. Šta
ćemo kada je u pitanju nežniji pol?“

„U Vojvodini odavno imamo ekvivalentnu psovku
za devojčice, a ona glasi 'Idi u očin'! Ova tema je jako
složena i suguran sam da mnoge aspekte danas nećemo
stići da objasnimo. Na primer, kako na ovaj izraz gledaju
pripadnici LGBT populacije. O tome bismo mogli nekom

drugom prilikom, s obzirom na to da ste obećali da ću češće gostovati u programu. Ovi honorari mi puno znače, pošto zidam vikendicu na Fruškoj gori“, zaključio je Mileusnić.

- Koji sam ja kreten! Gubim vreme gledajući ove gluposti... - nervirala se Jelena. Lepo je moja profesorka Tina Tešić nekada govorila: „Politika je jeftina igračka za zaludivanje naroda, demokratija je farsa, a mediji obična šarena laža!“ - zaključila je pristavljajući lonče za kafu.

Crvena džezva služila je samo za duplu tursku i posebne vrste raspoloženja. Nestrpljivo je lupkala nogom u pod, dok je čekala da šporet završi svoj deo posla. Voda je provrila i pucketanjem po vreloj ringli davala Jeleni na znanje da je vreme za kafu i šećer. - Evo, idem! Šta si se razgalamila! Bez cigare mi ionako nećeš prijati!", prekorevala je vodu u lončetu. Iz velike bele konzerve sa plavim kuvarom sipala je slatke granule, a iz manjeg 'kuvara' tamni brazilske prah. Kada je kroz kafu prošao i treći ključ, skinula je džezvu sa šporeta, kašičicom sipala penu a onda i čarobnu kafenu vodicu. Taman se spremala za prvi srk, kada je zazvonio telefon.

- Dobar dan, Petar Tešić ovde. Jelena, ti si?

- Tešo! Bože dragi, da li je moguće! Bukvalno pre pet minuta, setila sam se tvoje mame. Podignem slušalicu - i čujem tvoj glas, posle toliko godina!

- Šta radiš, drugarice moja? - pitao je Teša.

- Evo, pijem kafu pa ću da pečem paprike za zimnicu. Kako si, čoveče? Gde si? Šta radiš, pričaj! Zašto si se ućutao?

- U Beogradu sam, Jelo. Malopre sam stigao. Voleo bih da se što pre vidimo, važno je!

- Nema problema, Tešo. Slobodna sam. Kad god tebi odgovara, tu sam.

Prijateljstvo Jelene Gajić i Petra Tešića traje od osnovne škole. Zajedno su išli i u gimnaziju. Jelena je potom u Beogradu studirala književnost, a sada radi u Borči kao nastavnik maternjeg jezika. Teša je u zlo doba otišao u JNA, kada ga je zadesio rat... Posle čega su život

i on krenuli nekim drugim, neplaniranim I uzbudljivim putem.

- I da znaš, tebi sam prvo želeo da javim - dobio sam sestru!, - pohvalio se Petar.

- E Tešo, Tešo... - nastavila je Jelena - sa tobom nikada nije dosadno! Očekivala sam da si se oženio, a ti javljaš da si u ovim godinama dobio sestru! Pa kako, pobogu?!

ONE YEAR AGO / GODINU DANA RANIJE CHOWCHILLA, CALIFORNIA/ ČOUČILA, KALIFORNIJA

Na prijavnici Centralnog zatvora u kome kaznu izdržavaju žene osuđene na dugogodišnju robiju, posetioci su strpljivi i zagledani u daljinu, baš onako kao kad se na reci čeka riblji plen. Šarolikost radoznalih i strpljivih je upadljiva, modni trendovi raznoliki a rasni profil ujednačen. Na ulazu, pretres do gole kože. Čuvar je detaljno opipavao krupnog crnca obrijane glave. Prvo uši, da slučajno ne sakrije nešto praškasto, pa ramena, grudi... Najduže se zadržao kod leve butine. U sledećoj prostoriji dvadesetak posetilaca strpljivo je čekalo svoj red. Stolice tapacirane, neočekivano udobne, na zidu blindirani televizor zaštićen neprobojnim staklom a u svakom ćošku automati za kafu i sokove. Većina posetilaca su muškarci, nervozni, rasno šaroliki, crno-belo-braonkasti, vrpole se, gledaju u telefone, uzdišu... Službenik je uz mnogo truda lomio jezik:

- *Petar Tešić u poseti zatvorenici Hristini Tešić!*

Šalteru prilazi muškarac čija se glava videla iz svakog ugla čekaonice. Elegatan, proćelav, atletski građen... Nekoliko dama, nestašnim pogledom, već ga je odmerilo ispod oka. Uniformisani stražar proverava isprave i sprovodi dugajliju u sobu za posete. Koji minut kasnije pojavljuje se starija žena, kratke, sede kose odevena u narandžastu, zatvorsku uniformu. Ni veliki podočnjaci, ni pogled ispunjen tugom nisu mogli prekriti

nežnost i dobrotu koja je zračila iz njenih očiju. Osuđena je na doživotnu robiju zbog ubistva muža, a sin joj je danas prvi put došao u posetu. Stražar je pomogao ženi da se smesti. Pomerila je lance i zgrabila telefonsku slušalicu:

- Sine moj, hvala ti što si došao!

Od očeve smrti, Petar Tešić još uvek nije mogao da se vrati u stvarnost jer su se u njoj ukrštale mračne misli, čudne ideje i različite emocije. Trudio se da porodičnu tragediju sagleda što realnije. Detalje je pažljivo analizirao i nanovo im se vraćao u beskraj. Vreme je prolazilo, pamet se bistrila a kocke polako slagale. Logika je neukrotiva zver u stalnom ratu sa životnim iskustvom, ili što bi pesnik rekao: „Nevažno je to sve skupa,/ sećanje je čudna lupa / koja sitne stvari uveličava“. Zato je ljubav za Petra uvek bila ispred logike a majka iznad svih zakona, posebno ovog po kome je osuđena. Želeo je da pravdu istera na čistinu i dokaže istinu. Tužno je gledao majku. Progutao je knedlu i nežno je zamolio:

- Ti znaš da nikada nisam birao jednostavan put. Gazio sam stazama zla, mržnje i besmisla. Znam majko, ni tebi nije bilo lako!

- Uradiću sve da ti pomognem i da te iz ovog pakla izvučem. Samo jedno od tebe tražim - reci mi istinu, ma kakva ona bila. Molim te!

Hristina je obrisala oči i dotakla pregradno staklo, zamišljajući da miluje sina. Htela je nešto da kaže ali joj suze nisu dale. Grcala je, i u pola glasa obećala:

- Hoću, sine! Sve ću ti ispričati! Nemam šta da krijem, a ni da izgubim... osim tebe - a to majka nikada neće dozvoliti!.

Stražar je objavio da je poseta završena. Majka i sin su se dogovorili da Petar ponovo dođe kroz dve nedelje, kada zatvorenica 34581-085 bude imala pravo na sledeću posetu. Na zatvorskom parking, Petar je osetio i tegobu i olakšanje. S majkom se dugo nije video. Ponovni susret je, pored radosti, doneo i tugu. Izgledala je

nemoćno i skrhano. Za kratko vreme je ostarila. Nije tajna da je on, kao i drugi muškarci sa Balkana, oduvek bio mamin sin. I sa ocem se lepo slagao, ali je mama Tina uvek zauzimala posebno mesto u njegovom srcu. Jaka, principijelna, pametna i odvažna žena. Nije bio pristrasan, njegovo mišljenje delili su svi koji su poznavali Hristinu Tešić. „Život teče dalje“, pomislio je, „od jadikovanja koristi nema. Moram joj pomoći jer nema ko drugi. Ja sam joj sve što joj je na svetu ostalo.“

Petar je teško podnosio zatvorene prostore. Mnogo toga je u životu prošao i svakojake traume spoznao. Poželeo je da zapali cigaretu. U Kaliforniji, pušači su građani trećeg reda, pa je lakše naći galantnog Jermena nego naznačeno mesto na kome je moglo da se zapali. Prepešačio je najmanje pola kilometra, pre nego što je spazio od cigala sazidanu pepeljaru i dva mučenika koji su, poput parne lokomotive, popunjavali ispražnjene zalihe nikotina u krvi. Pozdravio je duvanske sapatnike i sam zapalio jednu. Razmišljao je o majci i nezavidnom položaju u kome se nalazi. Brinuo i o njenom zdravlju, o mentalnom stanju, o nesrećnoj sudbini koja joj je, ko zna kako i zašto, baš ovakva namenjena. Dok je razmišljao, mahinalno je oblikovao žar na vrhu cigarete. Povukao je jako i namah osetio snagu nikotina koja je prolazila kroz filter. Iznenada mu se obratio jedan od pušača:

- *Zdravo! Izvini što te ovako prepadam, da nisi ti snajperista Piter iz Prve divizije?*

- *Jesam! - odgovori Petar iznenađeno.*

- *Odmah sam te prepoznao, ali mi je bilo neprijatno da ti se obratim... Ja sam Majk Sotirovski, bio sam u Drugoj brigadi - reče krupan muškarac kratke smeđe kose, dok je pružao ruku saborcu.*

Zapalili su još po jednu i počeli da čeprkaju po ratnim uspomenama. Majk je postao marinac odmah po završetku srednje škole.

- *Nisam baš bio neki đak a zanati me nisu zanimali. Bilo mi je glupo da radim u prodavnici ili da konobarishem. Prijavio sam se u vojsku, mada o njoj nisam puno znao.*

Da jesam, sigurno bih drugačiju odluku doneo - obajsnio je Petrov sagovornik.

Druženje su nastavili van zatvorskog kruga. Dok je napuštao parking, Petar je osetio kako mu se želudac steže a knedla u grlu raste. Imao je utisak kao da se s majkom zauvek rastaje. Pred očima su mu proletele slike iz detinjstva. Leto u Kragujevcu, kišno popodne, šetnja sa roditeljima. Dok su prolazili pored bioskopa „Pionir“, majka je posmatrala plakate sa filmskim repertorom a otac je zamišljeno gledao prema ulazu. Tamo je Fikret prodavao kikiriki, semenke, orasnice i sličice hobby gum. 'Ko sakupi sve fotografije različitih prevoznih sredstava, dobiće ista ta vozila - ali odistinski, u prirodnoj veličini!' Nagrade su predstavljale ispunjenje dečaćkih snova svih kolekcionara: moped, poni bicikl ili električni vozić. „Dajte mi deset kesica“, reče otac Fikretu. Osmeh je prekrpio majčino lice a neizmerna sreća Petrovo.

Iz prošlosti se prebacio u sadašnjost u kojoj su osmesi i sreća postali izuzetak od surovih životnih pravila. Vozio je iza marinca koji je krstarilo pustim ulicama Čouićile. Na putu do Majkove kuće svratili su „Kod Pedra“, gde su pravili najbolju kesediju u gradu. Od dolaska u Ameriku, Petar se brzo privikao na raznovrsnu hranu. Degustirao je kineske, indijske i meksičke specijalitete i u svakoj od ovih kuhinja pronašao nešto što mu odgovara. Kao dobar domaćin, Majk je naručio za obojicu, pre nego što su se dotakli ratnih tema otkrio je srpskom saborcu da radi kao pravnik u ženskom zatvoru. Petrovo lice se ozarilo. „Sudbina!“, pomisli.

- Čekaj, pa ti reče da nisi voleo školu! Kako to da si završio pravo? - iznenadio se Tešić.

- Vojska me je opametila. Shvatio sam da je lakše učiti nego ratovati. Po povratku iz Iraka i Avganistana ubrzo mi je istekao ugovor. Odmah sam upisao fakultet. U vojsci sam uštedeo malo para, a tokom studija radio sam kao obezbeđenje u noćnim klubovima.

Porodica Sotirovski živela je na periferiji grada. Neprekinuti lanac pravilno raspoređenih kuća koje su ličile jedna na drugu privukao je Petrovu pažnju. „Kod

nas bi rekli da je ovo glupo i jednolično, a ne smeta im kada istoj ulici pored kuće iz devetnaestog veka - koju bi morali paziti kao tinejdžera na Tajlandu - sagrađe modernu zgradu od stakla i metala! Arhitektura na zapadnoj obali Amerike podsećala ga je na kuću u kojoj su živeli Ivica i Marica, a u nekima od njih verovatno su obitovale i babaroge. Srebrni kamionet Majk je parkirao u garaži, dok je Petar svoju hondu ostavio u dvorištu. Tog jutra, domaćica je sa ćerkicom otišla u posetu majci, koja je imala farmu na suprotnoj strani kalifornijske ravnice. Gost je primetio da porodica Sotirovski ne brine previše o higijeni. Prašina se golim okom videla u svakom kutku njihovog porodičnog gnezda. Izgužvano odelo razbacano na sve strane, prljavi sudovi, ostaci hrane i braonkasti „poklon“ koji je u uglu kuhinje ostavio pas Džasper. Mnogo više pažnje porodica Sotirovski poklanjala je alkoholnoj kolekciji. Zbirka uredno poslaganih flaša krasila je bar koji je pregrađivao kuhinju od trpezarije. Ratni drugovi su nazdravili uz tekilu, limun i so a onda su reč po reč, dočekali zoru. U šest sati oglasio se prvo budilnik a onda i Majk.

- Moram na posao, a ti nemoj da kreneš dok se ne otrezniš. Polako i bez žurbe. Videćemo se sutra, poručio je domaćin promuklim glasom. -Jebem ti mamurluk i ko ga izmisli! - gundao je u sebi.

- Matori, hvala ti na svemu, a ovo za mamu ti nikada neću zaboraviti - zahvalio se Petar, okrenuo na drugu stranu i zaspao.

Probudio oko podneva. Prvo je popio tri brufena, a potom i duplu kafu. Čekao je da se alkoholna izmaglica sasvim povuče a onda krenuo nazad u Arizonu. Kada je stigao kući, na brzinu je spakovao čist veš, nešto od odeli, kompjuter i „higijensku družbenicu“, kako je od milja zvao omanju kožnu torbu s kojom je proputovao čitav svet. Sredinom maja prve vrućine su podsećale stanovnike Arizone da im se bliži pakleno, pustinjsko leto. Želeo je da sačuva floru bez faune pa je u kući podesio termostat a u dvorištu programirao prskalice. Ključ je

ostavio prvoj komšinici, uz molbu da mu povremeno zalije muškatlu.

- Ne brini ništa, komšija - poručila je suseda - zalivaću je kao svoju.

Još jednom je proverio vrata i prozore, zaključao kuću i krenuo nazad u Kaliforniju. Tokom burne noći na periferiji Čouičile, drugar mu je obećao da će majku moći da posećuje svakoga dana. Posavetovao ga je da uzme punomoćje i tako je zastupa na sudu. Prema zakonu države Kalifornija to je moguće i lako ostvarivo. „Nije loše kada se čovek sa pravnicima druži“, pomislio je uz zadovoljan osmeh. Seo je u hondu i uz muziku Azre, Haustora i Lenarda Koena grabio prema odredištu. Predveče je stigao u Čouičilu i smestio se u motelu na Prosperiti bulevaru, a već narednog jutra započeo još jednu avanturu. Barem toga mu u životu nije manjkalo. Kao pravni zastupnik zatvorenice 34581-085, Hristine Mišković Tešić, Petar je imao pravo da u zatvoru koristi službeni ulaz i da sa klijentkinjom razgovara u kancelariji rezervisanoj za advokatske posete. Tog dana, majka i sin su krenuli u borbu sa vetrenjačama američkog pravosudnog sistema. Hristina je održala obećanje i počela svoju dugu, mučnu i iskrenu životnu priču.

I DEO

KRAGUJEVAC, JUGOSLAVIJA (1969)

- Razumem, drugarice, ali mi nije lako da vas shvatim. Za istraživanje su, osim dobre volje, potrebna i sredstva. Činim sve što mogu, ali bez poklona se u svatove ne ide. Znam, ali... Snažna eksplozija prekinula je telefonski razgovor profesora Bogdana Tešića.

- Ne znam šta je... ali ne zvuči dobro. Moraću da prekinem vezu.

U hodnicima fakulteta vladao je opšti haos. Studenti su bežali, profesori ih u stopu pratili. Kada pripuca, hrabrost nestaje a strah pokreće misli. Bogdan je izašao iz kabineta i naleteo na zajapurenog dugokosog mladića. Pitao je šta se dešava.

- Profesorka Radovanović je kiselinom gađala bibliotekara Strahinju, i promašila ga. Onda je, onako besna, nešto smučkala i napravila eksploziju. Raznela je pola hemijske laboratorije!

- Pa zašto?! Naopako... - začudio se profesor.

- Priča se da se ovaj iz biblioteke smuvao s nekom studentkinjom, a znate kakve su prevarene žene!

- Ali, koleginica Radovanović je udata! A Strahinja je, koliko znam, udovac...

- Ko će ga znati, profesore... Ovo je luda kuća! Nego... bežimo, dok je vreme!

Profesor Tešić se vratio u kabinet. Baš kada je hteo da okrene brojčanik telefona, ovaj je zazvonio.

- Profesor Tešić, izvolite... Odloženo?! Da, da u redu je... Znete li za kada se odlaže? ... Nema problema!

Javili su mu da je zbog vanrednog partijskog sastanka odložen. Stručni savet profesora prirodnih nauka. „Ideologija - uvek ispred nauke!“, pomislio je, „Ali ne mari, ostaje mi više vremena za šahklub!“ Na brzinu je zapakovao pogačice sa čvarcima i litarsku flašu jogurta - sve što mu je od doručka ostalo, i odneo tetkici Radi.

- Tolike škole si završio, sinko - govorila mu je - ali se nisi pokondirio! Mlad, lep, pametan i prirodan... ljubi tebe tvoja teta Rada!

Pitao se zašto je kolegijum odložen. Od kada je drug Tito najavio nove mere štednje i stabilizacije, drugovi su stalno sastančili i lagano se, kao girice, pekli na žeravici samoupravnog socijalizma. Bogdan je stavio stvari u torbu, prebacio je preko ramena i napustio zgradu. U Velikom parku prepodnevna gužva, graja, sreća i veselje. Deca su izvela roditelje u šetnju. Klinci u kolicima nezainteresovano su posmatrali prolaznike, a oni koji su hodali, punom brzinom su jurili oko fontane. Penzioneri su se kočoperno borili za svoj komad promenade i mesto na klupi pored spomenika. Ljubavni parovi bi im sve prepustili za - trunčicu privatnosti i intime. Nažalost, morali su da se dovijaju. Mladi par se strasno ljubio sakriven iza debelog stabla, kada se oglasio „penzionerski radar“:

- Ju-juu-juuu!!! Ovim mladima baš ništa nije sveto!!! - bunila se gospođa s trenutnim prezirom na licu i trajnom frizurom na glavi.

- To samo na onu stvar misli! - uzvratila penzioner s rukama na turu.

- A vama su decu sigurno donele rode? Ili, možda, ševe? Neke ptice sigurno jesu, kad se toliko iščuđavate! - ne izdrža mladić koji je sa knjigom pod miškom krupnim koracima grabio prema fakultetu.

DRVIKUR

Dok je hodao Glavnom ulicom, profesor Tešić se preslišavao da li mu je žena poručila da joj nešto iz dućana donese. Kod bifea „Park“ naleteo je na čika Ljubu sa čijom ćerkom je išao u gimnaziju.

- Bogdane, 'ajmo u bife na po jednu. Ja ću kao i obično špricer i drvikur, a ti naruči po svom ukusu - samo da je alkoholno! Čika Ljuba kabeze ne plaća!

- Hvala, čika Ljubo, ali stvarno žurim. Da pomerimo za sledeću nedelju?
- Važi, sine, ja sam tu svakog dana. Svrati da popijemo i da se ispričamo!

Bogdan je produžio prema odredištu. Udahnuo je nekoliko kubika prolećnog vazduha, „obogaćenog“ mirisom benzina i po prvi put obratio pažnju na zgrade pored kojih je prolazio svakoga dana. Išao je desnom, sunčanom stranom ulice i zagledao lepe devojčice. Dok je prolazio pored berbernice „Ideal“ setio se detinjstva i svojih prvih šišanja. Kao klinac, sa dedom je redovno dolazio kod frizerke Zorice koja je vešto flertovala sa svojim vremešnim mušterijama. Dozvoljavala im je staračke vragolije, a zauzvrat dobijala odličan bakšiš. Bogdanov deda nije čekao da stigne penzija, već je kod napupele berberke odlazio krajem meseca, tad je bila manja gužva. Tako je imao više vremena da ispriča mladalačke nestašluke i da Zoricu oraspoloži novim vicevima. Bogdan bi sedeo na konjiću za ljuljanje, dok mu je iz nepostojećeg frizerskog kataloga strave i užasa sledovala „šerpa-frizura“. Lepa Zorica bi ga mašinicom šišala u krug, nemilosrdno kreirajući najružnije šiške koje savremeni svet pamti još od dvadesetih godina dvadesetog veka, kada su pisci nadrealisti dobrovoljno pristajali na ovako jeziv izgled. Kada je mnogo godina kasnije, formiran je Haški tribunal, Bogdan je sa nekolicinom drugara iz kraja predložio da se i protiv frizerke Zorice pokrene optužnica, za nanošenje duševnog bola. Inicijativa nije uspela, jer su penzioneri skupili više potpisa kako bi odbranili sisatu berberku. I tako, pošto bi ostali bez kose, lepote i dostojanstva, deda i unuk su išli na čevape, špricer i sok od borovnice.

- Dobar dan, profesore! - sanjarenje je prekinuo glas lepe plavuše.

- Otkud vi, koleginiце?! Brinuli smo što vas nema na vežbama danas.

- Izvinite, morala sam da odvedem mamu kod lekara. Pitaću kolege šta ste danas radili.

- Nema problema... Ako nešto treba, slobodno me potražite.

Prošao je pored obučarske radnje „Aca Šuća“, kuće Mike Faje, KUD-a „Abrašević“ i stigao do kafane „Balkan“. U restoranu, klasična podnevna atmosfera. Gužva, larma, miris duvana i sveže prženog luka. Na prelazu iz jutra u dan, stalni gosti su ispijali kaficu i prvi aperitiv. Okasneli posetioci pijace, s punim cegerima u rukama, smišljali su odgovor na pitanje koje će ih uskoro kod kuće sačekati: „Pa dobro, čoveče, gde si do sada?!" Zalutao bi i poneki vernik, posle jutarnje službe u obližnjoj crkvi. Ne tako davno, učenicima je bio zabranjen ulaz u kafanu, a đачke kape i uniforma odavale bi ih pri pokušaju da krišom umaknu šefu sale. Tog dana, na desetine učenika obližnje Gimnazije svratilo je posle časova „da vide koga ima“. I da budu viđeni. Bogdan se zaustavio na ulazu. Pogledom je šarao po kafani i osmatrao svaki sto. Tražio je poznato lice, i našao ga. Kolega Bratislav Tica. Profesor sociologije na fakultetu. Čovek sa tri nadimka - Braca, Tica, Kanarinac - bio je leđima okrenut ulazu i nije ga odmah spazio. Čitao je podebelu knjigu koja je pretila stabilnosti kafanskog stola. Zanesen literarnim štivom, Braca je nekontrolisano povlačio sadržaj lule koja je nemo pozivala vatrogasce na akciju. Kroz oblak dima čuo se muški glas.

- Dobar dan, profesore! Može li jedan vinjačić na moj račun, ili bi ste možda nešto prezalogajili? - pitao je mršavko razbarušene plave kose.

- Sitno je to podmićivanje, Markoviću... Fridrih Niče mora da se pročita, a koliko se sećam, ni esej o Sokratu nisi završio! Za sve to ni flaša najskupljeg francuskog konjaka ne bi zaleгла! - odbrusio je šaljivo Kanarinac.

Braca je bio redovni posetilac Gradske kafane i sa nekolicinom stalnih gostiju delio rezervisani sto na kraju separea. U zavisnosti od rasporeda časova, filozofskih i književnih dela koja je sa studentima analizirao, razlikovala se alkoholna rutina profesora Tice. Zimi su na programu bili ruski pisci i sovjetski

teoretičari, pa je uz depresivno vreme najbolje prijala votka. U proleće, francuski egzistencijalizam ide uz crveno vino i poneki konjak, dok se uz domaće pisce i mislioce najbolje pokazala kajsijevača. Konobarica je donela kafu bez šećera i vinjak s kiselom. Spustila je piće pored zvona sa kuvanim jajima. U levu ruku je prebacila poslužavnik a desnom se prekrstila.

- Opet vas studenti časte. Ovako nešto još nisam videla! - čudila se.

Dok je ispijao kiselu vodu, Kanarinac je pozdravio grupu diplomaca koji su upravo napuštali lokal. Podigao je čašu i namignuo u znak zahvalnosti. Tada mi je prišao Bogdan.

- Šta se šunjaš, Tešiću? Isti si kao i ovi tvoji komunci, čovek nikad ne zna dakle ćete iskočiti!

Bogdan je odmah počeo sa pridikama o profesorskom ugledu, prebacivao mu nekontrolisano trošenje novca. Svemu je imao još ponešto da doda.

- Trebalo je da me sačekaš, a vinjak si mogao popiti i u bifeu „Park“. Čika Ljuba je na svom mestu - pije špricer i konzumira „drvikur“.

- Šetnja sa najboljim prijateljem, ili politika, karijera i eska-jot? Star sam ja da te čekam da završiš svoje partijske sastanke i ostale ludorije!

- Nije partijski. Kolegijum je! - branio se Bogdan.

- Ne znam ja... druže Tešiću, mnogo mi se ti muvaš sa tim funkcionerima! - pecnuo ga je Tica. - Nego, da te pitam... stalno me kopka - šta je to čika Ljubin „drvikur“?

- To ti je, Braco, pravo erotsko meze. Ima tu svega i svačega. Goveda pršuta, suvi vrat od „veprove žene“, onda malo kajmaka, ovčijeg sira i kozjeg kiselog mleka - da se umoči vruća lepinja. Uz redovno konzumiranje „drvikura“ i belog špricera, čika Ljuba garantuje gurmansku sreću u kafani i večno zadovoljstvo u spavaćoj sobi! - objasnio je Bogdan.

- Sutra idem u Park! Pa ćemo Ljupče i ja zajedno, onako, red špricera, red razgovora - i dva reda „drvikura“...

Nego, šta si se ti uzmuvaao, kao da ti rastu umnjaci?! - upita Braca direktno.

- Mislio sam da odem do šah-kluba. Tina ne zna da je kolegijum otkazan, pa me i ne očekuje pre ručka.
- Koji si ti čovek! Varaš ženu sa šahistima... hajde, briši, da te ne vidim! Svrati sutra do „Parka“! - naredio je Kanarinac. - Posle ćemo u šetnju.

Bogdan nije čekao da mu se dvaput kaže. Na izlazu je zatekao mnoštvo ljudi koji su gledali neko gurkanje koje je pretilo da se pretvori u pravu tuču.

- Držite me, ljudi! Lud sam! Ubiću ga! - pretio je plavokosi cvrcan.

- Pusti ga, molim te - odgovorio je drugi učesnik koškanja. - Hoće da se bije, a moli boga da nas rastavite!

Progurao se kroz „publiku“ i u gužvi nagazio najkorpulentnijeg posmatrača koji bi jednom rukom sredio tabadžije u pokušaju. Bogdan je klimnuo glavom u znak izvinjenja i kroz centar grada produžio prema šah-klubu. Popeo se na treći sprat zgrade koja je razdvajala glavnu Poštu od najvećeg hotela u gradu. U klubu je čekala ekipa u punom sastavu. Prvi ga je pozdravio školski drug i ljuti protivnik za šahovskom tablom, Steva Kokošar, lokalni poštari koji je važio i za velikog švalera. Mangupi su ga najavljivali stihom: „Ide Steva poštari / ima pogled oštari, / bežite, žene, bićete sređene“. Odmah im se pridružio i Milija Pop - to mu je kockarski nadimak, Jordanov - po ocu, Haži Stanisavljević - po duhovnom statusu jer je pohodio hadžiluk. Milija je bio advokat, kockar i poznavalac rok muzike. Radnim danima, Hadži Stanisavljević je išao u šah-klub, a vikendom kod Zore Heftalice - na partije ajnca i pokera koje su se igrale onako, „konkretno“, u pare. Tih godina, šah-klub je bio jedno od retkih mesta gde su se na jednom mestu mogli okupiti i kockari i švaleri i pasionirani šahovski enigmati ali i poštari, advokati i naučnici.

- Hoćemo li mozgalice ili cugericu? - žurio je Milija.

- Polaaako, Pope, - bunio se Steva - čuo sam dobru priču o Aljehinu. Kažu da je imao fotografsko pamćenje. U njegovo vreme nije bilo televizije, narod je retko čitao novine, pa ga običan svet na ulici nije prepoznavao. Jednom prilikom, u kafani, obratio se gospodinu za

susednim stolom: „Dobar dan, građanine Poligramov!“, naklonio se Aljehin. „Da li se poznajemo?“, iznenadio se čovek. „Pre tri meseca“, nasmešio se šampion, „u apoteci ste uzeli Ferein, po receptu lekara Zdravonosova, za vašu šestogodišnju ćerku Anu koju je bolelo grlo. Stajao sam u redu iza vas i čuo razgovor sa farmaceutom. Tada ste nosili naočare, iz levog džepa ste izvadili novčanik od aligatorove kože i novčanicom od dve rublje platili apotekaru koji vam je vratio kusur, tačno dvadeset pet kopejki.“

- Osim za šah, - dopunio ga je Bogdan - dobro pamćenje je koristio i za posao od koga je živio. Bio je zaposlen u policiji.

- Aljehin pandur? Nikad ne bih pomislio! To mu baš nije trebalo... ali, šta ćeš, od nečega mora da se živi!

Odigrali su nekoliko brzopoteznih partija a onda se okrenuli enigmatični. Kada su završili i sa šahovskim problemima, Bogdan je nestao neočekivano brzo, baš onako kako se i pojavio.

- Ovaj profesor, ko neki duh! Opet je odlepršao - zadirkivao ga je Steva.

Na putu putu do kuće, Bogdan je svratio do gradske pijace. Tržnicu nije voleo, ali je ipak često odlazio. Koristio je to kao izgovor da „usput skokne“ i do šah kluba. Pazario je sve vrste namirnica koje bi mu žena stavila na spisak, ali sir ili kajmak nikada! Zašto? Na lokalnoj pijaci voće, povrće, jaja i životinje u svim formama: živo, mrtvo, za-kla-no... prodavali su se na otvorenom! Mlečni proizvodi, međutim, imali su maleni, zatvoreni, smrdljivi kutak. Sir i kajmak donosile su nabubrela omladinke i seniorke odevene u nekada bele kecelje koje su vremenom poprimale žućkastomodru boju. U velikom zastakljenom holu širili su se oštri mlečni mirisi. Žene bi prilazile kofama, otkidale komad sira ili kašikom probale kajmak. „Joj, što sam danas uzela sira od jednu mladicu! Čista ko suza, s' belu kecelju i drap maramu!“, oslušnuo bi Bogdan razgovor dveju sredovečnih dama, dok se uzbrdo približavao svom naselju. Na ulazu u kuću pogledao je na sat. „Polu

četiri“, pomislio je. „Kao da sam sa kolegijuma otišao na pijacu, Tina ništa neće primetiti.“, nasmešio se. Iz kuhinje se širio miris ribe. Odložio je bakaluk i na gramofon stavio ploču.

- U kupatilu sam, odmah dolazim! Popij nešto i opusti se. Ručak je gotov, eto mene! - čuo se glas Hristine Tešić, „Bogdanove životne saputnice“, kako bi rekli loši pisci i lenji novinari skloni frazama.

Bogdan se zavalio u fotelju i uživao u muzici. „Satijev Gymnopedies. Predivna muzika!“, pomislio je. Iako je govorio francuski, nije mu bio jasan naslov ove predivne kompozicije. Ali su drugari tu, da svaku dilemu razreše. Nedavno, kada su Tešići slušali Satija, porodični prijatelj Braca Tica šaljivo je prokomentarisao:

„Profesore Tešiću, nimalo nisam iznenađen vašim afirmativnim pristupom ovom delu. Mladi homoseksualci širom sveta, kompoziciju Gymnopedies (izgovor: Žimnopidi) u tajnosti smatraju svojom nezvaničnom himnom. Ovo delo inspirisano je plesom golišavih Spartanaca koji su svoje atletske draži nudili požudnoj muškoj publici! Erik Sati je bio zaljubljen u Pulanka - i iz takve čežnje, žudnje i intimne strepnje nastalo je ovo remek-delo. Čajkovski, Sati, Pogorelić... Koja bi to half linija bila!“ - zaključio je homofobno Braca.

- Zdravo, ljubavi! - pozdravila ga je poljupcem Hristina. - Kolegijum se odužio?

- Ma neee... - vajkao se domaćin. - Svratio sam do pijace i kupio lepe pečurke.

- Gljive! Ispravio bi te Braca - našalila se gospođa Tešić. - Hajde da ručamo.

Domaćica je spremila dinstanog soma i krompir salatu po receptu svoje bake. Uz ručak su popili flašu crvenog vina a onda utonuli u blagodeti popodnevne sijeste. Što bi prost svet rekao, bilo je pravo ptičje vreme - za sovu i za ševu! Ove divne, romantične noći, posle pomenute „sove“, Tešići su utonuli jedno u drugo - i stvorili nešto treće, lepo, lepše, najlepše...

REBUS

Hristina Mišković Tešić radila je kao profesor književnosti u Gimnaziji. Stariji rođaci, komšije i prijatelji od milja su je zvali Kica, dok su je oni mlađi oslovljavali sa Tina. Bio je ponedjeljak. Prvi čas je imala tek posle velikog odmora u popodnevnoj smeni. Ranije je zakazala posetu lekaru u Ženskom dispanzeru. Redovna kontrola, ali i pregled od koga je mnogo očekivala. Bogdanu ništa nije pominjala jer je želela da ga iznenadi. Tog dana nije spremala ručak, pa je zagrejala konzervu Podravkinog goveđeg gulaša koji je njen muž obožavao još od studentskih dana. Zaključala je kuću i krenula prema centru grada. Ispred kapije učitelja Pantovića sreća je koleginicu Lelu koja je u svakoj čorbi bila i peršun i celer, a neretko i mirođija.

- Draga koleginice Kico, da li je moguće! Baš sam vas malopre pominjala. Razgovaram sa drugaricom Slavicom koja mi reče: "Eto naša mlada koleginica već dugo je u braku... a mi još uvek čekamo odgovor na pitanje - ima li šta novo?"

Profesorka Tešić je oduvek bila staložena osoba. Bez problema je mogla svakom da prećuti uvredu i da ignoriše najveću glupost. Ali bila je spremna i da na fini način nadmudri agresivne sagovornike.

- Lepo od vas što brinete o Bogdanu i meni! Neki kažu da je nepristojno zabadati nos u intimne stvari drugih ljudi - ali vas ja potpuno razumem i obećavam da ću vest o prinozi prvo vama saopštiti.

Lela nije bila dovoljno oštroumna da shvati poruku. Udaljila se sa željom da što pre čuje aber koji bi uneo radost u svakodnevnu dokolicu komšiluka i kolektiva. Hristina je nastavila prema ordinaciji doktora Purića. Odlazak kod ginekologa Tinu je podsećao na posetu zubaru. Strah, iščekivanje, ne baš prijatan pregled i olakšanje kada se sve završi kako treba. Tog dana, međutim, Tešićka je očekivala drugačiji epilog, pa joj ništa nije padalo teško. Posle pregleda doktor Stanko je

odmah saopštio željno čekanu vest - trudnoća je i zvanično potvrđena!

- Čestitam vam od srca! - dobacila je sestra Nada.

Tina je bila presrećna. Beba će upotpuniti njihov brak i srećom ispuniti svaki kutak u domu. Odmah je osetila ljubav prema detetu kome će život dati, ljubav prema čoveku koji joj je bebu podario, ljubav prema porodici, ljubav prema umetnosti prirode, ljubav prema životu... Beba, to je sreća u svim mogućim oblicima! Ozarenog lica, iz dispanzera je krenula prema centru grada. Dok je prolazila pored hotela „Zelengora“, odlučila je da se malo počasti.

Na ulazu u kafanu, muškarcu su je streljali pogledima. Sela je za sto pored ulaznih vrata, naručila koktu i lepinju sa šunkom i kajmakom.

- Posle ćete mi doneti i palačinke! - doviknula je konobaru.

Pogledom je prošarala po polupraznom restoranu. Balkanski stereotip vrcao je na sve strane. Za okolnim stolovima sedeli su raspojasani mužjaci koji su usred radnog vremena ispijali vinjake, piva i špricere. Poneki ljubavni par po uglovima kafane za koji se nije moglo reći da li su tu zbog romantičnog druženja, ili je u pitanju samo švaleracija. Ispijala je „piće svoje mladosti“ i razmišljala o imenu bebe. „Ako bude dečak, zvaće se Petar. A od ženskih imena najviše volim Mina, Tea, Mia, Isidora, Vedrana... "Jedva čekam da kažem Bogdanu!“, smeškala se Hristina dok je smišljala plan kako da obraduje muža. Pošto se u nauku i viruse nije mnogo razumela, odlučila je da „poruku“ smesti u šahovski kontekst. Odmah je pozvala Zorana Pavlova zvanog Cici, prijatelja i šahovskog majstora. Zamolila ga je da osmisli enigmu čije bi rešenje, na šahovski način, sugerisalo trudnoću, prinovu, roditeljsku radost.

Zoran je živio u blizini restorana „Zelengora“; Došao je odmah. Izvadio je minijaturnu šahovsku garnituru i glasno razmišljao: „Prinova? Može! Pešak se pretvara u kraljicu, ili lovca - mat u tri poteza! Rešeno!“ Potom je na komadu papira napisao zagonetku: „Beli SF6, crni TH4, beli H8...“

Hristina je platila račun, zahvalila Zoranu i krenula prema šah-klubu. Bogdan je u ovo doba dana uvek bio na svom omiljenom mestu. I tog ponedeljka igrao je šah za poslednjim stolom odmah pored prozora. Tina je prepoznala osećaj koji je njena baka zvala „neizdrž“. Kada ne možete sačekati trenutak da nekom dragom saopštite lepu vest. Drvenim stepenicama pažljivo se popela na sprat i ugledala muža duboko zamišljenog nad šahovskom tablom. Preko puta njega sedeo je Milija koji je „jeo“ cigarete jednu za drugom. Sačekala je da šahisti naprave pauzu, a onda je postavila šahovski rebus. Poređala je figure baš kako je Cici napisao. Knjiški moljci šahovske struke za nekoliko minuta su rešili zagonetku: beli H8 mat. Bogdan je odmah shvatio o čemu je reč. Uskoro će postati otac. Radovao se, ljubio je Tinu, grlio Miliju i nespretno mlatio rukama ne znajući šta će s njima. Radost je bila prošarana ponosom, pošto je baš on uspeo da reši najvažniji šahovski problem u životu. Kako to u klubu obično biva, odnekud se stvorila flaša domaće šljivovice, pa je vesela družina nazdravljala prinozi.

Budući roditelji su napustili klub. Držali su se za ruke i veselo čavrljali. Laganim korakom išli su od Pošte uzbrdo, poped Saobraćajca do SDK i Doma omladine. Ispred Gimnazije čvrsto su se privili jedno uz drugo i poljubili. Hristina se čuvenim „šumadijskim skalinama“ popela do glavnog ulaza, dok je Bogdan, pored Pozorišta, kasarne i benzinske pumpe grabio prema Bulevaru proleterke Marije. Dok se pela uz stepenice Tina je odlučila da lepu vest sačuva za sebe. Možda je podeli sa najboljom drugaricom, ali sa gimnazijskim abronošama - ni za živu glavu! Prolazeći pored direktorove kancelarije, začula je glas „inokosnog samoupravnog organa“. Drug Starovlah se oglasio prepoznatljivim, promuklim baritonom:

- Koleginice, samo trenutak... Javili su se iz Ohrida: seminar profesora maternjeg jezika održaće se početkom idućeg meseca, kako je planirano. Ovde vam je fascikla sa svim informacijama. Molim vas, pozovite kolege iz

Makedonije kako bi rezervisali smeštaj i ostalo. Mi smo vam zamenu već obezbedili.

Tina se dugo pripremala za ovaj seminar, ali nije želela ništa da rizikuje. Istog dana se posavetovala sa lekarom. Pošto je u pitanju rana trudnoća doktor se složio da ne postoji rizik i da može mirno krenuti na put. Narednih dana Tina je privodila kraju predavanje na temu Prevazilaženje razlika u lingvističkoj suštini jezika SFRJ. Previše truda je uložila u naučni rad, da bi tek tako odustala od seminara.

ХРИСТИНА КАФЕ ПИЕШЕ НА ОХРИДСКИТЕ ИЗВОРИ

Kao devojčica, Tina je svakoga leta odlazila kod bake na Frušku goru, gde je uz knige iz kućne biblioteke na čistom vazduhu provodila raspust. Kada je završila treći razred, sa roditeljima je otišla na prvo letovanje a destinacija je bila baš Ohridsko jezero. Prvi odlasci na plažu, igre na pesku, plivanje... Lepe uspomene su je vezivale za ovaj grad. Kofer je spakovan dva dana pre polaska na put. Dok je pravila kiflice sa sirom pozvala je muža u kuhinju.

- Ovde su ti punjene paprike, za dva dana, a spremila sam i krmenadle. Salatu možeš sam da napraviš. Snaći ćeš se nekako, veliki si ti dečko! - zaključila je i poljubila ga nežno.

Rano ujutru, Bogdan je sa koferom u ruci ispratio ženu do stanice, odakle se autobusom odvezla do prestonice. Profesori maternjeg jezika iz više jugoslovenskih gradova okupili su se u biblioteci Matice srpske gde su razmenili iskustva i dogovorili se o detaljima seminara na kome će se narednih dana družiti u Makedoniji. Na ulasku u „Lastin“ autobus, vođa puta ih je prebrojao: „Dvadeset troje!“. „Odlično“, pomislila je. „Biće slobodnih sedišta, da se ispružim!“ Prosvetari su krenuli stazom bratstva i jedinstva, a noćna vožnja im nije pružila priliku da bolje upoznaju domovinu ne bi li je još više voleli. Rano ujutru, stigli su u Zastavino

odmaralište na periferiji Ohrida i rasporedili se po sobama koje su, sve do jedne, gledale prema jezeru. Cimeri su određeni na licu mesta. Tina je delila sobu sa nastavnicom maternjeg jezika iz Prištine Ljuljetom Hiseni ili, jednostavno, Lulom. Na brzinu su se raspakovale, presvukle i zajedno sišle na doručak. Hristina je puter i džem mazala na bajati komad hleba. Uvek se pitala - zašto u hotelima nikada ne služe sveže pecivo ili bar malo podgrejano?! Možda su ih baš zato izdašno častili čajem i belom kafom, kako bi sprečili gušenje suvim mrvicama hleba od juče. Oni snalažljiviji su bili spremni da ga malo umoče... Tačnije, da potope hleb u mleko ili čaj.

Posle doručka, zajedno su obišli okolinu. Plaža, restorani, šetalište, prodavnice suvenira... Tina je sebi kupila belu bluzu sa makedonskim narodnim motivima a za Bogdana kao i uvek nije znala šta će. „Muž mi je mnogo komplikovan, a u stvari prejednostavan. Teško mu je poklon odabrati. Da barem puši, pa da mu kupim muštiklu ili tabakeru...“, gundala je u sebi. Kasnije je otišla do sobe, da se malo odmori, a cimerka je u stopu pratila. Zbog trudnoće, Hristina nije pila alkohol, cigareta se ranije već odrekla... ali bez kafe nikako nije mogla. Od kuće je ponela rešo od koga se na putovanjima nije razdvajala. Na zamišljeno pitanje mladih čitalaca o čemu se zapravo radi, teško je dati jednostavan odgovor. Rešo? To je nešto kao minijaturni električni šporet sa samo jednom ringlom koja bi uvek bila uključena na najjače. Ova sprava je oduvek bila „kamen razdora“ između „zvaničnika“ i običnog sveta. Zbog rizika od mogućeg požara rešo se nalazio na vrhu liste nepoželjnih aparata za domaćinstvo. Radnici su ga krili od šefova, vojnici od starešina a gosti od uprave hotela. Lula je takođe bila veliki ljubitelj kafe, pa bi od ranog jutra po nekoliko puta sa Tinom uživala u omiljenom napitku. Sledećeg dana, cela grupa je išla na izlet u Strugu, dok su cimerke odlučile da ostanu u Ohridu. Ljuljeta je planirala da obiđe rođake koji su u držali pekara u centru Ohrida. Hristina je osećala umor i hronično pomankanje sna, pa je odlučila da se odmara u hotelskoj sobi. „Tačne su sve

one priče o trudnoći“, razmišljala je. „Na kraju, umor je normalna posledica 'drugog stanja' - potrebna je snaga da se nose dva tela u jednom! „Prvo kafica!“, pomislila je, „a onda ću još jednom da se preslišam za prezentaciju, ako ne zaspi!“ Priča se da kofein rasanjuje, okrepljuje i tera san sa očiju. Možda za neke, ali za trudnice to sigurno ne važi. Čim je završila sa popodnevnom kafom Hristina je čvrsto zaspala. Za to vreme, Lula je šetala centrom grada i pazila da joj štikla ne upadne u neku od pukotina u kaldrmi. Svratila je u jednu od radnjica gde su prodavali razne suvenire, od razglednica do drvenih roda na jednoj nozi. Videla je mini servis za kafu - džezvu i dva fildžana. „Obožavam ove minijaturne šoljice, kao da iz naprstka piješ“, obradovala se Lula. „Kupiću Tini na poklon!“. Zamotuljak nije uspela da smesti u tašnu, pa je iz Ljuljetine torbe kasnije strčala sportska strana Nove Makedonije. Iz radnje se uputila prema pekari svog ujaka. Sačekala je da mlada žena sa belom maramom na glavi uvije burek mladiću koji je nestrpljivo cupkao ispred kase. Čim je platio, žestoko je zagrizao. Polovina bureka nestala u trenu. Lula se predstavila i od prodavačice saznala da je ujak u bolnici.

- Опериран на слепото црево! - objasnila je radnica.

Shvatila je da će rođake morati da potraži drugom prilikom, pa se prvim autobusom vratila u odmaralište. Na recepciji je zatekla kolegu iz Trstenika. Nevešto se udvarao lepuškastoj crnki koja je upravo preuzela smenu. Dok se penjala uz stepenice osetila je da nešto gori. Otključala je vrata hotelske sobe iz koje je šikljao dim. Vatra je tinjala iz šarenog gajtana koji je bio napravljen od nekog čudnog materijala. Stolicom je isključila rešo iz zida i vodom sa natkasne ugasila vatru. Probudila je cimerku koju je dim već ošamutio.

- Zaboravila sam da isključim rešo... Koja sam ja guska! Spasila si mi život, draga moja! U stvari, spasila si dva života! - kroz suze je šaputala Hristina.

Sudbina, viša sila, bog ili nešto četvrto, potpuno je navažno - Lula se našla na pravom mestu i u odsudnom času. Nije smela ni da pomisli šta bi se dogodilo - da

pekaru nije puklo slepo crevo ili da je autobus malo zakasnio. Tini ne bi bilo spasa. Narednih dana, cimerke su kafu pile samo u restoranu.

BAKŠIŠ

Prošlo je nekoliko meseci od kako se Tina vratila iz Makedonije, a Bogdana je sve više brinula promena u njenom ponašanju. Nije puno govorila, brzo se nervirala, na tren bi se rastužila, zaplakala, a onda se osamila i uz knjigu i setnu muziku ostajala budna duboko u noć. Prosjacima je davala novac, a pridošlicama s Kosova, s belim kečićima na glavi, koji su strugali drva po komšiluku nosila doručak.

- Čaj, đem i marmeljad! - iskali su skromno.

Uplatila je dobrovoljni prilog za obnavljanje KUD „Boro i Ramiz“ u selu Prekaze, dok je u repertoar školske priredbe povodom 29. novembra, uvrstila albansku pesmu Roka Mandoljina. „Svako čudo, za tri dana“, nadao se profesor Tešić, pripisujući to hormonima koji tokom trudnoće u ženskom telu prave vatromet najrazličitijih raspoloženja. Ništa ga nije pokolebalo da kao nema senka bdi nad majkom svog deteta. Redovno su šetali po kraju - birao je samo dobro osvetljene ulice kako bi izbegli bilo kakvo neprijatno iznenađenje.

Svakog jutra, teta Živana je donosila sveže mleko i jaja, a za trudnicu bi obavezno spakovala i vezicu rotkvica, struk mladog luka, mušmule, ili oskоруše koje bi tog jutra pokupila iz bašte. Tina je volela duže da odspava, pa jutarnje šetnje nisu dolazile u obzir - iako je budući otac bio spreman „kao kuca ispred kasapnice“, kako je govorila teta Živana. Vreme je prolazilo, a Tina je imala samo jedan cilj - da bezbedno sačeka termin i rodi zdravu bebu. Do skoro tiha i požrtvovana osoba koja je uvek druge ispred sebe stavljala, Hristina se tokom trudnoće preobrazila u vučicu spremnu na sve. Za ostalo nije puno marila. Pored večernjih šetnji sa Bogdanom, volela je i da posle časova obiđe centar grada. Profesorka filozofije i Tinina najbliža koleginica Vanja, bila je zadužena za

raspored u školi, pa se potrudila da, kao najbolje drugarice, nastavu završe u isto vreme.

Pošto su u zbornici odložile dnevnike, Hristina i Vanja bi krenule prema glavnoj ulici koja se svake večeri presvlačila u novo ruho. Kolovoz i trotoari pretvarali su se u šetalište koje su zvali „korzo“. Lagano bi prošetale „svojom štraftom“ i za to vreme raspravljale o svemu i svačemu, od filozofije i umetnosti do moralnih dilema i zavrzlama različitih vrsta. U povratku bi obavezno svratile kod Čemala - leti na sladoled a zimi na žito sa šlagom, krempite ili pišinger, uz obaveznu bozu ili limunadu. Od kada se Hristina vratila iz Ohrida, njena najbolja prijateljica je bez uspeha pokušavala da odgonetne promenu u Tininom ponašanju. Nije želela da uznemiri trudnicu a opet je htela da sazna istinu. Tokom studija filozofije Vanja je najviše volela Sokratovu dijalošku metodu „porađanja znanja“, sa ciljem otkrivanja istine. Lukavo je pokušala da primeni ovu veštinu i sazna razlog Tininog ponašanja.

Jednog jutra, dok su kupovale burek, primetila je da Tina velikodušno časti pekara.

- Ti baš ne žališ na bakšišu, draga moja! Postala si posebno darežljiva prema pojedinim zanatlijama - strugačima drva, buregdžijama, poslatičarima... - oprezno je prokomentarisala Vanja.

- Vanja, dugo me poznaješ i znaš da sve što radim iz srca dolazi. Živimo sa stereotipima i pravimo se da ih ne primećujemo.

Nadam se da si primetila kako Albanci rade najteže poslove - a opet ih niko ne voli? Živimo u bratstvu i jedinstvu, svi se kobajagi poštujemo... a nacionalno podvajanje ne prestaje.

Šokirana Tininim komentarom, Vanja je odgovorila zbunjeno:

- Nikada o tome nisam razmišljala. Ali me iznenađuje taj tvoj stav.

Hristina je pažljivo odmotala burek, otpila gutljaj jogurta i tiho nastavila.

- Istina nije ni crna ni bela, a još ređe je prijatna. Ovde u srcu Šumadije, na južnjake gledamo sa visine a kada se otisnemo na sever i zapad Jugoslavije, smetaju nam potcenjivački komentari. Ako smo neka „braća“, zašto nismo jedinstveni?!

- Znam, draga Tina... Ali, otkud tolika promena u tvom pogledu na društvo u kome živimo?! - čudila se Vanja.

- Provela sam samo nekoliko dana u drugoj sredini. Susreti sa tim ljudima stvarno su mi izoštrili zamućenu sliku realnosti. Bila, videla, i izgubila veru u pravdu i istinu!

„E moj Sokrate!“, pomislila je Vanja, „Tina je očas posla nadmudrila tvoju metodu!“

Posle doručka prijateljice su obišle krug oko Male vage, ne bi li malo kalorija potrošile.

- Kada smo već ovde, hajde da svratimo kod majstor Ace da probam trudničku haljinu. Divan je čovek, i još bolji šnajder - samo je bacio pogled, ošacovao me i bez merenja iskrojio haljinu. Proba je samo formalnost. Krojač ih je počastio „Kiki“ bombonama, a po završenom poslu prijateljice su krenule prema Gimnaziji. Kod Muzičke škole odlučile su da uhvate prečicu pored Pozorišta „Joakim Vujić“. Prošle su kroz dvorište koje su urbanisti „ukrali“ od muzičara i glumaca, darujući ga gimnazijalcima za zabranjene ljubavno-pušačke nestašluke. Ispred Teatra opazile su zgodnog muškarca sa pljeskavicom u ruci. Šetao je okolo i krišom odmeravao Vanju.

- O-pa! - primeti Tina. - Ovaj te baš skrozira. Čini mi se da ne krije svoje namere...

Osmeh je zaigrao na Vanjinom licu, a kada strast uzme stvar u svoje ruke pažnja popušta. U momentu kada su pokušale da otvore kapiju, prema njima je poleteo veliki drveni stub. Muškarac je bacio lepinju, skočio prema Hristini i zaustavio stub. Staklo je prštalo na sve strane a greda je završila u klavirskoj učionici na pianinu marke „Petrof“. Glumci iz Teatra su prekinuli probu a neko iz bifea je pozvao hitnu pomoć.

- Bože dragi! - oglasila se Vanja. - Vi ste nam spasili život!

- Mene sudbina baš lepo testira! Ovo je drugi put za poslednjih mesec dana da nam neko pomaže da ostanemo na ovom svetu. Tvrdoglavu bebu nosim!

Muškarac je nabacio smešak i hladnokrvno smirivao situaciju. Prijateljice su i dalje pokušavale da se povrate od šoka.

- Zovem se Strahinja Pantelić... za prijatelje, Deda Pantelija - predstavio se.

- I-ju, naopako! - uzviknula je Hristina. - Kakav crni deda, pa vi ste pravi dečko!

- Veoma ste ljubazni - odgovorio je Strahinja. - Srećom, to je samo nadimak.

Drug Pantelić ih je otpratio do Gimnazije a Vanja je obećala da će mu se javiti.

DECEMBARSKO JUTRO (1970)

Sunčano zimsko jutro. Zubati Čika Decembar poručivao je Baba Marti da pripremi svoje vradžbine jer, kada zima krene blago, proleće je obično na kraju zabiberi. „Postao sam pravi deda Sisoje koji tumači babska verovanja“, pomislio je Bogdan. „Mada, ruku na srce, takve priče se neretko i ostvaruju.“ Srkao je kafu u tišini, čitao beleške s posla i čekao da se Tina probudi. Gospođa Tešić je ušla u deveti mesec a muž se bez prestanka trudio da joj se u svakom momentu nađe. Nekada je u tome i preterivao. „Još kada bi mogao i bebu da nosiš umesto mene“, šalila se buduća majka. Oko osam sati, Bogdan se manuo formula, jednačina i virusa i počeo da se sprema za posao. Dok se brijao, svu pažnju je usmerio na spavaću sobu gde je njegova trudnica snevala slatke snove. Taman kada se spremao da obuče čistu, belu košulju, čuo je ženin glas:

- Ljubavi, brzo! Pukao mi je vodenjak... Hitno u bolnicu!

Bogdan je, uspaničen, ispustio kolonjsku vodu, posekao se na žilet i sapleo o cipele koje je tog jutra izglačao. Izgubljeno je zverao oko sebe, a onda zaurlao primalnim krikom očajnika:

- Evo me, ne brini! Stižemo na vreme, sve je spremno... Izdrži, ljubavi! Ne brini, ja sam smiren. 'Ladan ko špricer!

Pozvali su taksistu Tadiju čiji su broj telefona čuvali baš za ovu priliku. Crni mercedes se pojavio ispred kuće. Uz pomoć taksiste Tina se smestila na adnjem i smireno prokomentisala:

- Ovde je baš prostrano. I udobno! Posle porođaja, rado ću se provozati vašim mercedesom.

Na ulazu u bolnički krug Tadija je ablendovao portiru da otvori kapiju. Bio je to tajni kod koji su svakodnevno koristili.

- Opet porodilja?! - komentarisao je čuvar. - Ti, Tadija, imaš više posla od ovih naših doktora! 'Ajde, prođite... i neka je sa srećom!

Doktor Stanko koji je od početka vodio Tininu trudnoću te noći je bio dežuran. Uхватili su ga u poslednjem trenutku, baš dok se spremao da krene kući. Tada su počele da se slažu nejlepše kockice u životnom mozaiku jedne majke. Tačno u 9 sati i 11 minuta pre podne, rođen je dečak krupnih očiju i tamne, kovrdžave kose koji će uskoro u zvaničnim knjigama biti zaveden kao Petar Tešić, sin Bogdana i Hristine, težak 4 kilograma i 600 grama. Bogdanu, kao ni drugim očevima, nije bilo dozvoljeno da prisustvuje porođaju. Zakon je zakon, i valja ga poštovati ma koliko nehuman i apsurdan bio. Muški roditelj je bebu mogao da upozna tek nekoliko dana pošto bi sa majkom napustila porodilište. Bogdan je potegao sve moguće veze ne bi li uspeo da se pridruži ženi i sinu, ali bez uspeha. Nekoliko sati kasnije ipak je video bebu koja mu se smešila kroz „neprobojno“ staklo medicinske birokratije. Poslao je sinu poljubac i suznih očiju otrčao do cvećare u centru. Osim nje, postojala je još jedna, na groblju bila jedina u gradu. Sav zadihao, zatražio je najveći buket ruža. Prodavačica mu se slatko nasmejala.

- Gde ste vi čuli da se ruže prodaju u sred zime?!

- Izvinite ako sam postavio nepristojno pitanje - uzvratio je nervozno Bogdan. - Čini mi se da zima zvanično nije počela, pa sam se naivno ponadao da u nekom stakleniku,

negde na planeti, neki dobri ljudi uzgajaju razne biljke - pa među njima i ruže. Dobro, ne ljutite se, molim vas... nisam želeo da vas uvredim.

- Oprostite, ja to onako iz gluposti. Retko ko danas kupuje cveće, a kamoli ruže u decembru! - odgovorila je.
- Postao sam otac! - pohvalio se. - Napravite mi jedan lep buket... od onoga što imate - zamolio je.

Dva sata kasnije, cvetni aranžman stigao je u porodilište. Dežurna babica mu je s prozora doviknula: „Cveće sam odnela. Majka i beba su dobro. Brzo se oporavljaju.“ Bogdan je zahvalno klimnuo glavom i krenuo da obrađuje najboljeg prijatelja. Pored „Lovačkog sastanka“ i Tehničke škole stigao je na odredište. Bila je to jedna od starinskih, vagonskih kuća koje su se nalazile na samom kraju dugačkog dvorišta. Domaćin je sedeo za stolom nagnut nad gomilom papira. Bogdan ga je video kroz prozor i pokucao.

- Hajde, hajde komšija! Dugo te nije bilo, uđi! - govorio je Braca Tica, misleći da je stigao dosadni sused. Kanarinac je sedeo ravnodušno, ne skidajući pogled sa pismenih radova studenata.

Utom je Bogdan hitro skočio na leđa svome prijatelju. Zagrlio ga, ćutao i najzad rekao:

- Braco sin! Sin!

Braca je čvrsto stegao prijatelja a onda ga izljubio. Dok su se suze slivale niz muško, junačko lice, Braca je otišao do špajza. Malo se pribrao i izašao sa osmehom na licu i flašom kajsijevače u ruci.

- Pre mnogo godina, tast iz Subotice mi je poklonio rakiju. Čuvao sam je za specijalne prilike. Ja dece nemam, a ovo mi je najdraža beba koja je na ovom svetu zakmečala. U zdravlje, prijatelju! I da nam je momčina živa, zdrava i pametna!

Pošto su po Bogdanovoj želji nazdravili već otvorenim vinjakom, Bogdan je telefonom podelio srećnu vest sa rodbinom i prijateljima. Pozovao ih je da zajedno proslave Petrovo rođenje. Zahvaljujući Bracinim boemskim i ugostiteljskim vezama, poslovođa kafane

„Balkan“, Dule Pandora, ostavio im je lokal na reč i poverenje:

- Neka je sa srećom, kurati drugari! Evo ključeva, pa se veselite do mile volje! Ujutru ću poslati Desu Tutu da počisti za vama - poručio je Dule negde oko ponoći. - Sledeća tura je na račun kuće!

- Pa bio je i red, cicijo jedna neopevana! - uzvratio je Braca. - Poslednji put si častio kafanu kada su ubili Kenedija...

Žurka koja je potom usledila, vremenom je porerasla u urbanu legendu, ili kako je Rista ćemanista poetski definisao: „Igranka bez prestanka, od ponoć' pa dok ne pocrkasmo!“ Iskreno, bahanalije su se zaista desile, ali su ih maštoviti hroničari čaršije vremenom nakitili da bi zvučalo još uzbudljivije. Bogdanovi drugari iz detinjstva, kolege sa fakulteta i nekoliko gradskih boema koji su se zatekli u „Balkanu“ pre zatvaranja, proslavljali su rođenje Petra Tešića. U neko doba, Braca je doveo Ristu ćemanistu, a onda im se pridružio i Tasa gitarista. Ređale su se muzičke želje, od narodnjaka do „pesama iz starog grada“, rok-standardi... Kada su tatu Bogdana pitali šta da mu odsviraju, odgovorio je kao iz topa:

- Paganinijev Caprice 24!

- Da se čovek i rukama i nogama prekrsti! - čudio se Braca Kanarinac.

- Lepo ne mogu da verujem da neko naručuje ozbiljnu muziku - u noći kada je postao otac! Sreća tvoja što Rista svira sve.

Negde pred zoru čulo se kucanje na prozoru kafane "Balkan". Bogdan je provirio kroz zavesu i video Ivu Kerefeku koga je bio glas da se napio onog dana kada je Jugoslavija pristupila Pokretu nesvrstanih, i od tada je samo dolivao. Iza Ive, bio je Bogdanov drug s posla, bibliotekar Strahinja Pantelić koji je onako nasmejan, šarmantan i trezan odmah privukao pažnju vesele družine. Folirant po usmerenju i šarmer po opredeljenju ležerno je furao svoj fazon. Pričao je viceve, delio komplimente prisutnima, analizirao vesti iz zemlje i

sveta, a čak je uspeo i jedan sat da popravi. Počelo je da svanjava kada su gosti polako krenuli da se razilaze. Pored slavljenika, ostali su samo Braca i Strahinja. Zaključali su kafanu i krenuli prema Erdogliju. U prizemlju solitera "Ipsilon" nalazio se bife po meri radničke klase. Prvi gosti su po pravilu bili lokalni alkoholičari koji su došli po svoju jutarnju dozu ali i retki srećnici koji su nastavljali sa proslavom od prethodne noći. Ušli su u lokal u kojem su ih nepoverljivo merkali stalni gosti. Deda Pantelija, kako su od milja zvali Strahinju, izgovorio je čarobne reči „Šta pije kafana?“, i odmah osvojio simpatije „starosedelaca“. Počele su da se ređaju zdravice. Sreću su poželeli konobar Sreta, Brka limar i Žika Drda. Ture su pljuštale sa svih strana, a onda se oglasio i Raša Cajzlan, lokalni hvatač ptica „na lepak“: - Sreto, daj jednu turu i na moju rečku! Fini su ovo ljudi, kavaljeri, gospoda. A ni taj mali iver neće pasti daleko od klade. Živeli! Uzgred... a koji je od vas „klada“?

U bifeu su ostali do tri popodne. Tek kada su radnici „Zastave“ počeli da svraćaju na obavezni aperitiv pre porodičnog ručka, slavljenici su shvatili da se rastanak primakao. Braca je ispratio Bogdana do kuće, umio se i otišao pravo na posao. Bogdan je malo odremao, potegao jednu da se rasani i krenuo u bolnicu. Osećao se dovoljno treznim da bez problema hoda, ali u glavi... nisu bila čista posla. Potuljena migrena sevala je s leva na desno, dok je umor zahvatao celo telo. Po prvi put je bio svestan da je sada i stvarno postao otac. „Jedva čekam da ga uzmem u ruke!“

Razmišljao je koliko će rođenje sina utacati na njegov savršeni brak. Znao je da će Tininu ljubav morati da deli sa Petrom, a u toj utakmici „pobednika“ je lako predvideti. Ulazna vrata porodilišta bila su zaključana. Profesor Tešić se ispod prozora nadvikivao sa ostalim očevima. Glasovi su se mešali a mladi roditelji dogovarali oko priprema za doček bebe:

- Šta da kupim? Karcinom? Aaaa, kantarion... U redu!

- Nema problema, srećo... Okrećio sam dečju sobu, kupio flašice i oterao roditelje u vikendicu.

- Ženoooo, kako izgleda tatin kuronja? Ima li onaj moj ožiljak na dupetu? Ako nema, ne primam vas u kuću! Kurvo jedna, ko zna čije je to kopile! - zaključio „muškarčina“, nakrećući flašu manastirke.

„Ovde sam ja suvišan“, pomislio je profesor Tešić. „Ženi i sinu nisam od pomoći, a mrsko mi je da slušam ove budaletine!“ Na putu do kuće, Bogdan je zviždao pesmu grupe ABBA Thank you for the music i opet razmišljao o besmislu pravila koja vladaju svuda, a posebno u porodilištima diljem Balkana. U filmovima je video kako po belom svetu očevi prisustvuju porođaju a onda zajedno sa majkama podižu bebu od prvog dana. Ko zna, možda će njihov sin jednog dana u tome uživati? „Bože dragi...“, razmišljao je Bogdan, „u kakvom li će svetu naš Petar živeti...?“

Na Svetog Nikolu, Tina i Petar su napustili bolnicu. Porodica Tešić je bila kompletna, pojačana najvažnijim članom. Predveče, dok je iz komšijske kuće treštala muzika, mimo svih običaja i babskih verovanja, svratili su Steva i Milija. Nisu hteli da ulaze u kuću već su roditeljima, onako s praga, dali poklon za Petra. Ručno rezbarenu šahovsku garnituru. Svakodnevica Tešića izgledala je drugačije, a opet mnogo lepše i veselije. Tina je po ceo dan provodila sa bebom, prala i peglala pelene, kuvala ručak, ali je pronalazila i vreme da u svoj dnevnik zapiše poneku mudrost: „Od više miliona spermatozoida, mi smo uspeli da se uhvatimo za jednu od jajnih ćelija. Održali smo se, pobedili i napokon se rodili. Da li je taj „srećno uhvaćeni“ spermatozoid nagrađen - ili kažnjen? Koliko dete, beba, ljudsko biće, materijalni sustav imaju mogućnost izbora? Na stranu silni spermatozoidi i drugi oblici iskazivanja muškosti - može li potencijalna majka kao „mater familias sine qua non“ imati pravo na svoje, subjektivno i razumu blisko mišljenje? Jedino žena ima fizički reproduktivni aparat čiji najvažniji deo predstavlja materinski instinkt koji od početka upravlja procesom prokarnacije. Energija koja je neophodna za stvaranje

potomstva strogo je kontrolisana kategorija. Majka je ta koja ima uvid u intimno stanje produženja vrste. Želja da žena majkom postane nosi u sebi ogromnu količinu energije koja inicira stvaranje novog ljudskog bića. Muškarac je kao komarac, jednostavan, predvidiv i manipulaciji sklon. Lako ga je ubediti da je došlo vreme da baš tada ponosnim tatom postane. Posle nekoliko manje ili više uspešno izvedenih seksualnih igara, plod se začne, beba nastane, a onda i na svet dođe. Muškarac je semenka vinove loze, žena je grožđe u vreme dobre berbe - a beba? Pa ona je vino, šta bi drugo. I to ono magično vrhunsko, najboljeg, božanskog kvaliteta!“

VESELJE (1971)

Kuća porodice Tešić bila je postavljena tako da su dnevni boravak i terasa gledali prema tarabi koja ih je delila od prvog komšije, Živadina Kuburovića i njegove porodice. Zvali su ga Žika Kubura, a Tešići su se ni krivi ni dužni našli na nišanu suseda. Žika je retko koga voleo - ali mu je Bogdan posebno išao na živce. Nervirao ga je komšijin izgled, hod, profesija, frizura..... „Ti jebena intelektualci i knjigočitači! Natakнем ih na čiviluk od biblioteke!“, komentarisao bi Žika ispred lokalne bakalnice. „Sve to prodaje neku pamet, a nema kuće za šta da ih ujede!“ Kada bi se iz doma Tešića čula muzika Bramsa, Satija, Koltrejna ili Brajana Ferija, gospodin Kuburović je po skraćenom postupku izlazio iz vlastite kože i u inat odvrtao narodnjake, do daske!

Te subote 22. decembra, u ulici Bulevar proleterke Marije poklopile su se dve velike proslave. Porodica Kuburović je proslavljala Svetog Nikolu tri dana kasnije, kako bi, prema Žikinom tumačenju „izbegli ribu i sva ta posna sranja“. Na primedbu rodbine i prijatelja da je post sve do Božića i da nije važno da li je u pitanju sreda, petak ili subota, Kubura bi im odbrusio: „Čibe, bre, ti ćeš da me učiš kako se slavi?! Kad su moji praznovali Svetog Nikolaja - svi ste vi marširali i pevali u čast Dana armije. Ja slavim slavu vikendom, kao pravi

pravoslavac! A za pečenje ne brinite. Samo krtina! Greh na usta ne ulazi, već iz njih izlazi". U susjednoj kući, Tešići su proslavljali Petrov prvi rođendan. Muzika je trešala sa svih strana. Zvučnici su se nadjačavali, baš kao i izvođači. Tozovac je bio bitku protiv Boba Dilana, dok su se Braća Bajić natpevali sa grupom Kvin. Da ludnica bude potpuna, potudio se i kapetan Arsa koji iz kuće prekoputa puštao partizanske pesme i koračnice uz poklik: "Živela JNA, živeo drug Tito!" Bogdan nikada nije voleo narodnu muziku. Čak ni starogradske pesme, šansone i popevke njegovom rokerskom uhu nisu prijale. Od novokomponovane folk-muzike dobijao je koprivnjaču praćenu ozbiljnim mentalnim tegobama. Najbolji prijatelj, Braca Tica, godinama se spremao da se surovo našali na Bogdanov račun. I tako, dok su gosti uživali u ritmu rok standarda, Braca se na kvarno dočepao gramofona i brzo promenio ploču. Odrnuo je pojačalo a iz zvučnika su grunuli stihovi:

*Za rođendan tebi sine, ovu pesmu mi pevamo,
uz muziku i uz pesmu od srca ti čestitamo.
Sine jedini, vragolane moj, srećan rođendan neka bude
tvoj.*

Tog trenutka, u susjednom dvorištu došlo je do muzičke pauze jer je Živadinov šurak Laza prosuo čorbu po kumovom novom odelu. Komšija Arsa, prekoputa, prekinuo je Konjuh planinom jer su mu nestale baterije - a Žika Kubura nije mogao da veruje svojim ušima. Izjurio je iz dvorišta i iz sveg glasa povikao:

- Tooooo, komšija! Fala Bogu i Svetom Nikoli da si se i ti najzad opametio. Neka je sa srećom prvi rođendan i sve po redu! Pa ako Bog da, dogodine da ga ženimo!

Ubrzo, komšija Hadžimarković je vaspitnim metodama - šakom i prutom, ubedio sina da donese harmoniku, pa je omladinac istog trenutka zasvirao moravac. Posle trećeg kola sve komšije su bile na ulici. Veselje se širilo na sve strane, dok su dobrosusedski odnosi svakog trenutka dostizali viši nivo. Od mržnje i zavisti, preko ravnodušnosti i onoga „baš me zabole“, sve

do prvih iskrica ljudskosti, zajedništva i empatije. Bogdan je s komšijom dočekaao zoru, na kauču u dnevnoj sobi. Posle višegodišnje netrpeljivosti, komšije su konačno sklopile mir i usvojile politiku uvažavanja i dobrosusedske koegzistencije. Na Radiju „Minimaks“ - emisija TUP, TUP. Bogdan je degustirao rođendansku tortu, dok je Tina pripremala hladne obloge.

- Da li je otišao komšija? - pitao je rasejano.
- Ispratila sam ga maločas... Kubura dobro podnosi mamurluk. Rekao je da će ti kasnije doneti rasol.
- Ljubavi, imaš li neku veću krpu da stavim na čelo?
- Nije krpa mala, nego je tvoja, naukom ispunjena, glava prevelika - našalila se Hristina dok je sinu presvlačila pelene.

Umesto uobičajene nedeljne šetnje, Tešići su ostali kod kuće i uz jogurt, komšijin rasol, rođendanske slatkiše i Nedeljno popodne sačekali početak radne sedmice.

MUNDIJAL 1974.

Bogdan Tešić je bio i lekar i naučnik, i muž i otac, i šahista i humanista, ponekad i biciklista, a da je sreće - bio bi bogataš i kapitalista. Za razliku od većine svojih sunarodnika, Bogdan nije ludovao za sportom ali je svake četvrte godine pravio izuzetak. Svetsko prvenstvo u fudbalu pratio je sa velikom pažnjom. Željno je čekao taj četvrtak. Na otvaranju Mundijala, Jugoslavija je igrala protiv Brazila. Poranio je i, uz obavezne dnevne novine, kupio Sport i Tempo. U korpu je dodao smoki, kikiriki, grickalice, „sport za zube“... Utakmica je zakazana za pet sati popodne. Oko četiri, odlučio je da proveriti temperaturu piva u frižideru, kada se oglasilo zvonce na ulaznim vratima. Otključao i pred sobom ugledao Dobrivoja.

- Dobar dan, komšija! - pozdravio je majstor. - Pominjao si da planiraš renoviranje dnevne sobe i kupatila. Ja, eto, ugrabio malo vremena pa velim da te ispoštujem.

- Hvala, komšija - odgovorio je zbunjeno. - Ali danas počinje Svetsko prvenstvo i traje mesec dana, naši igraju na otvaranju....

- Ma 'ajde, komšo, ne filozofiraj! Ko ima vremena za te gluposti?! Pusti ti mene unutra da počnem sa razbijanjem pločica... i, ne brini, tvoja žena mi je dala uputstva.

„Što bi Amerikanci u slobodnom prevodu rekli - 'srećna žena, problema nema'“, pomisli Bogdan i pusti ga u kuću. Ispostavilo se posle da se grdno prevario - Dobrivoje je u dom Tešića ušao sredinom juna a radove je priveo kraju početkom oktobra. U prvo vreme, konsultovao se sa domaćicom, a posle je samo čekao da počne utakmica kako bi svaki čas, bez razloga, uznemiravao i ljutio Bogdana. Zbog novonastale situacije, glava porodice Tešić prolazio je kroz različite faze konstantne mentalne krize. Bilo je trenutaka kada je žalio što nema pištolj, jednom je pomislio da preveže žice od bojlera i zajedno sa majstorom odjezdi u večna lovišta ali je Hristina uvek bila tu da ga smiri i pronađe opravdanje za Dobrivoja.

Pred kraj juna, taman što je demolirao kupatilo, majstor je javio da ga neće biti nekoliko dana pošto „sprema slavu“.

- Vidovdan je poznat u našem narodu ali ga retko ko slavi. Koljem i jagnje i prase, pa vi komšije, izvol'te... iako se na slavu ne zove.

Utakmica četvrtfinala, Jugoslavija - Nemačka. Bogdanu se pridružio najbolji prijatelj, Braca Kanarinac. Maliganska kolekcija bila je valjano popunjena, od rakijske odbrane preko pivsko-vinske half linije, pa sve do špica napada koji su predvodili viski i konjak.

- Svaka ti čast, prijatelju! Uvek imaš dobra pića - divio se Braca. - Ja to potrošim, onako, u cugu! Što bi Tile rekao: „Čim prije“. Iskreno, druže, to mora da se popije! Greota je da se pokvari.

Meze u frižideru bilo je sitno naseckano. Sve onako po „peesu“. Tina je ovoga puta i gibanicu složila, dok je Kanarinac doneo koh od pirinča koji je za ovu

priliku napravila njegova žena Berta. Pred kraj prvog poluvremena - zvono! Iz hodnika se začuo Tinin glas:
- Dobro večer, Strahinja. Baš lepo iznenađenje! Bogdan će se puno obradovati. Izvolite.

Strahinja Pantelić, zvani deda Pantelija, nije se mogao pojaviti u gore vreme, jer u 39. minutu Pol Brajtner postigao gol kojim su Nemci povelili sa 1:0. Zvono je zacijukalo samo tri minuta kasnije.

- Pa ko je sada, jebem li mu Milerovu svastiku! - ljutio se Braca. - Ujnu mu Buljanovu! - uzjogunio se Bogdan nevešto, posle primljenog gola.

Strahinja je ušao odlučno, pun samopouzdanja. Hristini je dao pakovanje Ce kafe, i to one od 200 grama, a domaćinu flašu Rubinovog vinjaka.

- Vidim... gleda se fudbal? Nisam mogao u drugo vreme da svratim. Imam puno posla, a želeo sam da sa Bogdanom podelim jednu lepu vest.

Kada je shvatio ko je pridošlica, Braca se još više iznervirao.

- Ma jok, čini ti se! - odgovorio je ironično Pantelija, koji nije podnosio Strahinju. - To je umitničko klizanje, samo klizačice imaju malo čupavije noge... a i led je zelene boje!

- Nema problema, Pantelija - domaćin je pokušavao da prekine Bracu. - Sedi, evo sad će poluvreme... Dobro smo igrali a onda primismo gol. Nemci su to! A i domaćini su - mudrovao je Bogdan.

Strahinja se smestio na kauču pored druga Tice, što je Kanarinca navelo da odmah poseti prostoriju koju i krunisane glave posećuju u tihom mimohodu.

- Idem u klonju - oglasio se Braca. - Ako padne gol, zovite!

Hristina je iznela gibanicu, tri piva i salvete.

- Hvala puno, drugarice Tešić - rekao je Pantelija snishodljivo. - Nego, Bogdane, hteo sam nešto važno sa tobom da porazgovaram... ali ne znam, da li je u redu pred profesorom Ticom?

- Ništa ne brini, prijatelju! - odgovorio je domaćin. - Ja pred Kanarincem tajni nemam!

Na poluvremenu, Strahinja Pantelić je skinuo sako, udahnuo duboko i saopštio lepu vest.

- Juče mi je bila inspekcija iz Saveznog sekretarijata za obrazovanje. Kada su završili, ja sam im onako uzgred pomenuo Bogdanov projekat.

- I? - upitao je Braca u povratku iz čenife.

- Drug Radovan, inspektor, bio je jako ljubazan i odmah pozvao Sekretarijat za visoko obrazovanje. Nadležni su ga uputili na, kako se to nekad zvalo, Ministarstvo za nauku i obrazovanje. A onda se javio Radovanov drug iz detinjstva, Luka zvani Paster, koji je od malih nogu bio opsednut virusima i vakcinama.

- Mali svet, boga ti! - bocnuo je Kanarinac zajedljivo.

- Čudni su putevi gospodnji - dodala je Tina.

- Da čujemo dalje! - nestrpljivo je požurivao Bogdan.

- Ovaj savetnik, Luka, kada je čuo da se radi o Bogdanu, odmah je obećao subvencije. 'Ako za istraživanje profesora Tešića nemamo para, onda bolje da odmah zatvorimo radnju!', prokomentarisao je. Razmenili smo telefone i već narednog dana je potvrdio da će finansirati projekat.

- Pa to je krasno! - oduševila se Tina.

- Previše lepo da bi bilo istinito... - zanovetao je drug Tica.

- Da skratim, - šepurio se Pantelija - povézao sam Sekretarijat sa našim računovodstvom tako da će oni sve da urede.

Kako stvari stoje, od septembra ćeš moći i zvanično da počneš istraživanje.

- Divna vest! - zbunjeno je reagovao dr Tešić, koji je već uveliko radio na drugoj doktorskoj disertaciji na Katedri za mikrobiologiju.

- Hvala ti od srca, prijatelju!

- Bravo, Pantelija! Zaslužio si Nobelovu nagradu za asistenciju - gundao je ljubomorno Braca. - A sada, tišina! Počinje drugo poluvreme.

Hristina je bila srećna zbog Bogdana, ali joj sve ovo delovalo nekako čudno, nerealno pa i pomalo sumnjivo. Previše slučajnosti za nešto tako važno i

ozbiljno. „Možda preterujem“, mislila je. „Ponekad se zvezde i kockice slože na najbolji način. Na svet treba gledati pozitivno, a ne uvek sumnjati u sve i svašta.“

ĐAK PRVAK (1976)

Dosadna kiša pljuštala je od ranog jutra i punila šahu u dvorištu porodice Tešić. Monotoniju letnje idile u Bulevaru proleterke Marije razbijali su povremeni pljuskovi i grmljavina.

- Sastavili se nebo i zemlja! - vikala je Hristina. - Evo komšija Žika kuka iz sveg glasa. Zapušila se kanalizacija i poplavila im podrum.

- Ne pamtim ovakvo nevreme - složio se Bogdan. - Nadam se da će prestati. Planirao sam za večeras letnje odelo i nove cipele sa kožnim đonom.

- Znam, ljubavi... ne dobija se takva nagrada svakog dana! - ohrabrila ga je Tina. - Prestaće kiša ne brini.

- Danas je i roditeljski sastanak u Petrovoj školi, jel tako?

- Da, da, prva dodela ocena, knjiga i diploma. Odlikaš!

Ljubi ga majka... - odgovorila je ponosno Hristina.

Posle ručka, Tešići su po najvećem kijametu krenuli put Petrove škole. Đaci prvaci, pokisli do gole kože a opet veseli i razdragani. Učionica je gledala prema Sokolani. Kroz zamagljene prozore nazirale su se konture visoke drvene zgrade sa kupolama. Bogdan se sećao svojih školskih dana u istoj ustanovi ali u nekim starim, istrošenim barakama koje su sagrađene kao ratna šteta posle Prvog svetskog rata. Nova zgrada i veliki kontrast u odnosu na okolinu. Dok je tata pravio nevidljivi vremenski luk između sna i jave, nekad, sad i onomad, mama je upijala svaki detalj. Ova svečanost prvacima je mnogo značila, bila je više od puke objave rezultata. Učiteljica Vemija je đacke knjižice poredala po azbučnom redu, a iz svakog njenog pokreta prepoznavala se sigurnost, znanje i iskustvo. Malena punda poskakivala je na vrhu učiteljicine glave, dok je knjige namenjene

odličnim đacima razdvajala od diploma za prvake koji su razred završili sa svim peticama.

- To mu dođe nešto kao „jedna osmina vukovca“ - našalio se Bogdan.

Žena ga je najpre pogledala mrko a onda se osmehnula. Bogdan je nastavio da posmatra prisutne. Majke su se domunđavale, pažljivo odmeravajući kako se koja za ovu priliku obukla. Očevi su, onako ispod oka, skenirali pokisle mame čije su se vlažne haljine nestašno pripijale uz telo. Petar je imao sve petice i četvorku iz likovnog. Nije znao da crta, ali nije se mnogo ni trudio. Najviše je mrzeo vodene bojice koje bi se tako odvratno razlivala po novinama koje su koristili kao zaštitu školskog nameštaja. „Nema tog crteža koji vodene boje neće upropastiti“, žalio se Petar roditeljima. Odnekud mu se ukazala pesma za koju još niko nije znao:

*Što se događa kad očajanje zahvati ljude
Kad očajanje neumitno prelazi u kajanje
Gledajući iz daljine konture na sceni
Padaju mi na pamet vodene boje
Umazane ruke brzo se peru.*

Nekoliko godina kasnije, u zagrebačkom predgrađu Siget jedan momak će ispisati ove stihove na izgužvanoj paklici cigareta. Kao nagradu za odličan uspeh i primerno vladanje, učenik prvog razreda Petar Tešić dobio je knjigu Marsela Veritea Nevidljivi ujak. U povratku, kiša je najpre utihnula a potom i sasvim prestala. Stigli su kući i presvukli vlažnu odeću. Tina je iznela kiflice sa kokosom a Bogdan poklon za odlikaša.

- Ovo je od mame i mene - rekao je otac i pomilovao sina. - Skroman dar, da se sećaš dana kada si završio prvi razred. Ove godine, šah da razvijaš mozak, ideje i vijuge a dogodine kupujemo poni-bicikl. Ovu garnituru poklonili su ti čika Steva i čika Milija, tri dana pošto si se rodio! Nemoj im to nikada zaboraviti.

Otac i sin su istog trenutka počeli da slažu figure i prva lekcija je počela:

- Top ide pravo, konj u „ge“ a lovac ukoso - objašnjavao je Bogdan.

Kasnije, dok su se matorci spremali za još jednu svečanost, Petar je nastavio da gricka kiflice i gleda crtani film Kremenko. Iste večeri, porodica je prisustvovala ceremoniji dodele nagrada na PMF-u. Počelo je veselo, nastupom vodećih gradskih umetnika. Bora je svirao frulu, Krle harmoniku, Mirko recitovao poeziju, a čika Peca šaljivim monologom izazvao urnebes u publici. Učesnici priredbe su polako napuštali binu kada je njihovo mesto zauzeo dekan fakulteta, ogrnut u svoju odoru. Posle predugog, dosadnog govora najzad je odlučio i da dodeli nagrade.

- Orden rada sa srebrnim vencem dodeljuje se profesoru PMF-a dr Bogdanu Tešiću. Profesor Tešić je rođen 1943. godine. Završio je Medicinski fakultet i radio na Infektivnom odeljenju bolnice u rodnom gradu. Ubrzo se okreće naučnom radu i istraživanju. Doktorirao je i postao profesor Mikrobiologije na PMF-u. Jedan je od najcenjenijih virusologa u Jugoslaviji. Čestitam kolega.

Salom se prolomio aplauz, Tina je zaplakala od sreće, a Braca Tica zvani Kanarinac u svom stilu je prokomentarisao:

- Bogdane, prijatelju! Bože me oprosti, ti kao da si umro.

DRUŽE TITO, MI TI SE KUNEMO! (1980)

„Umro je drug Tito.“, oglasio se Miodrag Zdravković tog nedeljnog popodneva. Petar se igrao sa drugarima, kada su majke počele da dozivaju svoje sinove. Njegovi roditelji se nisu oglašavali. Bogdan je na radiju slušao Vreme sporta i razonode. U Splitu, na Poljudu igrali su Hajduk i Zvezda. Tina je u spavaćoj sobi čitala knjigu.

- Dođi, ljubavi... - tiho se oglasio Bogdan. - Umro je Tito, treba naći Petra.

- Verovatno je na ulici sa klincima. Idi odmah po dete! - požurivala ga je žena.

„Od kada znam za sebe“, razmišljala je Tina, „pripremali su nas za dan kada Tita više ne bude bilo. Nema ga, i šta sada? Sunce vidim još uvek sija, Zemlja se okreće, a i komšinica Stevka plače. Izgleda da neće biti

propast sveta." Tešići su se okupili u dnevnoj sobi, gledali vesti i nemo pratili reakcije. Jugoslavija je tog dana bila u suzama.

- Gde su sada oni koji govore protiv Tita? - pitao se Bogdan, ne možeš ljude na silu terati da plaču. To ipak iz srca dolazi.

Na vratima, s maramicom u ruci, pojavila se komšinica Stevka. Otkrila je plavu tepsiju i pitom od jabuka ponudila domaćine.

- Kažu da je Tito najviše voleo lenju pitu, a ja eto spremila ovu običnu!

Iz susednog dvorišta čula se glasna muzika grupe Vatrene poljubac. „Oj, što te volim, joooj!“, urlao je drug Vukašinović.

- Opet ovi Kuburovići! - komentarisala je Stevka. - Njima baš ništa nije sveto.

Tina je skuvala kafu, iznela tanjir sa pitom kada se iza ograde pojavilo nešto nalik na tršavu glavicu kupusa.

- Krepao ćopavko! Dočekasmo i to komšinice! Samo mi je žao što zbog barabe prekinuše utakmicu - likovao je Žika Kubura.

Par stotina kilometara severno od doma porodice Tešić, jedan Novosađanin tog trenutka je došao na ideju da napiše stihove koji su nosili posve drugačiju emociju:
I ja sam video visoke peći, fabrike dim. Široke njive, Gradove što slobodni žive, decu i mir, i jato ptica. I opet sam video Tita Maršala, legendu tu, slobodotvorca. Čoveka tog, druga i borca, opet sam svud video Tita."

UDES

- Spakovala sam ti pidžamu, gaće i majicu. A na vešalici sa odelom imaš dve čiste košulje - preslišavala se Tina plašeći se da nešto ne zaboravi.

Od kada je dobio donaciju za svoj naučni projekat, Bogdan je svakog petka odlazio u prestonicu da u tamošnjoj laboratoriji sa kolegama uskladi rezultate i

da zajedno provere kako napreduje istraživanje. Kada je posao to zahtevao, ostajao bi da prenoći, tako da je u Beogradu provodio ceo vikend. Bogdan nije imao ni auto a ni vozačku dozvolu. U početku je išao autobusom, a onda ga je bibliotekar Pantelija upoznao sa Mikicom koji je vozio beogradske profesore na privremenom radu u Bogdanovoj varoši. Uz dekanov blagoslov, profesor Tešić je i zvanično postao putnik Mikičine „limuzine razvrata“. Mnoge su studentkinje na svojim leđima i drugim pozadinama osetile toplinu kožnih presvlaka na zadnjem sedištu ovog auta. Šestica se teško stiće, a za desetku su sva čuda moguća. Bogdan je, kao i drugi, čuo za ove priče ali ga aktivnosti te vrste nisu zanimale. Previše je cenio i ženu i profesiju, da bi ih obećastio na takav način. Tog jutra, Mikica je malo poranio, pa je Tina skuvala kafu dok su čekali da se Bogdan spremi.

- Profesor Tešić je moj omiljeni saputnik. Nikada nisam bio jutarnji tip, pa dok sam sanjiv ne volim da pričam. Većina profesora usta ne zatvara. Jedino vaš muž pripremi fascikle, sveske, blokove... Tri reči do Beograda ne progovorimo.

- Idemo, Mikice. Nemoj da zakasnimo, ljutiće se kolega Binić - požurivao je Bogdan vozača - znaš ga kakav je.

- Hvala na kafi, drugarice Hristina! - dobacio je Mikica dok je otključavao kola.

- Srećan put, Bogdane! Dok si na putu, ja ću jednu turu ajvara da napravim. Onaj uprženi koji najviše voliš.

Crni fijat je plovio šumadijskim poljanama.

Brundanje vozila nerviralo je zečeve i srndaće. Mikica je zapalio cigaru baš u trenutku kada je rupa na putu skrenula upaljač prema lepo negovanim brkovima.

- Jebem ti ovakav drum! Zamalo da se osmudim kao prasac! Nego... Bogdane, ona ponuda za devojke još uvek stoji. Ti znaš da seksualne tajne iz ovog automobila ne izlaze. Šta se desi kod Mikice u fijatu, tu i ostaje!

- Hvala, Mikice - odgovorio je profesor sa zadnjeg sedišta.

- Znam ja da si ti čovek od reči, ali mene takve stvari ne zanimaju.

Bogdan se glasno protegao, zagrizao jabuku koju mu je Tina spakovala i otvorio plavu, raskupusanu svesku koja nije bila toliko stara koliko je za potrebe nauke izraubovana. Brzo je ispisivao formule, dok je sok iz jabuke flekao čistu, tek ispeglanu košulju. Na izlazu iz mesta Lipa, Bogdan je podigao pogled. Pred očima mu se ukazao nejasan prizor: nekoliko zabludjelih žena pored puta je prodavalo grožđe. Rumena devojka je pokušavala da stigne lokalni autobus, dok su joj grudi poskakivale u ritmu muzike za ples; starac razbarušene kose nevešto je palio cigaretu. Policajac je mahao Mikici, kao da je želeo da mu nešto kaže, ili ga je možda samo pozdravljao? BUM! Čuo se snažan prasak. Knjige su se kotrljale po zadnjem sedištu, jabuka je ispala iz Bogdanove ruke a Mikica je proleteo kroz šoferšajbnu. Profesor Tešić je napipao čvorugu na glavi a kičmu i vrat je baš dobro ugruvao. Izašao je iz kola i video zeleno beli furgon koji ih je udario otpozadi. Policajac je pomagao Mikici da izađe iz jarka pored puta.

- Eto ti, profesore, tvoje poštenje! Nećeš da jebeš studentkinje, a nude ti se. Da smo poginuli pre dva minuta, ne bi mogao ni da hoćeš.

Odmah su ih odvezli u lokalnu bolnicu, konstatovali lakše povrede a onda sanitetom prebacili kući. Bogdan je čitav dan proveo u krevetu. Tina je negovala, mazila i pazila „svog ranjenika“. Zabranila mu je da se približava knjigama i beleškama. Mogao je samo da čita novine i gleda televiziju.

- Večeras je Kviskoteka, podsetila ga je.

Uz muziku Džona Koltrejna Bogdan je čitao NIN i grickao leblebije. U predsoblju je zazvonio telefon. Tina je odgovorila i tiho objasnila da Bogdan zbog udesa tog vikenda neće boraviti u prestonici.

- Ko je bio? - pitao je „ranjenik“.

- Alenka Križanić sa fakulteta. Kaže da su se zabrinuli što te nema.

OKO SOKOLOVO (1985)

Od ranih školskih dana, Petar je želeo da ide na sve sekcije. Kako bi se koji nastavnik pojavio sa spiskom u ruci, tako bi se Petar prijavio u „dobrovoljce“. Najpre literarna sekcija, pa dramska, stoni tenis, onda takmičenje Tito, revolucija, mir, košarka, recitatorska, hor... Sve, sve samo ne folklor! I u vodu i u vatru, ali u kolo - ni za živu glavu.

- Prijavi se, sine! Folkloriši stalno putuju, obiće ćeš čitav svet - govorio mu je otac.

Pesme i igre naroda i narodnosti Petra nisu zanimalo. Teško je mogao da razume to cupkanje u krug. Sati i sati vežbanja, da bi na kraju đuskali isto kao i na početku. Jednom prilikom čuo je majku dok je razgovarala sa teta Vanjom:

- Kolo najjednostavnije sublimira suštinu našeg mentaliteta. Akteri najpre izaberu lidera ili (kolo)vođu, onda se besciljno vrte u krug, da bi na kraju sve počeli Jovo nanovo. Sami su u svojoj narcisoidnosti sebi dovoljni a jedina nagrada je mišljenje okoline po sistemu: „Šta će svet reći!“

Vremenom, Petar je izgustirao većinu sekcija i na kraju se zainteresovao za streljaštvo. Bilo je dovoljno samo nekoliko treninga, da nastavnik ONO i DSZ otkrije Petrov talenat. Ubrzo se pridružio streljačkoj družini „Čika Mata“. Već prve godine je postao je prvak grada, naredne je pobedio na republičkom a kao srednjoškolac se kvalifikovao i za savezno takmičenje. Voleo je da gađa iz vazdušne puške, privlačio ga je izazov ciljanja u centar mete, strpljenje i koncentracija koji su za to bili potrebni. Nije mu bilo teško da trenira svakog dana. Od kuće Tešića do streljane trebalo je pešačiti gotovo sat vremena. Jednog jutra, dok je s puškom u ruci išao na trening, u blizini Staračkog doma, oštro Petrovo oko spazilo je novu metu. Radnjica u dvorištu, bila je nekako „umetnuta“ u nekadašnju garažu. Na ulazu je stajao natpis firme - Samostalna obučarska radnja „Đepeto“. U tom momentu, Petru je u susret išao čikica

koji je ispod pazuha nosio cipele uvijene u novine. Zanesen svojim mislima, Petar se umalo nije sudario sa devojkom svilenkaste crne kose. Lepa obučareva kći veselo se osmehnula „naoružanom“ prolazniku.

- Pitam se, gde li si ti to krenuo?! U lov? Na dvoboj, ili u rat? Bože dragi, kakvog sveta danas ima! Inače, ja sam Marija i živim ovde u kući iza obučarske radnje. A ti, čudni, lepi čoveče?

- Ja sam Petar - odgovorio je - iz Erdoglijе sam, ali dolazim u tvoj komšiluk svakoga dana. Treniram u streljani na kraju ulice.

- U ovoj ulici sam odrasla, znam valjda gde je streljana! Nego... vidim da su ti cipele nove, znači, ne treba ti tatina pomoć ali bi mogao da svratiš na sok. Prijaće ti posle treninga.

- Važi! - uzvratilo je Petar, dok mu je rumenilo pokrilo dečaćko lice.

Od tada, Marija je svakog dana nalazila izgovor kako bi se u isto vreme pojavila u dvorištu ili ispred radnje. Dok je skupljala lišće i zalivala cveće, ispod oka je pratila dešavanja na ulici, pa bi se uvek u pravom trenutku pojavila na kapiji - baš kada je tuda prolazio novi poznanik, drug, simpatija... Petar se podjednako radovao ovim susretima, blistao je od sreće i rumeneo od stida. Osim ljubavi prema streljaštvu, Petar je pronašao dodatnu motivaciju da redovno odlazi na treninge.

Nekoliko sedmica kasnije, strelac je skupio hrabrost, otišao kod komšinice Milanke i zamolio je da od cveća iz njene baste napravi lep buket. Nedeljom nije imao trening, pa je umesto puške u Vašarište poneo cveće. Marija se obradovala i pozvala ga u kuću.

- Mama je napravila sok od zove. Užasnog je ukusa, niko ga ne voli ali ga svi uporno pripremaju i hvale kako je zdrav.

SOK OD ZOVE

Petar je krenuo u gimnaziju u kojoj je njegova majka predavala književnost. Kad je bio mali, otac ga je

savetovao da se u novoj sredini uvek predstavi u najboljem svetlu: „Ako te u početku zapamte kao vrednog i pristojnog učenika, vojnika ili radnika, za tebe više nema zime. U školi je dovoljno da se prvih par meseci redovno javljaš, postavljaš prava pitanja i daješ tačne odgovore. Posle toga, uvek ćeš biti na dobrom glasu, pa i ako negde zaškripi, neće biti kraj sveta.“ Bogdanov naslednik se uvek držao očevog saveta, pa je u gimnaziji, na početku školske godine redao petice. Kasnije, kada su na red došli pismeni iz matematike ili kontrolni iz hemije, profesori su ga tešili: „Svakom to može da se desi! Sledeći put biće bolje!“ Pošto se odlične ocene iz društvenih predmeta prebiju sa ne baš sjajnim iz prirodnih nauka, Petar je razred uvek završavao sa vrlo dobrim uspehom. U septembru i oktobru profesori su uveliko predavali, a Petar bi obično sačekao kraj časa, podigao ruku, ispričao poslednje dve lekcije, dobio peticu a onda „sve četiri u vis“.

- Biologiju si, vidim, prebrinuo - komentarisao je Žika Licna. - Koji si ti folirant! Ali, šta ćeš, ko zna - zna, ko ne zna - dva!

- Nemoj tako, Žiko! Voliš ti kada Petar Tešić dobije dobru ocenu, jer mu ostaje više vremena da ti piše ljubavna pisma za tvoju devojčicu. Nego, reci mi, kako su joj se dopali soneti? - zadirkivao ga je.

- Dobro, Tešo Pešo, samo da znaš da mi je juče na velikom odmoru poslala poljubac.

- Pazi da od tolike intime ne ostaneš u drugom stanju! - poentirao je Petar.

U nedelju, strelac Tešić je svratio kod lepe šusterove kćeri. Imao je tremu, jer nije znao šta ga čeka tamo. Poziv na sok ga je prvo iznenadio, obradovao, ali pomalo i uplašio. Kada je ušao u kuću upoznao se sa Marijinom mamom. Gospođa ga je ispitala u koju školu ide, ko su mu roditelji, ima li hobi. Odbio je kafu, ali ne i čuveni sok od zove. Mladi su se izdvojili, a mama je za to vreme zbućkala palačinke. Marijina soba se nalazila na kraju predsoblja. Na jednom zidu, veliki poster Sare Kej a na suprotnom nekoliko lepih grafika. Svaka stvarčica

nalazila se na svom mestu. U uglu dve fotelje sa drvenim naslonom za ruke i gramofon marke „Toska“, na kome se vrteo Azrin album Sunčana strana ulice. Od trenutka kada su svoje malene guze smestili u udobne stolice, nisu prestajali sa čavrljanjem. Teme su se same ređale, a Petar i Marija su dopunjavali i završavali jedno drugome rečenice. Družili su se kao da se decenijama poznaju. Majka je prvo donela palačinke, a onda ih nagovorila da popiju kafu, što je bio izgovor da ih što češće obilazi.

- Imaš li ti neki nadimak? - pitala je Marija.

- U školi me zovu Teša, a najbolji drugari su mi iz zezanja nadenuli ime Teša Peša! - odgovorio je stidljivo.

- Originalno, ubilo se! - ljutnula se Marija. - Kod nas ti prijatelji uvek daju neki nadimak da te bog sačuva: Muta, Čora, Zrika, Čopa... Jednog tatinog druga zvali su Kloza, samo zato što je na zimovanju za kaznu čistio toalet. Jedino majke koriste tepalice, ali to i nisu nadimci.

Dogovorili su se da je naredne srede Petar sačeka ispred Ekonomske škole, u koju je Marija tek krenula.

- Imam nekih obaveza u Crvenom krstu. Ako ne završim pre podne, moraću posle časova. U tom slučaju ćeš mi praviti društvo.

Početak naredne sedmice obeležilo je iščekivanje ispunjeno nestrpljenjem. Petar se dinstao na tihoj vatri ljubavi. Činilo mu se da ponedeljak i utorak nikada neće proći. Ali, začudo, sreda se brzo dokotrljala. Posle petog časa pitao je profesora fizičkog da izađe ranije da sačeka devojkicu a ovaj ga je bez reči pustio. „Sastanak sa devojkicom?!“, razmišljao je Teša, nadam se da nisam slagao profesora. „Krenuo je od Gimnazije uzbrdo, Obrenovićevom ulicom pored apoteke i kafane „Stara Jugoslavija“. Kada je stigao do Mime mehaničara počeli su leptirići u stomaku, knedle u grlu i slatko podrhtavanje čitavog tela. Neki mudri i jeziku vešti ljudi takvo raspoloženje zvali su „zaljub“. Marija se pojavila sa najboljom prijateljicom koja se stidljivo smeškala dok su se približavali Teši. Zajedno su šetali do kafića „Bahus“, kada je drugarica pronašla izgovor da ih ostavi same.

- Je l' ti nije problem da se spustimo do Vardarske? Treba da pokupim neki materijal za Crveni krst. Drug Živadinović je sve otkucao u deset primeraka.

- Važi! A posle ćemo u „Balkan“ na večeru. Mislim... nešto skromno, pomfrit ili palačinke - ispravio se Petar, dok je u mislima prebrojavao novac u džepovima.

Na kraju ulice, pored samog potoka nalazila se kuća Rajka Živadinovića, milicionera u penziji i aktiviste Crvenog krsta. Marija je ušla u mračno dvorište, a Teša je ostao ispred kapije. Čekajući devojk, razmišljao je o streljačkom takmičenju. Pred očima su letele izrešetane mete sa mnogo pogodaka u centar. Iz imaginarne streljane brzo se vratio u stvarnost. Nastavio je da planira svoj prvi „sudar“. Dok se dvoumio da li da naruči koka-kolu ili nešto žešće, ne bi li pobedio strah, iz Živanovićevog dvorišta čuli su se glasovi.

- Pustite me čoveče, šta vam je? Petreee, pomoz mi molim te! - vikala je Marija.

- Ma ulazi, bre, unutra, kad ti kažem! Kurvice mala! Šta si mislila, da sam te zvao zbog propagandnog materijala?! Šio mi ga Đura! - ljutio se Rajko.

Petar je kao bez duše odjurio u mrak. U dubini šumovite avlije nazirala se borba dveju senki. Kada je ugledao Petra kako izlazi iz tame, Živanović je uleteo u kuću i zaključao vrata. Momak i devojk su drhtali od straha, a kada su se povratili od šoka već su stigli do centra grada.

- Kakav prvi „dejt“! - rekla je Marija. - Ili sam možda pogrešila?

- Nadam se da nisi! - odgovorio je Petar. I nespretno je poljubio u obraz.

JEBOTE, PUN AUTOBUS

Bližio se početak državnog prvenstva u streljaštvu koje se te godine održavalo u Skoplju. Bogdan je otišao kod razrednog starešine da se dogovore oko nadoknade izgubljenih časova. Profesor Pura je predavao fizičko, ali je od svih gimnastičkih vežbi najviše voleo ispijanje vinjaka. Dok je trezan, Pura je bio drag čovek sa kojim se

moglo razgovarati o mnogim pametnim stvarima - ali, kada popije, beži od njega! Čak ni tada nije bio agresivan ili zlonameran, samo - do zla boga dosadan! Razredni je rekao da će časove opravdati, a onda mu je na pamet pala ideja.

- Predložicu prijateljima iz Skoplja da pomerimo datum naše posete, kako bismo svi zajedno mogli da navijamo za našeg Petra! Ne brinite, razgovaraću sa Makedoncima. Mislim da kolega Risto neće imati ništa protiv.

Nekoliko decenija ranije, Petrova škola se pobratimila sa gimnazijom iz Skoplja. Svake godine, delegacija profesora, učenika, roditelja i političara, odlazila bi u posetu pobratimima iz druge republike. U proleće, Makedonci su pohodili Šumadiju dok su čaršijanci, „vo Skopje“ odlazili u novembru. Tako je bilo planirano i ove godine - ali, na predlog profesora Pure, direktor gimnazije se dogovorio sa bratskim kolektivom da ekskurziju pomere za vikend uoči 29. novembra. Putnici karavana „Bratstvo i jedinstvo“ pažljivo su birani. Političari, profesori za koje je bilo poželjno da su članovi SKJ, najbolji đaci i omladinci koji su se isticali u društveno političkom radu. „Autosaobraćaj“ im je ustupio novi autobus sa većim brojem sedišta, pa je direktor odlučio da povede još nekoliko đaka. Pored dece drugova iz Komiteta, izabrani su i Petrovi najbolji prijatelji Žika Licna i Laza Kenja. U početku, Žika i Laza su se radovali neplaniranoj ekskurziji i odsustvovanju iz škole, ali je ubrzo sve krenulo naopako. Dan pre polaska na put drugari su se potukli na košarkaškom terenu ispred škole. Pošto je dobio batine, Žika se plačnim glasom obratio protivniku:

- Samo čekaj da pozovem oca, prebiće te kao mačku!
- Moj čale je jači, pa će i tvoj matori dobiti po njušci! Baš kao i ti! - odgovorio je Laza.
- Dobro, onda ću ja pozvati strica! On je karatista - žustro je zapretio Žika.
- Ali, moj čale radi u Državnoj bezbednosti, pa će ove tvoje lepo postrojiti, podeliti im pedeset po dupetu i

okolnim lokacijama... E, onda ih ni majke neće prepoznati, a kamoli žene i deca!

Drugovi su se ubrzo pomirili i svi zajedno zauzeli mesta u poslednjem redu autobusa. Već negde kod Kraljeva, Žika je iz torbe izvadio sendvič, a Laza, bogami, i celo pile. Putnici su čavrljali. Profesorka Jadranka je flertovala sa drugom Ostojom iz gradskog odbora SSRN, dok je Rile Francuz frulom topio atmosferu i srca svojih kolega. U neko doba Pura je zapevao Stani, stani, lbar vodo. Otvorio je flašu rakije i ponudio vozača koji je, uz komentar „može, al' samo jedna“, otpio dobar cug ponuđene šljivovice. Tada je Šilja postavio pitanje:

- Znete li vi koje su bile poslednje reči moga tate?

- Ne znamo, Šiljo! - odgovoriše kolege.

- „U, jebote, pun autobus!“ Ha, ha, ha...

- Kolega, vi se baš surovo šalite! - prekorila ga je Jadranka, primićući se bliže drugu Ostoji.

Direktor Starovlah nije puno čekao:

- Znete li onaj kada majka ulazi sa detetom u autobus?

Vozač joj kaže: „Jaoj, gospođo, nikada ružnije dete u životu nisam video!“ Majka odvodi sina do njihovog sedišta u sredini vozila. Posle nekog vremena, sva uplakana, žena se obraća muškarcu koji je sedeo pored nje: „Vozač me je uvredio, ne znam šta mi je činiti?“

Čovek se sažalio i bratski je posavetovao: „Ja vas, gospođo, potpuno razumem. Slobodno mu odbrusite sve što vam na srcu leži. Taj nitkov je zaslužio da mu kažete sve što mislite o njemu! Slobodno idite, ja ću vam pripaziti majmunče!“

Autobusom se prolomio gromoglasan smeh.

- O-pa, direktore! Vi baš onako vickasto, rukovodilački! - prokomentarisao je Pura, nazdraljajući iz flaše na kojoj je pisalo „Coca Cola“, ali su boja i sadržaj bili kudikamo drugačiji.

„СКОПЈЕ ИМА МИКРО КЛИМА“

Na ulazu u Skoplje, zimsko sunce se stidljivo šunjalo iza novembarskih oblaka. Odbor za doček je od rane zore bio

na svom mestu. Braća iz sestrinske republike i sestre iz bratske škole bili su spremni da ugoste delegaciju iz SR Srbije. Sendviči, kafa i sokovi, kao sitno posluženje, a potom i priredba u njihovu čast. Pionirka je izražajno i sa puno emocija odrecitovala duvanske stihove Koče Racina:
*На кантар студен со туч га мерат
А можат ли да го измерат?
Нашиов тутун - нашава мака
Нашава солена пот!*

Posle kulturno-umetničkog programa gosti su smešteni kod domaćina. Petra Tešića na konak je primila porodica Georgijevski. Vršnjak Meto ga je pozdravio i poveo prema kolima, a prva rečenica koju je izgovorio potpuno je iznenadila Šumadinca. Na ulazu u automobil Meto je upitao drugara iz Srbije:

- Да ли знаеш дека египатска граница е праволиниска?

Omladinac Tešić bez uspeha je pokušavao da pronikne u suštinu ovog bizarnog pitanja, kada se sa prednjeg sedišta iznenada pojavila kovrdžava glava porodice Georgijevski. U uniformi JNA, sa širokim osmehom na licu i pivskim stomakom ispod zategnutog opasača, oglasio se drug Naum. Zastavnik prve klase, ratnik, rodoljub i komunista. Dok se stomak sa volanom borio za prostor, Naum je ubacio u prvu i pozdravio gosta.

- Добро ни дојде другар Србине! Три пати ура на татко ти и мајка ти! Ама знаеш ли ти бе какао се вика на мекедонски Димитрије Туцович? Се вика Димче Чукација!

Drug Naum je vešto upravljao motornim vozilom marke „Varburg“, a crveno svetlo na semaforu iskoristio je za još jednu lingvističku pošalicu.

- А знаеш ли ти, бе, како се вика на унгарски Иво Лола Рибар? А бе, будало, ништо ти бе не знаеш“ Се вика Иштван бекар Пецарош!

Zastavnik Naum Georgijevski je bio dobar podoficir JNA, ali mu humor nije išao od ruke. Uskoro su stigli u stan Petrovih domaćina u naselju Karpoš. Popeli su se na treći sprat vojne stambene zgrade, kada se na vratima stana

broj 15 pojavila Metova majka, drugarica Lenka Georgijevska. Naum ih je odmah posadio za trpezarijski sto, nasuo sebi mastiku i strogim glasom izdao naređenje: - Со консумирање на вечерна ужина... По-чни!

Supruga zastavnika Georgijevskog bila je desetak godina mlađa od svog muža. Svetlosmeđa kosa pokrivala joj je nežna ramena koja su jedva nosila velike, čvrste grudi. Mlada, lepa i beskrajno jebozovna. Petar je probao tavče na gravče, pohvalio sarmice od vinovog lista, dok je musaku od patlidžana sipao tri puta. Domaćin je sa rakije prešao na pivo, što ga je brzo uspavalo. Meto je otpratio oca do kreveta a Lenka pokazala gostu sobu. Razmestila mu je ležaj, nežno ga pomilovala po glavi a onda poželela laku noć. „Majčinski dodir“ kod Petra je izazvao prijatan osećaj u celom telu. Ujutru, svi zajedno su popili kafu a Naum je komentarisao najvažnije vesti dana. Liznuo je prst i otvorio jutarnje izdanje lokalnih novina Večer. Publika je saznala kako je u Kolumbiji eksplodirao vulkan Nevado Del Ruiz. U Ženevi su se sastali Regan i Gorbačov, a Microsoft je lansirao prvi Windows. Umro je glumac Ivo Serdar, najbolji prijatelj Steva Karapandže. Posle doručka, lepa Lenka je ispratila muškarce na radne zadatke. Petar je skoknuo do streljane u kojoj se održavalo takmičenje, Naum na posao a Meto u školu.

Raspremila je kuhinju i uz duboki uzdah počela da slaže „zelnik“. Te večeri, porodica Georgijevski je u punom sastavu bodrila gosta iz Srbije. Petar je kao drugoplasirani ušao u finale, gde je pokazao maksimum. Ubio je sve desetke i bez problema postao omladinski prvak Jugoslavije. Posle dodele medalja, Petrovi navijači su proslavili pobedu u restoranu „Menada“. Profesor Pura, alkoholom dobro „podmazan“ od ranije, u Naumu je pronašao srodnu dušu. Iz bele „Adidas“ torbe koju je vazda preko ramena nosao, izvadio je flašu šljivovice i nazdravio novostečenom prijatelju. Mastika, šljivovica, i Skopsko 'ladno trošili su se nemilice. Nekoliko hektolitara kasnije, situacija na terenu izgledala je kao bojno polje nakon Kumanovske bitke. Rile Francuz pevušio je „Моје Сокол пие, вода на Вардарот“. Drug Ostoja je pipkao

Jadranku za grudi, dok je Pura dremao za stolom. Zaplićući jezikom, Naum je držao govor o strategiji narodne odbrane i društvene samozaštite. Pri kraju besede prilegao je pored Pure i utočio u slatki, alkoholom natopljeni san. Drugarica Georgijevski je tužno gledala u gomilu mesa koju je nekada mužem zvala i sa setom se prisećala nekih davnih, malo lepših dana...

LENKA

Lenka Georgijevska, supruga zastavnika Nauma i mati sina jedinca Meta, beskrajno je volela muziku. U mladosti je završila srednju muzičku školu, svirala violinu i pokazala veliki talenat. Želela je da se upiše na Muzičku akademiju ali je nisu primili. Na prijemnom ispitu nije imala sreće, bila je prva ispod crte - a vezu nije imala kako bi taj problem rešila. Porodica je teško sastavljala kraj s krajem. Otac, radnik u fabrici „11. октомбри“, majka domaćica koja je brinula o Lenki i njene četiri sestre. Kada je pala na prijemnom, Lenka se razočarala u sebe, i roditelje, i sistem i u čitav svet. Prihvatila je posao u tatinoj firmi. Bila je poslovni referent, u prevodu - običan čata zadužen za dosadne birokratske spise i dokumenta. Često je prisustvovala dugim sastancima na kojima se mlatila prazna slama. Jednog dana, preduzeće su posetili i pripadnici JNA. Tada je upoznala druga Nauma. Stidljivi pogledi, upoznavanje i sve što potom sledi. Izašli su na kafu, potom u bioskop a onda su svake večeri dugo šetali. Uz kokice i četen-alvu sedeli su pored reke i slušali kako Vardar teče. Šest meseci kasnije usledilo je venčanje. Skromno, u porodičnom krugu. Potom su se preselili u Naumov nužni smeštaj, garsonjeru u naselju Novo Skopje.

Događaji se potom nižu kao na traci nekog tužnog filma. Prvo im se rodio sin Meto, majušna, bolešljiva beba koja je od prvog trenutka postala centar Lenkinog sveta. Svaki pedijatrijski pregled bio je novi izazov za mladu majku. Posle pet godina, borba sa bolestima, virusima i bakterijama beše okončana. Medicinski rezultati su se

konačno skockali baš onako kako je to majka godinama iščekivala. Mali Meto je i zvanično postao „zdrav i prav“. Glava porodice, Naum Georgijevski je nastavio da disciplinovano poštuje naređenja „sa više instance“. Nove prekomande vodile su ga na različite lokacije diljem SFRJ. Meto je rastao bez oca i bio privržen majci. Lenku je sve češće, što bi jedan dobar pisac rekao, „ispod učkura svrbelo“. Jednog dana muža je stavila pred svršen čin. Morao je da odluči: ili prekomande i odvojen život, ili Lenka i Meto. „Neću da budem udovica pored živog muža,“ - govorila mu je - „a ne želim da te varam, iz poštovanja prema našem sinu!“ Nauma je ovo iznenadilo, prodrmalo i probudilo iz višegodišnjeg „zimskog, vojničkog sna“. Odmah se aktivirao i samo par meseci kasnije, uz čin zastavnika prve klase dobio je i dvosoban stan. Došlo je vreme da se porodica Georgijevski konačno razbaškari u pedeset tri kvadrata. Dani su tekli kao u narodnoj pesmi. Lenka je brinula o mužu i sinu. Violinu je svirala retko, samo kada ostane sama. Meto je krenuo u srednju školu, Naum nije menjao ćud a Lenka je trpela i patila. Nekoliko dana pre dolaska gosta iz Srbije, jedne duge i besane noći Lenka je nanovo čitala pesmu svoje mladosti. Tužan opis devojke istog imena, mamio je suze u njenim očima:

Не беше Ленка рођена

За тиа пусти тутуни

Тутуни - жолти отрови

За гради - китки розови.

Dolazak Petra u dom Georgijevskih uneo je živost, promenu ritma i neko čudno uzbuđenje. Učmala atmosfera i porodična monotonija preko noći su napustili Lenkino raspoloženje. Dobila je novu energiju i volju za životom. Ništa joj nije bilo teško a osmeh je sve češće titrao na njenom lepom licu. Čak je i violinu češće iz kutije vadila. Nada je tinjala a sreća vrebala iz prikrajka. A onda, kao kada zrela lubenica padne sa drugog sprata, vratila se u stvarnost restorana „Menada“. Gledala je svog „princa“ - kako spava ispod stola.

- Naum se opet usvinjio! - rekao je Meto, s prezirom na licu.

ONE STVARI

Petar je pomogao da ubace Nauma u auto. Otac i sin su sedeli pozadi a Petar na mestu suvozača. Drugarica Lenka Georgijevska godinama nije vozila atomobil, ali te večeri morala je svoje ukućane bezbedno da odveze kući. Posle nekoliko nespretnih pokušaja da pokrene skalameriju istočno-nemačke proizvodnje, Lenka je sinhronizovala stopala pa su gas i kvačilo konačno počeli lagani ples na podu vardburga koji je brundao slabo osvetljenim ulicama skopskog predgrađa. Kada su stigli, počela je nemoguća misija - „spasavanje zastavnika Nauma“. Zastavnika su ubacili u krevet kao džak brašna u zadružni podrum. Lenka je otvorila prozor, da rakijska isparenja ne uguše ukućane - mada za komšije nije bila sigurna. Meto je otišao na spavanje, a Petar je sa ponosom milovao zlatnu medalju i po ko zna koji put iščitavao tekst: „Osvajač prvog mesta na Saveznom takmičenju u streljaštvu za omladince“. Lenka je skinula šminku, istuširala se, obukla spavaćicu i umesto kod pijanog muža, pažljivo je ušla u sobu u kojoj je spavao šampion.

Tog 22. novembra Petar Tešić je dobio zlatnu medalju i izgubio nevinost.

LEVI'S - VARTEKS (1990)

Priroda je pupela punom snagom a proleće je svakim listom, cvetom i devojačkim minićem mamilo na uživanje. U kućama su boravili samo oni koje je nužda na to naterala - lekari u Hitnoj pomoći, tombolom zaneti penzioneri i šahisti na trećem spratu zgrade u centru grada. Bogdan je tog jutra stigao prvi. Pospremio je stolove, složio figure i pristavio kafu. Prethodnog dana se malo prinovio i u „Varteksu“ kupio nove farmerke marke „Levis“. Fabrika iz Varaždina je otkupila licencu čuvene

kompanije „Livaj Štraus“ i pravila veoma kvalitetne pantalone od teksas platna. Za razliku od drugih potrošača, preciznije, od ostatka sveta - profesor Tešić je obraćao pažnju na detalje koji običnim smrtnicima nisu bili važni. U unutrašnjosti majice, džempera ili u džepu pantalona često se može pronaći ceduljica sa nekim brojem. Većina mušterija bi je zgužvala i uz pitanje - čemu ovo služi?, bacila u kantu. Bogdan, međutim, nije spadao u te obične kupce. Najpre se raspitao šta ti brojevi zaista

predstavljaju, a onda je pristupio dokazivanju njihove opravdanosti. Saznao je da cifra na papiru označava broj kontrolora koji je proverio valjanost proizvoda. Drug Tešić je do tada pazario tri para „Varteksovih“ farmerki, a kontrolor je uvek bila zagonetna osoba - 34. Neko bi rekao „Dokon pop i jariće krsti!“, ali profesoru Tešiću nije bilo teško da kupi koverat i markicu, da naoštiri pero i sroči pismo u kome je pohvalio „člana kolektiva zaposlenog na radnom mestu kontrole proizvoda br. 34 koji(a) odgovorno obavlja svoj posao“. Nekoliko sedmica kasnije, na zboru radnih ljudi fabrike „Varteks“, OOUR Kontrola traperica, Filijala Vukovar - uposlenica Vlasta Vražalić dobila je priznanje Radnik tjedna, a kao nagradu darovali su joj usisivač marke „Sloboda“ Čačak i dvije ulaznice za kino.

Posle produktivnog jutra u šah-klubu, Bogdan je krenuo prema Gimnaziji. „Možda ću ih oboje zateći. Ispred škole, kao u košnici koju je upravo posetio medved. Umesto pčela, gimnazijalci su zujali na sve strane. Bližio se kraj školske godine, trebalo je popraviti ocene i u miru dočekati letnji raspust. Za maturante nastava je već bila završena, ali su se još uvek muvali okolo i čekali svoj dan. Direktor škole je najavio da će na velikoj, centralnoj proslavi mature, himnu Hej Sloveni pevati učenik četvrtog razreda Petar Tešić. U fiskulturnoj sali, basket „tri na tri“. Petrova ekipa je gubila 20:19. Protivnik je dobio loptu, isfintirao školskog druga, dao koš i završio posao. Pobeda!

- Ih, bre, Tešo! Prođe pored tebe ko u čeze! Mogao si kafom da ga ponudiš! - ljutio se Laza Kenja.

Po završenom basketu, Petar se umio i pridružio roditeljima u nastavničkoj kancelariji. Tetkica je donela kafu sa ratlukom, za matore i sok od narandže, za maturanta. Petar je naiskap popio sok i roditeljima izložio plan za svečanosti koje su ih narednih dana očekivale.

- Ne brinite, himnu sam tako navežbao, da ne mogu iz glave da je izbacim! Tu problema neće biti! Posle matorske večeri svi zajedno idemo u park, ujutru - ekskurzija, a onda - pravac kasarna. Znam da niste oduševljeni, ali to je moj izbor, moj život, i ovakve odluke donosim sam. Hvala vam na razumevanju i na podršci... I sa tim smo završili!

- Ne moraš da nas podsećaš! - odbrusila mu je Hristina. - Mi te podržavamo, ali mnogo brinemo. Kada bar vojsku ne bi pominjao svaki čas! Dozvoli nam da je na trenutak zaboravimo. Biće nam lakše.

Tih dana, Tešići su se stalno oko nečega raspravljali. Matura, ekskurzija, vojska... Na red je prvo došao izbor matorskog odela. Majka je bila za klasičnu varijantu. Sako, pantalone, bela košulja, kravata plus lakovane cipele. Otac porodice glasao je za leptir mašnu, uz punu podršku ostalim odevnim predmetima. Petar se, međutim, odenuo po svom ukusu. Crno pamučno „odelo“ marke „Lee Cooper“, kupljeno u lokalnom „Beku“, bela sportska košulja istog proizvođača i crne patike. Bio je to modni ultimatum koji mlađani Teša nije želeo da menja. Pošto su u Gimnaziji predahnuli, Tešići su sišli niz stepenice, a onda je svako krenuo svojim putem. Tina - kući, gde su je čekali neoprani sudovi i oljuštene, pečene paprike od kojih je planirala da spremi ručak za svoje mladiće. Neoljuštene će staviti u tegle, za zimnicu. Bogdan je žurio prema šah-klubu, a Petar kod Marije. Njeni su otišli na plac pa je gajba bila prazna. Čim je otvorio kapiju, zapahnuo ga je miris pohovanog mesnog nareska.

- Spremila sam i krompir salatu, samo još da je začinim. A biće i šnenokle - dodala je domaćica.

Posle ručka dugo su razgovarali o predstojećoj ekskurziji, a najviše o Petrovom odlasku u vojsku. Godinu dana je dug period.

- Hoćeš li me sačekati, Maco? - šalio se Teša. Kod tebe u Ekonomskoj - većinom su devojke, ali u komšiluku, u Tehničkoj, sve sami frajeri.

- Meni je žao što ćeš biti vojnik u najgore vreme, a za moju vernost ti ne brini! - ljutnula se Marija.

Petar je vežbao himnu a Maca ga je pratila na usnoj harmonici. Pravili su kokice, gledali Kviskoteku i seriju koja je išla posle nje, a na polovini noćnog vikend-programa - ugasili su svetlo. Narednog jutra čuo se cvrkut ptica. Letnje sunce pržilo je od ranog jutra a jedan zalutali zrak probio se kroz zelenu zavesu na prozoru Marijine sobe. Probudili su se dobro raspoloženi, nasmejani i... nagi.

MATURA

Članovi hora bili su na svojim mestima, profesorka Platiša je šetala nervozno, pomerala zavesu, popravljala pevačima kragne, a onda sebi frizuru.

- Gde je konferansje? - pitala je Platiša uzbuđeno.

- Gde je... šta?! - začuđeno je uzvratio Petar.

- Ova mala koja najavljuje program, kasni!

U tom trenutku Bilja iz IV3 ušetala je na pozornicu sa velikom kožnom fasciklom u rukama.

- Dobro veče, i dobrodošli na svečanu akademiju maturanata naše škole! Prva tačka današnjeg programa je himna Hej, Sloveni. Nastupa gimnazijski hor sa solistom Petrom Tešićem.

Dok je Teša pevao himnu svi su plakali. Jedni, jer im je zemlja polako nestajala, dok su drugi cmizdrili od sreće što će se „tamnica naroda“ konačno raspasti. Svaka suza ovih plačipički, prolivena za domovinu, bila je iskrena. Ovi drugi, opet, isticali su se u mentalnoj onaniji, prskajući besmisao po deceniji koja je dolazila.

Sutradan, u dogovoreno vreme maturanti gimnazije su se okupili ispred hotela „Kragujevac“. Doterani, užtogljeni, upicanjeni, zagledali su jedni druge kako bi se međusobno prepoznali. Matursko veče u hotelu počelo je dozlaboga dosadno. Program je tekao prema scenariju prosvetnih radnika, decenijama već nepromenjeno. Red govora, aperitiv, onda nagrade i zahvalnice pročitane abecednim redom. Maturanti su se pretvarali da slušaju patetične besede profesora. Centralni deo proslave bio je rezervisan za predjelo, pečenje i torte. Na kraju, đuskanje, šampanjac i stiskavac. Na rastanku sa profesorima kanula je i po koja suza, a onda su maturski Tulum nastavili u Velikom parku. Alkohol je omekšao kočnice, pa su dugo prikrivane simpatije isplivale na površinu. Osmesi, poljupci iz nehata, milovanja u mraku... Pred zoru, Petrovo društvo našlo se u stanu Žike Licne. Kada je ponestalo „normalnog pića“, prvo su dokusurili zeleni liker od mentola a na samom kraju prešli i na kolonjsku vodu.

- Ovaj Brion ima najbolji ukus - komentarisao je Laza Kenja.

- Ni Pino Silvestre nije loš - dopunio ga je domaćin.

Uveliko je prošlo podne kada se Petar u društvu Jablana, Marine i Čere pojavio pred vratima svog doma. Tina im je skuvala kafu, dok je Bogdan naseckao pršutu i sir, da se povrate posle burne noći koju su za sobom ostavili.

- Hajde, deco, zamezite... a onda se malo odmorite, blago meni! - posavetovala ih je Petrova majka. Večeras krećete na ekskurziju.

Iste večeri, kolona autobusa sa kragujevačkim gimnazijalcima polako se približavala auto-putu. Ni do Batočine nisu stigli, a svi maturanti su uveliko spavali.

- Oдавno nisam vozio ovako tihe putnike - našalio se vozač. - Eeeh kada bi ovo potrajalo do Sarajeva!

Malo je falilo da izbor destinacije za matursku ekskurziju postane politički problem. Poslednjih godina četvrtaci su pohodili Rim, Atinu ili, bar, Dubrovnik. Ove godine, zbog štednje ali i zbog situacije u zemlji, direktor

je odlučio da posete Banjaluku, Sarajevo i Tjentište, a za spavanje je rezervisan Omladinski internat na Palama. Posetu Banjaluci mamurni putnici su iskoristili da nešto prezalogaje. Petar je svratio u pekaru i tražio burek sa sirom. Prodavačica se kiselo nasmejala i glasom punim razumevanja odlučila da mu rasvetli veliku gastronomsku misteriju:

- Da tebi teta Mara objasni nešto! Sve su pite pituljice, a jedino je burek - pitac! - rekla je značajno.

- Zašto? - pitao je Petar iznenađeno.

- Pa zato što je muškog roda i u sebi „mesa“ ima! Znači, samo burek može biti sa mesom - a sve ostalo su pite.

- Puno Vam hvala - učtivo je odgovorio Petar. Nego, hajde da obnovimo gradivo. Znači, jednu sirnicu, jednu zeljanicu i dva jogurta muškog roda iako u sebi nemaju mesa.

Teta Mara se nasmejala i upakovala pite u veliku papirnu kesu. Posle doručka Petar je posetio spomenik Petru Kočiću, a onda sa drugarima svratio u kafanu „Partner“ da se osveže banjalučkim svetlim pivom. Za čevape, nažalost, nije bilo ni vremena a ni „mesta“ u stomacima tinejdžera.

Krivinama NOB-a i Revolucije stigli su na Tjentište. Profesor istorije drug Dragiša Spirić objašnjavao je detalje bitke na Sutjesci. U više navrata, onako uzgred, napomenuo je kako ne treba zaboraviti ulogu koju je na ovim prostorima imala "Jugoslovenska vojska u otadžbini" na čelu sa generalom Mihajlovićem. To što je ovaj detalj svima promakao, pokazuje da ga niko nije saslušao. A da jeste? Ne bi se dobro proveo. Mada, nikad se ne zna, pošto je tih dana srbovanje sve više ulazilo u modu.

- Professore - oglasio se Laza Kenja -pa ovde je nemački ovčar Luks, koga su mnogi pogrešno zvali Reks, spasao život Ričardu Bartonu.

- A poginuo je i Sava Kovačević? - dodao je banjalučkim svetlim pivom ohrabreni Petar Tešić.

- Pa, i ne poginuo po ovakvim krivinama na Tjentištu! - nadovezao se Laza vragolasto.

- Odlično zapažanje, Tešiću - nastavio je Dragiša. - Hvala ti što si me podsetio da mu odamo dužno poštovanje.

Profesor Spirić je stavio ruku na srce i u pratnji omladinke Vesne počeo pesmu:

Tiho huči Sutjeska, krv pliva po njoj

Divizija Savina bije ljuti boj

Hej, haj, hej, haj komandant Sava!

U suton, stigli su na Pale. Osim užasnog smeštaja, sve drugo je izgledalo lepo. Zelenilo, priroda i pogled na Sarajevo. Večera, prava „zidarska“ - komad bajatog hleba, salama „podriguša“ i čaj. Upravnik internata se izvinio, jer baš tog dana su krečili kuhinju te su morali da serviraju hladan obrok. Ljubaznošću kapetana Komazeca, čaj su dobili iz obližnje kasarne.

- Nadam se da nam nisu sipali brom! - komentarisao je profesor Dragiša. - Samo bi mi još to trebalo u ovim godinama.

Profesori, društveno-politički radnici i devojke bili su smešteni u prizemlju, dok su muškarci spavali na prvom spratu. Oko deset sati uveče, komešanje u zajedničkom kupatilu se utišalo a onda je počela „seoba Srba“ - ali ne pod Čarnojevićem, već u režiji Žike Licne. Petrov najbolji drugar je profesorima pokazao video igricu Tetris. Prosvetni radnici nisu mogli da veruju svojim očima da je ovakva zabava uopšte moguća. Napravili su krug oko Licne i njegove magične sprave. U isto vreme, maturantkinje su bez profesorskog nadzora ilegalno prelazile iz prizemlja na prvi sprat. Mnogima se te noći posrećilo. Ujutru, posle oskudnog doručka maturanti su se spustili u glavni grad BIH. Majstor Čeda je parkirao autobus iza hotela „Evropa“. Putnici su napustili vozilo kada je direktor preuzeo ulogu vođa i u kratkim crtama opisao „jedan od najlepših gradova naše domovine“.

- Pored hotela „Evropa“ nalazi se „Bezistan“, a u nastavku je Zlatarska ulica. Tu negde počinje i Baščaršija. S druge strane Zlatarske ulice smešteno je „Slatko čoše“, sa poslastičarnicama na svakom uglu.

Pored zida videćete česmu iza koje je Sahat-kula i džamija sa koje je Valter pucao!

Profesor Dragiša se kiselo nasmejavao i sebi u bradu prokomentarisao: „A o Gavrilu ni reči!“ Petar je zajedno sa drugarima krenuo prema Bašçaršiji. Kod Principovog mosta naišli su na veliku gužvu. Prolaznici su zabrinuto posmatrali šta se događa. Žena srednjih godina ležala je na šinama. Vozač tramvaja se držao za glavu, dok je milicioner uzimao izjave svedoka. Petrovi drugari su produžili prema čevabdžinici „Željo“, a on je ostao da vidi šta se dešava. Hitna pomoć je odvezla nesrećnu ženu u bolnicu a gomila polako počela da se razilazi. Petar se trgao shvativši da je zaboravio uputstva direktora, a društvo je već odavno odjezdilo u neke zanimljivije delove grada. „U, jebote, ja sam se izgubio!“, pomislio je. Panično je trčao od ugla do ugla, a onda u krug. Sve mu je delovalo poznato a opet tako strano. Suze očajnice zaiskrile su u dečaćkim očima. Stariji muškarac koji je prodavao suvenire, prišao mu je i obratio se tihim glasom:

- Ne boj se, mladiću! Ja sam Čika Fadil... reci mi, gde si naumio?

- Krenuo sam prema Bašçaršiji... ali su drugari već otišli! Pokažite mi put do hotela „Evropa“, molim Vas! Tamo su parkirani naši autobusi.

Čika Fadil ga je odveo do autobusa i na rastanku poklonio kožnu narukvicu. Sa priveskom Sahat-kule.

J N A

Nema dosadnijih priča od onih o porođaju i služenju vojnog roka. Toga su svesni i žene i muškarci, ali ne propuštaju priliku da nas po hiljaditi put podsete na ta iskustva. Petar se u vojsku prijavio dobrovoljno, odmah posle srednje škole. Mogao je da čeka do oktobra, ali je želeo da to što pre prebrine. „Bolje je rasterećeno uživati u slatkoj razbibrizi pred početak fakulteta“, hrabrio je sebe. Od kada su uveli usmereno obrazovanje, muškarci su u vojsku išli odmah posle mature. Ko upiše

fakultet služi dvanaest, a ostali petnaest meseci. Preko noći, Jugoslavija je postala zemlja sa najvećim brojem studenata po glavi stanovnika.

Kada je kao gimnazijalac bio na regrutaciji, članovi komisije nisu puno razmišljali. Odmah su mu odredili specijalnost ili, kako su u JNA govorili, „rod vojske“ ili VES. Prirodno, prvak države u streljaštvu postao je snajperista u armiji SFRJ. Na Petrovom vojnom pozivu pisalo je: „... da se 15. jula tekuće godine do 12 sati javi na prijavnici kasarne Majevica u naselju Detelinara, ulica Avijatičarska 24, u Novom Sadu...“. Poslednjeg dana civilstva posetio je najbolje prijatelje, familiju i rođake. Za kraj je ostavio druženje sa rođakom Bobijem. Kod burazera je stigao oko dva popodne a stan na Aerodromu je napustio dvanaest sati kasnije. U međuvremenu je stradala flaša manastirke i pola litre domaće šećeruške, dok ono malo votke na dnu flaše nisu ni računali. Iza ponoći, Tina i Bogdan su konačno locirali budućeg snajperistu JNA. Spakovali su se na brzinu i pomogli mu da se malo otrezni. Usledilo je zvocanje i roditeljsko nerviranje. U ranu zoru, Tešići su krenuli prema Vojvodini. Na putu za kasarnu, zaustavili su se u kafiću „Pink Panther“ i popili kafu. A onda, tačno u podne, vojnik Petar Tešić je počeo služenje vojnog roka.

Muškarac ima opravdanje da priča o vojsci samo kada - pod izgovorom literarnog stvaralaštva - opisuje vlastita osećanja iz kruga kasarne. Uz rizik da na ovom mestu izgubi ženski deo čitalačke publike, autor će ipak dočarati deo vojničke atmosfere.

Za mladog čoveka, sina jedinca koji se u životu nije mučio, dolazak u vojsku bio je veliki šok. Posebno prvi dan, koji se duboko urezao u Petrovom sećanju. Odmah su ga odveli kod dežurnog oficira gde je saznao da je armijska birokratija propustila da ga uvede u knjige. - Petak je popodne, ništa se tu sada ne može ispraviti. Nego da se ne zajebavamo oko tebe - rekao mu je major „personalac“, zadužen za novopridošle vojnike. - Spavaj danas i sutra u vojničkom klubu, a u ponedeljak ćeš da zadužiš uniformu i ostalo.

Petar je najpre otišao do kantine u kojoj je pivom rashladio rakijske muke od prehodne noći. Upoznao je nekoliko vojnika i oficira sa kojima je posle otišao na večeru. Petar je primetio da ga svi nekako čudno gledaju ali mu razlog nije bio jasan. Dok je odlagao prazan poslužavnik obratio mu se omanji brka:

- Šta se foliraš u tom civilnom odelu?! Hvataš nam zazubice ovde!

Tek tada je vojnik Tešić shvatio nepoverenje i odbojnost koja se širila oko njega.

- Izvini prijatelju, viša sila, pravdao se, nisam bio na spisku pa ću tek prekosutra ići na šišanje, vakcinisanje, zaprašivanje i ostalo.

Tako je i bilo. U ponedeljak ujutru Petar je upoznao jedinicu, starešine i spavaonicu. Počeli su regrutski dani, od dosade i muke satkani. Nekoliko sedmica kasnije, Tina i Bogdan su prisustvovali polaganju zakletve a onda, jednom mesečno, redovno dolazili u posetu sinu jedincu. Tokom pešadijske obuke boravak u kasarni mu nije lako padao. Rano ustajanje, besmislene aktivnosti i izvršavanje još luđih naređenja. Upoznao je ljude sa kojima se na drugi način u životu ne bi sreo niti bi im se putevi ikada ukrstili. Bili su to mladići iz zabitih sela kojima je vojska predstavljala godišnji odmor u odnosu na seoske poslove na njivi i u štali. Sretao je mamine i tatine sinove koji su po ceo dan kukali za lagodnim životom u civilstvu. U vojsci je shvatio tužnu istinu da se Jugoslaviji, onoj u kojoj se rodio i dve decenije živeo, polako bliži kraj i da su neki zli dusi došli po svoje. Regruti iz Slovenije i Hrvatske prestali su da dolaze u kasarne s ove strane reke. Umesto priča o bratstvu i jedinstvu koje su do skoro bile glavna tema na časovima političke obuke, sve češće su se čule nacionalističke tirade oficira o srpskim junacima sa Cera i Kolubare kao i one o Srbima koji su uvek pobednici u ratu i gubitnici u miru... „Gde li sam, bože, živeo svih ovih godina?! Koju smo to istoriju mi učili?“, pitao se Petar. U redu za ručak, Petar je bio u prilici da sretne vojnike iz

drugih jedinica. Jednog dana upoznao je imenjaka koji se prezivao Đukanović. U razgovoru su otkrili da su rođeni istoga dana, u istom gradu! Novom drugaru tepali su Đule. U kasarni je bio zadužen za moralno-politička predavanja, aktivnosti u klubu, muziku i razglas. Svakog dana, njegova jutarnja truba komandovala je buđenje a pred spavanje večerje.

- Svrati kod mene u klub kada si slobodan. Doneo sam nešto mojih ploča i kaseta, a imam i televizor -pozvao je Petar iz kluba svog imenjaka snajperistu.

Ispostavilo se da je Đule u vojnički klub uleteo preko veze.

- Čaletov kum poznaje komandanta sa Vojne akademije. Cena mog „angažmana“ bili su rezervni delovi za pukovnikovog golfa.

- Hajde, pusti Azru! - zamolio je vojnik Tešić.

Bila je sreda oko podne, dobro je zapamtio taj dan jer su im upravo podelili eurokrem-blok i sok. Komandira Petrove čete, hitno su pozvali u komandu, i od tada ga više nisu videli. Kasnije se po kasarni pričalo da je njegova žena Hrvatica, sa decom krenula kod svojih u Kutinu, kapetan nije uspeo da ih stigne pre granice pa je preko noći ostao bez cele porodice. Pronašli su ga narednog dana u stanu sa metkom koji je sebi ispalio u slepoočnicu.

U jedinici regruta Petra Tešića nalazio se i hodža iz Novog Pazara koji je svakog dana, po nekoliko puta odlazio na „drvenik“, mesto sa kog su uzimali drva i ugaj za grejanje. Svi su mislili da hodža hvata krivine kako bi izbegao dnevne dužnosti. Jedne večeri, Petar je besciljno šetao u krugu kasarne. Iza improvizovanog zaklona napravljenog od drvenih trupaca čula se molitva. Provirio je s druge strane i video hodžu kako klanja. Pored njega, ispod šatorskog krila virile su konzerve sardine, džem i druga hrana koju su za svog duhovnika skupljali vojnici muslimanske vere.

- To si ti Tešiću!!! - iznenadio se hodža. - Nadao sam se da me niko ne može pronaći.

- Ne brini! - uveravao ga je Petar. - Niko neće saznati.

Desetak dana kasnije, drvenik su posetili Stole i Boca iz treće čete. Njih dvojica se bukvalno nisu razdvajali. Pošto je Boca bio u auto-jedinici, najčešće su se družili u garaži i u kamionu, ali su po lepom vremenu voleli da obišu i druga mesta u kasarni. Skrivajući se od ostalih vojnika naleteli su na hodžu. Za razliku od Petra, oni nisu sačuvali tajnu. Muslimanski starešina je završio u vojnom zatvoru. Petar se pitao da li bi istu sudbinu doživeo i pravoslavni popa? Jednog nedelnog popodneva krug se potpuno zatvorio. Tokom večernjeg obilaska kruga, dežurni oficir je sasvim slučajno, zatekao Bocu i Stoleta na gomili tj. jednog u drugome. Tužan kraj jedne ljubavi u kabini vojnog dajca. Šta je sa njima posle bilo - niko živi ne zna.

RAT (1991)

Ceo vojni rok, Petar je proveo u gradu na velikoj reci kome su starosedeoci i došljaci tepali - Novi Sad. Kada je sebe već počeo da zamišlja u civilnom odelu, neki krvavi vetrovi duvali su severozapadom domovine. Bila je nedelja pre podne. Tog dana izlazak u grad je bio stopiran. Neki od vojnika su želeli da proslave Uskrs ali dozvola se nikom nije izdavala.

- Pa zar Uskrs nije iduće nedelje?! - preslišavao se destar Pavlović.

- Pravoslavna crkva proslavlja naredne nedelje a danas Uskrs obeležavaju sve druge hrišćanske zajednice.

- To je, znači, katolički Uskrs! - mudrovao je Pavlović.

- Daaaa, i katolički i protestantski i baptistički i luteranski... - objasnio je vojnik Tešić.

Oko dva sata popodne oglasila se sirena za uzbunu. Između dva zalogaja vojnici su iz trpezarije potrčali napolje. Brzo su pokupili oružje i postrojili se na pisti ispred kasarne. Obratio im se komandant puka lično.

- Slušaj ovamo, vojsko! Na Plitvicama je danas došlo do oružanih sukoba između stanovništva i hrvatske policije. Prema prvim informacijama, ima i mrtvih. Jedinice JNA

su u zoni razdvajanja a mi ćemo biti u pripravnosti. Do daljeg, voljno!

Narednih meseci, svakoga dana pod punom ratnom opremom krstarili su Fruškom gorom i prosečno pešačili desetak kilometara dnevno. Kada su mislili da gore ne može - počeo je rat. Vojnik Tešić je prekomandovan u Slavoniju, a ubrzo su na red došli Borovo Selo, Borovo Naselje i najzad Vukovar. Petar je pušku prvi put uzeo u ruke sa nepunih četrnaest godina. Zamišljao je sebe kao prvaka sveta u streljaštvu, a onda bi šampion u mašti postajao Old Šetrhend, pobratim slavnog Vinetua, da bi se potom transformisao u Prleta koji je zajedno sa Tihim komandovao beogradskim ilegalcima. Vremenom, filmski junaci su postajali „otpisani“, a sportsko streljaštvo je ostalo u centru Petrove pažnje, njegovog odrastanja i sazrevanja. Samo nekoliko godina kasnije, u rukama je držao pravu pušku sa snajperom na njenom vrhu. Nije bilo vremena za maštu, za priče iz detinjstva, za uspomene i medalje. Život je preuzeo dirigentsku palicu globalnog rekvijema jedne zemlje i ljudi koji su u njoj živeli.

Po dolasku u Vukovar, vojska je raspoređena po šatorima, kućama i nadleštvima. Planski su zauzimana važna strateška mesta a snajperisti su se smestili na položajima sa kojih će najefikasnije dejstvovati. Petar je odabrao busiju na vrhu vodenog tornja, odakle je imao savršen pregled. Naređenje je bilo jednostavno - neutralisanje svih ciljeva u pokretu. Izbor mete, intenzitet dejstvovanja kao i dnevni „raspored ubijanja“ zavisio je isključivo od snajperiste. U njegovim rukama bili su životi stvarnih ljudi sa imenom i prezimenom, sa životnim pričama i sudbinama. Svakoga dana gledao ih je preko nišana. Često bi od trenutnog raspoloženja zavisilo koga će lišiti života. Neprospavane noći bi loše uticale na Petrovo psihičko stanje. Namćorasto-baksuzasti snajperista Tešić bio je mnogo ubojitiji od onog opuštenog i naspavanog. Čovek sa svim vrlinama i manama, živa duša koja se od anđela brzo pretvara u vraga. Život je najobičnija hulja! Prljava, odvratna i

pokvarena. Svakog jutra, Petar je preuzimao ulogu vrhovnog komandanta nevidljivih silueta besmisla, postajao je gospodar života i smrti u mikrokosmosu koji se meri dometom kuršuma ispaljenog iz snajpera. Mnogo je surove stvarnosti bačeno na pleća jednog tinejdžera.

Prvi metak, prva žrtva duboko su mu se urezali u sećanje. Sve se odigralo brzo i delovalo nestvarno. Malaksao od straha... uopšte nije reagovao. Otupela svesnost probudila se tek kasnije, zajedno sa savešću. Lik muškarca sa rupom na čelu od tog dana ga stalno proganja. Iskusni borci su mu rekli da tu sliku neće zaboraviti dok je živ. Drugu žrtvu je oplakao! Posle treće se napio. Nakon toga, smrt je postala sastavni deo njegove svakodnevice. Radni zadatak koji se mora odraditi. Prošle su dve nedelje od kako je stigao u Vukovar. Žive mete, bojeva municija, krv koja lipti na sve strane. Pratio je kretanje vojske i lokalnog stanovništva. Položaj nikada nije napuštao. Na vrhu vodenog tornja je i piškio i kakio i suštinom života se bavio. Strpljenje je počelo da popušta. Da mu je samo nogom zemlju da dotakne i da u baru cokulom šljapne. Bio je željan razgovora i žedan pravde. Spremao se da starešinama postavi nekoliko pitanja... ali džaba, daleko su bili. Na kraju treće nedelje sišao je u bazu. Bio je moker, štrokav i prilično smrdljiv. Posle tuširanja, toplog obroka i spavanja u krevetu otišao je kapetanu Simoviću:

- Druže kapetane, nije mi jasno - šta mi ovde radimo? Koga to i od koga branimo? Prvi put u životu sam pucao u nešto živo. Ubijam ljude, ne mete! Zašto?! U ime koga, u ime čega, zarad kojih ideala?! Ja više nikada neću biti onaj isti Petar Tešić koji je i naivno stupio u JNA. Ko će meni sve to objasniti, ko će mi normalan život vratiti?! - vrištao je Petar.

- Ne seri, Tešiću - odgovorio je starešina. - Samo mi još ti fališ sa tim sranjima. Sediš gore, ladiš jaja i zajebavaš se... Šta bi radio da si u pešadiji, pa da čistiš grad od ustaša?! I još nešto, nisam ja tebi nikakv drug. Novo vreme, novi običaji - a ti se, blago meni, privikavaj! - odbrusio je kapetan.

- Pa kako da Vas zovem?! Vojvodo...? - nevesto će Petar.
- Vrlo dobro, vojniče! Učiš. Polako ali sigurno.

Razgovor sa kapetanom rešio je nedoumice i preusmerio tok Petrovih misli. Od tog dana, retko je silazio sa tornja, a i kada bi kročio na blatnjavu slavonsku ilovaču, trudio se da ostane sam sa sobom i svojim demonima. Ratovi prolaze a mudrost ostaje, pod uslovom da se preživi. „Produktivnost“ snajperiste u obrnutoj je srazmeri od opšteg dobra na poludeloj, opoganjenoj planeti. „Rđav si zanat izabrao“, prošaputao je sebi u bradu, „ali ti povratka sada nema“. Trideset četvrtog dana opsade Vukovara, Petar se probudio mamuran. Bolela ga je glava i mrzeo je sve oko sebe. Popušio je nekoliko cigareta i „krenuo na posao“. Kroz snajper je video ženu srednjih godina u somotskim pantalonama i kariranoj košulji. Ispod miške je nosila zelenu fasciklu na kojoj je pisalo: „Varteks, OOUR Kontrola traperica, uposlenica 34 - Vlasta Vražalić“. Petar je progutao imaginarnu knedl u grlu. Spustio je pušku, protrljao oznojeno čelo i odložio pušku. Do kraja dana više nije pucao. Ni danas ne zna zašto ga je ova žena toliko izbacila iz ravnoteže. Da li je za sve kriv mamurluk, zelena fascikla ili nešto treće. Vlasta je nastavila sa kontrolom traperica u svojoj organizaciji udruženog rada.

239 KILOMETARA JUŽNO

Izreke, uzrečice, poštapalice, bajalice, mozgalice - ponekad su duhovite, često banalne a retko istinite. Ona o kiši koja obilazi jedan napaćeni grad obistini se svakog 21. oktobra. Taj datum je zauzimao posebno mesto u srcima Tešića i većine njihovih sugrađana. To je dan kada vernik opsuje a ateista se prekrsti. Tog dana logika napušta Šumadiju a emocije grle njene građane. Normalni će pomisliti da je Srbiji dosta ratovanja. Nažalost, novi ratni vihuri pretvaraju se u oluje a streljanje nanovo ulazi u modu. Filmovi katastrofe odvijaju se dvesta i kusur kilometara zapadno od srca Srbije, a glavne uloge igraju naši mladići. Ratovi stvaraju dželate i žrtve, odnose

živote, pišu ogavne priče. Poštteni stradaju, hulje se bogate. Na ovim prostorima svaka generacija pamti svoje nesreće. Svetski ratovi, građanski pokolji, Kosovski i drugi bojevi... Vekovi lete a bezumlje ostaje.

Ispred spomenika streljanim đacima 1941. svake godine se obeležava godišnjica velike tragedije. Pedeset godina kasnije, sunčano jutro, bolno sećanje i krvava stvarnost lebde vazduhom i podsećaju na nesreću. Bogdan Tešić je napustio šahovski klub. Kod Pošte je ispod ruke zamenio deset maraka, i požurio uzbrdo. Marija je skupila opalo lišće u dvorištu, počistila ispred radnje a onda je, klaj-klaj, za svoj groš, krenula prema Šumaricama. Prisećala se tužnih priča svojih roditelja. Mamin tata je streljan na današnji dan, a čaletov otac u uniformi „čika Pere“, dizao je ustanak uz gibanicu, kamu i lošu rakiju. Svake godine kada najtužniji praznik dođe, Marijini roditelji polude. Svađa, rasprava, uvrede... „Srpska posla“, razmišljala je. Ove godine odlučila je da sebe poštedi svih tih gluposti, pa je na Veliki školski čas otišla sama. „Tata ionako ima puno posla a mama danima sprema zimnicu. Ranije sam mogla da ih podnesem, ali od kada je Petar na ratištu - sve je to izgubilo smisao!“ Od one noći kada je režim izveo tenkove na ulice Beograda, Marija je redovno pratila dnevne vesti i sa drugarima iz gimnazije priključila se studentskom pokretu. Zajedno su organizovali tribine i proteste, i tako davali svoj doprinos borbi protiv diktature. Svako ko je bar malo koristio prvog komšiju uvrckane frizure, u narodu poznatog kao mozak, shvatao je da se bliže teška vremena. Mudri profesor Paunović razumeo je gnev mlade generacije i pružao podršku demonstrantima, dok je duboko u sebi tražio odgovore na mnoga pitanja. Da li je izveštavanje neobjektivnih novinara RTS-a najveći problem sa kojim se suočava ovaj narod? Nije li ovo zamka, kako bi se energija uludo trošila na nešto marginalno - dok se mnogo opasnije kukavičje jaje podmeće malodušnom i zatucanom narodu? Profesor sociologije Mladen Paunović lajao je i na sunce i na zvezde, i kod kuće, i u kafani - a ponajviše u školi. Po

njemu, uloga profesora nije samo da predaje i da ocenjuje, već da pomaže mladima koji tek formiraju svoju ličnost. Pedagog treba da bude i roditelj i prosvetitelj. Nekada mora da bude blag, drugi put strog - ali uvek, i pre svega, iskren i pravedan. Tih dana, Mlađa Paun, kako su mu tepali, svojim učenicima je govorio o humanosti, toleranciji i o besmislu rata, ma kakav on bio. Jer pravedan rat jednostavno ne postoji. Marija je volela Paunova predavanja, slagala se sa njihovom suštinom a opet je shvatala kako je stvarni život mnogo komplikovaniji od ideje o idealnom svetu. Istog jutra, Paunovićeva koleginica Hristina, razredni starešina III/4 razreda gimnazije, prva je stigla na posao. Popila je kafu, završila papirologiju i setila se Velikog školskog časa 1971. godine. Poemu Duška Radovića govorili su Mira Stupica, Ljuba Tadić... „Tako nešto je teško nadmašiti!“, pomislila je Tina napuštajući sa svojim učenicima gimnaziju.

- Razredna, moramo li do kraja ostati na Školskom času? - čuo se glas iz reda.

- Danas je ponedjeljak. Radni dan je. Ako ne želite da idete na Veliki školski čas, možemo svi zajedno nazad u školu. Inače, planirala sam da pitam. Sa druge strane - tajac.

Kod bifea „Park“ došlo je do zagušenja pešačkog saobraćaja. Učenici Ekonomske i Tehničke škole su se ukrstili sa gimnazijalcima. Tina je predvodila kolonu trećaka, a predsednik odeljenske zajednice, Novica, poltronisao je... po običaju.

- Profesorka, šta mislite o novom pristupu obeležavanja 21. oktobra koje je naše rukovodstvo implementiralo ove godine?

- Izvini, Novice, nisam u toku... o čemu se radi?

- Shodno beskompromisnoj borbi srpskog predsednika, kako u zemlji tako i u dijaspori, jedinstvu srpstva začetog pre mnogo vekova na pravoslavlju, Veliki školski čas će ove godine dobiti i duhovni pečat.

- Nisam očekivala da će nam se mantijaši uplitati i u najsvetije stvari. Ti dečaci nisu poginuli zbog srpstva ili

pravoslavlja već zbog ludila jedne ideologije koja neodoljivo podseća na stvarnost koju danas živimo.

- Ali, profesorka...! - bunio se Novica.

- Hajdemo, deco! Pružite korak, zakasnićemo! Novice, podseti drugare da požure, popovi neće čekati.

Između stadiona i muzeja u Šumaricama nalazila se jedna jedina kuća koju je nekada davno sagradio Marinko Milić zvani Mlekađžija. Marinko je u Istoku, na Kosovu, ubio čoveka i pobegao od krvne osvete. Kuća Milića mnogo toga je videla, čula i preživela. Od svetskih ratova, nacionalizacije i eksproprijacije, do švaleracije u „Pic-mâli“, kako su popularno zvali poljanu na kojoj se nalazila. Tina se sa svojim đacima približavala Muzeju - kada je Bogdan, negde pored nekadašnje radio stanice, ugledao Mariju.

- Marija, sine, jesi li to ti?

- Ja sam, čika Bogdane. Tako mi je drago što vas vidim! Da li se Petar javljao? Odavno, ni reči od njega nisam čula.

- Pozvao nas je prošlog meseca. Od tada ništa... Brinemo!

- uzvratio je Bogdan. Svrati do nas kada budeš imala vremena, Tina bi se mnogo obradovala.

- Hvala Vam puno. Svakako ću vas posetiti! Ubija me ova neizvesnost...

- Vidi, tamo prema Muzeju, to je Tinino odeljenje...

Hajde da

požurimo. Biće joj drago da te vidi - uzbuđeno je predložio Bogdan.

Par minuta kasnije, Hristina je čvrsto zagrlila devojkę svog sina i kroz suze šapnula:

- Daće Bog da nam se vrati živ i zdrav!

U tom momentu, čuo se poj sveštenika.

Šumadijska Eparhija u punom sastavu. Šetali su lagano, pojali i kadili.

- Pedeset godina smo obeležavali ovaj dan bez sveštenih lica... Šta se to promenilo, pa više ni Veliki školski čas ne može proći bez popova?

Tina je krišom obrisala suze i drhtavim glasom komandovala:

- Idemo, deco! Po novom, Veliki školski čas počinje ranije nego prethodnih decenija. Novo vreme novi običaji! - bila je besna.

Tih dana u Novom Sadu, u mašti jednog plemenitog čoveka, nastali su sledeći stihovi: „I tad su došli popovi... Pa topovi... Pa lopovi... I čitav svet se izobličio... Ispuzali su grabljivci... Pa lažljivci... Snalažljivci...”

VUKOVAR - MESEC DANA KASNIJE

- „Majčino gnezdo. Svojim ptićima. Prijem!“
- „Majčino gnezdo. Slušamo. Prijem!“ - odgovorio je Mile Vrabac.
- „Ptići moji. Dečice draga. Vukovar je oslobođen. Do temelja. Čestitam. Prijem!“
- „Pera Kobac ovde. Majčino gnezdo. Možemo li da se vratimo u bazu. Prijem!“
- „Majčino gnezdo. Svojim ptićima. Ostanite na položajima. Vaša uloga je sada presudna. Neprijatelja ćemo dokusuriti snajperima. Prijem!“
- „E jebi ga.“ - odgovorio je neidentifikovani „ptić“, bez onoga "Prijem!"

Petar je odložio motorolui zapalio cigaretu. Trudio se da sakrije žar na njenom vrhu. Iako je bio dan, nije želeo da rizikuje. Snajperisti najčešće stradaju pušeći u mraku. Nervoza čini svoje, a duvan pomogne nakratko. Cigaretu u noći za snajperistu je kao dobrovoljno izabrana smrtna kazna. „Samoubistvo iz nehata“, našalio bi se Petar. Uvek je pušio samo po danu, a dejsstvovao bi noću. Prošla su tri meseca od kako se popeo na taj prokleti toranj na kome je, što bi njegova baba rekla, „džupreo ko neka budaletina“. Bilo mu je dosta svega... Narednih dana je svesno zabušavao, samo bi povremeno zapucao tek da se vidi da je tu. Konačno, iz centrale je stiglo naređenje da se napusti položaj. Tranzistor marke „SONY“ brundao je nejasno. Radio skala se zaglavila između dve stanice. Iz zvučnika je jedva dopirao glas Drage Jonaš: „Danas je četvrtak 21. novembar, 325. dan

u godini. Dogodilo se na današnji dan: 1844. g. umro je ruski pisac Ivan Andrejevič Krilov. 1877 - Tomas Edison je objavio pronalazak fonografa. 1916 - umro je Franc Jozef I, austrijski car, a od 1867. car i kralj Austrougarske monarhije. Godine 1878. okupirao je, a potom anektirao Bosnu i Hercegovinu. Atentat na njegovog bratanca nadvojvodu Franca Ferdinanda u Sarajevu 1914, bio je povod za početak Prvog svetskog rata. 1937 - osnovana je Muzička akademija u Beogradu, koja je 1973. dobila status fakulteta. 1938 - Nemačka je okupirala Sudetsku oblast u Čehoslovačkoj i priključila je Nemačkom Rajhu.

U rano jutro, dokopao se baze. Očistio je pušku, nasuo kafu i potražio nešto „konkretno“. Loše domaće rakije odavno su mu se smučile pa je poželeo „industrijsku žestinu“.

- Imamo ovo „Badelovo“ sranje koje niko neće da pije - uzvratilo je Steva Zaječarac.

Petar je nasuo ponuđeni vinjak i zapalio marlboro domaće proizvodnje. „Koja si ti živina, Tešiću!“, bunio se Petrov unutrašnji glas. „Toliko nacionalističkog proseravanja, ratovanja i ubijanja - a pijemo „Frank“ kafu i „Badel“ vinjak“, pomislio je razočarano.

- Ma jebo ti ja patriotizam! - vikao je Rade Haubica. - Posle „Rubina“, „Badel“ je najbolji vinjak. E sad, što vi niste nabavili zalihe na vreme - jebe se meni, možete samo da me mrzite! Pogledaj ovu flašu... ko da je sam Cezar svojeručno pravio!

- Vidi šta ima u ovoj kutiji - zezao ih je Steva. - Čokolade, braćo! I to one velike, od 200 grama! - razdrao se iz sveg glasa, a onda i zapevao:

Što je to, što je to što seka traži?

Ostaje na nosiću a i na bradi?

Što je to, što je to što vole mladi?

Radi se, radi o čokoladi!

Čokolada - Seka i Braco!

- 'Ajde bre, dosta s tom ustaškom propagandom! - bunio se Rade. - Ogadi mi ovako lepu marendu! Sardina, 'leba i meda - to je užina šampiona!

Petar Tešić, vojnik JNA, na specijalnom zadatku u Vukovaru, legao je da se odmori i ugrije promrzle kosti, dok su ratni drugovi slušali sabrana dela Bajke Malog Knindže. Za to vreme, ulicama Vukovara razmatrala se neka druga priča. Tenkovi su orali centar grada, a iz zučnika je brujaio Marš na Drinu. Neprijateljski vojnici pozivani su da se mirno predaju. Civilni su bojažljivo izlazili iz podruma, a „dobrovoljačke“ formacije pravile su selekciju i upravljale zakonima života i smrti. Vino iz Erduta stizalo je u velikim količinama. Gajbe, kutije, šleperi... Snajperista Tešić, uštekovao je kutiju slavonskog crnog i prepustio se logici krda.

- Štaaa je, breeee! Vi snajperisti se većito kurčite ovde! - pobunio se Rade Haubica. - Dok smo grurali po Vukovaru, vi ste ladili jaja. Zašto ne ganjate ustaše koji se u civilu kriju okolo?!

Petar nije voleo da se raspravlja sa saborcima jer ih nije razumeo. Poštovao je nepisani kodeks „bratstva po oružju“, zajedništvo ljudi koji su ni krivi ni dužni dovedeni u situaciju u kojoj im život uvek visi o koncu i gde u svakom momentu zavise jedni od drugih. Budeći se iz nekog dugo sanjanog ružnog sna, Petar se oglasio:

- Dragi moj Rade, prijatelju neželjeni! Nikada ljudski život nije manje vredeo nego danas i ovde. Kako da snajperom ganjam ustaše? Da su crnci, razumeo bih. Vidim da ste skoro svi u ratu postali religiozni, puna su vam usta Boga, krsta i tri prsta. Da vam se možda nije „javilo“ kako da preko nišana razdvojim Srbe od Hrvata, pravoslavce od katolika i drugih „jeretičkih“ vera?! Nikome nacionalnost na čelu ne piše! Pomagaj Rade, možda me svojom mudrošću iz mraka izvedeš.

- Nemoj da se ljutiš, rođeni! - uzvratilo je Rade. - Ja to, onako, tek nešto da rekнем. Ti si Šumadinac, OK tip. Smrzavao si se gore na tornju, ko muda kroz pocepane gaće. Izletelo mi, nisam hteo da te uvredim.

Svi ovi mučenici koji su hodali glavnom ulicom Vukovara bili su podjednako jadni, bedni i poniženi. Petar je otvorio flašu slavonskog crnog i nastavio da filozofira u sebi. „Dok su postojala obeležja ukrašena šahovnicom,

nije bila potrebna velika pamet da se izvrši ratni zadatak..." razmišljao je. „Snajperska misija uvek je imala samo jedan cilj - ljudski život! Ko odobrava ubistvo? Bog? Alah? Buda? NE! Predsednik države? Premijer? Ministar? JOK! Maršal? General? Pukovnik? Nikada direktno. Vodnik... kaplar... ili desetar - e, to je već druga priča! Jedni smisle, drugi razrade, treći narede - a poslednji, zajedno sa boranijom na terenu, u delo sprovedu".

Petar je u Vukovaru ostao do kraja zime, kada su mu obećali prvo odsustvo. Posle dvadeset meseci aktivne službe u JNA, vojnik Tešić je zvanično još uvek bio na odsluženju vojnog roka. Papet-majstori su imali nove planove sa omladinom koja je svakim danom postajala topovsko meso samozvanih gospodara rata. Nasuo je još jednu čašu vina i zapevao, u sebi.

Gospodari rata

Vi što oružje gradite

Vi što bombe bacate

Vi što avione na ljude šaljete

I iz puščanih cevi smrt sejete

Kada zapuca, vi biste da svoje kuće prvo sklonite

I Isus bi plakao da vidi šta radite

Samo ne znam kako spavate

Krv sa svojih ruku uzalud brišete

Prati je možete ali skinuti nećete.

NEKOLIKO DANA KASNIJE... DOLE, MALO JUŽNO

Marija je pakovala knjige i grickala semenke od suncokreta. Poslednjih dana sve češće je bila vesela i dobro raspoložena. Na putu do škole razmišljala je o maturi, o tatinoj reumi, o nestašici lekova i divnom martovskom vremenu. „Kada bih komponovala narodnjake,“ mislila je, „stih za danas glasio bi: Pevala sam pevala,/ uduru i molu,/proleće je, nano,/ ja moram u školu!”

Starkama je lagano ostavljala nevidljivi trag na trotoaru, osmeh joj je milovao lice a vetar se poigravao svetlucavom kosom boje maka. Čak joj se i učionica činila lepšom nego ranije. Na prvom času slušali su Erika Satija. „Ma nije ova škola ni tako loša!“, pomislila je služeći drugarice smokijem iz crvene kese koju je upravo otvorila. Drugi čas, sociologija. Profesor Paunović je žustrim korakom ušao u učionicu. Nervozno je oteresao perut sa revera, doterao kragnu i kroz uzdah poverio učenicima:

- Po planu, danas bi trebalo da pitam. Ali, čemu to? Zakoni ljudskosti odavno su zaboravljeni a pravila postaju mrtvo slovo na papiru. Hteo bih da vam pružim priliku da postavite pitanja i da razvijemo diskusiju. U ovim ludim vremenima sumnjam da vam je baš sve jasno. Iskreno, i ja se u ovim godinama pitam ko sam, i šta sam. Nego... da ne gnjavim više.

Bata Vulović zvani Svrbiguz, nije dugo čekao. Ako bi postojala i najmanja mogućnost da se čas sabotira a ispitivanje odgodi, Bata je bio spreman kao jagnje uoči Prvog maja.

- Profesore - oglasio se Svrbiguz - šta mislite o najnovijim izveštajima sa ratišta? Teško nam je da izađemo na kraj sa različitim tumačenjima.

- Sa fronta je nemoguće napraviti objektivni izveštaj - odgovorio je Paun. - Tamo, na ratištu, neki stvarni, živi ljudi biju bitke pravim oružjem. Teško je, a i nepravedno, da ti i ja filozofiramo. Rat ne odobravam ma kakav on bio - nastavio je profesor - ali ratnike razumem. Nije njihovo da o ludilu sude. Kada se u paklu nađeš, zakoni pakla vladaju. Ako se, da izvinite, preterano kurčiš - bez glave ćeš ostati!

Mariji se dopao profesorov komentar. Pacifizam i osuda rata, ali i puno razumevanja za mobilisane mučenike koji nisu imali izbora. Hiljade mladih ljudi koji voljom moćnika učestvuju u nečem suludom i strašnom. Dovoljno su hrabri da shvate besmisao svog delanja i podjednako mudri da ne dozvole da ih proglase dezerterima i puste niz vodu beznađa.

- Professore - oglasila se Marija - moj dečko već drugu godinu ratuje na frontu. Pokupili su ga sa redovnog služenja u JNA. To nije njegov izbor ali doprinos zlu je, nažalost, isti.

Profesor Paunović je lagano protrljao bradu, pogledao Mariju i odgovorio:

- Hrabrost nije nedostatak straha, već delanje, uprkos njemu. Samo budala ne oseća strah u dramatičnim situacijama. Hrabar čovek zna da ga potisne i njemu se prilagodi.

ISTOG DANA NA RATIŠTU

Petrova jedinica je prebačena na novu lokaciju a on je sa ostalim snajperistima krenuo prema Beogradu. U kasarni Banjica, privremeno su razdužili oružje i dobili odsustvo do kraja meseca. Vojnik Tešić je sve petama u dupe napustio kasarnu, a onda se trčećim korakom spustio do glavne stanice i prvim autobusom krenuo prema srcu Šumadije. U rodni grad je stigao predveče. Nije želeo da koristi gradski prevoz, već je pešice požurio prema svom naselju. Prisećao se besanih noći na položaju, kada je maštao baš o ovom trenutku.

Šetnja poznatim ulicama, uživanje u slatkim iščekivanju susreta sa Marijom, roditeljima, prijateljima. Kiša je rominjala kvaseći maskirnu uniformu vojnika JNA Petra Tešića. U samom početku brinuo je o frizuri ali se vremenom navikao na kapu koja je bar privremeno rešavala problem. Hodao je lagano, opušteno, obuzet željom da uživa u svakom momentu, dahu i koraku. Oduvek ga je mučila

istina da svi oko njega razmišljaju unapred. Ponekad minut-dva, nekada dan, mesec, godinu... Ali uvek ispred trenutka u kome postojimo, živimo i obitavamo. Biti svestan momenta postojanja, sada i ovde, cilj je svakoga ko veruje u snagu otvorenog uma. U svest, savest i podsvest. Čovek može da veruje u boga, ali individualna sloboda izbora nema ni cenu, ni alternativu. Petar je na ratištu shvatio da je filozofija najbrže „prevozno

sredstvo“ kroz vreme i dileme, a fokusiranost na trenutak bivstvovanja u ratu mu je život spasla.

Razbarušena mašta dovela ga je do cilja - porodične kuće u ulici Bulevar proleterke Marije. Pritisnuo je zvonce i čekao. „Sigurno gledaju Dnevnik... jebo ih Dnevnik!“ - mislio je. Ubrzo se pojavila mama Hristina. Na njenom licu je prepoznao spektar različitih raspoloženja - iznenađenje, sreću, brigu izazvanu neizvesnošću ali i olakšanje što joj se sin jedinac fizički netaknut iz rata vraća. Zagrlio je majku, odložio vojnu opremu i udisao miris doma. Ušao je u dnevnu sobu. Bogdan je ispustio daljinski upravljač, zagrlio sina i zaplakao.

- Zašto se nisi javio, sine moj?! - negodovala je Tina. - Ništa nemam od hrane koju voliš, da te majka počasti... Nema veze! Sedi ti sa tatom a ja ću odmah da složim gibanicu. Umeseću i princes krofne. Čas će to! Bogdane, šta si se ukipio? Skupio se čovek kao dve pare u kesi... Hajde, posluži sina pićem! moram ja sve da ga podsetim.

Otac porodice je konačno došao sebi, još jednom je zagrlio sina i izneo konjak koji je pre desetak godina dobio od kolege iz Francuske.

- Još uvek mi je teško da poverujem! Pa zašto se nisi javljao, ugnu ti tvoju mangupsku?

- Čale, u ovom ludilu važi jedno nepisano pravilo - što se manje zna bolje je za sve! Da ti kažem kako je stvarno, ne bi mi verovao a da te lažem nema smisla, otac si mi.

Hristina nije znala šta će pre. Špartala je na relaciji kuhinja, dnevna soba i nazad. Ljubila je sina, grdila muža, obilazila gibanicu, mutila fil za princes krofne, a onda još malo vikala na Bogdana - tek onako da ispuni tišinu.

- Petre Tešiću, odmah da si se javio Mariji! - doseti se majka. Devojka se toliko sekira, a ti mrtav 'ladan! Nije to lepo, sine. Ja ću da zamesim i palaćinke, a ti je odmah pozovi.

Posle carskog obroka, Petar je okrenuo Marijin broj.

- Dobar dan, Petar ovde... da li bih mogao da razgovaram sa Marijom?

- Samo trenutak - odgovorio je ženski glas s druge strane žice. - Marijaaaa! Petar te zove... Požuri, sine!

Usledio je muk. Potom neko šuškanje, a onda jecaj... Dubok i snažan kao planinski eho. Tišinu je prekinuo Petar.

- Samo što sam stigao. Hajde da se vidimo. Može li za sat vremena, ispred Velikog parka? - predložio je.

- Da, da... U redu... - bilo je sve što je Marija bila u stanju da izgovori.

Čudno je to! Nije prošao sekund, bar u budnom stanju, da sve ovo vreme nije mislila na Petra. A često joj je i u snove dolazio. Sada, kada je tu na dohvat ruke, srca i usana - ostala je bez reči. „Gusko jedna!“, pomisli Marija. „Zar se tako pokazuje dobrodošlica voljenom biću koje iz rata dolazi?“ Našli su se u dogovoreno vreme od prvog Petrovog zagrljaja Marija nije prestajala da plače. Brižno, tiho, strasno i iskreno. Od tog dana pa do kraja odsustva njih dvoje se nisu razdvajali.

- Petre, čini mi se da ti Mariju uzimaš onako, zdravo za gotovo - kritikovala ga je jednog jutra majka. - Misliš, voliš je - i to je dovoljno. Grešiš, sine! Ženi se ljubav stalno pokazuje. Iznenadi je, obraduj je, obori je s nogu.

Hristina je jedina osoba koju je Petar bez pogovora slušao. Istog dana počeo je da priprema iznenađenje za Mariju. Mozgao je i različite planove u glavi pravio. „Komplikovane su žene“, razmišljao je. „Tu se na sve mora misliti!“

Bio je 21. mart, Petar je danima tražio skriveno, romantično mesto gde bi Mariji priredio iznenađenje - piknik u prirodi. Postavio je cebe, vazu sa ružama i korpu iz koje je virio svež hleb, trapist i domaća pršuta. Potom, vino koje je u Topoli natiočio Marijin ujka Vesa. Kada je sve namestio, zamolio je komšiju Vuleta da dežura kako neko ne bi pojeo i popio njegovo iznenađenje.

- Komšija sedi tu i ne diraj ništa. Kad se vratim dobijaš lov za poslastičarnicu, po dogovoru.

Požurio je da Macu sačeka ispred kuće. Preprečio je kroz Picmalu, pa pored severne tribine gradskog stadiona i streljane stigao do obućarske radnje „Đepeto“, gde je njegova Marija nervozno šetala. Nestrpljivo je čekala da otkrije kakvo joj je to iznenađenje pripremio. Poljubili su se, a onda, zagrljeni, uputiše se prema Šumaricama. Kada ih je ugledao, komšija Vule se diskretno povukao da bi iznenađenje bilo potpuno.

- Ovo je diiii-vnooooo... hvala ti, ljubavi! -iznenadila se Maca.

Piknik u Šumaricama, ponovni susret, zagrljaj i blizina čoveka koga voli. „Da umrem, ne bi mi bilo žao!“, pomislila je Marija. Kada nam je lepo, vreme brzo prolazi. Deset dana je protutnjalo kao rečna bujica tokom poplave. Petrovo odsustvo se primicalo kraju a Marijin tata se oglasio iz obućarske radnje „Đepeto“.

- Marija, sine, izgleda da je ovo između tebe i Petra ozbiljno. Voleo bih da se upoznamo. Pozovi ga u nedelju na ručak.

Petar je bez reči pristao, mada mu je išla na živce ta institucija zvana 'nedeljni ručak!' „Šta sam bogu zgrešio?“, razmišljao je. Nervirala su ga pravila i nametnuti stereotipi koje su drugi nazivali običajima. „Pričest kod hrišćana, Namaz u muslimana - a ovamo, ratuju kao da im je poslednje! Nadam se da Đepeto nije budista pošto sam sa njihovim običajima prilično tanak“, zaključio je.

- Marija, kako se zove tvoj otac? Zovu ga Đepeto po imenu radnje, Pinokija nema... pa računam verovatno ima kršteno ime.

- Moj tata se zove Slavujko. Neobično ime, prilično smešno. Zato mu je lakše da bude Đepeto.

- U pravu si, odgovorio je Petar, mada nisam siguran da ga i članovi porodice tako oslovljavaju.

„Mogli smo da ručamo i u sredu, četvrtak ili u subotu - koja je razlika?“, razmišljao je Petar. „Srećom, mene moji nisu gnjavili da nedeljom moramo da obedujemo svi zajedno u isto vreme. Pitam se, šta li je to Marijin ćale smislio?“

U nedelju, Petar je opet zamolio tetka Milanku da mu iz njene bašte nabere ruže a od komšije Milana kupio domaću rakiju. „Jebem li ga šta Slavujko voli!“, pitao se. „Šta bude, biće!“ I bilo je. Natovaren poklonima, upicanjen i spreman za mučenje, Petar je krenuo prema Vašarištu. Na vratima ga je sačekala Marijina mama. Slatko, kafa, rakija, a onda i predjelo. Razgovor uštogljen, napet, prepun fraza, opštih mesta i foliranja. Nastavak nedeljnog ručka protekao je u istom tonu. Supa, rinflajš, pire, meso i za kraj lenja pita. U pozadini, na radiju se čuo prenos utakmica fudbalskog prvenstva.

- Uh baš sam preterao - požalio se Đepeto, otkopčavajući dugme na pantalonama.
- Obično se zaustavim posle pečenja a danas sam boga mi i „dezertirao“! - zaključio je lupajući se nehajno po napupelom trбуhu.

U neko doba, dame su napustile trpezariju, kada se gospodin Slavujko iznenada uozbiljio.

- Slušaj me dobro, sine. Moja ćerka te mnogo voli. Dobar si dečko. Znam da ćeš ponovo na front. Ja se u to vaše ratovanje ne razumem. Kada bi nas zanatlije slušao, život bi bio mnogo jednostavniji, lepši i mirniji. Ali šta je tu je. Samo te jedno molim. Nemoj da pogineš, jer Marija to ne bi izdržala.

Petar se zagrcnuo. Sve je mogao da očekuje od Marijinog tate, ali ovako iskrenu molbu - definitivno ne.

- Tako nešto vam ne mogu obećati - pravdao se. - Ali ću dati sve od sebe da preživim! Verujte mi! Moj motiv je mnogo jači od vašeg.

- To je tačno kada razgovaramo za punom sofrom jela i pića u našem gradu, u kome je još uvek mir. Na ratištu vladaju druga pravila i zakoni. Sine, nemoj mnogo da filozofiraš... moja ćerka je anđeo, i ne dam nikome da je povredi. Ako se iz rata vratiš - naš si zauvek. Ako pogineš, Petre, šta ćemo rođeni?!

- Ja Vas razumem čika Slavujko - vajkao se Petar. - Ali, kako da vam obećam da neću poginuti?!

- Sad si počeo da me zajebavaš. Moja ćerka je moj život! Moraš da se odrediš!

- Obećavam, pa šta bude! - prelomio je Petar.

- Dobro je, momče. Hajde da popijemo po jednu, za sreću! Živeli!

- Živeli!

Posle večere Marija je ispratila svog dečka.

- Lepa moja, tvoj otac mi je tražio da mu obećam da ću preživeti. To niko živ nije u stanju da uradi. Volim te više od svega - ali takva obećanja normalan čovek ne daje!

Marija mu je pala u zagrljaj, plakala je, ljubila ga i tako ostala dugo, dugo, dugo... Sledećeg dana morao je nazad na front. Roditelje i Mariju zamolio je da ga ne prate na stanicu.

- Lakše mi je tako!

Autobusom je stigao u Beograd, prespavao u kasarni, pa sa Banjice - pravac u Sarajevo.

NEDŽARIĆI, HERE I COME (1992-1993)

Petar je voleo da popije sa društvom, ali se retko opijao. Na ratištu se sa alkoholom retko družio. Put između života i smrti, vojniku je omeđen mudrošću i koncentracijom, a vino i rakija tu nisu dobri saveznici. Tokom odsustva, međutim, mnogo se češće hvatao čaše. Kod kuće da ne ljuti oca, u kafani drugare, a i Marija je volela romantičnu stranu alkohola: koktelčići u kafiću, vino uz večeru... Poslednje noći u kasarni i tokom puta, Petar je intenzivno „forsirao konjak“, pa je u Nedžariće stigao mrtav pijan. - Al' vam se snajperista komirao! - likovao je Goran. - Mora da je neka šećeruša? U Srbiji piju sve i svašta, a nama šalju samo najbolju rakiju.

- 'Ajde, ne seri! - uzvratilo je komandir Sima, Petar ima oko sokolovo. Bio je prvak Jugoslavije u streljaštvu. Na terenu nikada ne pije. Ne brinite vi za njega, taj je prošao i Vukovar i ostale hrvatske vukojebine.

Ta burna, pijana noć kao da je večno trajala. Ujutru, Petar je najpre popio kafu a potom i prvi bokal vode, dok je drugi, treći i četvrti prosuo sebi na glavu. - Nemoj da se mučiš sa bokalom. Imamo mi vode i na česmi. Zna se ko upravlja Sarajevom! - kurčio se Zoran

Artiljerac. - Neka se balije zapiraju, a mi ćemo 'nako ko 'adžije!

Narednog jutra, Petar je krenuo na položaj. Zahtevao je poziciju gde će biti sam. Inače, snajperisti koriste posebnu taktiku koja je na svim ratištima razrađena. Dok egzekutor projektuje cilj, „lažnjak“ puca ukoso kako bi zavarao protivnika. Pošto je Petar već godinama nepogrešivo gađao u centar, njemu ta maska nije bila potrebna. Novo vreme, nova stvarnost, čudni običaji... Svi nose maske i u sebi, i na sebi da bi navodno bili transparentni. Ko bi rekao da će godinama kasnije, ove reči imati posve drugačije značenje. Snajperista Tešić je celog života bio okružen ljubavlju. Roditelji su ga obožavali, drugari mu se zbog sportskih uspeha divili a ni devojke nisu ostajale ravnodušne. U miru vladaju normalna pravila igre. Druženje i zezanje predstavljaju nešto lepo, prijatno i poželjno. U ratu je nažalost, sve obrnuto. Pažnja je jedino važna, dok su mašta i zabava nepotreban rizik. U Petrovoj svesti razvijao se neki hermetičan, filozofijom natopljen film: „Kada bi mi se nekim slučajem, na položaju, približila lepotica, o kojoj svi muškarci sveta maštaju, hladno bih je iskurirao. Seks je lep, na brzaka, na tenane, pa čak i na eks. Život je ipak važniji, a čovek toga mora biti svestan!“, razmišljao je Petar. Tokom beskrajnih noći na položaju, čoveku svašta padne na pamet. Jedina svrha postojanja snajperiste je da ubija ljude. Koga i kada, izbor je samo na njemu. Kako odrediti metu? Kada dejstvovati? I najvažnije od svega - čemu sve to? Filozofija čoveku pomaže da pronađe suštinu ili da opravda (be)smisao. Petar je danju čitao i pušio, dok su noći bile rezervisane za razmišljanje, najomraženiju delatnost svih njegovih saboraca. Prvi metak na novoj lokaciji snajperista Tešić je ispalio u zimmnicu! Zavirio je nišanom u stan na prvom spratu i ugledao majku sa detetom. Okrenuo je pušku prema prizemlju gde je stariji muškarac, sede kose i velikog stomaka satirao turšiju iz plastičnog bureta. Trbonja mu je baš odvratno delovao i kada se spremao „ubeleži prvu reku“ na bosanskom ratištu oglasila se

artiljerija. Puška je odskočila a metak završio u kaci sa kiselim kupusom.

Prošlo je nedelju dana od kako su se instalirali u Nedžarićima a posledice efikasnosti snajperista bile su sve vidljivije. Petar se borio sa razjebanim mislima koje se nisu mogle zauzdati. „Postoji li jedan, jedini razlog koji bi opravdao delatnost snajperiste?“, pitao se. „Verovatno ne, osim ako se ne nalazite između dve zaraćene strane. Na liniji vatre važe drugi zakoni. Pacifizam i politička korektnost nestaju. Strah je najveći neprijatelj svih filozofskih teorija i na silu ustanovljenih sistema vrednosti. Petar je nepogrešivo primenjivao trik koji nikada nije zakazao. Na početku dana izabrao bi nekoliko starijih meta koje bi neutralisao i time ispunio dnevnu normu. Kasnije, potražio bi kojeg ratobornog neprijatelja, poslao ga u večna lovišta a onda je spavao. Malobrojne knjige koje su stizale do njega, čitao je po više puta. Novi primerci stizali su retko ali bi uvek izazvali radost u očima vojnika Tešića. Polako je tonuo u fazu hibernacije. Vreme je teklo a događaji se ređali kao u horor filmu.

Bila je nedelja. Petar je malo duže spavao jer je i artiljerija odmarala. Protrljao je oči, protegao noge i otvorio jetrenu paštetu. Za potpunu higijenu tela imao je balon od tri litra vode koji valjalo rastegnuti na nedelju dana. Posle doručka je popužio cigaretu i rešio da normu odmah ispuni, kako se do kraja dana ne bi zajebavao. Uzeo je pušku i zauzeo poziciju. Pred nišanom snajperiste Tešića našao se stariji gospodin ogrnut zelenim sakoom. Petar se potrudio da osmotri potencijalnu metu. Koliko god je proveravao, odgovor je bio isti - čika Fadil, isti onaj dobričina koji mu je pokazao put kada se ne tako davno na ekskurziji izgubio. Odavno je naučio važnu lekciju. Ako želi da nesuđenoj žrtvi pokloni život, morao je namerno da promaši kako bi se meta brzo sklonila; a pošto bi pucnjem otkrio snajpersko gnezdo, morao je da promeni lokaciju. „Jebene promene položaja uvek nam poremete lakoću ustaljenih navika! Rutina je fina, ali je na frontu opasna. Opusti se čovek pa lako može da

strada. U svakodnevnom životu ovo su banalne dileme, ali u ratu - to je neka druga tužna i ružna priča!“ U početku je namerno menjao lokaciju, kako ga rutina ne bi uljuljkala i pažnju mu uspavala. Nekada bi to činio da upozori majke s decom da se sklone i sačuvaju živote. Danas je red došao i na čika Fadila, Petar je namestio jastuk i nastavio sa razmišljanjem. „U miru bog-sindrom je pripisivan hirurzima. U ratu, međutim, i najveća bitanga upravlja zakonitostima života i smrti. U Hrista, Budu i Alaha ne verujem, a ni doktore za bogove ne smatram. Sramota me je i da pomislim kako su me gospodari rata doveli u situaciju da presuđujem o tome ko će živeti. Bog je, izgleda, novi čin koji se nezvanično uvodi u sve armije sveta!“ Unutrašnji monolog Petra Tešića prekinuo je drugi snajperista. Dok je on filozofirao, kolega iz susednog gnezda poslao je čika Fadila na onaj svet. „Jebem ti svu pamet ovog sveta!!!“, zaurao je Petar. „Zašto njega, mater vam jebem!!! O živote, o nepravdo, o govnnari...!“ Kada se došao sebi, pozvao je komandira i tražio nedelju dana odmora.

- Tešiću, da li je to zaista tvoj zahtev ili je reč o nesporazumu? - oglasio se kapetan Petar Simović.

- Moj, kapetane. Nije greška. Imam problem i valja mi ga u tišini rešiti.

- Sve je u redu - odgovorio je kapetan. - Nikada nisi tražio da se povučesh sa položaja, pa sam se zabrinuo. Ništa ne brini, šaljem ti zamenu.

Kada se vratio na Pale, Petar je bio očajan. Povukao se u sebe i mračio. „Izgleda da nesreća budi osećanja u svakom ljudskom biću, pa čak i kod idiota koji životom bez cilja lutaju. Koja je to sila koja upravlja našim umom? Ko nam u glavu sipa negativne misli i sugestije? Kada smo trezni, neka kontrola još i postoji; ali kada se napijemo, uplašimo, zaljubimo... ratujemo, čovek potpuno izgubi razum“, zaključio je. Pre nego što je stigao u bazu, kapetan Simović je saopštio borbama iz jedinice da Petra ostave na miru. Najbolji snajperista ima trenutnu krizu i za sve je najbolje da to prođe brzo bez

velike galame. Ali, ne lezi vraže! Snajperista br. 2, Živadin Malić, najveći rival Petra Tešića, želeo je da iskoristi situaciju. Sačekao je da se Petar vrati u bazu, a onda je počeo da provocira.

- Kada oko zakaže, ni srcu nije lako. Šta je bilo, „velemajstore“?! Zeza te busija...? Pa jebiga, oduvek su ti sve želje ispunjavali... - likovao je Živadin.

- Odjebi, molim te! - odgovorio je Petar. Ja sam ovde jer moram, a ne zato što volim. Zato se ovo sranje i zove vojna obaveza. Tebi je ovaj prljavi rat jedini način da iskažeš sebe. Sit si normalnosti, a žedan krvi. Rat su izmislili nesposobni i loši ljudi, poput tebe, kako bi se nekako u životu dokazali.

Živadin je čutao trepćući netremice. Petar se okrenuo se na drugu stranu, i zaspao.

PALE IZNAD SARAJAEVA

Tog jutra, Petar se probudio ranije nego obično. Obrijao se i krenuo da potraži kapetana Simovića. Za razliku od većine saboraca, redovno se brija jer nije želeo da navodnim četničkim imidžom prikriva lenjost i aljkavost. Simović je čitao bajate novine, kada mu se vojnik Tešić iznenada obratio.

- Gospodine kapetane, dozvolite da se obratim.

- Ne seri, bre, imenjače! Od kada smo mi to na „po pesu“?

- Važno je da sve bude po pravilima, jer zvanično tražim raport kod pukovnika Dojčinovića.

- Odkud to?! - iznenadio se Simović.

- Doneo sam jednu važnu odluku. Imam zahtev, predlog, molbu... Nazovite kako god... Samo pukovnik to može da odobri.

- Dobro, Tešiću, ako ti tako kažeš! Otići ću kasnije do Ljuba Dojčinovića.

Posle ručka, kapetan Petar Simović je obavestio vojnika Tešića da će ga pukovnik primiti narednog jutra posle smotre.

- Uradio sam šta si od mene tražio, pokušavam da budem fer prema tebi jer si dobar čovek. Mislim da sam zaslužio da mi kažeš šta si smislio.

Otišli su do Mirkove klupe gde su dugo razgovarali. Klupa se nalazila na proplanku iznad bašte o kojoj je brinuo Mirko Namćor. On je na samom početku rata poručio starešinama: „Terate me da sa brda gađam grad u kome sam odrastao, da ubijam rođake i prijatelje, školske drugove... Radiću to, jer nemam izbora. Uzeli ste mi slobodu i dobar deo zdravog razuma. Ali - dušu ne dam! Ne planiram da pijem, žderem i pevam četničke pesme. Dole u onoj dolini napraviću baštu. Kada nisam na položaju, tamo me možete naći. A na kraju - koji ćete mi kurac?!” Tako je i bilo. Godišnja doba su se smenjivala a bašta je dobijala tonove „sljezove boje“, kako bi joj Mirko tepao. Bio je to kvadratić normalnosti u ratnom bespuću zla.

Raport kod pukovnika Dojčinovića bio je kratak, jasan i produktivan. Sve što je Petar tražio, pukovnik je odobrio. Vojnik Tešić je pozdravio starešinu, zahvalio se i odmah otišao da novost podeli sa imenjakom Simovićem. O čemu se zapravo radi? Petar je odlučio da se na vatrenu liniju ne vraća. Nije želeo da dezertira, već da znanje i iskustvo prenese na mlade vojnike. Ponudio se da obučava nove snajperiste, i to do kraja rata - pa kada god to bilo. Simović je istog dana naredio da se vojnik Tešić prebaci u spavaonu u kojoj su boravili podoficiri. Nakon dve nedelje dobio je čin vodnika.

NEDELJU DANA KASNIJE

- Opet su nas izdali, mamu im jebem političarsku! - urlao je kapetan Simović. Priznaće nezavisnu Bosnu, a mi koji svoju zemlju branimo preko noći postajemo teroristi.

Na radiju se čuo ozbiljan, muški glas predodređen da saopšti loše vesti: „Nezavisnost Bosne i Hercegovine koja je na referendumu izglasana u martu ove godine, sve više dobija široku međunarodnu podršku“, nakašljao se

spiker i nastavio: „Savet bezbednosti UN danas će izglasati deklaraciju po kojoj će se svaka agresija na BiH ili bilo koji njen deo smatrati terorističkom akcijom usmerenom protiv suverene države!“

Vodnik Tešić je obučavao vojnike, pomagao u kuhinji, a povremeno bi za najbolje drugare pripremao razne specijalitete. Osim klasične muzike, filma i književnosti, Petar je mnogo voleo kulinarstvo. Često je zamerao majci što, poput drugih domaćica uvek priprema ista jela. Godišnji jelovnik jedne prosečne porodice u Srbiji izgledao bi otprilike ovako. Zimi se kuvao kiseli kupus sa svinjarijama, sarma, podvarak, krompir iz podruma, u svim varijantama, i zamrznuto povrće. Kasno proleće i leto donosilo je osveženje u vidu mladih krompirića, svežeg graška i boranije. Eventualno još sataraš ili gulaš, i to je to. Đuveč, paprikaš i musaka uvek su predstavljali „evergrin“ na prostoru celog Balkana. Uobičajeno je da naši ljudi pričaju bajke o srpskoj kuhinji. Ona je naravno ukusna ali prilično siromašna i ni po čemu jedinstvena. Pošto su ga već uveliko smatraли kulinarskim izdajnikom, Petar je jedne večeri svojim saborcima postavio jednostavno pitanje.

- Recite mi jedno jelo koje je sto posto srpsko.
- Eh to je baš lako! Recimo, sarma.
- Sarma je jelo turskog porekla, a naziv u prevodu znači „zamotuljak“; kuvana je najčešće od vinovog lista i zelja. Prvu sarmu sa kiselim kupusom pravili su Nemci, pa se jelo u tom obliku vrlo brzo vratilo na Balkan. Najpre u Mađarsku, Rumuniju i Srbiju, a potom i u Bugarsku, Hrvatsku, itd.
- odgovorio je Petar, ko iz topa.
- Praseće pečenje i janjetina, to je vazda srpsko bilo!
- Jeste, i srpsko i svetsko. Pečeno meso nalazilo se na trpezama gotovo svih naroda od samog početka civilizacije.
- Pasulj sa suva rebra! - doskočio je brkati delija.
- Zemlja u kojoj se pojede najviše pasulja po glavi stanovnika je Meksiko; potom slede Kuba, El Salvador, Brazil... Srbije nema ni među prvih sto. Idemo dalje...?
- Čevapčići, đuveč, sataraš...

- Pa dobro, zar vam samo ime ne kaže dovoljno?! -
iznervirao se Petar.

Časovi ubijanja, čitanje sačuvanih knjiga iz porušene biblioteke, kuvarske čarolije i, ponekad, uživanje u najboljim vinima koje bi kolege zaplenile u gradu - tako je izgledala nova Petrova svakodnevica. Jedne večeri, ekipa se vratila iz akcije. Tada su mu doneli flašu francuskog vina „Liber Pater“ koje je na tržištu košta najmanje pet-šest hiljada dolara. Petru je bilo teško da poveruje vlastitim očima.

- Dobro, ljudi, pa gde ste ovo našli, ako boga znate?! - vikao je iz sveg glasa.

- U nekom podrumu na Ilidži. Ima tog sranja još. Da sam znao da voliš, još koju buteljku bismo ti doneli.

Petar je na Palama ostao do kraja 1994. Po Bosni su se kasapili još godinu dana, sve do Dejtonskog sporazuma. Tada je na snagu zvanično stupilo... nešto kao mir.

PETAR SE VRAĆA KUĆI (1994)

U životu postoje retki trenuci koji se godinama željno čekaju. Kada dođu teški dani, čovek jedino želi da se iz nevolje što pre izvuče. U takvim momentima, ništa mu drugo nije važno. Normalna vremena sa sobom nose i drugačije ideje. Tada s nekim umišljenim pravom očekujemo ispunjenje svih naših želja. Naivno priželjkujemo da nam se, nekim čudom, ponove životne blagodeti iz prošlosti. „Možda onaj novembar, pre sedam godina u Skoplju?“, pomislio je vragolasto Petar. Poslednjih decenija, služenje vojnog roka u JNA trajalo je između dvanaest i petnaest meseci. Petar je uniformu obukao pre skoro četiri godine. Ratovao je na svim frontovima bivše domovine. U šarene laže zvane „sudbina, duša, viša sila...“ nije verovao, ali je osećao zahvalnost nekoj imaginarnoj sili koja mu je pomogla da sačuva živu glavu. Od kako se vratio iz rata, sebe je video kao polovni automobil - školjka očuvana, motor solidan

ali je elektronika pred totalnim raspadom. Koraćao je ulicama rodnog grada ne obraćajući pažnju na ljude oko sebe a ni na zgrade pored kojih je prolazio. Želeo je da se što pre dokopa kreveta i da spava do kraja rata.

Onog dana, kada je vojevanju došao kraj, iz govornice sa autobuske stanice je pozvao Mariju. Kada je čula Petrov glas, ona je istog časa zanemela od šoka, od uzbuđenja i beskrajne sreće. Trudila se da dođe do daha kada se telefonske slušalice dokopao tata Slavujko: - Petre, sine! Jesi li to ti?! Bože dragi...! Ispunio si obećanje, mladiću! Na tebe čovek stvarno može da računa! Dobro nam došao!

Petrovi mirnodopski dani bili su ispunjeni dosadom, brigom i nekom čudnom monotonijom. Sve ono za čime je na ratištima čeznuo - više ga nije činilo srećnim. Sa prijateljima se retko družio, roditelje je izbegavao, a čak je i Mariju sve ređe viđao. Životario je lagano, starački umorno, onako kao grlom kroz koprive. „E moj Petre,“ mislio je u sebi, „za koga si ratovao, idiote?! Ako je za utehu, nisi jedini; mnoge su zajebali, lukavstvom namamili i bezdušno ubili. Valjda će te ovo naučiti pameti, da prevaru ne zaboraviš i da u zamku nikada više ne upadneš.“ Promenu u Petrovom ponašanju najpre su primetile žene. Tina i Marija su odmah prepoznale čudnu prazninu u Petrovom pogledu i setu u njegovom osmehu. Stalno je razmišljao „kuda dalje?“ Šta mu je činiti sa fronclama života koji je poslednjih godina protraćio po frontovima. Savetovali su ga da upiše fakultet, dok je on uporno pokušavao da pronađe posao. Svakodnevnica nije slutila na dobro. Ekonomska kriza, sankcije, a profesorske plate njegovih roditelja bile su mizerne... Šverceri deviza mnogo su više zarađivali od lekara. Obučar Đepeto imao je mnogo posla - ali su mušterije slabo plaćale, pa je cipele popravljao na veresiju.

Prošlo je šest meseci. „Život običnog tempa i osamnaestokaratnog razočaranja“, bezvoljno se prisećao stihova omiljenog pesnika. Jednog jutra, pozvao ga je kapetan Simović. Imenjaka mu je saopštio lepe vesti:

pukovnik Dojčinović je, na nagovor kapetana, razgovarao sa komandantom Garnizona u prestonici Šumadije; nakitio je preporuku za Petra, pa se pukovnik odmah složio - da Tešiću ponude posao podoficira Vojske SRJ. Usledilo je obećanje da će zbog dugogodišnjeg ratnog iskustva imati otvoren put prema činu potporučnika. Valjalo je položiti i nekoliko formalnih ispita, ali to neće biti nikakav problem. Početkom januara Petar je otišao na razgovor kod komadanta koji ga je lepo primio i odmah uputio na kolege iz kadrovske. Istog dana, Petar Tešić je dobio posao. Obavestili su ga da se 1. februara javi u jedinicu. Čekajući prvi radni dan, Petar se povezao sa drugarima koje je upoznao na vukovarskom ratištu. Viđali su se se svakog prvog četvrtka u mesecu u kafani „Paligorić“. Mariji je bilo teško da razume vezu koja je postojala među ljudima tako azličitih karaktera kojima je zajedničko bilo samo jedno - rat. Nije mogla da prepozna čoveka koga voli. Kako je moguće da neko ko se uvek borio protiv ludila, odjednom postane „deo ratne ekipe“. Danima se nervirala, sekirala, sve dok joj majka nije objasnila suštinu i posavetovala je da problemu pristupi s druge strane.

- Možda ti se novi Petar i njegovi drugari ne dopadaju, ali razmisli koliko to njemu znači - savetovala bi je majka. - Vojska je to, na ovim prostorima uvek će neko sa nekim ratovati! Najvažnije da ti se živ i zdrav vratio - a ovo vojevanje u kafani brzo će ga proći. Pametan je on momak!

PRVI ISPIT

Nekoliko dana pošto je stigla vest da je Petar dobio posao, oglasio se i Strahinja Pantelić. Bio je poslednji dan januara kada je telefon zazvonio u ranu zoru. Pantelija je po pravilu iznenada saopštavao važne vesti. Tog jutra, poručio je Tešićima da dežuraju pored telefona jer će ih tokom dana pozvati iz Američke ambasade u vezi sa Zelenom kartom. Bogdanu i Tini na pamet nije palo da se

zapičaju kako je Pantelija došao do takve informacije, ali oko 10 sati pre podne telefon je zaista zazvonio. Pozvala ih je službenica iz ambasade da se dogovore oko termina sastanka.

Tri nedelje kasnije, na razgovoru im je rečeno da je procedura pri kraju i da se polako spremaju za put u Ameriku.

- Kada očekujete da će Zelena karta biti gotova? - bio je znatiželjan Bogdan.

- Procedura različito traje u zavisnosti od slučaja - pojasnila je službenica. - Mislim da je realno očekivati za godinu dana, možda i pre. Naravno, to je samo moje mišljenje, pravdala se.

- A Petar? - uzvikknula je Hristina.

- Nažalost, Vaš sin sada nikako ne može ući u proceduru, ali kada postanete američki državljani, imaćete pravo da podnesete zahtev za Petrovo useljenje.

Pošto su napustili Američku ambasadu, Tešići su svratili kod rođaka u Višegradskoj, a onda okrepļeni kafom i sitnim kolačima uhvatili prvi autobus za Šumadiju. Bogdan je bio srećan jer je sve oko američke vize išlo po planu. Tina je znala je da Petar ne može sa njima ali se kao majka ipak nadala.

- Crni Bogdane, pa Marija danas polaže prvi ispit a ja ništa nisam spremila.

Tog jutra, Marija je s desetakom položila prvi ispit na Pravnom fakultetu. Petar je osmislio čitav performans kako bi proslavili ovaj važan trenutak u pravničkoj karijeri Marije Despotović. U čast položenog Rimskog prava, Petar je ispred zgrade poslagao „12 tablica“. Odeven u odoru Gaiusa Terentiusa Arsa sačekao je Mariju ispred fakulteta.

- O moj Bože! Ne mogu da verujem! - zaplakala je Marija.

- Ti si jedan neopevani folirant, i slatki ludak koji u svakom momentu zna da me obori s nogu. Volim te, budalo mala!

Petar je pronašao najbolji način da čeprkajući po istoriji, u sadašnjosti obraduje ženu svog života. Lagano, jednu po jednu, prikupili su svih dvanaest tablica sa

platoa Pravnog fakulteta. A onda se pojavio Marijin kolega Buca.

- Koleginice, koji vam je ovo kreten? - oglasio se, pokazujući na Petra kostimiranog za ovu priliku. - Da li vas uznemirava?

- Ne brinite kolega, to je moj dečko. Žao mi je da njegova kreativnost kod vas izaziva osećaj nesigurnosti ali za tako nešto čovek treba biti maštovit - a koliko vidim, vama to nije jača strana - odbrusila mu je Marija.

- Pusti, Buco! - umešao se Žika Sova, student druge godine. To je onaj snajperista što je tamanio civile po Vukovaru i Sarajevu.

Marija je odbrusila.

- Idiote!

- Idemo, Marija! - dodao je Petar. - Nećemo im dozvoliti da nam pokvare ovaj dan.

Krenuli su prema centru. Polako pored Gradskog groblja, kafane „Kod tri dede“ i auto-škole, stigli do „Zelengore“.

- Biraj, Ago šta je tebi drago! - našalio se Petar, i pružio Mariji jelovnik. - Ne polaže se prvi ispit svakog dana.

- Izvini, molim te, zbog ovih kretena na fakultetu. Lako je biti filozof i sudija dok sediš u maminom i tatinom stanu, čitaš knjige i gledaš TV. Njima je najveća muka što ne mogu podići sve devize sa računa svojih roditelja.

Posle ručka, prošetali su do kuće Tešića, uživali u popodnevnoj sijesti, a uveče se pridružili Petrovim roditeljima u dnevnoj sobi. Svakih pet minuta, Tina je proveravala kiflice u rerni. Pre mnogo godina, zagoreo joj je podvarak i od tada ništa nije prepuštala slučaju. Pošto bi stavila pleh u rernu, Hristina je uvek sedela ispred pećnice i posmatrala ekran, kao da gleda najzanimljiviju TV seriju.

- Keve ti, kao da gledaš MTV ili mašinu za pranje veša. Dosadan ti je taj program!

- Dosadan, dosadan..., ali ukusan! - odgovorio je Bogdan preko plave fascikle.

Slušala je opušten razgovor majke i sina o kiflicama, i posmatrala Bogdana koji je kradom zavirivao

u raskupusane papire sa brojkama i slovima. Osećala je zadovoljstvo. „Šta li sam ja to dobro učinila, da budem ovako srećna? Čovek koga volim vratio se iz rata živ, zdrav i netaknut. Prvi ispit sam položila sa desetakom. Mama i tata se sve bolje slažu od kada je Petar postao deo naše porodice.“ Marija nije volela kafiće i diskoteke, a njen omiljeni provod bila su kućna druženja sa čovekom kome je srce poklonila. Nisu joj smetali Tina i Bogdan, verovatno zato što su je od prvog dana prihvatili kao svoju ćerku. Marijine drugarice su mučile ljubavne jade, svađale se sa mladićima, bežale od roditelja koji ih nisu puštali da izlaze. Ona tih problema nije imala. Pogled joj se susreo sa Petrovim, poslala mu je nežan poljubac kroz vazduh - diskretno, nežno i iskreno; on ga je spremno dočekao i rukom i spustio na usne. Kiflice sa sirom su planule, a ubrzo potom i one sa kokosom su nestale bez traga. Tina je aktivirala ostatak testa i na brzaka napravila novu turu. Puna vangla kiflica - pola sa džemom, pola sa kokosom.

- Ove sa kokosom su ti super. Daj još malo šećera u prahu, uživao je Petar.

- Ja sam ti, sine pravi onaj „demo“ - volim i džem, i marmeladu, i pekmez, od svog voća i u svakoj varijanti - hvalio se Bogdan.

- Vi baš hoćete da se ja ugojim! - komentarisala je Marija. - Kada sam bila mala slušala sam priče kako žena može biti dobra domaćica samo ako se posveti kući i porodici. Tina, vi ste najbolji primer da je to besmislica. Samostalna žena, intelektualka - a sjajna domaćica.

Bogdan je doneo video kasetu na kojoj su bili porodični snimci Tešića. Pažljivo je izvadio traku iz omota i nežno ubacio u mašinu. Tihim glasom se obratio Mariji.

- Marija, sine, ovo su naši video snimci iz prošlosti. Jasno mi je da to može biti dosadno ljudima sa strane. Reci mi, molim te, da li je u redu da ja to pustim?

- Naravno, čika Bogdane! - odgovorila je Marija.

- U redu je, Tina, pitao sam da posle ne bude nespornazuma. Shodno tome, kao što rekoh, zamolio bih prisutne za pažnju i tišinu...

- Dobro, Bogdane - odobravalala je Tina - samo nemoj da gnjaviš decu, molim te. Pusti nam video da gledamo.

- Draga moja, ti znaš da ja ne volim da dosađujem ljudima. Zato pitam unapred da li im se gleda. Ako se slože, onda očekujem apsolutnu tišinu.

Na ekranu kolor TV prijemnika marke „Gorenje“ pojavili su se prvi kadrovi serijala Tešići, svakodnevnica jedne naše porodice. Dok su gledali video, tišina je bila takva da su mušice, ničim ometane, pevale Odu radosti. Bogdan je tihovao a Tina u najvećoj tišini prikupljala sudove. Zajedničkim snagama su grickali kiflice a Petar ih je sve vreme nemilice zalivao pivom. Par sati kasnije, počelo je da mu se vrti u glavi. Retko je pio pivo pa mu ni sada nije puno prijalo. Kada je kolekcija video sadržaja odsvirala svoje, Marija je krenula kući. Najpre je Petar želeo da je otprati, potom se Bogdan ponudio da je odveze a na kraju je Hristina predložila da pozovu taksi. Devojka je ipak odlučila da kući krene sama.

- Ne brinite, nije previše kasno, a i ulice su dobro osvetljene.

- Dobro, draga - složila se Hristina. - Javi mi se kad stigneš kući.

Marija je napustila dom Tešića oko devet uveče.

ISTE VEČERI

Inspektor MUP-a Raja Zec je bio dobro raspoložen. Žena mu je za ručak spremila razne đakonije, sve ono što Raja najviše voli. Od supe sa ribićem pa sve do palačinki sa orasima. Sin Boža se pohvalio đaćkom knjižicom iz koje su se kočoperile sve same petice, a po ženinom raspoloženju slutio je da postoje realne šanse da mu se kasnije i u spavaćoj sobi posreći!

Za to vreme, Rajin šef je bezuspešno pokušavao da svog najboljeg inspektora dobije na službeni telefon. Posle dvanaestog propuštenog poziva, dok je zamotavao poslednju palačinku u tanjiru, Raja je kao od bede, odgovorio na mobilni.

- Slušam Vas, šefe.

- Saobraćajka u Vašarištu. Neki balavac počistio pešaka, devojka u kritičnom stanju, kreten pobegao.

- Krećem odmah, odgovorio je Raja.

„Večeras ništa od seksa...” - pomislio je tužno.

Kod Studentskog doma bilo je očigledno da se nešto ozbiljno dešava. Policija, hitna pomoć, svetla raznih boja, policajci, lekari, opšti kaos!

- Dobro veče, kolega - obratio se Raja dežurnom policajcu na terenu. - Šta imamo ovde?

- Pešak je prelazio ulicu na zelenom. Crni Audi, punom brzinom, bez kočenja, udario devojku. Vozač je najpre pobegao, ali smo ga brzo pronašli i uhapsili.

Žrtva je u teškom stanju prebačena u bolnicu.

- Koja je to junačina što gazi devojke na pešačkom prelazu?!

- Ne znam, inspektore. Po ponašanju kolega, rekao bih da je sin nekog budže, glavonje nekog... jebem li ga šta je...

Raja je požurio prema gradskoj bolnici koja se nalazi u neposrednoj blizini nesreće. Sa prijavnice su ga uputili na odeljenje intenzivne nege. Palo mu je na pamet da baš tamo radi njegov školski drug Neško. Sestra ga je sprovedla direktno do dežurnog lekara. Neško mu je objasnio detalje zdravstvenog stanja povređene devojke.

- Nije dobro, Rajo. Pacijentkinja je u komi. Zadobila je ozbiljne unutrašnje povrede glave, bojim se da su joj šanse minimalne.

- Jeste li obavestili porodicu?

- Ne još - uzvratio je doktor. - Samo što je prošla ponoć. Sačekajmo jutro, možda se stanje poboljša.

- U redu - rekao je Raja. - Ja ću se za to pobrinuti.

Inspektor je potom posetio dežurnu sestru, još jednom se raspitao za zdravstveno stanje žrtve, a onda se zavio u prljavu posteljinu koja je stajala u uglu čekaonice

i utonuo u san. Oko pet ujutru medicinska sestra ga je nežno potapšala po ramenu:

- Inspektore, probudite se! Marija je umrla.

Raja je skočio kao oparen i otrčao do dežurnog lekara.

- Preminula u 4:15. Zvuči bezosećajno, ali mislim da je ovako najbolje. Nije se mučila - saopštio mu je doktor.

- Čoveče, to je devojka onog Petra Tešića, strelca...

Mislim da smo zajedno u gimnaziju išli.

- On je nešto mlađi od nas, ali... Ako se dobro sećam, Marijin otac je obučar Đepeto. Divna devojka -dodao je doktor.

- Uuuuu, je...bo...te... Ima li kraja ovom ludilu... Hvala, Neško - kroz suze je izgovorio Raja, i ubrzo napustio bolnicu.

Prvo je svratio do kafane „Paligorić“, da dođe sebi. Dupla kafa, ista takva stomaklija, pa sve to još jednom. U neko doba zazvonio mu je telefon.

- Slušam, šefe.

- Iz bolnice mi rekoše da ćeš ti da obavestiš porodicu...?

- Hoću, šefe. Tu sam, blizu roditelja. Još uvek je rano... Posle ću i do Tešića. Petar mi je dobar drug, nije lako... ali... jebi ga, ja ću to ipak najbezbolnije da mu saopštim... Ako je to uopšte moguće.

Seo je u kola i ulicom Luja Pastera krenuo prema odredištu. „Kako se zvaše ona ulica u Vašarištu?“razmišljao je. „Neke brigade ili divizije... Da, da - Sedamnaeste divizije!“ Inspektor MUP-a Raja Žec je pritisnuo zvono na ulaznim vratima doma porodice Despotović. Otvorio je obučar Slavujko, saslušao nezvanog gosta a onda kleknuo i tiho zajecao. Ridao je, u jecajima se gušio. Nedaleko od kuće porodice Despotović, u naselju Erdoglija, Petar Tešić je čvrsto spavao, ne sluteći kakva se tragedija dogodila.

II D E O

HUSTON, TEXAS/HJUSTON, TEKSAS (1996)

Tmuran decembarski dan. Vreme kao stvoreno za terorističke akcije ili bar za samoubistvo. Pola dva popodne, Debra Griffin je zakasnila sa rezervacijom u restoranu „Safina“. Ovo mesto je poznato po dobroj hrani, pa je teško naći slobodan sto. Sela je za šank, naručila margaritu i krenula da prebira po razigranim mislima: „Danas je tačno nedelju dana od kada sam upoznala Pantera“, zaigrao je osmeh na njenom licu. Misteriozni gospodin iz neke egzotične zemlje, šarmantan muškarac srednjih godina, zanimljivog akcenta i privlačnog izgleda. Sreli su se slučajno, baš u ovom restoranu. Panter joj se poverio da u Americi živi svega nekoliko godina, ali da mu baš dobro ide. Debra se ovaj stranac odmah dopao. Volela je zrele muškarce, iako u životu nije imala previše mladića sa kojima bi mogla da uporedi svoju simpatiju. Nadala se da mu nije potrebna garancija za zelenu kartu ili neka slična usluga. U trenutku kada je konobar doneo piće, Debra je još uvek proučavala jelovnik. Čelavi gospodin za susednim stolom punio je lulu pripremajući se da je svečano zapali po izlasku iz restorana. Konobarica je beležila porudžbinu grupe mladića u uglu restorana... A onda je odjeknula snažna eksplozija.

Panika! Vriska, kuknjava! Gosti su kao bez glave bežali prema izlazu. Stigla je policija, onda FBI, i na kraju jedinica za antiteroristička dejstva. Debrine misli prekrila je tama. Sve je bilo nekako izmešano i nejasno. Tokom evakuacije, jedan od specijalaca pod punom ratnom opremom iznenada joj se obratio:
- *Gospodin Panter je poručio da Vas što pre izvučemo sa mesta nesreće. Čeka Vas soba u Sigurnoj kući. Ostanite u vezi s Panterom a on će Vam uskoro dati instrukcije.*

„O moj bože, šta me snađe! - čudila se Debra, nepoznati muškarac pojavljuje se niotkuda, onda bomba u restoranu i na kraju preko policajaca šalje poruke. Ovo

je pravo ludilo! Ko je taj jebeni Panter?! Da li je povezan sa teroristima? Stranac je, a sa njima se nikad ne zna.“ - mozgala je.

Debra Griffin, student završne godine mikrobiologije, uveliko je pripremala doktorat iz virusologije. Studirala na jednom od najboljih univerziteta za mikrobiologiju - Baylor College of Medicine, Molecular Virology and Microbiology u Hjustonu. Neiskusna devojka, posvetila je život nauci i postala lak plen iskusnog ženskaroša iz Šumadije. Rekao je da je uspešan investitor na berzi. „Plaća brokere da rade operativu, dok je njegov posao da donosi odluke i koordinira transakcijama.“ „Ljubav na prvi pogled“, rekli bi pisci loših ljubavnih romana. „Ili nešto mnogo složenije?“, bune se ambiciozni „literaturisti“. Ogrnuta ćebetom, Debra je pila kafu i plakala. Posle lekarskih pregleda smestili su je u Sigurnu kuću, gde je čekala dalja uputstva.

Nekoliko kilometara od Debrinog skloništa, u garsonjeri na vrhu stare zgrade, živio je Strahinja Pantelić, u Americi narečeni Panter. Nije bio bogat niti se bavio investicijama - već je radio kao potrčko moćnog bogataša Džastina Travelera.

- Da, šefe razumem. Biće kako ste rekli, mislim... naredili. Ne brinite. Obećavam... U redu! - završavao je telefonski razgovor sa gazdom.

Strahinja se na brzinu istuširao, obrijao i dobro namirisao. Ta navika mu je ostala iz zavičaja. „Ovde se ljudi mažu nekim kremama. Svi mirišu na lubenicu i krastavce, a na parfeme su, kao, alergični!“, negodovao je u sebi. Iz ormara je izvadio jedino odelo koje imao. Jedno, ali vredno. Obukao se, zalizao kosu, vezao kravatu i krenuo prema Sigurnoj kući. Na prijavnici su bili zvanični, sve dok nije pokazao posetnicu.

- Vas šalje Džej Ti? Samo izvolite. Štićenica je u sobi 5. Kolega će vas odvesti.

Panter je tiho pokucao i na Debrino „Slobodno!“, ušao u sobu broj 5.

- Dobro jutro, draga moja! Izvini što te ovako prepadam... Stvari su izmakle kontroli, pa sam mislio da se što pre vidimo. Valja nam dogovoriti naredne korake.

- O čemu pričaš, čoveče? Ja te jedva poznajem!

- Razumem, Debra - akcija je izvedena trapavo. Nismo izvršili zadatak kako je planirano, ali nam je Sveti Nikola pomogao da bar tebe spasemo. Veruj mi, sada je najvažnije da te sklonimo na bezbedno mesto. Barem na nekoliko sedmica.

- U redu je - odgovorila je mrzovoljno - ja sam uvek spremna za saradnju, ali prvo da razjasnimo stvari! Pantere, od kada sam tebe srela - sve same muke, nevolje i problemi!

- Zovem se Strahinja Pantelić - pojasnio je. - Ali u Americi koristim jednostavniju varijantu svog prezimena. Panter mi se učinio simpatičnim, jer deluje misteriozno a u isto vreme strašno i opasno. Imam važne informacije u vezi sa tvojim postdiplomskim studijama i medicinskom karijerom uopšte.

- Kakve to veze ima sa eksplozijom? I šta imaš ti sa mojom karijerom?

- Samo polako, draga moja... Sve ću ti objasniti.

- Objašnjavaj, čoveče, dosta mi je izmotavanja! - negodovala je devojka.

- Stvar je ozbiljna, moramo biti pametni jer ti zbog budućeg istraživanja na univerzitetu preči opasnost. Zato pod hitno moraš da napustiš grad! Najbolje bi bilo da odemo kod tvojih u Arizonu - zaključio je Panter.

- Ali... Kako može da mi preči opasnost za nešto što će se tek dogoditi?! Sve ovo nema nikakve logike.

- Naš posao ima mnogo veću važnost nego što se na prvi pogled čini. Čak ni ja nisam upoznat sa svim detaljima. Sve ćemo saznati kada za to dođe vreme. Ne brini, mi smo pod zaštitom američke države - ali to mora da ostane među nama! Kada se prašina slegne, vratićeš se na fakultet - a tamo te čeka i posao u struci, dok ne završiš doktorske studije. Smeši ti se lepa karijera ali moramo slediti instrukcije odozgo.

Sve što je Panter ispričao delovalo je nestvarno. Kako da mu veruje na reč? Život joj se preko noći okrenuo naglavačke. Još uvek nije mogla da se povрати od šoka tokom bombardovanja kafića, jer tako nešto je samo na televiziji gledala. Šta joj je činiti...? Planirala je da praznike provede kod roditelja, prijalo joj je Panterovo društvo - a doktorat se nalazio na vrhu liste želja Debre Griffin! Jednostavno, ništa je nije sprečavalo da posluša ovog jebivetra iz Evrope. „*Nemam šta da izgubim!*“, pomislila je neodlučno.

PUT U AMERIKU

- Hajde, Bogdane! Požuri, brate slatki! Valja nam stići do Budimpešte. To je u inostranstvu, znaš... Mislim, treba i granica da se pređe! - nervirao se Braca Tica dok je čekao prijatelja da spakuje stvari u gepek.
- Džaba mu govorim, Braco - pravdala se Tina. - Taj bi sve knjige da ponese a po Americi gologuz da ide.
- Jesi li proverila šporet i bojler? - preslišavao se profesor Tešić i nastavio: - Prestanite da me požurujete, zaboravićemo nešto!

Još neko vreme su se skanjerali i natezali, dok Bracin golf nije konačno krenuo auto-putem na sever, prema Mađarskoj.

- Bož', pomozi! I Sveti Nikolo, danas je Tvoj dan, pa da stignemo s voljom i na vreme - prekrstila se Tina, što inače retko čini.

Na granici, kolona vozila vijugala je prema kućicama sa zelenim krovom. Carinici su bez velike žurbe otaljavali posao. Bogdan je zaspao još kod Batočine; Braca je usisavao dim iz lule, dok se Tina trudila da pronađe nešto pozitivno u besmislu nepotrebnog čekanja.

- Ovaj tvoj muž, kao da ga je Slava kasapin preklao! Kako može da spava ovako? Blago njemu!

- Kada se vozi, ako ne spava ili prebira po onim njegovim papirima, muka mu je. Mamina maza je to, moj Braco!

Dva sata kasnije, prešli su granicu, a još toliko im je trebalo da stignu na aerodrom. Dok su pili kafu, Braca je gutao knedle pokušavajući da zadrži suze. Nešto je muvao po džepovima i najzad izvadio malu kutiju na kojoj je pisalo „Montblanc“.

- Bogdane, ovo penkalo mi je otac poklonio kad sam diplomirao. To je moj poklon tebi, mom najboljem prijatelju, da ti donese sreću tamo u tuđini!

Dok je Braca grabio prema izlazu, Tina je plakala a Bogdan zverao oko sebe. Izgledao je čudno. Kao da je pogledom nekoga tražio. Na šalteru su im rekli da će njihov bording početi za pola sata. Tražili su mesto u čekaonici, kada je profesor Tešić iznenada pobledeo. Tina to nije primetila. Pažnju joj je privukla devojčica koja je stajala s majkom i gledala u njihovom pravcu, smešila im se i mahala.

Od Budimpešte do Frankfurta vozili su se u društvu zemljaka. Od kada su uvedene sankcije, mađarska prestonica je uvek bila početna tačka svih porodičnih rastanaka i vazdušnih napuštanja rodnog kraja. Ogorčeni emigranti često bi govorili: „Jebem ti život, kad i u tuđinu krećeš iz inostranstva!“ Više od polovine putnika bilo je iz naših krajeva. Namćoraste stjuardese Viz-Era teško su podnosile putnike iz komšijske zemlje čiji jezik nikako nisu razumele. Pravile su se kao da poslužuju putnike drugog reda. Pasivna agresija domaćica mađarskog aviona izluđivala je Tešiće. Posle mnoštva neljubaznih pogleda sa obe strane, napetost je popustila. Nepuna dva sata kasnije, avion je stigao na jedan od najvećih evropskih aerodroma. Tešiće je u Frankfurtu čekao službenik Američke ambasade sa velikim papirom u rukama na kome je pisalo njihovo prezime. Odveo ih je do izlaza sa kojeg poleće avion za Los Anđeles. Još jednom je proverio karte i vize, a onda učtivo pozdravio klimanjem glave, jer je Bogdanov i Tinin engleski bio jednako loš kao i službenikov srpski. Let je trajao malo više od dvanaest sati. Gledali su filmove, čitali magazine i novine, a Bogdan je stigao da pregleda i svoje naukom natopljene papire.

Na aerodromu LAX pronašli su imigracionu službu i počeli komplikovanu proceduru useljenja u SAD. Službenik je pred njima otvorio velike žute koverta koje su još iz Beograda sa sobom nosili. Uz dobrodošlicu, objasnio im je šta ih u bliskoj budućnosti čeka. Počelo je da svanjava kada su Tina i Bogdan legalno stupili na američku teritoriju. Na izlasku iz emigracionog, opazili su uniformisanog vozača koji je držao papir sa natpisom „Mr. and Ms. Tešić“. Poklonio im se i otpratio do linkolna sa šest vrata. „Ovakvu je Tito imao!“, pomisli Bogdan. Dok je vozač ubacivao kofere u gepek, iz ogromnog vozila je izašao Džastin Traveler.

- Dobro došli, dragi prijatelji. Vaša krajnja destinacija je Tuson u državi Arizona. Želeo bih da vas pozdravim i poželim prijatan boravak u Americi. Molim vas, ako vam bilo šta zatreba, ne oklevajte, pozovite me u svako doba.

Džastin ih je odveo do njegove kuće, da se malo osveže. Reč po reč, upoznao ih je sa detaljima specijalnog statusa koji su uživali zbog Bogdanovih naučnih radova. Dok su Tešići u raskošnoj vili sa domaćinom ispijali kafu i koktele, vozač je sedeo u linkolnu. Tini je to odmah palo u oči. „Zašto ovaj čovek ne uđe sa nama? Pa nije gubav!“

- Izvinite - obratila se gospođa Tešić svom domaćinu - čini mi se da ste zaboravili na vozača...

- Draga moja, on zna gde je njegovo mesto. Radi svoj posao, dobro je plaćen - ali ne spada među moje goste. Ipak je on deo posluže.

Tešići su se ujeli za jezik, trudeći se da ovaj neprijatan susret što pre privedu kraju. Mada, ni mister Traveler nije preterano uživao u društvu svojih gostiju...
- Srećan put! Svako dobro, vidimo se uskoro ! - poželeo im je Džastin.

Na putu do Tusona gledali su pustinjske pejzaže koji su ih monotijom gurali u san. Susret sa gospodinom Travelerom kod Bogdana je izazvao gorčinu i otvorio mnoge teme o kojima ranije nije razmišljao. „Čime je taj Džustin zaslužio toliko bogatstvo i moć? Odakle mu pravo da svoje radnike potcenjuje i

ponižava?! Zašto na svetu postoje tako velike socijalne razlike? Novac je samo koncept, ne i realnost. U današnjem svetu transakcije se obavljaju elektronskim putem a sredstvo plaćanja su samo kompjuterske cifre bez ikakvog pravog pokrića. Neko je nekada, negde odlučio ko će donositi odluke o privrednoj i političkoj moći. Odredio je i na čijim računima će završavati cifre sa najvećim brojem nula. Potom će manjina sa imaginarnim, strogo kontrolisanim novčanim bogatstvom deliti milostinju onima koji nisu dobili na ovoj đavoljoj lutriji. Kriterijumi moći su potpuno degradirani. Ako neko zaslužuje da živi u izobilju, to je onaj naučnik koji će jednog dana otkriti lek protiv neizlečivih bolesti, pronalazač interneta ili genijalac koji će smisliti način kako da spase planetu od uništavanja, ili pojedinac koji reši problem gladi u svetu. Nažalost, nije tako! Našim životima upravljaju razni Traveleri i njihovi gospodari.“ Kada je otvorio oči, već su se približavali Tusonu. Bogdan je zaključio da je prošlo sedam sati od kako su krenuli iz LA. „Bože, kako visoka filozofija brzo uspava čoveka!“, našalio se u sebi.

- *Probudite se, gospodo! Uskoro stižemo* - poručio je vozač.

Kuća koja je Tešićima stajala na raspolaganju nalazila se u elitnom delu Tusona. Na brdu, usred pustinje, okružena kaktusima i po nekom hijenom. Tako blizu, a tako daleko. Privlačno i lepo, a opet neizvesno i misterijom začinjeno. Počeo je da pada mrak kada su stigli na odredište. Zalazak sunca u Arizoni je poseban doživljaj za svakog putnika namernika. Kada su pogled podigli prema nebu, Bogdan i Tina su ostali bez daha. Šofer im je otključao kapiju a potom i ulazna vrata. Bogdanu je pružio papir sa šifrom za ulazak u naselje. Zajedno su izneli kofere a pred polazak, vozač se konačno predstavio

- *Lukijan Draganesku. Pitom gospodin, rumunskog porekla koji već decenijama vozi za gospodina Travelera. Popili su kafu, posle čega su ga domaćini ispratili.*

- Ovde je običaj da se vozač, baštovan ili sobarica baksišom počaste. Ali ja vas razumem - tek ste stigli i treba vam vremena da se priviknete.

Bogdan je pocrveneo, izvinio se, a onda iz džepa izvadio novčanicu od sto dolara.

- Nemojte, prijatelju! To je previše. Vi ste moje komšije sa Balkana. To sam vam rekao da biste znali američke običaje. A ja sam za svoj posao dobro plaćen.

Bogdan se nije osvrtao na Lukijanov komentar, već mu je čušnuo novčanicu u džep. Zagrlili su se i oprostili. Nova kuća je bila prevelika za dvočlanu porodicu.

Ogromno dvorište u čijem uglu je svetlucao bazen. Tina je merkala kuhinju a Bogdan radnu sobu sa računarom, muzičkom linijom i velikom belom tablom na kojoj je mogao da piše formule i lepi podsetnike, grafikone i fotografije. „Čovek se na lepo brzo navikne!“, pomislio je profesor. Hristini je prijaio komforan smeštaj o kakvom nije mogla da sanja. Svaku misao, međutim, prekidala je slika sina jedinca koji je neutešno sedeo u praznoj kući a još češće u punoj kafani. Krajem aprila u Arizoni nezvanično počinje leto. Tih dana, temperatura uveliko prelazi trideset stepeni Celzijusa. U suvoj, pustinjskoj klimi to još uvek predstavlja pravi raj u odnosu na jul i avgust, kada termometar imitira fliper i nestašno se poigrava ciframa. Tada

drug Celzijus beleži 47 ili 48 stepeni, a mister Farenhajt - i celih 120, pržeći letnju svakodnevicu stanovnika Arizone. Početak nove školske godine na fakultetu je zakazan za septembar ali novi profesor je želeo da se prijavi „na vreme“, što po Bogdanovom poimanju vremena znači - mesec dana ranije. Sutradan, profesor Tešić se javio na prijavnici Univerziteta Arizona, gde je kao redovni profesor dobio „karticu koja sva vrata otvara“. Tako je i zvanično postao deo tima na katedri za Mikrobiologiju i virusologiju University of Arizona.

KAD MALIGANI MARŠIRAJU

Sedam sati ujutru. Budilnik je dušmanski kidao nerve u živčanom sistemu Petra Tešića - poznata igra nadmudrivanja u kojoj budilnik uvek pobeđi. „Da bar nisam pijan, prevario bih ja njega. Uvek zvoni osam puta, a onda začuti!“, razmišljao je Petar držeći se za glavu. Rasanjivanje je trajalo do pola osam, kada je šljivovičinim klinom izbio vinski, od prethodne noći. Na prste je računao kada se poslednji put tuširao i zaključio da ga je voda poprskala pre „samo“ tri dana. Iz ormara je izvadio uniformu i prljavu košulju koju je više puta pomirisao. U tom momentu neko je otključao spoljna vrata. „Ko bi to mogao da bude? Niko nema ključ od mog stana!“, razmišljao je. Vitka devojka dugačke crne kose odložila je bakaluk i nastavila da pegla gomilu svakojakog odelja.

- Hajde, štrokavko, na tuširanje! Ovde imaš čist veš i košulje, a sada ću časa napraviti doručak.
 - Odkud ti, Jelo? - začudio se domaćin.
 - Ti se baš ničega od sinoć ne sećaš? Bili smo na slavi kod tvog kapetana Simovića. Sveti Nikola, učio si goste ko je bio ovaj svetac i zašto se slavi. Ja sam te kući dovela.
 - Izvini, molim te! Ponekad se stvarno ubijem od alkohola, kao stoka. Hvala ti.
- Petar je obukao čistu košulju i uniformu, doručkovao; kada je izlazio iz kuće, primetio je da mu fali novčanik.
- Izgleda da sam sinoć izgubio pare i dokumenta. Svinja pijana!
 - Ne brini. Otići ću do tetke Dragice, možda su pronašli.
 - Ma pitaću ja Simu na poslu. A ti se, Jelo, javi da odemo negde na kafu, ne samo da me pijanog nosiš kući.

Prošle su dve godine od kada je Marija stradala a Petrov život se nije mnogo promenio. Posao, kafana, spavanje, a onda sve to ispočetka. Promenio se i spolja i iznutra. Mnogo je propao i potpuno izgubio volju za životom. Osećao je mamurluk, glava mu je pucala kao zemlja posle suše. Kada je stigao do kasarne, osećao se malo bolje. Imao je toliko vremena da u kantini drme

pivo koje je dobio preko veze, jer tako rano alkohol ne toče. Posle smotre, kapetan ga je zadužio da skokne do Rašingrada i donese opremu potrebnu za snajpersko gađanje. U takvim prilikama sa sobom bi poveo vozača, ali su svi iz auto jedinice već bili na zadatku.

- Znam, kapetane, ali još uvek sam pijan od sinoć!

- Ma ko će tebe u uniformi da zaustavlja! Hajde, donesi to što treba, pa kući na spavanje - hrabrio ga je kapetan Sima.

Dok se auto zagrevao, češljem je strugao led sa šoferšajbne; „Mogli su da mi ostave bar jedan iz garaže!“, gundao je. Kada je juga osposobio za put, popio je kafu i krenuo u Rašingrad. Žurio je, kako bi posao što pre obavio - a onda, pravac kući gde je planirao da „zauzme položaj“ ispod jorgan planine. Prisećao se prethodne noći; imaginarne slike izvirivale su iz maligne magle. Kod Simovića na slavi bilo je dosta sveta. Jedni su odlazili, drugi dolazili - a jedino je on ostao od početka do kraja. „E moj Petre, moraš da zasereš gde god se pojaviš! Ne valja ti po'so!“ Iz žbuna pored puta, niotkuda, iskočio je saobraćajni policajac. Mlatio je onom tablicom dok mu se ispod zaleđenih brkova nazirao osmeh a na celom licu zadovoljstvo.

- Vozačku i saobraćajnu molim!

Petar je iz kasete izvadio putni nalog i saobraćajnu dozvolu a kada se uhvatio za zadnji džep shvatio je da je prethodne noći izgubio novčanik. Pokušao je to da objasni čuvaru saobraćajnog reda.

- Izvinite, nisam poneo novčanik a poslali su me da hitno donesem neku opremu.

- Ne zanima me. Lice koje upravlja motornim vozilom dužno je da poseduje važeću vozačku dozvolu - deklamovao je policajac, i da znate mene vaša uniforma ni malo ne zanima.

- Znam, čoveče... Misliš da bi me pretpostavljeni poslali na put - da nemam položeni vozački ispit. Vodi me u stanicu pa da ih pozovemo.

- Zaključajte vozilo i pođite sa mnom, komandovao je brka.

- Taman da se malo zagreješ, pa preko mojih leđa, je l' da? - nervirao se potporučnik Tešić.

U policijskoj stanici nesporazum se brzo razjasnio. Posle razgovora sa komandom, izdali su mu privremenu dozvolu a onda ga je policajac odvezao do kola.

- Džabe smo se jebavali dva sata! - bunio se Petar.

- Red mora da se zna, a zakon je za sve isti! - kurčio se pandur. - E, pa, druže potporučniče, srećan put!

Brzo je pronašao kasarnu. Na portirnici su mu tražili isprave - koje, naravno, nije imao. Samo privremenu vozačku dozvolu, koju je dobio zahvaljujući brkatom milicionaru. Opet poziv komandi, čekanje, maltretiranje... Najzad su ga pustili u krug kasarne. U magacinu ga je čekao vojnik zadužen za opremu.

Pogledao je nalog i iznenađeno pitao:

- I vi ste Jugom došli za ovu opremu?! Vi to ozbiljno potporučniče?!

- Ma otkud znam, čoveče! Tu valjda sve piše.

- Ovo što piše, u jugo ne može da stane. A ja sam mrtav ozbiljan.

Nove komplikacije, pa sve ispočetka. Telefonski pozivi, nerviranje, birokratske zavrzlake... Najzad je dogovoreno da kasarna iz Rašingrada obezbedi terensko vozilo u koje će stati oprema. Petar je, ni kriv ni dužan, morao da čeka u obližnjoj kafani. Naručio je vinjak i smestio se u ćošku. Najviše je voleo onaj period od ulaska u kafanu, opuštanja uz prvo piće i momenta kada ono četvrto mora da se naruči. Posle toga nervoza hvata i telo i mozak, a ponajviše jezik. Gledao je oko sebe. U celom restoranu samo je jedan sto bio zauzet. Stariji gospodin s kravatom i devojka bujnih grudi i kratke suknje.

Sigurno su gore iznajmili sobu a ovo im dođe kao zagrevanje. Utom su ušla dvojica muškaraca, Petrovih godina. Smestili su se za šankom i naručili po duplu lozu.

- Pa 'de si, doktore, kućo stara! Šta se radi po Amerikama? Šta kažu za nas? - pitao je čupavi.

- Ne znam na šta misliš - odgovorio je zalizani gospodin uredno negovane brade. - Ne bih da te razočaram, ali Srbiju sve manje pominju, što i nije tako loše. Ne valja

kada te Ameri kroz medije provlače. Nego, reci mi, kako si ti? O čemu trenutno pišeš?

- Uskoro će veliki jubilej naše čaršije, pa su me zadužili da uradim monografiju Rašingrada.

- Sačuvaj mi nekoliko primeraka. Treba mi za ordinaciju, a i za prijatelje.

Petar je naručio treći vinjak i sa velikim interesovanjem slušao pridošlice. Zalizani je nastavio.

- Nego, brate, može li neka ekskluziva? Nešto zanimljivo što ni ti ranije nisi znao.

- Postoji savremena legenda kako je Rašingrad dobio ime. Početkom devetnaestog veka, sastali se kmetovi da odluče o novom imenu grada. Bila su dva predloga: Dabinovo ili Rašingrad. Doktor Dabić je davno otišao u beli svet, izučio velike škole i postao lekar. Mnogo je gradu pomogao, ali je u tuđini ostao. Raša je iz jednog inostranstva otišao u drugo, svašta je radio i para zaradio. Od svih mesta na kugli zemaljskoj, baš je naš grad izabrao da porodično gnezdo svije i starost u gnezdu dočeka. Kmetovima se tada pridružio i pop Kale Šumadinac, kome je Raša kupio novi špediter i grdne ikone crkvi poklonio. Pošto nisu mogli da se dogovore, presudio je pop Kale: „Dabić se u našem gradu rodio, ali mu se nije vratio. Raša je pored svih tih Bečova i Parizova baš ovu varoš izabrao!“ Zlobnici kažu da je doktor Dabić u mladosti karao buduću popadiju i posle se celog života kajao: „Da sam znao da će se za popa udati, nikad je ne bi'... majke mi!“ - govorio je kad god se rastuži ili uz rakiju razveseli.

- Zanimljiva priča. Još i da je tačna... - sumnjičavo će doca.

- Ako knjige lažu... - ljutnu se čupavko. - Znači, istina je za popadiju! - likovao je.

- 'Ajde, ne seri, Rašo! Pre dvesta godina, i to baš ljudi sa našim imenima i životnim pričama! - odbrusi doktor Dabić.

- Pomaže bog - reče pop Kale, ulazeći u kafanu. - Daj mi ono moje na račun ovih dobrih hrišćana za šankom.

Oko tri sata popodne vojnik je došao da pozove potporučnika Tešića, dok je ovaj ispijao već ko zna koji vinjak.

- Oprema je utovarena, ali mi se čini da vi danas nećete nazad u svoju kasarnu.

Tako je i bilo. Javili su kapetanu Simi da se Petar napio, da će prespavati u Rašingradu i tek ujutru krenuti nazad sa potrebnom vojnom opremom. Petar je ranim jutrom krenuo put rodnog grada. Kapetan je kipteo od besa, ali ga nije grdio, već očinski zamolio da ode kući da se naspava. Kada je potporučnik Tešić otišao, Sima je uzeo telefon, okrenuo broj i posle trećeg signala rekao: - Stigao je. Poslao sam ga kući da se ispava. Otidi kod njega, molim te! Pokušaj da ga prizoveš pameti. On jedino još tebe sluša.

U svom stanu bosonoga Jelena se na prstima propinjala da dohvati fen sa police pored vrata. Bila je ogrnuta velikim peškirom dok joj je manji pokrivač mokru kosu. Telefonski gajtan junački se rastezao kako bi joj dozvolio da dohvati željeni predmet. „Eh kad bih imala malo više mesta u kupatilu!“ - gundala je u sebi, dok je klimala glavom i povremeno govorila u telefonsku slušalicu.

- Da, da, razumem. Otići ću, nema problema. Ništa ne brini, teče.

Kapetan Sima je bio Jelenin rođak. Što bi naš svet rekao, „nije baš rod rođeni, nego treće koleno s jetrvine strane“. Pokušavali su da zajedničkim snagama utiču na Petra da se vrati u normalan život. Jelena je još iz školskih dana gajila simpatije prema Teši Peši, kako su ga u školi zadirkivali, ali mu to nikada nije pokazala. S druge strane, Petar je Jelenu doživljavao kao sestru koju nije imao. Nekoliko dana ranije, na slavi kod tetke i teče, Jelena je upoznala Pecu Legionara - simpatije, obostrane i trenutne. Razmenili su brojeve telefona i baš tog jutra zakazali da se vide. Skinula je peškire, osušila kosu i obukla se za prvi sudar. Ništa preterano svečano, a opet opušteno i promišljeno. Peca je čekao na dogovorenom mestu, ispred prodavnice „Tekstil“. Pozdravili su se

onako, na pola puta - ni kao brat i sestra, ni kao drug i drugarica, ali ni kao momak i devojka. Tišinu je prekinula Jelena.

- Sećaš li se onog mog druga koga sam pijanog sa slave vodila kući?

- Znam, pomogao sam ti da ga smestimo u kola.

- Hajde da ga zajedno posetimo. Neophodno mu je društvo, podrška, lepa reč. Mnogo je propatio. Možeš li to da mi učiniš? - pitala je neodlučno.

- Naravno! - odgovorio je Peca sa olakšanjem, jer će mu u društvu biti lakše da progura prvi sudar.

Rečeno - učinjeno, pa su se ubrzo našli u Petrovoj dnevnoj sobi. Kuća je još uvek bila relativno sređena, pošto je Jelena nedavno sve počistila, oprala, popeglala i stvari na svoje mesto stavila. Gostima je bilo jasno da se Petar upravo probudio. Iz šolje se pušila kafa a iz čaše zlatio vinjak. Jelena ga je upoznala sa Pecom, izvadila čašu za gosta i veselo ih obavestila.

- Odoh do radnje, da kupim neke stvari. Napraviću špagete. Pivo ili vino?

- Nemoj mi to razdvajati! - našalio se Peca i na prvu loptu osvojio domaćinove simpatije. - Nego, ako nemaš para... - nasmejao se, vadeći Petrov novčanik - ispao ti je kod kapetana na slavi.

- Čoveče, ne znam kako da ti zahvalim! Samo kad bi znao koliko problema sam zbog tog novčanika juče imao!

I tako, reč po reč, brzo su stigli do vojničkih iskustava, ratova i Legije stranaca. Peca je u Legiji proveo osam godina, dobro se namučio, odratovao svoje - ali i odlično zaradio. Izgurao je dva četvorogodišnja ugovora, uspeo da sačuva živu glavu i sebi obezbedi pristojan život.

- Ne bih da pametujem, ali sa tvojim iskustvom primili bi te bez razmišljanja. A kao snajperista u legiji, prošao bi kao gospodin čovek.

Petar je zainteresovano slušao, ne žaleći vinjak koji je neprestano dosipao gostu. Dok je Jelena u kuhinji spremala večeru, Petar je postavljao pitanja i sve uredno zapisivao.

- Ako odlučiš da se prijaviš, ja ću ih pozvati. Preporuka
tamo mnogo znači.

Posle ponoći, gosti su se pozdravili sa domaćinom i
krenuli prema Jeleninom stanu.

- Mislim da bi ga Legija spasla od alkohola i depresije -
rekao je Peca i neodlučno krenuo prema Jeleninom
obrazu.

Ona se naglo okrenula i prvi poljubac je završio na
devojčinih usnama.

HELLO TEXAS, ARIZONA CALLING! ZDRAVO TEKSASE, ARIZONA ZOVE!

Poslednji petak pre Božića je dan kada američki
aerodromi podsećaju na hadžiluk u Meki ili na rasprodaju
piletine u Lidlu. Međunarodna vazdušna luka „Džordž
Buš“ u Hjustonu: dugačak red za izuvanje, pretres i
sigurnosno pipkanje. Pošto su predali prtljag, Debra i
Panter su se priključili sapatnicima u liniji koja je
krivudala pored radnjica i aerodromskih restorana.

*- Ovde je opšti haos - nervirala se Debra - trebalo je
uzeti karte za neki drugi dan.*

*- Bezbednost iznad svega, draga moja. Bolje je da se
malo pomučimo, ali da živi i zdravi stignemo na
odredište - pametovao je Pantelić. - Ja sam ove
praznične gužve samo na televiziji gledao. U mom
zavičaju red se čeka samo za benzin i mleko.*

Kada su bili na pola puta do mašine za skeniranje
prtljaga i putnika, Panter je počeo da se vrpolti, češe i
nervozno šeta u krug. Pripušilo mu se, a na aerodromu je
pušenje zabranjeno. Strahinja je od svog doktora nabavio
nekoliko „tečnim nikotinom oplemenjenih muštikli“ koje
su u prvo vreme pomogle, ali je ubrzo počeo da krizira.

*- Ne razumem zavisnost od duvana - oglasila se Debra. -
Poslednjih godina ljudi masovno prestaju da puše.
Amerika će uskoro biti „tobacco free“. U čemu je tvoj
problem?*

- Ne zameri, draga moja, to su loše navike ali i hemijska zavisnost. Nije lako, ali ću se tog zla rešiti. Istine radi, Amerikanci puše kradom kada ih niko ne vidi, najčešće u kolima.

- Kako stojiš sa drogom i alkoholom? Da li bi i zbog toga trebalo da brinem?

- Za sada sam OK - odgovorio je gospodin Pantelić. - A posle, „ke vidime pa ke vi kažeme“ - našalio se Strahinja dijalektom maternjeg jezika dok ga je Debra posmatrala odsutno.

Let između Hjustona i Feniksa trajao je malo više od dva sata. Na izlasku iz boinga pozdravila ih je lepa stjuardesa crne puti i velikih grudi. Dok se drug Strahinja, u emigraciji narečeni Panter, vragolasto smeškao domaćici aviona, Debra ga je presekla mrkim pogledom. Izašli su na terminal 3 aerodroma „Sky Harbour“. Panter je komentarisao izgled novoizgrađenog terminala, zviždao neku samo njemu znanu melodiju, ljubio Debru, smeškao se i zapevao neku, Debri čudnu pesmu: „Svi nekud jure, trče i lete/ I svako hoće dobiti sve./ Ne brinem puno kud ja da krenem. Stići ću negde, pa bilo gde...“

- Mama! - viknula je Debra i potrčala u zagrljaj dobro očuvanoj plavuši u uskim farmerkama i raskopčanoj beloј košulji.

- Mila moja devojčice! - odgovorila je gospođa.

- Da te upoznam... ovo je Panter, moj dečko.

- Čuj, „dečko“ - našalila se dama - ja sam Linda, majka ove prelepe devojke. Čuvajte je, Leopardе, ne šalite se glavom!

- Panter, mama... Panter! - ispravila je ćerka.

Stari ženskaroš se trudio da kod Linde ostavi dobar utisak. Pokupio je kofere, složio ih na kolica a onda svojeručno utovario u gepek. Onda su Lindinom tojotom krenuli prema odredištu - Hejden avenija i 75. ulica, gde se nalazio dom porodice Grifin. Lepa kuća, prostrano dvorište obraslo zelenilom, fontana... Sa terase je mirisao roštilj, dok se muzika čula u pozadini. Sa

hvatalicom u desnoj ruci iznenada se pojavio Debrin otac, gospodin Ričard.

- *Dobro mi došli! Hajde, izvolite, ne stidite se, za boga miloga! Malo sam poranio sa večerom ali, što reče moj otac, „nikad nije kasno da se ždere slasno!“.* Vidi moje lepotice! Debra, sine, izgledaš sjajno! A... ko je gospodin?

- *Tata! - pohitala je ocu u zagrljaj. - Ovo je Panter, moj dečko.*

- *Pantelić, drago mi je - oglasio se Strahinja.*

- *Da li je to šarmantni Balkanac o kome si nam pričala?*

- *To je moj Srbin!*

- *Pantere, oko moje! - obratio se Ričard nesuđenom zetu.*

- *Kupio sam dobru šljivovicu! Teško se nabavlja, ali upornost se isplatila.*

- *Bravo, taste, svaka čast! - nastavio je Panter u istom tonu.*

- *Vidim ja da ćemo se nas dvojica lepo slagati, a nije ni čudo jer smo ista generacija... - pecnuo ga je Ričard.*

Muškarci su potom otišli u salon. Domaćin je odvrnuo Nila Janga, a dame su na terasi nazdravljale uz margaritu i martini. Debrin otac je pričao o politici i dnevnim aktuelnostima, trudeći se da pokaže poznavanje srpske istorije. Strahinja je uživao u svakom trenutku. Prijala mu je opuštena atmosfera. Aperitiv je poslužen i ponovljen, onda roštilj... malo prepečen, ali ko za to mari! Majušni trenutak zadovoljstva i uživanja u dalekom svetu Panteru je puno značio.

- *Dopada mi se kako vi ovde u Americi neobavezno uživate u hrani i piću. I u mom zavičaju ljudi vole da pojedu i popiju, ali je sve nekako preko volje i uz gundanje. Srbi će uvek pronaći razlog da zanovetaju: „Raspalio roštilj! Pa šta? Šljivovica? Čudna mi čuda!“ Muzika? E, tu već počinju i podele na rokere i narodnjake. Pije se i jede i više i brže, a sve vreme se pametuje. Politika, sport, istorija... Svi negde žure i na kraju nigde ne stignu. Kada odluče da popričaju sa komšijom, to se obično svede na kukanje: žale se na nepravdu u svetu, globalnu zaveru protiv njihovog*

naroda, ne vole predsednika a još više mrze opoziciju, i na kraju, uvek se osvrnu na „onog drugog komšiju“ koji im zagorčava život. U isto vreme ubeđeni su da je u Americi mnogo gore.

- Zar običan svet u Srbiji razmišlja kako žive Amerikanci?

- Ma naravno. Najvažnije im je kako je iza komšijskog plota, pa čak i ako je „sused“ preko okeana. „Ma i ti Amerikanci, brate, samo znaju da rade!“, tvrde zemljaci samouvereno. Ko te pita što od Crne Gore i Grčke nigde odmakli nisu! Mladi čak nemaju želju ni pasoš da imaju.

- Čini ti se... - trudio se Ričard da spusti ton razgovora, Nije ni ovde idealno.

- Svakako nije, ali sve ovo ima više logike. Tokom nedelje ljudi puno rade - ali se vikendom opuste i uživaju natenane. Za muku im nije kriv ni šef ni komšija, niti oklevaju da lepe trenutke podele sa njima.

- Nisam upoznat sa vašim običajima, ali mi se čini da svi narodi streme istom cilju: da pojedu, popiju i da se mnogo ne sekiraju. Još ako se usput nešto, da izviniš, i naguzi... - odgovorio je Ričard.

- Kod nas kažu „u se, na se i poda se“, ali to je nemoguće prevesti na engleski - zaključio Strahinja Pantelić Panter.

Debra i Linda su se približavale dnevnom boravku.

- Hajdemo momci, vreme je za film! - pozivala je Linda.

- Vestern? - pitao je Strahinja bojažljivo.

- Ne brini mladiću - odgovorila je Linda. - Mi svake godine, na Badnje večer, gledamo Polar Ekspres. To je tradicija u porodici Griffin!

- Nadam se da će nam se uskoro priključiti i unučići! Na kraju, to i jeste dečji film koji vole odrasli - poentirao je Ričard.

- Tata, molim te! - negodovala je Debra.

DECEMBER 25th - CHRISTMAS ACCORDING TO THE GREGORIAN CALENDAR 25. DECEMBAR - BOŽIĆ PO GREGORIJANSKOM KALENDARU

Sunce u decembru u Arizoni je normalna pojava. „Ovako izgleda najlepší prolećni dan u Šumadiji - a uskoro će Nova godina!“, razmišljao je Bogdan zadovoljno. Upravo je završio sa šišanjem trave i prešao na skupljanje pokošenog sena.

- Dobar dan, komšija! - obratio mu se gospodin iz kuće preko puta. - Jeste li upoznali Migela? On uređuje dvorišta u celom komšiluku?

Na svom oskudnom engleskom sa prizvukom svih akcenata sveta profesor Tešić je objasnio da njemu to nije teško, jer ionako ništa ne radi do septembra.

- Ne radi se o tome da li je vama teško! Vlasnici kuća u našem kraju su lekari, bankari i profesori - a Migel nije mnogo skup. Bavljenje takvim poslovima smanjuje vrednost nekretnina. Prijatno komšija, i srećan Božić!

Malo zbunjen, a više iznerviran, Bogdan je pokupio grabulje i kese sa pokošenom travom. Alat je složio u garaži a vreće pažljivo poredao pored kante za đubre.

„Moram paziti da ne oborim cene nekretninama“, kiselo se našalio u sebi i nastavio da usisava preostalu travu sa betonske staze koja je vodila od ulice prema ulazu u kuću. Sa druge strane betonskog zida koji je razdvajao dvorišta, iznenada se oglasila prva komšinica.

- Srećan Božić, Bougden! Dođite sa gospodom Tina na kolače! Svake godine ih spremam za unučiće, ali ove godine nisu mogli da dođu. Obaveze, kažu... Čekam vas.

- OK, Mrs Smit! - odgovorio je Bogdan, nečujno gundajući „samo si mi još ti falila“. Odmah zatim je pomislio: „Ovde taj Božić ljudima baš mnogo znači.“

I zaista, slobodan dan je kod Amerikanaca svetinja. Mogao bi drug Putin pešice da prošetava Menhetnom, da se ISIS registruje kao sindikat slobodnih zidara Amerike - vredni američki pregalac bi možda

odсутно klimnuo glavom, ali se ni za živu glavu ne bi odrekao prava da plaćeno odsustvuje sa posla! Od svih slobodnih dana, a takvih u SAD baš i nema mnogo, Božić je oduvek bio najsvečaniji. Još od kraja novembra ulice su ukrašene, jelke okićene a prodavnice preplavljene robom i kupcima. Dolaskom u Ameriku, Bogdan se suočio sa novom nevoljom, ovoga puta kalendarskom.“ Valjalo je novostečenim prijateljima razjasniti proslavljanje jednog Božića i dve Nove godine. Pokušao je jednostavnim objašnjenjem da Srpska pravoslavna crkva nikada nije usvojila opšteprihvaćeni Gregorijanski kalendar pa se svi pravoslavni praznici i dalje obeležavaju po starom, Julijanskom kalendaru. I taman kada bi pomislio da je ponudio pravi odgovor, usledilo bi kontra pitanje: „A po kom kalendaru pravoslavni sveštenici proslavljaju rođendan i primaju platu?“ Pravdoljubiv i tvrdoglav, kakvim su ga svi bogovi sveta zajedničkim snagama kreirali, profesor Tešić se iz petnih žila trudio da dokaže istinu - kao da je ona ikada nešto značila. Elem, Božić koji Srbi odvajkada proslavljaju po Julijanskom kalendaru, niti je pravoslavni - jer Grci i Rumuni na primer, koji ništa manje pravoslavci nisu, rođenje Isusa Hrista obeležavaju po Gregorijanskom kalendaru! Nikako ne može biti ni srpski jer ga istoga dana proslavljaju i Rusi, Makedonci ali i neki afrički narodi, kao na primer Etiopljani. „Naš“ Božić takođe ne pada ni 7. januara već naravno 25. decembra, ali po Julijanskom kalendaru, pa se shodno tome i tzv. Srpska Nova godina dočekuje u noći između 31. decembra i 1. januara po, kako neki još uvek kažu „starom kalendaru“. Bogdana je do ludila dovodila i kovanica „katolički Božić“, pa bi uvek, sav zajapuren, žustro objašnjavao da 25. decembra po Gregorijanskom kalendaru (po kome Srbi proslavljaju godišnjice braka, idu na posao i žive svoju svakodnevicu), osim pripadnika Rimokatoličke crkve, Božić proslavljaju i protestanti, baptisti, luteranci, adventisti, anglikanci, metodisti, kalvinisti, evanđelisti... I još jednom - pravoslavni Grci i Rumuni. Deluje konfuzno, zamara mozak - a uz to, ni po

čemu nas ne čini posebnim! Na kraju, izeš istinu ako nam ne ide u prilog...

Pola sata kasnije, Tešići su sedeli u dnevnom boravku gospođe Smit, pili slabašnu filter-kafu i grickali božićne kolače.

Razbijeno staklo svetlucalo je po celoj kuhinji. Linda je mućkala jaja za doručak i iz čista mira ispustila posudu. U kuhinji je nastao opšti haos. Debra i Panter skočiše iz kreveta, u strahu da je nešto eksplodiralo! Kerovi iz dvorišta utrčaše da spasu gazdaricu, a ona je brzim potezima metle pokušavala da počisti srču kako psima ne bi dopala u usta.

- Draga deco, nije trebalo da ustajete... - podjebavao je Ričard. - Ništa od doručka. Mama je malo više popila, pa su joj staračke ruke zadrhtale. - Sedite, tata misli na vas pa vam je kafu skuvao.

- Hajde, ne zvocaj ti matori! - grdila ga je žena. - Deco, imam nekog peciva u zamrzivaču, pa ću to da spremim. Otišla bih da kupim nešto, ali Božić je pa su sve radnje zatvorene.

- A posle ćemo otvoriti poklone! - radovala se Debra sa detinjastim osmehom na licu.

Bila je to tradicija u domu porodice Griffin. Na Badnje večer gledali su Polar Ekspres, a na Božić bi ustali bi ranije, doručkovali - i onda, uz martini i mimoze, natenane otvarali božićne poklone. Ostatak dana, opet tradicionalno, provodili su uz jelo i piće. Muškarci su gledali košarku - NBA maraton, a dame pijuckale, ćućorile i abrovisale. Kod mame i tate Griffin, „mladi“ su ostali su još par dana, a onda su iznajmljenim automobilom krenuli na sever Arizone.

ISTOG DANA, DALEKO U EVROPI

U glavnoj ulici, promrzli prodavci novogodišnjih čestitki, petardi i prskalice načičkali su se jedan do drugog. Iz

zvučnika je treštala narodna muzika koja se, negde kod četvrte tezge, pretvorila u teški rok. Petar je izašao da kupi novogodišnju čestitku za Marijine roditelje. Uzeo je jednu od onih sa kojih se skidao zlatni prah. Od kada je nema, Petar ih je često obilazio. Sedeli bi tako satima, ćutali i plakali. Ubacio je koverat u džep od jakne i krenuo prema kafani Balkan. Guste sitne pahulje su se lepile za odelo, kapu, brkove i bradu, i uporno se zadržavale nakon što bi pale na zemlju. Dok je čekao da se Pera pešak na semaforu iz crvene prekomanduje u zelenu boju, čuo je poznat glas:

- Petre, sačekaj me!

Bio je to Peca Legionar, žurno se približavao prijatelju. Petar je pomerio šal koji mu je zaklanjao vidik, okrenuo se i podigao ruku u znak pozdrava.

- Gde si, druže, ratni sapatniče - pozdravio ga je Petar srdačno.

- Razgovarao sam sa mojima u Legiji i zakazao ti razgovor, kako oni kažu - intervju, za posle Nove godine. Ovde ti je broj telefona. Pozovi Simona, reci da si ti snajperista koga je preporučio Pepe, tako su me zvali. Odmah će ti poslati avionsku kartu i novac za put, završio je Peca svoj „raport“.

- Hvala ti, Peco! Hajdemo na po jednu... red je da se zališe, za sreću! - zaključio je Petar.

Na putu do kafane sustigao ih je Mića Češalj. U tankom sakou sa podignutom kragnom, bez kape i bez šala vitlao je fasciklom na kojoj su se nalazile razne drangulije: značke, markice, gumice i šnale za kosu. Naravno, prodavao je i najpopularniji proizvod u „radnji“ - češalj: gusti, retki, žuti, crni.

- Ajmooo! Ostalo mi još ovo malo! Malopre jedna žena uze sve one šnale za repovi, a i češljovi mi mlogo dobro idu. Šta ćeš ti, Pero generale?

- Evo tebi, Mičo, da kupiš sendvič! A za robu ne brini, kad mi bude trebao češalj za ove moje tri dlake na glavi, javiću ti se.

- Dabogda bio živ i zdrav, i nikad kod doktora ne iš'o!
Dobar si čovek, na oči obnevid'o ako lažem!

Iste večeri, 25. decembra, u Beogradu, jedna devojka po imenu Tijana proslavljala je rođendan. Došli su joj drugari iz škole, mama Alenka je napravila Reform tortu, jer je nju najviše volela, a predveče je poštar doneo poklon na kome je pisalo da stiže iz Amerike.

SEDONA

Od kuće Debrinih roditelja od centra Sedone trebalo je voziti nekih dvesta kilometara. Po lepom vremenu, Debra i Panter su lagano jezdili prema odredištu. Ne pamti se dan kada na auto putu 17 nije bila gužva. To je jedini put koji iz Feniksa vodi na sever, pa i najmanji zastoj izaziva haos na drumu. Dok su čekali da se posle sudara put raskrči, Debra Griffin i njen vremešni dečko veselo su čavrljali, slušali muziku, grickali čips i ljubili se. Mic po mic, pođi, stani, kreni, zaustavi... Konačno su stigli u Sedonu. Pustinjski pejzaži, turisti, umetnici, meditaciji skloni posetioči, ali i bogati ljudi koji se u Sedoni odmaraju planirajući kako da uvećaju kapital. Nekada se ovde opuštao i Volt Dizni - danas je njegova kuća spomenik kulture u ovom gradu. Strahinjin bogati prijatelj Džastin Traveler pozvao ih je da dočekaju Novu godinu u njegovoj vili na periferiji Sedone. Odmah su se smestili na imanju gospodina Travelera i od prvog trenutka uživali u lepoti besplatnog boravka. Šta god su poželeli, posluga bi im to donela. Umorni od puta, odmah posle večere su otišli na spavanje i noć proveli na „pametnom dušeku“. Narednog jutra usitnili su poslednji dan tekuće godine. Tuširanje, doručak a onda je na red došao obilazak grada.

Centar Sedone se nije mnogo razlikovao od drugih turističkih mesta: restorani, prodavnice suvenira, poslastičarnice... Sve već viđeno, ništa posebno - sve dok

na red nije došla „slomljena strela“! Ružičastim džipovima dokopali su se pravih pustinjaških krajolika i jezdili džombastim brdima Sedone. Debra se zainteresovala za istoriju i mitologiju indijanskih plemena u ovom kraju Arizone. Vodič im je bio sedokosi Indijanac ili kako se to politički korektno kaže - „starosedelac Amerike“. Upoznavao ih je sa legendama ovog kraja. Najpre je govorio o Crvenoj Ženi koja je bila duhovni lider plemena Navaho, a onda im ispričavao priču u duhu mistične tradicije ovog dela Arizone i indijanskih verovanja. Legenda kaže da se na nebu iznad Sedone nalazi posebna kapija koja vodi prema drugim svetovima. Crvene stene su jedino mesto na planeti gde se ta kapija otvara. Prolaskom kroz ulaz Crvenih stena ljudskom rodu se otvara pristup drugim dimenzijama. Oko Zvezdane kapije formirani su vrtlozi koji emituju posebne energetske vibracije. Turisti iz celog sveta posećuju ovaj kraj, kako bi osetili vibracije i energiju sedonskih vrtloga. Ovde se dolazi ili zbog meditacije ili u potrazi za lekom protiv teških bolesti. Panter i Debra su kao hipnotisani upijali reči mudrog starosedeooca. Što su duže slušali, sve im se više činilo da i sami osećaju ovu čudesnu, tajanstvenu energiju. Posle izleta, nastavili su da šetaju brdima Sedone, kupuju „vorteks suvenire“, lekovite narukvice, ogrlice koje donose sreću, amajlije... Ručali su u restoranu sa pogledom na Crvene stene, što im je još više otvorilo apetit. Siti i napiti, jedva su prošetali još jedan krug, kada je Debri iznenada sinulo:

- Moramo odmah nazad. U sedam počinje novogodišnji koktel, a valja nam se skockati! Rekli su svečane haljine, taksido i ostalo.

- Ja sam se najeo kao prase. Pitam se da li ću uspeti da se uvučem u svečano odelo... - uzdahnio je Panter hvatajući devojkicu za ruku.

- A ja sam mislila da možda padne i neki seks pre dočeka, a koliko vidim, tebi baš i nije do toga.

Panter se poput starog, olinjalog mačora pravio da je nije čuo, pa je produžio uzbrdo prema rezidenciji

porodice Traveler. „*E moja Debra, baš si se usrećila!*“ - motalo joj se po glavi.

227 MILES SOUTH/365 KILOMETARA JUŽNO

Profesor Bogdan Tešić i supruga Tina panično su se spremali za doček Nove godine. Od Tusona u kome su živeli do Sedone gde je žurka planirana, ima onoliko kilometara koliko u godini dana. Dekanov prijatelj i Bogdanov „mecena“, godpodin Traveler, pozvao je poznate biohemičare i virusologe iz ovog kraja Amerike da zajedno proslave ulazak u narednu godinu. Ulogu počasnih gostiju imaće novopridošli profesori, asistenti i lekari - među njima, i dr Tešić.

- Samo da me ne teraju da držim govor! - gundao je Bogdan.

- Ti se pravi lud! Niko te neće prisiljavati - učila ga je Tina.

- Nego, dobro je da će poslati vozača. Ne znam kako bi se ti snašao po auto putu, tek si položio vozački.

- Ne mogu da ti opišem koliko mrzim da vozim! A opet, ovde je čovek bez kola izgubljen.

Čuo sam da neki kolega Banzi iz Nišvila na posao ide biciklom - komentarisao je profesar B. kako su ga oslovljavali na fakultetu. Bogdan je bio lep, ko upisan. Doterao se kao snaša za vašar u Kniću. S druge strane, Tina je više naginjala poređenju sa starim fijakerom: u svečanoj plavoj haljini sa skromnim, elegantnim nakitom. Profesor Tešić je iznajmio taksido u radnji koja je predviđena za „antiteraće mode“, poput njega. Žena ga je lepo savetovala da kupi jedno svečano odelo, kako bi mogao da ga oblači i ubuduće. To je tzv. „dress code“ kada je reč o formalnom odevanju.

- Štooo, da ne planiraš da dobiješ Oskara?! - namćorio se nevešto.

U dogovoreno vreme stigao je i njihov stari znanac Lukijan Draganescu koji ih je limuzinom odvezao u Sedonu.

HAPPY NEW YEAR/SREĆNA NOVA GODINA

Specijalni gosti novogodišnje žurke odseli su u Džastinovoj vili, ostale posetioce domaćin je pozvao da dođu u bilo koje doba dana. Jelo, piće i posluga bili su im na raspolaganju kao i nekoliko soba za odmor. U želji da iskoriste besplatno gostoprimstvo, zvanice su počele da pristižu od ranog popodneva. Kako je ko dolazio, tako je zauzimao busiju pored ulaza u zgradu, odakle je pucao pogled na dolinu. Panter i Debra su se umešali u gužvu, pa niko nije ni primetio njihov dolazak. Bogdan i Tina međutim imali su posve drugačiji susret sa gostima novogodišnje žurke. Pošto se noćna vožnja pomalo odužila, limuzina sa bračnim parom Tešić stigla je u trenutku kada su sve zvanice čekale da vide organizatora svečanosti. Umesto gospodina i gospođe Traveler pozdravili su Bogdana Tešića sa suprugom. Desetak minuta kasnije najzad se pojavio i domaćin gala predstave. Zvanice su tapšale a aplauz se čuo sve dok veliki šef nije napustio limuzinu.

- Vidi grebatore - komentarisao je Strahinja Pantelić Panter, dok je posmatrao oduševljenu masu ljubitelja poltronskog provoda i besplatnih đakonija.

Te večeri, gospođa Traveler je ostala kod kuće a Džastin se pojavio u društvu mlade plavuše sa veštačkim grudima, mlađe od njega bar dvadesetak godina. Džastin je bio poznat po nezaboravnim žurkama a Nova godina mu je oduvek bila najdraži praznik. Radosne zvanice u elegantnoj odeći, vesela atmosfera, opušteno druženje uz šampanjac i vatromet. Domaćin se kretao kroz gužvu, pozdravljao goste a onda je primetio Bogdana i Tinu.

- Profesore Tešiću! Drago mi je što ste mogli da nam se pridružite! Dozvolite da vam predstavim Debru i Pantera - rekao je Džastin, i pokazao na par pored sebe. - Debra je upravo dipomirala mikrobiologiju, a i Panter radi u našem timu.

Na svom tarzanskom engleskom Bogdan se ljubazno zahvalio domaćinu, predstavio Tinu a potom upoznao Debru i Pantera. Dok se rukovao sa Debrinim

pratiocem Bogdanove oči su se vidno uvećale. Bio je u šoku. Tina je opet mnogo hladnokrvnije reagovala.

- *Poznajemo mi gospodina Pantelića... samo što su ga u starom kraju zvali deda Pantelija, a u Americi je, vidim, postao Panter.* Zdravo Strahinja, pozdravila ga je na maternjem jeziku. Prisutni su na trenutak začutili, Bogdan se zacrveneo jer mu ništa nije bilo jasno. Situaciju je na kratko spasao konobar koji je doneo šampanjac pa su spontano nazdravili u čast novih poznanstava.

- *Ah da, umalo da zaboravim! - nastavio je Džastin. - Želeo bih da predložim nešto, nadam se pametno ili bar korisno. Zašto vi Bogdane ne bi uzeli Debru za svog asistenta?*

Profesor Tešić je iznenađeno podigao obrve, pogledao Debru i Strahinju, a onda i Tinu. Otpio je gutljaj šampanjca, trepnuo nekoliko puta ali ništa nije odgovorio.

- *Ona bi bila tu da vam se nađe tokom naučnih istraživanja, dok bi Panter, koji govori srpski jezik, pomagao oko administrativnih poslova. Debra bi to omogućilo da dobije stipendiju i besplatne doktorske studije a vama bi olakšalo posao. Profesor Tešić je pažljivo saslušao Džastinov predlog, a zatim se osmehnuo, otpio još jedan gutljaj šampanjca i odgovorio.*

- *Hvala, Džastine, to zvuči kao dobra ideja. Debra bi svakako mogla da bude odličan asistent, a i meni je potrebna pomoć oko prevoda. Hvala vam što ste nas upoznali.*

Džastin je klimnuo glavom i zamolio ih da nastave sa novogodišnjim provodom. Osećao je posebno zadovoljstvo zbog dobro obavljenog posla. „Ove godine počinjemo važan projekat sa velikim brojem aktera... Bravo, Travelere, još uvek si u dobroj formi! Ne daj se matori!“ - razmišljao je adovoljno.

Pošto je saznala da je Panter srpskog porekla, baš kao i njen budući šef, Debra Griffin je netremice gledala u svog pratioca. „Ko si bre ti? Ja te ne poznajem!“ - pomislila je. Kako je noć odmicala, Panter, Debra,

Bogdan i Tina su uživali u muzici, plesu, hrani i piću. U ponoć je počeo vatromet. Rakete su šarale nebo iznad Sedone u ritmu Uvertire 1812. Pjotra Iljiča Čajkovskog. Bogdan je sijao od sreće, dok je Tina zabrinutim pogledom pratila Strahinju Pantelića.

- Od kada sam upoznala tog čoveka, on se uvek pojavi kada se neke važne stvari dešavaju. Toliko slučajnosti me pomalo plaši. Kako je moguće da on sve o nama zna i da uvek odnekud iskoči „u odsutnom trenutku?“

LABORATORY OF LAUGHTER AND ENTERTAINMENT LABORATORIJA SMEHA I RAZONODE (1997)

Oduvek je bilo tako: kada Džustin Tralever nešto osmisli, plan se momentalno sprovodi u delo. Nedelju dana posle novogodišnje žurke, Debra se iz Hjustona preselila u Tuson. Imala je obezbeđen smeštaj u jednosobnom stanu preko puta kampusa. Raspakovala je stvari, presvukla se i odlučila da prošetati do fakulteta. Bila je iscrpljena, ali je uzbuđenje zbog novog posla nadjačalo umor. Koraćala je hodnicima Univerziteta, tražeći istraživački centar u kome se nalazio kabinet profesora iz Srbije. U svojim istraživanjima, Bogdan je analizirao efikasnost gotovo svih do sada otkrivenih vakcina. Naučni radovi profesora Tešića bili su poznati virusolozima u Evropi, ali američki naučnici za njega nisu čuli.

Poslednjih dana, Debra je nabavila neke od Tešićevih radova. Bila je impresionirana njegovim otkrićima i jedva je čekala da počnu zajedničko istraživanje. Pronašla je katedru za virusologiju. U kancelariji je sedela sekretarica koja je novu asistentkinju obavestila da je tog dana „srpski Božić“, pa je profesor Tešić uzeo slobodan dan. Debra je obišla laboratoriju, a onda potražila profesora Banzija iz Nišvila (on je, do tada, prevodio Bogdanove radove). Dekan univerziteta je nedavno prokomentarisao kako je profesor Banzi previše vredan i skup da bi radio i kao

prevodilac. Posle razgovora sa profesorom iz Nišvila, Debra je sortirala najnovije Bogdanove beleške kako bi ih odnela Panteru na prevod i završnu doradu.

Narednog dana, Bogdan je sedeo u kancelariji, nasmejan i zadovoljan. Svakim danom trudio se da ubedi sebe kako sve ovo oko njega nije san i da ne treba da se plaši buđenja. Radio je kao naučnik na prestižnom univerzitetu, istraživao u najsavremenijoj laboratoriji i bio zadužen za testiranje vakcina. Zlobnici su mu zavideli na poslu koji je voleo, velikoj plati koju je poštovao, divnoj ženi koju je obožavao, luksuznoj kući koju je zbog ženine sreće tolerisao i na atraktivnoj asistentkinji koju će uskoro upoznati sa detaljima istraživanja. Bogdanova studija o različitim efektima starih i novootkrivenih vakcina uspešno je napredovala. Uživao je u početnim uspesima i entuzijazmu, jer mu je posao išao od ruke a veliki trud je pokazivao rezultate. Dok je prethodnog dana sa Tinom proslavljao Božić, javili su mu da je stigla nova asistentkinja - a onda mu je sinula ideja. Za kratko vreme, shvatio je da Amerikanci mnogo vole besplatnu hranu. Rešio je da ponese gibanicu i kolače koji su ostali od prazničnog ručka. Razmišljao je i o sarmi, ali nije hteo da rizikuje. Ko zna da li bi se to kolegama svidelo. Kada je stigao na fakultet, Debra ga je već čekala u kabinetu. Poželeo joj je dobrodošlicu a potom su se brzo dogovorili o njenim prvim zadacima. Među saradnicima je odmah kvrcnuo neki kremen koji je zapalio vatru naučne, istraživačke i „hemijske“ strasti. Vrlo brzo, profesor Tešić je počeo lakše da usvaja stručne termine na engleskom jeziku, dok je Debra ponekad koristila srpski u dnevnoj konverzaciji i na poslu i kod kuće. Proveravala je Bogdanove radove, ispravljala jezičke greške, davala lingvističke sugestije a profesor je mogao da se fokusira na nauku i istraživanje. Često bi se našalio: „Mnogo je lakše samo proveriti nego sam smišljati, pisati i mučiti se!“

Bio je ponedeljak - radni dan koji svi mrze, osim profesora Tešića. Bogdan je tokom vikenda pripremao novi projekat i gotovo da nije izlazio iz radne sobe.

Željno je čekao jutro da rezultate proveri u laboratoriji. Debra je tokom vikenda sa Strahinjom skoknula do Tumbstona gde su upoznali „život i delo Vajat Erpa“ a onda su se toliko napili da Debra ni narednog jutra ne bi prošla alko test.

- Baš sam mamurna. Šta nam je trebalo da se onako uneredimo! Izvini Bogdane, pravdala se saradnica.

Profesor nije obraćao pažnju na komentar svoje saradnice jer je eksperiment bio u toku. Dok je radio, ništa ga drugo nije zanimalo. Iznenada se vratio u realnost i video asistentkinju kako tipka po telefonu.

- Debra, molim te, ostavi telefon i koncentriši se na eksperiment! - rekao je Bogdan.

Debra se malo postidela i uz osmeh odgovorila:

- Znam, znam! Samo da završim. Odgovaram na jedan važan email.

- Milenijalci! - gundao je profesor B.

Dok su merili sastojke, Bogdan je slučajno prosuo nekoliko kapi hemikalije na desnu ruku.

- Auuu, što pe-će...! - uzviknuo je uplašeno dok je trljao opekotinu.

Debra je brzo pronašla kutiju sa flasterima, izvadila onaj najveći i pružila ga Bogdanu.

Profesor se kiselo smejaao:

- Hvala, draga koleginice, ali ne mislim da će flaster pomoći protiv ovako jake hemikalije!

Debra mu je spremno odgovorila:

- Znam, ali će te naučiti pameti da ne prosipaš opasne materije po rukama!

Nastavili su da usklađuju rezultate. Bogdan je primetio da nešto nije u redu. Brojevi se nisu slagali. Ponovili su merenje više puta ali je rezultat bio isti. Nisu znali gde greše. Debra je potražila pomoć od kolege sa katedre za hemiju koji je radio u susednoj laboratoriji. Kada je hemičar stigao, Bogdan i Debra su objasnili problem i pokazali mu uzorke. Posle nekoliko prover, asistent pridošlica je zaključio da su uzorci kontaminirani.

- Pronašao sam o čemu se radi, ali nema razloga za sekiraciju.

- Pa šta je onda uzrok? - pitao je Bogdan nervozno.

Kolega hemičar ih je pogledao i sa osmehom na licu rekao:

- Mislim da je vaša laboratorija zaražena.

- Štaaaa?! - povikali su u glas.

- Zaražena je ljubavnim bakterijama! Odakle one tu, to vi znate sigurno bolje od mene - poentirao je kolega uz nestašan osmeh.

„Na kraju će ovaj matori jarac da se omrsi a mi mladi možemo da hvatamo zazubice!“, pomislio je asistent. Bogdan i Debra su se pogledali zbunjeno, a onda su se zakikotali Profesor je pocrveneo, dok je asistentkinja uveliko pripremala sledeći ogled. Nekoliko sati kasnije, uspeli su da reše problem i pogode pravu razmeru. Kada su krenuli kući, mrak je uveliko pokrivao nebo nad Tusonom. Svratili su na piće i posle treće tekile shvatili da moraju da obrate pažnju na sve vidove kontaminacije, posebno na onu koja nema veze sa naukom.

LÉGION ÉTRANGÈRE / LEGIJA STRANACA

Jelenin momak Peca je potegao veze u Legiji stranaca i pomogao Petru da dobije termin za intervju. Razgovor je zakazan za 10. januar, a potom je na kućnu adresu Petra Tešića stgla avionska karta do Pariza i džeparac od 200 evra. Kada je odlučio da postane legionar, Petar je promenio loše navike. Od Nove godine je prestao da pije, svakog dana je trčao po Šumaricama, a i ishranu je prilagodio zdravijem načinu života. Za kratko vreme se vratio u formu. Pecine savete je pažljivo zapisao, osmislio je garderobu, pripremio odgovore na potencijalna pitanja a pred sam put je rešio da se dobro ispava. Kapetan Simović ga je odvezao do Budimpešte, odakle je leteo za Francusku, na sastanak od koga je mnogo očekivao. U Pariz je stigao oko podne a sa

aerodroma taksijem do Fort de Nogent, gde je smeštena centrala francuske

Legije stranaca.

Ostavio je podatke na prijavnici i sačekao da ga pozovu na razgovor. Peca mu je rekao da se obuče profesionalno, ali bez kravate. Legionari to ne vole. U čekaonici je proveo desetak minuta kada mu je prišao muškarac u uniformi. Pozdravio ga je i odveo do prostorije predviđene za razgovor sa kandidatima za buduće legionare. Pošto su seli, muškarac se predstavio kao Monsieur Martin.

- Dobro došli, gospodine Tešiću! - recite mi nešto o sebi i vašem iskustvu u vojsci.

- Hvala vam, gospodine Martin - učtivo je odgovorio Petar, trenutno radim kao potporučnik u Vojsci Srbije. Specijalnost su mi snajperska dejstva u različitim uslovima, uključujući i ratne operacije.

- Opišite vaše snajperske specijalnosti i druge veštine koje ste stekli tokom vojničke karijere.

- Obučan sam za sve vrste snajperskih akcija, planiranje i izvođenje taktičkih operacija, praćenje ciljeva, prikupljanje obaveštajnih podataka i pružanje podrške drugim vojnim jedinicama - deklamovao je oficir Tešić, i nastavio: - Učestvovao sam u ratovima na prostoru bivše Jugoslavije, preciznije u Hrvatskoj i Bosni.

- Zaista impresivno! - oduševio se Martin. I, za sam kraj, kakvo je vaše mišljenje o francuskoj Legiji stranaca?

- Francuska Legija stranaca je poznata po profesionalizmu i uspešnim vojnim operacijama. Poznato mi je i da je ulazak u Legiju složen proces koji podrazumeva visoke standarde. Spreman sam za izazove i daću sve od sebe da postanem ponosni pitomac Legije stranaca.

- Hvala Vam na vremenu koje ste odvojili za nas. Obavestićemo vas o rezultatu po završetku procesa selekcije.

Odgovor je stigao samo nedelju dana kasnije. Petar Tešić je postao pitomac Legije stranaca.

LA PREMIÈRE BATAILLE DU LÉGIONNAIRE DE PIERRE

PRVO VOJEVANJE LEGIONARA PETRA

Kada je stigao u trening centar Francuske legije stranaca u Obanju, osećao je strepnju koja je samo povremeno nestajala u vrtlogu straha i velikog uzbuđenja. Legija stranaca je poznata po nemilosrdnoj obuci kojom se brusi fanatizam njenih polaznika. Petru je bilo važno da dokaže kako zaslužuje mesto među legionarima. Zadužili su uniforme, opremu, rasporedili se po sobama, upoznali sa kasarnom. Onda je počeo dril. Naporne fizičke vežbe, na ivici izdržljivosti, kojima je testirana snaga i odlučnost ovih mladinih ljudi. Svakoga dana ista, monotona i iscrpljujuća priča: prašinjarenje na poligonu, strojevi korak na pisti, marševi na terenu i učenje francuskog jezika u učionici. Osećao je pripadnost grupi čiji je sastavni deo postajao. Trudio se da izgradi osećaj zajedništva sa saborcima. Narednih nedelja, uvežbavali su pešadijske radnje, borbu prsa u prsa i veštine preživljavanja. Posle dvomesečnog treninga postao je deo elitne grupe snajperista. Izvadio je džepni kalendar na kome je ispod fotografije nekoliko karabina pisalo „Zastava oružje - Namenska industrija“. Sa druge strane, 92 kružića koji su predstavljali dane provedene u Legiji stranaca.

Tog jutra poručnik Gabrijel okupio je svoje snajperiste i obavestio ih da se sprema za akciju. Razradili su strategiju i raspored mobilnih snajperskih gnezda kako je zvao snajperiste u pokretu. Petrova jedinica je brojala dvanaest ljudi. Bili su to iskusni snajperisti i prekaljeni ratnici. Poručnik je odabrao trojicu i naredio im da uzmu hranu i opremu. Krenuli oko tri popodne. U zoru, stigli su nadomak porušenog gradića. Gabrijel im je rekao da čekaju zeleno svetlo iz komande pre nego formiraju snajperska gnezda.

- Odmorite se malo! - komandovao je poručnik.

Petrovi drugari iz jedinice, Antonio, bivši italijanski vojnik i Lukas, nekadašnji nemački padobranac, povadiše hranu i započeše „doručak na pesku“.

- Novajlija, hajde, zamezi dok smo ovde! Na položaju nema klope... - rekao je Lukas dok je pokušavao da savlada ogroman sendvič.

Sunce se lenjo penjalo iznad razorenog sela, kroz prljavu maglu koja se taložila među urušenim zgradama. Poručnik je hodao besciljno, kružio oko svojih vojnika i nervozno preturao po rancu. Izvadio je dvogled i tiho saopštio vojnicima.

- Idem da izvidim teren, pre nego što odredimo konačan položaj.

Legionari su nezainteresovano klimnuli glavama i nastavili sa grickanjem sendviča. Lukas je mućkao čuturicu nezadovoljan koliko je vode u njoj ostalo. Toni je zapakovao ostatak hrane, vratio u ruksak i sa uzdahom prošaptao.

- Ovaj Gabrijel nešto predoseća. Uzmuvao se kao mlada pre prve bračne noći.

- Mnogo je nervozan! - složio se Petar. Ja ću malo da prilegnem, dok ne odredimo položaj. Zovite me ako zadremam.

- Koji si ti ladolež! - dobacio je Lukas. - Kako možeš ovde da spavaš?! Vi Srbi ste stvarno zajebani tipovi!

Samo što je spustio glavu na ranac, začuo se pucanj. Okrenuli su se u pravcu u poručnikove „osmatračnice“ i videli Gabrijela na zemlji, dok se iza njega iz pustinje dizala prašina.

- Ubiše Gabrijela, jebote! - rekao je Lukas i krenuo prema poručniku.

- Sta-ni!!! - viknuo je Petar iz sveg glasa. Pogođen je iz snajpera i nema teorije da je živ. Neprijatelj je isuviše blizu, odmah se moramo povući!

Potraga za skloništem u pustinji podseća na misiju spasavanja komarca u Katinskoj šumi. Neprijateljski vojnici nisu znali da li osim ubijenog oficira tu ima još

legionara ali bi bilo logično da je tako. Petar, Lukas i Toni nisu gubili vreme. Koracima očajnika trčali su po pesku gubeći se na nepreglednom pustinjском horizontu. Naporni marševi, vežbe i legionarski dril nisu bili uzaludni jer su posle dva sata bežanja grabili napred. Pošto su svu tečnost iz organizma davno izbacili, legionari su se sada znojili na suvo. Nisu videli neprijatelja, ali su znali da nije daleko. Trčali su satima bez odmora, a onda su naišli na selo usred pustinje. Nije to bilo veliko mesto, najviše tridesetak kuća, od kojih su neke bile porušene a druge oštećene. Pažljivo su su se probijali kroz dvorišta, bašte i prečice neznane. Iznenada, iz jedne kuće je izašla starica ogrnuta ćebetom. Nije nosila burku pa su joj sede vlasi izbijale iz bele maramе koju je često popravljala. Nešto im je dobacila na arapskom a onda rukom pozvala da uđu u kuću. Reči nisu koristili ali su se sasvim dobro razumeli. Najpre je iznela vodu i malo hrane a onda im pokazala da pođu sa njom u dvorište. Iza bakine kuće, na kraju štale, nalazila se zemunica prekrivena senom i ovčjim brabonjcima. Toni je u legiji već šestu godinu, pa je malo razumeo jezik „domorodaca“: starica je rekla da su joj dušmani ubili sina i da im zbog toga pomaže.

Legionari su se zgurali i jedva spakovali u zemunicu. Čitali su, trudeći se da ostanu skamenjeni. Petar je mimo svoje volje zadremao. Umor je bio toliko jak da ni strah nije mogao da spreči san koji ga je jednostavno nokautirao. Košmarne more razarale su podsvest legionara Petra Tešića. Video je Mariju. Dražala ga je za ruku dok su šetali poljanom između stadiona i Muzeja u rodnom gradu. Bila je vesela. U jednom trenutku ispustila mu je ruku i otišla do cvetne bašte iza usamljene kuće na livadi. Ubrala je buket šeboja. Mahnula mu je, a onda je pala na zemlju. Petar je uzalud pokušavao da dođe do žene svog života, da je podigne, da joj pomogne, da je poljubi, da je spase...

U daljini su se čuli glasovi. Naoružani ljudi su vikali na staricu i tukli je. Bio je sam u zemunici. „Gde su, dođavola, ostali?“, pitao se Petar dok je izvirivao iz

maskirane rupe u dvorištu. Muškarac sa čalmom na glavi je pucao jednom, drugi put... Baka je pala pokošena rafalom koji je potom usledio. Iznenada, dvojica neprijateljskih vojnika padaju na zemlju a ostali beže u sklonište. Pucnjava je trajala nekoliko minuta dok su čaure letele na sve strane.

„To su moji drugari!“, razmišljao je legionar Tešić.

„Zašto me nisu probudili?“, pitao se. Odjednom je nastala tišina. Trojica „beduina“ proverava da li je neko od njihovih saboraca preživeo. Pojavljuje se oficir koji najpre dovlači Lukasovo nepomično telo a onda i Tonijev leš. Petar je zaustavio dah. Vojnici sahranjuju svoje a onda se izivljavaju na mrtvim telima legionara. Pljačkaju bakinu kuću i odlaze. Petar je ostao u zemunici neko vreme a onda pokopao svoje ratne drugove. Plakao je. Noć je proveo u kući, a posle nekoliko sati uspeo je da uspostavi radio vezu sa jedinicom. Ujutru su došli po njega

i odveli ga u bazu. Pošto je konjakom ublažio bol, uzeo je gitaru i sa tugom u glasu otpevao pesmu:

Kada granicu su prošli

Da se predam jer su došli

Nisam hteo ja,

Već uzeo sam pušku.

Moje ime peru kiše

Ženu, dece nemam više

Samo drugove,

Što uvek sa mnom idu.

Jedna starica je bila

U svom domu nas je krila

Došli su po nju,

Ni mrtva nije rekla!

Jutros bila tri su druga

Ja sam sâm a noć je duga

Ali idem ja,

Do svojih put ću naći!

Zatim devojka u bašti

I spas u njenoj duši

Baš u pravi čas,

*Umrta je bez reči.
Kroz čempres vetar duva
I kroz groblja vetar duva
Sloboda je tu!
Iz mraka će izaći.*

NOVI MILENIJUM (2000)

Poslednja godina dvadesetog veka bližila se kraju. Ludilo zvano Y2K širilo se svetom. Zavladao je globalni strah da će onog trenutka kada se u ponoć 31. decembra 1999. kalendar pomeri na 1. januar 2000. godine otkazati svi računari širom sveta. Stari kompjuterski sistemi su zbog uštede memorije, kodirali godine sa samo dve cifre. Stručnjaci su se mučili da daju odgovor na pitanje da li će računari "00" prepoznati kao 2000. ili 1900. godinu? Ako dođe do greške nastao bi potpuni haos u svetu. I dok su se naučnici bavili tehničkom stranom ovog potencijalnog problema, kod običnog sveta pojavio se strah od neizvesnosti koja je dolazila sa novim milenijumom. Mediji su se uključili u opštu histeriju najavljujući propast sveta. Prvi komšija porodice Tešić, uglađeni advokat koji brine o ceni nekretnina u svom kraju, napunio je garažu konzervama, brašnom i šećerom. „Ovo me podseća na zavičaj!“ - ironično je komentarisao Bogdan, srećan što je komšija „Versaće“ pantalone napunio od straha. Tih dana, Bogdan je na fakultetu čuo vic: „Pitanje: Zašto je Y2K bug odustao od proslave Nove godine? Odgovor: Zato što je imao zastarelu pozivnicu za žurku iz 1900. godine! Iako nije bio sklon panici, profesor Tešić je povremeno brinuo o rezultatima svojih istraživanja. „Sve je to sačuvano u računarima... Šta ću, ako stvari zaista krenu po zlu?“, razmišljao je. Tih dana dana upoznao je i kolegu Banzija koji je u Tuson došao sa univerziteta u Nišvilu, a njegovi su poreklom iz Srbije. Profesor programiranja, solidno je govorio srpski jezik, pa je u početku prevodio neke od Bogdanovih radova. I pored naučne saradnje, nisu se viđali pošto je Banzi dosta putovao. Slučajno su se sreli

kada je profesor Tešić došao na ideju da potraži kompjuterski savet.

- Zemljače, kako tumačiš strah od „milenijumske bube“? - iskoristio je izraz koji su mediji forsirali tokom Y2K histerije. - Šta misliš, ima li mesta panici?

- Zdravo, Bogdane! Drago mi je da se konačno sretnemo, do sada smo komunicirali samo preko imejla. Opusti se, nema razloga za brigu.

Mikrobiolog se trudio da ne ispadne glup u društvu, mada o kompjutrima nije znao mnogo. Puno je truda uložio u istraživanje, da bi mu bilo svejedno ako sve preko noći nestane.

- Verujem, Banzi, ali, zar se baš nimalo ne plašiš? - pitao je pažljivo.

- Evo poslenjih nedelja kupio sam kuću u Feniksu i odličan auto za male pare. Ljudi prodaju sve i odlaze u planine, sela, bilo gde van civilizacije. Posle će im, naravno, biti žao... ali to je njihov problem. Meni kuća i kola ostaju! - ohrabrio ga je kolega.

Pozdravili su se, Banzi je otišao kod dekana da mu objasni kako nema potrebe instalirati sigurnosne sisteme zaštite, a profesor Tešić nastavio je prema parkingu odakle se tojotom odvezao kući. Dok je čekao zeleno svetlo, zamislio je svet bez tehnike, bez računarskih sistema, bez struje... „Takav život ne bi bio vredan truda, mada postoje stvari zbog kojih je lepo živeti!“, nasmejao mu se desni brk, kao da se nečega setio. Onda je prešaltovao i nastavio da vozi u poznatom pravcu.

Tina je počistila ispred kuće, presvukla se i nestrpljivo čekala muža da se vrati s posla. Pokupila je poštu, mahnula komšinici i ugledala srebrnu tojotu kako se približava. Izašla je ispred automobila sa podignutim rukama uvis.

- Nemoj da ulaziš u garažu, treba da odemo do radnje da kupimo brašno šećer i ulje. Komšinicin sin je menadžer u supermarketu, pa mi je ostavio - izgovorila je u jednom dahu.

- Pobogu, ženo, neće rat! - čudio se, kobajagi, Bogdan, mada ni sam nije bio siguran da li je nabavljanje zaliha zaista loša ideja.
- Tako si pričao i devedeset treće, pa umalo da pocrkamo gladni! - Tina se nije dala.

Beograđani su Novu 2000. godinu dočekali osam sati pre stanovnika Arizone. Tijana i Alenka Križanić su, rečnikom TV Dnevnika, „najluđu noć dočekale skromno i u krugu porodice, a na tradicionalnoj trpezi nije bilo pečenja i ruske salate“. Umesto toga, „mamica su štrukle pekli, nikom nisu nikaj rekli; štrukli su se prigoreli, mamica su plakat šteli!“. Umesto porodičnog specijaliteta iz Alenkinog starog kraja, novi milenijum su sačekale uz krekere, sir i ajvar, a posle ponoći se zasladile reform tortom.

SUNDAY AFTERNOON NEDELJA POPODNE

U domu porodice Tešić nedeljno popodne je oduvek imalo posebnu draž. Nedeljom, Bogdan i Tina se čitavog dana nisu razdvajali. Uz jutarnju kafu su čavrljali o svemu i svačemu, a najviše o sinu. Potom bi došlo vreme da se sprema za crkvu. Kolima su putovali do susednog grada u kome se nalazila Srpska pravoslavna crkva. Prvo bi zapalili sveće za žive i za mrtve, pozdravili prijatelje, a onda prisustvovali nedeljnoj liturgiji. Dok je verski obred tekao, Tina se trudila da prati „priču“, dok je Bogdan na različite načine ubijao vreme. Prvo bi se preslišavao formule koje je koristio u novoj studiji, a onda je posmatrao ostale zemljake koji su od svih mesta odlučili da nedeljno prepodne provedu baš u crkvi. Gledao je njihova lica i pokušavao da utvrdi međusobne odnose. Potom je smišljao priče u kojima su glavne ličnosti bili baš posmatrači božje službe.

Jednom prilikom spazio je višečlanu porodicu i ubrzo smislio scenario. Ovaj matori, sigurno je neki „sugar daddy“; sisata mu je žena, za njega se udala zbog para; do nje sedi jebač Zoki, iz plemena starog Smoki - bocka Zoki, ali je trakeljišu i drugi; deca su definitivno njena, a za oca je ionako nepristojno pitati! Posle službe Tina je razgovarala sa prijateljima koje je stekla tokom ranijih poseta. Uobičajeno foliranje, komplimenti, lepe reči i odmeravanje ispod oka. Utom su im se pridružili Šećerko, Mira Sisa (kako ih je Bogdan u mašti nazvao), drug Smoki i deca. Najstariji među njima ljubazno je pozdravio Tešiće, a potom predstavio svoju porodicu. - *Ovo su mi ćerka, sin i unučići* - rekao je ponosno, dok su predstavljeni klimali glavama.

Bogdan je kasnije saznao da je brat gej, da je zaobljenu gospođu ostavio muž, dok je glava porodice udovac, te da je decenijama sam podizao decu. U svojoj mašti, profesor Tešić se silno postideo, pokrio imaginarnim ušima i začutao. Posle službe, ručali su u crkvenoj porti. Ćevapi, sarma i baklave - koliko da se podsete zavičaja. Posle obeda su pozdravili pravoslavne drugare i krenuli nazad u Tuson. Baš kao u pesmi omiljenog ropera, sat je otkucao pola pet i bile su prazne ulice. Nakon duge šetnje, Bogdan i Tina su večerali u restoranu koji su voleli zbog odlične morske hrane. Uživali su u ukusnim specijalitetima, a pre svega u ćaskanju i međusobnom zadirkivanju. Analizirali su prethodnu sedmicu i pravili planove za sledeću. Kada su stigli kući, Bogdan se pripremao za posao dok je Tina uzela čašu vina i nekoliko kolača. Pustila je tužnu klasičnu muziku, a onda iz fioke izvadila žuti blok i hemijsku olovku koju je od đaka dobila na poklon. Udahnula je duboko i počela da piše pismo svom sinu jedincu.

Dragi Petre,

Vreme brzo prolazi a nas sreća još uvek ne nalazi. Lepo nam je ovde, ali tebe nema. Prošlo je dosta vremena otkako smo se doselili u Ameriku,

mada mi se ponekad čini kao da smo došli juče. A opet, pošto tvoja majka mnogo brine, osećam se kao da je prošla večnost od kako sam te poslednji put videla. Potrudicu se da ti u ovom pismu opišem kako smo se snašli u nadi da će ti ove reči bar na kratko izmamiti osmeh na licu. Ali prvo, gde god da se trenutno nalaziš, primi stotine poljubaca koje ti tvoja majka šalje! Dodelili su nam veliku i komfornu kuću u jednom mirnom naselju u kome žive profesori, inženjeri i lekari. Komšije su ljubazne a okolina čarobna. Ujutru se budim uz cvrkut ptica, a na prozoru se često pojave veverice. Tata i ja šetamo po okolnim brdima u blizini naše kuće. Uživamo u lepoti prirode i luksuzu koji možda i nismo zaslužili.

Bogdan je zadovoljan poslom na Univerzitetu. Njegovo istraživanje na katedri za biohemiju a posebno projekat o štetnosti pojedinih vakcina napreduje. Bogdanova upornost i posvećenost naučnim projektima podseća me na tebe i tvoju strast prema stvarima koje voliš. Kolege i studenti na fakultetu ga poštuju. U poslednje vreme počeo je da drži predavanja i na drugim američkim univerzitetima. Muči ga engleski, ali se ne da obeshrabriti. Tvoj otac je zaista ostvario svoj san.

Moram da ti priznam, dragi sine moj, da te majka u srcu i mislima nosi i da sam mnogo zabrinuta za tebe. Znam da si neustrašiv i hrabar, ali me brinu stvari na koje ne možeš da utičeš. Opasnosti koje ti u Legiji stranaca prete. Svake večeri, pre spavanja, molim se za tvoj život i zdravlje, da nam se vratiš kući sa osmehom na licu.

Nedostaješ nam, Petre. Volela bih da si sa nama, u Americi. Ti bi se ovde brzo snašao i pronašao svoj put. Amerika pruža mogućnosti da vredan i sposoban čovek pronađe sebe i uspe u životu. Sanjam kako se družimo i zajedno uživamo u malim stvarima. Majka se nada da ćeš nam se uskoro pridružiti. Nedavno smo otišli na jedan kantri festival koji se tradicionalno održava u našem gradu. Super smo se proveli, probali razne specijalitete i upoznali divne ljude. Amerikanci se prema nama jako lepo ophode, pitaju o našoj zemlji i kulturi, a dopada im se i naš naglasak. Tokom ovih susreta stekli smo mnogo prijatelja. Pomažu nam da se osećamo bolje u novoj sredini. To je najbolji lek protiv nostalgije. Često posećujemo jedni druge i razmenjujemo recepte i priče o našoj deci. Sve je to lepo, ali u srcima osećamo tugu što i ti nisi tu da sve to поделиš sa nama.

U slobodno vreme istražujemo staru indijansku kulturu i istorijske znamenitosti Divljeg zapada. Tvoj otac prati dešavanja u svetskoj nauci, dok ja, kao i uvek, najviše uživam u umetnosti i književnosti. Trudimo se da daleko od domovine očuvamo srpsku tradiciju i kulturu. Redovno posećujemo Pravoslavnu crkvu u Feniksu gde smo upoznali mnoge zemljake. Zajedno proslavljamo praznike kako bismo zadržali osećaj zajedništva i bliskosti. U tim trenucima, često pričamo o tebi, šaljemo ti ljubav i pozitivnu energiju.

Petre, sine, moli te majka, razmisli o mogućnosti da nam se pridружиš. Ako ne možeš pre onda bar kada ti ugovor u Legiji stranaca istekne.

Do tada, čuvaj se mi li moj. Volimo te i stalno mislimo na tebe. Otac ti šalje pozdrave, a ja, majčinske poljupce, molitve i beskrajnu ljubav. Drži se, Petre, i ne zaboravi da imaš porodicu koja te voli i čeka.
S ljubavlju,
Mama i tata

BROTHER / BRAT

Debra je sedela za kuhinjskim stolom okružena raznim dokumentima. Panther je radoznalo virio iznad njenog ramena. Na jednom od koverata je pisalo „Zatvor u Florensu, država Arizona“.

- Šta je to? - pitao je, osetivši nervozu na Debrinom licu.

Podigla je glavu i pokušala da zadrži suze.

- Moj brat je u zatvoru - rekla je tiho.

Panther je iznenađeno gledao devojkju, pokušavajući da shvati šta se dogodilo.

- Brat?! Nisam znao da imaš brata! Zašto je u zatvoru, pobogu?! - pitao je pokušavajući da dođe sebi.

- On je težak narkoman i zato ga nisam pominjala.

Uhapsili su ga zbog šverca droge na granici s Meksikom - odgovorila je Debra sa tugom u glasu. - Takav je, kakav je, ali moj je i volim ga. Ne znam šta da radim, ljubavi! Kako da mu pomognem?

Panterov mozak radio je prekovremno. Trudio se da smisli rešenje i pomogne Debrinom bratu.

- Možda postoji izlaz - rekao je spuštajući joj ruku na rame. Džustin ima veze među političarima, policijom i sudijama. On bi mogao da sredi da ga izvadimo, ali...

- Ali, šta? - upitala je Debra oprezno.

- Koliko ja poznajem Džastina Travelera, taj nikome ne pomaže besplatno i uvek traži protivuslugu - rekao je Panther ozbiljno.

Debra je zastala na trenutak. Pitala se o čemu to Panther govori.

Nije lako izvaditi krivog čoveka iz zatvora. Velika je to usluga. Ako joj pomogne - šta će tražiti zauzvrat?
- *Ja para nemam! Odakle da mu platim, pobogu!* - rekla je Debra razočarano.
- *Džustin traži novac od onih koji su i od njega bogatiji. Od ostalih traži razne protivusluge, Panter je bio izričit.*
- *U redu* - rekla je - *uradiću šta god treba, samo da spasem brata. Panter je mirno klimnuo glavom.*
- *Važi* - odgovorio je - *pozvaću ga odmah, da vidim šta može da uradi.*

CRV SUMNJE

Kasno popodne, Tešići su odmarali u dnevnoj sobi. Kroz tišinu arizonske večeri lebdela je blaga napetost. Tina je primetila promenu u Bogdanovom ponašanju. Delovao je odsutno i polako se udaljavao od nje. Počela je da razmišlja, brine, strepi... Ima li to neke veze sa novom asistentkinjom?

- Pa, Petre - rekla je Tina prekidajući tišinu - kako ide posao sa Debrom?

Bogdan je podigao pogled sa fascikle iz koje su virili raskupusani papiri.

- Na šta konkretno misliš?

- Vidim da provodite puno vremena zajedno - rekla je Tina opušteno, trudila se da zadrži miran ton.

Petar je zavrteo glavom.

- Ne, draga moja, to je samo posao. Debra je dobar stručnjak i odlična asistentkinja. To je sve.

Tina je pokušala da sakrije olakšanje. Brinula se da se Bogdan nije zaljubio. Nikada nije sumnjala u njegovu vernost, ali... sada je u tim prelaznim, ludim godinama. Ko će ga znati. Sa muškarcima tih godina - nikad se ne zna.

Želela je da stvari istera na čistinu, jer je bilo očigledno da se njen muž drugačije ponaša. Skuvala je kafu i unela u dnevnu sobu. Stavila je ispred muža poslužavnik sa duplim espressom, vodom i ratlukom, i nežno ga pomilovala po glavi.

- Bogdane, razmišljala sam... Možda bismo mogli da pozvemo Debru na večeru?
- Otkud ti to? Zašto bismo je zvali? - iznenadio se Bogdan.
- Volela bih da je bolje upoznam - rekla je Tina. - Ona čini važan deo tvog života i mislim da bi bilo lepo da se sa njom češće vidamo, posećujemo, družimo. Na kraju, mi smo uvek bili dobri domaćini. Hajde, učini mi to, ne volim da se osećam kao neka zla žena koja sumnja u sve i svašta.

Bogdan je klimnuo glavom u znak odobravanja.

- Dogovoreno! Pozvaću je, pa neka svrati kada bude mogla.

QUID PRO QUO

Nekoliko dana kasnije, Debra je sedela u kafiću „Tosman“. Već deset minuta je čekala je da se pojavi Džastin Traveler. Bila je nervozna, nesigurna i ranjiva. Osećala je nemoć zbog još jedne svinjarije koju je napravio njen brat Majls. Od kada zna za sebe, on je svojom zavisnošću i raznim majmunlucima maltretirao celu porodicu. Roditelji su se trudili da mu pomognu. Plaćali su i drogu i lečenje i rehabilitaciju, ali bi se on svom poroku iznova vraćao. Nije bio dovoljno jak da pobedi heroinsku groznicu. Odavno se pomirila sa istinom da je izgubila brata kakvog je nekada volela, ali je morala da pomogne ruini koja je od njega ostala. „Sada je najvažnije da on što pre izađe iz zatvora, a posle ćemo nešto smisliti!“, tešila se, iako ni sama nije verovala svojim rečima. Malo kasnije pojavio se Džustin: osmeh na licu, naočari za sunce na nosu i pun novčanik u džepu. Teatralno joj je pružio ruku.

- Drago mi je da si došla, Debra - rekao je i seo preko puta nje. - Imam dobre vesti. Tvoj brat Majls će biti pušten iz zatvora do kraja ove nedelje.

Debra je osetila neko olakšanje oko srca, dok su oni neprijatni leptirići polako nestajali.

- Ne znam šta da kažem i kako da Vam zahvalim! - rekla je zbunjeno.

Džustin se nasmejao.

- Nema problema - rekao je. - Tu smo da pomognemo jedni drugima. Samo da znaš, to nije sve. Postoji jedna stvar koju treba da završimo po hitnom postupku. A tu mi je potrebna tvoja pomoć.

Debra je osetila kako se ledi krv u njenim venama.

- *O čemu se radi?* - upitala je, osećajući nelagodnost u čitavom telu.

Džustin je pogledao oko sebe i nastavio tihim glasom.

- *Imamo problema sa tvojim profesorom Bogdanom. Ne bih želeo da te opterećujem detaljima, ali ćemo morati da ga se rešimo. To se mora obaviti diskretno i efikasno, a tu ti stupaš na scenu.*

Debrine oči su sijale a stomak joj se grčio.

- *Kako mislite „da pomognem“? - pitala je. - Hoćete da ga ubijem?*

Džustin se kiselo nasmejao.

- *Duhovito! Nema razloga da prljamo ruke, samo želimo da ga kompromitujemo, ništa više. Potrebno je da ga zavedeš, da sve to snimiš kamerom, a mi ćemo se pobrinuti za ostalo.*

- *Ja to ne mogu! Ni mrtva! - ljutila se.*

- *Kako god hoćeš. Imaj u vidu da „dokazi“ koji bi tvom bratu pomogli da izađe iz zatvora - očas posla mogu nestati! Naravno, sa poslom na fakultetu i doktorskom stipendijom možeš slobodno da se pozdraviš.*

Debra se osećala prazno i izgubljeno.

- *Znam, Džastine, ali to je previše! - pobunila se i sklonila ruke od stola. - Kako ću da uradim nešto tako strašno?! Nemoralno i užasno!*

Džustin je pogledao u stranu, očigledno razočaran njenom reakcijom.

- *Mislio sam da si pametnija. Ovo nije ni igra a ni pregovaračka misija - rekao je tiho. - Sve što si od nas dobila nije besplatno. Ovo je cena koju moraš da platiš.*

Debra je shvatila da je davno upala u klopku i prekasno otkrila prevaru. Suze su se slivale niz njeno lice.

- Moram vam reći da je ovo monstruoan plan, ali ja izbora nemam. Uradiću sve što od mene tražite, samo mi ne dirajte brata.

Džustin je ustao, popravio frizuru i na rastanku rekao:

- Ovo je tvoja odluka, a svako je svoga tela gospodar - baš kao i sudbine svoje - dodao je pretenciozno i krenuo da ustane.

- Sačekajte! - viknula je Debra. - Hoću, uradiću to, ali pod jednim uslovom.

- Nisi ti u situaciji da postavljaš uslove! - odbrusio je Džastin nezainteresovano. - O čemu se radi?

- Zavešću Bogdana, snimiću taj užas... Ali onog Pantera, Strahinju, ili kako god se taj idiot zvao - njega više očima neću da vidim! - molila je. Debra.

- Za njega ne brini! On će već sutra otputovati da pokupi tvog brata iz zatvora i više se neće vraćati. Panther je svoj posao obavio.

Debra je ostala sama. Osećala se slomljeno, bespomoćno, poniženo... A onda se setila da je ovog vikenda pozvana kod profesora Tešića i njegove supruge na večeru. „Baš ću im se lepo za gostoprimstvo odužiti...”

CIBLE DU DESTIN/ NIŠAN SUDBINE

Ima već tri dana od kako je na položaju. Vrelina je pržila Petrovo lice a prašina solila „ljudsko pečenje“ u ranoj fazi. Pustinjски pejzaž na pedeset stepeni nagrada je za lojalnost Legiji stranaca. Ne bi mu bilo lako ni da je na letovanju, a kamoli na ratištu, okružen naoružanim sapatnicima s druge strane vatrene linije. Strpljivo je čekao da se meta pojavi. Mogao je on da neutrališe i obične vojnike, ali bi tako otkrio položaj. Čekao je visokog oficira, kapitalca. Tri dana, sa čuturicom vode i malo suve hrane.

„Koji li je danas dan?“, pitao se - kao da je to uopšte i bilo važno. „Na položaju sam od utorka, a ovde sam dva... ili tri dana? Ko će ga znati! A i to me zabole!“ Kroz ekran snajpera

gledao je neki jako dosadan film koji se svakog trenutka mogao pretvoriti u uzbuđljivu dramu. Pratio je grupu neprijateljskih vojnika koji su igrali karte. Dvojica običnih guštera i jedan sa čvarcima na ramenima. Omanji brka nosio je čalmu na glavi i vešto mešao karte, dok je starešina prebrojavao papirne novčanice. Još jednom je započeo borbu sa samim sobom. Nizale su mu se slike žrtava njegovog snajpera iz Hrvatske i Bosne. „Ubijao sam svoj narod - zašto bih ove štedeo?!“, pitao je jednu stranu svoje ličnosti. „Zato što su i oni ljudi!“, zaključila je druga strana. Vreme je prolazilo, a Petar se i dalje premišljao. Vojnici su se još uvek kockali. Ni slutili nisu da je smrt samo jedan stisak obarača daleko. Iznenada, mladić u sredini se nasmejao i pokazao svoju poslednju kartu. Petar je pomislio na Mariju, na svoju porodicu, na trenutke nekadašnje sreće. Odjednom je u vidokrug snajpera stupio mališan od sedam, osam godina. Doneo je hranu vojnicima. Petar je zastao. Gledao je kako dete prilazi kartašima. Jedan od vojnika je pomilovao mališana po kosi. U tom trenutku, Petar je osetio kako mu se srce steže. Naravno, i neprijatelji imaju svoje porodice, decu, planove za budućnost i nadu za boljim životom. Teško je dolazio do vazduha. Odložio je pušku i spustio glavu na jaknu. Odremao je pola sata a onda je opet zauzeo busiju. Partija karata u neprijateljskom logoru je završena. Sada je bilo više vojnika koji su bez reči slušali oficira a ovaj je, sudeći po zvezdicama i širitima, imao visok čin. Starešina je žustrim pokretima izdavao naređenja svojim potčinjenim. Petar ga je pratio milimetarskom preciznošću. Oficir se najzad primirio, Petar je zadržao dah i pažljivo nanišanio. U trenutku kada je povukao obarač, osetio je uzbuđenje. Oficir je pao na pesak dok su se njegovi telohranitelji uplašeno razbežali u potrazi za skloništem.

Pošto je likvidirao komandanta, odmah je počeo da se povlači sa otkrivenog položaja. Puščana zrna su fijukala oko Petrove glave. Adrenalin mu je davao dodatnu snagu. Udaljavao se od položaja ali su

neprijateljski vojnici bili uporni. Stigao je do jedne šupljine u zemlji koja mu je poslužila kao privremeni zaklon. Bacio se u rupu. Činilo mu se da će srce iskočiti iz grudi. Kuršumi su i dalje zviždali iznad njega, dok je pokušavao da dođe do daha i osmisli plan koji bi ga odveo do bezbednog skloništa. Kretao se pažljivo, da ne privuče pažnju neprijatelja. Koristio je prirodne prepreke i ruševine da bi se zaštitio od kuršuma. Znoj mu je curio niz čelo, a svaki mišić je bio zategnut kao struna. Stigao je do napuštene zgrade i načas osetio sigurnost. Uzdah olakšanja i trenutna sreća. Bio je svestan da opasnost još nije prošla i da mora potražiti pomoć drugova iz jedinice. Izvadio je radio stanicu i podesio frekvenciju na kojoj se nalazila njegova četa.

- Ovde Petar, položaj Beta-3. Prijem! - šaputao je u voki-toki i čekao odgovor sa druge strane. - Potrebna mi je pomoć! Neprijatelj je otkrio moj položaj. Prijem! ... Zasad sam na sigurnom, ali ne znam koliko će to potrajati. ... Halo, ima li koga?! Javite se!

Prošlo je nekoliko minuta napetog iščekivanja kada je čuo poznati glas svog novog komandira.

- Razumem, Petre! Ostani gde si. Šaljemo ti pojačanje. Prijem!

Petar je klimnuo glavom, nesvestan da ga komandir ne može videti. Stisnuo je voki-toki i pokušao da se smiri. Čekao je drugove i nadao se da će ga pronaći. Dva sata kasnije, iz daljine se čuo se šum koraka u pesku. Srce je lupalo kao crkveno zvono, dok je pokušavao da odgonetne ko se približava. Prepoznao je lica momaka iz svoje jedinice.

- Dobro je što si nas pozvao - rekao je Pjer. - Moramo što pre odavde!

Zajedno su se probijali prema bazi. Pred mrak su stigli u legionarski kamp. U mislima su mu promicale još uvek sveže slike neprijateljskih kartaša, mališana koji im je doneo hranu, oficira koga je neutralisao. Popužio je cigaretu i otišao u šator gde je bezuspešno pokušavao da zaspi.

DINNER AT THE TESHICH'S/VEČERA KOD TEŠIĆA

U dnevnoj sobi Tešića puno stvari, nameštaja, sitnica... Kao da su se kućili decenijama. Dolaskom u Ameriku Tina je otkrila novi hobi. Vikendom, komšije bi iznele stare stvari koje su prodavali po povoljnim cenama. Pošto život u potrošačkom društvu podrazumeva stalnu nabavku novih stvari, oni boljestojeći su pronašli način kako da se reše starih, koje im više ne trebaju. Na kućnim rasprodajama, ljudi iz komšiluka su se družili, zabavljali, abrovitali, a uz sve to i zaradili koji dolar. U početku, Tini je bilo nepojmljivo da svi ovi profesori, advokati, inženjeri prodaju stare stvari. „Kod nas bi to bila sramota!“, razmišljala je neiskusna Tina, a onda je došlo do zaokreta. „Šta, bre, sramota!“, svađala se sama sa sobom. „Plate primamo kao da živimo u Zimbabveu, a ponašamo se kao Japanci. Pritom, svaku priliku koristimo kako bismo drugog kritikovali i mane tražili!“, ljutila se. Od tog dana, Tina Tešić je zajedno sa komšinicom Maksin postala nekrunisana kraljica garažnih rasprodaja u kraju.

Kukavica je šesti put iskočila iz velikog zidnog sata marke „Adolf Herr“, takođe kupljenog kod komšija. Pet minuta kasnije u dom Tešića ušetala je Debra. Domaćica je pripremila hranu po receptima starog kraja. Zgužvala je gibanicu, složila musaku, a ni palačinke sa džemom i orasima nije zaboravila. „Da zasladimo dušu!“, razmišljala je dok ih je pržila. Posle aperitiva i kurtoaznog razgovora, gošća je zajedno s domaćinima sela za bogatu trpezu. Na stolu je blistao servis za ručavanje od češkog porcelana, koji je domaćica kupila na garažnoj rasprodaji kod jedne jevrejske porodice. Prodavali su ga, pošto im se srebrnkasti rub na sudovima nije slagao sa zlatnom menorom. Hristina Tešić se satima cenjkala, dok im nije ubila cenu. Nije bilo lako, ali se isplatilo - servis za ručavanje je na porodičnoj trpezi porodice Tešić izgledao moćno. Debra nije sačekala da joj kažu gde da sedne, pa je za stolom zauzela Tinino

mesto. Domaćica je progutala nevidljivu knedlu i iznela predjelo. Dok su neobavezno ćaskali, red je došao i na supu. Bogdan je damama dodao činiju sa telećom čorbom. Kroz dim i supinu paru širila se božanstvena aroma kivanog mesa, povrća i začina. Poželeli su jedni drugima prijatan obrok a onda se Tina setila nečega. Bora na čelu govorila je da je bila ljuta.

- Rekla sam Bogdanu da ispeče krmenadle na roštilju, ali njega je mrzelo! - kritikovala je Tina.

- Vidiš koliko hrane ima, a Debra jede kao vrabac! - pravdao se Bogdan.

- Ma kakvi! - rekla je Debra. - Večera je fantastična, sve je tako ukusno!

Reč po reč, dotakli su se mnogih tema. U neko doba, gošća je odgovorila na pitanje koje joj nije postavljeno ali se objašnjenje očekivalo. Odložila je viljušku i nož, obrisala usta salvetom i otkrila da više nije sa Panterom. Raskinuli su. On se vratio u Hjuston, ili ko zna već gde.

- Ne volim da pričam o detaljima. Panter mi je prvi ozbiljniji dečko. Bilo je divno dok je trajalo, a onda sam shvatila da to što je trajalo nije bilo iskreno - požalila se Debra. Iskoristio je moju naivnost... ali sama sam kriva.

Tina nije znala kako da reaguje pa je zbunjeno uzela činiju sa salatam i poslužila svoje biohemičare. Kada je atmosfera malo popustila, postavila je pitanje.

- Znaš, Debra, Bogdan mi je puno pričao o tebi i vašem radu. Mnogo te hvali. Šta planiraš u budućnosti? Mislim, i profesionalno ali i na ličnom planu. Sada si slobodna kao ptica na grani...

Debra je malo pocrvenela. „Ova veštica mi čita misli!“, razmišljala je. „Kao da nešto sluti... Moraću da ostanem hladnokrvna, ulog je za mene prevelik“, mozgala je.

- Sada jedino o poslu i razmišljam - objasnila je Bogdanova saradnica.

- Želim da se posvetim karijeri. Ali nikad se ne zna, uvek sam otvorena za nova ljubavna iskustva.

- Divno! - oduševila se domaćica, i ne treba tugovati. - Kod nas kažu: „Vozovi odlaze, autobusi prolaze, a avioni i luksuzni automobili nam dolaze!“

- Zanimljiva izreka... - gundao je Bogdan - šteta što nije naša! Priznaj da si je izmislila.

U tom trenutku je zazvonio telefon. Bogdan se izvinio i izašao iz trpezarije.

- Debra, znam da ste ti i Bogdan samo kolege, ali moram priznati da sam bila zabrinuta da bi tu možda moglo biti nešto više. Nikada nisam bila ljubomorna, ali sam imala čudan osećaj. Izvini. Sada vidim da sam brinula bez razloga - pravdala se gospođa Tešić.

Lice Debre Griffin je porumenelo a duša sasvim pozelenela od muke.

- Tina, razumem tvoje brige, ali između mene i Bogdana nema ničega osim prijateljstva i profesionalnog odnosa. Veoma poštujem njegov rad i vaš brak, nikada ne bih dozvolila da se nešto slično desi.

„Laži, kurvo, laži!“, kiptela je u sebi Debra. „Ti za bolje i ne znaš!“

Palačinke su servirane u dnevnoj sobi, Debra je uživala u svakom zalogaju i više puta pohvalila domaćicu. Bogdan je pustio džez. Časkali su bez obaveza a dame su u svakom momentu pronalizile novu temu. „Ova neće skoro kući!“, nervirao se domaćin u sebi i počeo krišom da prelistava magazin originalnog imena, Biohemist. Taman je završio članak, kada je gošća odlučila da još malo otvori dušu:

- Imam još loših vesti. Moj brat Majls je u zatvoru zbog trgovine drogom. On je težak narkoman i od rane mladosti je pravio probleme našoj porodici.

Tišina je ispunila prostoriju u kojoj se jedino čuo glas Nine Simon. Domaćini su se zgledali.

- Nisam ni znao da imaš brata, iznenadio se Bogdan, nisi ga pominjala.

Debra je ćutala i plakala, a Tina joj se približila, prislonila Debrinu glavu na svoje grudi i čvrsto je majčinski zagrlila.

- Možda zvuči kao fraza... ali život ume da nam ga zabiberi kada se tome najmanje nadamo - tešila je. - U tim trenucima potrebna je podrška i razumevanje. Lako je biti prijatelj kada sve ide po planu. Prošlost promeniti ne možemo, ali smo tu da ti pomognemo sada kad ti je najteže - iskreno je tešila gospođa Tešić. - Na nas uvek možeš da računaš.

Debra je klimnula glavom i još dugo gledala svoje prijatelje. Njihove reči davale su joj snagu a mozak je poručivao nešto drugo: „E moji Tešići, hranite kuće da vas ujede!“

- Hvala vam! Stvarno ne znam šta bih radila bez vas!

Dok se vozila kući, Debra je gundala. „Divni ljudi“, razmišljala je. „A moj zadatak je - da ih uništim. Njihov brak, ljubav, razumevanje i decenije zajedničkog života. Stid me je... ali nemam izbora!“. Obrisala je nos i, umesto kući, zaustavila se ispred bara „Tough Luck Club“. Zauzela je mesto za šankom i naručila tekilu.

SEDAMDESET DVA DANA KASNIJE - ĐURĐEVDAN

Uniformisani muškarci u skupim odelima, sa rukama na turu, šetali su betonskim stazama koje su vijugale između travnjaka i cvetnih bašta. Povremeno bi popravili proređenu kosu i namestili iskrivljenu kravatu. Prolećni vetar mešao je mirise prirode sa aromom luka i roštilja. U holu hotela „Šumarice“, drugarice i gospođe u svečanim haljinama i svežim frizurama odmeravale su jedna drugu i čekale da zauzmu mesto u restoranu. Povod za gala banket lokalnih funkcionera bila je proslava Dana grada. Među političarima, muzičarima, sportistima i drugim zaslužnim građanima našao se i profesor kragujevačkog univerziteta Braca Tica, zvani Kanarinac. Višedecenijski naučni rad ovog prosvetnog radnika, filozofa i boema nagrađen je Đurđevdanskom nagradom. Braca nije voleo svečanosti i govorancije ali drugarsko veče uz dobru klopku i vrhunsku vina nije mogao da propusti. Za njegovim

stolom sedeli su i ostali laureati. Vremešni roker, pesnik, slikar i rukovodilac Studentskog kulturnog centra. Dekan Bracinog fakulteta je svratio da ih pozdravi baš u trenutku kada je profesor Tica pričao o njegovim koleginicama iz prosvete:

- Današnje učiteljice su sve same lepotice. Kad sam ja išao u školu, bila neka Stanika, nosilac Partizanske spomenice. Medalju je dobila za hrabrost, jer je golim rukama udavila petoricu Švaba. A imala je brkove ko Vuk Karadžić!

Posle večere i svečane dodele nagrada počela je „igranka bez prestanka“. Braci nije prijala bučna muzika, pa je sa pesnikom otišao do foajea gde su pili francuski konjak koji im je lično gradonačelnik poklonio. Dok su pretresali globalnu politiku i najnovija dešavanja u svetskoj književnosti, zazvonio je mobilni telefon profesora Tice.

- Halo! - vikao je da nadjača muziku koja je dolazila iz restorana. - Kooo??? Bogdan?! Hajde, nemoj da me zezaš!!!... Moj najbolji prijatelj rešio da me pozove iz Amerike, posle toliko vremena!!! Sačekaj da izađem napolje, ustao je dajući znak pesniku.

Kako je izašao iz hotela, Bracu je zapahnula svežina proleća. Seo je na klupu i zapalio cigaretu.

- Odkud ti, druže moj? Kako si, bre? Šta radiš?

Prijatelji su dugo razgovarali. Bogdan je ispričao kako su se u Americi lepo snašli, da istraživanja uspešno napreduju, Tina je srećna, a i Petar se iz Legije povremeno javlja. Mnoge teme nisu ni stigle na red, kada ga je Bogdan obavestio da planira posetu Srbiji - ali ne zna koliko je to bezbedno s obzirom na to da je svoj naučni rad bez dozvole ustupio Amerikancima.

- Ne brini ništa, Bogdane! Sada su moji na vlasti, a mi nismo zlopamtila kao vi crveni.

Bogdan je obećao da će po završetku školske godine po prvi put posetiti zavičaj.

- Procedura oko Zelene karte je gotova, pa ćemo se najzad videti - zaključio je Bogdan.

- Koliko ima od kada ste otišli? - pitao je Braca.

- Četiri godine, prijatelju!
- I ti mi se tek sada javljaš, prvi put?!
- Priznajem, Braco, kriv sam! Ali obećavam da se to više neće ponoviti - pravdao se Bogdan.
- Takvi ste vi komunisti, zovete samo kada vam nešto treba. Nego... hajde, u zdravlje! Čeka me gradonačelnik. Ja sam ti, Bogdane, sada kao neko mudo ovde.

Braca Tica Kanarinac je ugasio cigaretu, protegao se i uz zvuk koji proizvode stariji muškarci kada su sami, i odlučio da se vrati u kafanu i nastavi da uživa u zagušljivosti njenog enterijera.

THE DECISION/ODLUKA

Pošto je završio razgovor sa najboljim prijateljem iz starog kraja, Bogdan je zaključao laboratoriju i otišao na ručak. Vožnja je za profesora bila mrska obaveza na koju se teško privikavao. Nužno zlo koje mu je zagorčavalo život. Kupili su tojotu neposredno po dolasku u Ameriku, a ona ih je lepo služila uprkos neveštom vozaču. Parkirao se iza restorana i naručio hranu. Dok je čekao da mu donesu kasedilju, pozvao je Tinu.

- Ljubavi, večeras te vodim na večeru, imam prijatno iznenađenje.

Konobarica je donela ručak i dok se dvoumio da li da naruči pivo na vratima restorana pojavila se Debra.

- *Nije lepo bežati od saradnika, profesore Tešiću - našalila se Bogdanova asistentkinja i sela za njegov sto.* - *Baš sam gladna, nastavila je, meni ćete doneti burito i dva piva* - rekla je konobarici ljubazno.

Dok su ručali, Debra ga je tri puta dotakla nogom ispod stola i u više navrata, onako uzgred pomilovala po ruci. Profesor Tešić se našao u nebranom grožđu. Svakom muškarcu prija kada žena flertuje... još ako je mlada i zgodna, kao Debra zadovoljstvo je još veće. S druge strane, na kraj pameti mu nije bilo da vara ženu sa kojom je mnogo toga preko glave preturio. Čak i da hoće, švaleracija na radnom mestu se uvek otkrije. Što bi prost

svet iz zavičaja rekao, „ne kenjaj u bunar iz koga piješ vodu!“

- Bogdane, približava se seminar u San Dijegu. Hoćeš li držati predavanje? Ja sam tu da pomognem ako nešto zatreba. I danju i noću.

Profesor je malo pocrveneo, otpio gutalj piva, pomilovao bradu i odgovorio.

- Ovoga puta idem kao posmatrač. Biće mnogo zanimljivih predavanja. Jedva čekam da čujem kolege.

- Hotel i automobil sam rezervisala, raspored predavanja ti je u kabinetu. Još samo mesec dana, pa idemo u provod, profesore Tešiću. Spremite se za razna iznenađenja... - rekla je vragolasto.

Dogovor je pao da se posle ručka ne vraćaju na posao. Debra je svratila do samoposluge, a onda pravac kući. Pošto je raspakovala bakaluk, pozvala je mister Travelera.

- Kroz mesec dana putujem sa Bogdanom u San Dijego na seminar virusologa. Spremna sam da izvršim zadatak. Sobe su rezervisane. Tražila sam da budu jedna pored druge, sa vratima koja ih pregrađuju. Nadam se da ćete vi organizovati snimanje... a bilo bi dobro da mi nabavite i ključ od tih vrata, kako bih mogla da ga iznenadim - izdeklamovala u jednom dahu.

- Tako te volim, mila moja! - čuo se odvratan glas s druge strane nepostojeće telefonske žice. - Snimanje i ključ su moja briga.

- Kako mi je brat, Džastine? - pitala je bojažljivo.

- Smestio sam ga u centar za rehabilitaciju u Arizona Sitiju. Tamo možeš da ga posetiš. Nije ti daleko. Kada završiš posao, mogu da ga prebacim na neko luksuznije mesto.

Završila je razgovor sa svojim zlotvorom, uključila televizor i zapalila cigaretu. Dok je kovala plan za akciju u San Dijegu, oglasio se protivpožarni alarm. Bacila je cigaretu u sudoperu, otvorila prozor i džemperom jurila dim po dnevnoj sobi.

Bogdan je iz restorana otišao do prodavnice elektronskih uređaja. Kupio najnoviji Aple lap top, svratio do pošte i poslao ga u Srbiju.

- *Pošiljka treba da stigne što pre. Ne pitam za cenu* - davao je instrukcije službeniku.

Iz prodavnice se odvezao do Turističke agencije „Balkan Tours“ koju je držao Bogdanov poznanik Jova Tiketa. Nadimak su mu dali novopridošli emigranti iz bivše Jugoslavije, oni što su krajem devedesetih, kao izbeglice, izvršili mini invaziju na SAD. Naši ljudi sporo uče strani jezik, a vrlo brzo zaboravljaju maternji, pa u komunikaciji koriste iskvarenu varijantu lingvističkog sustava koji su od roditelja naučili. Novokompovani jezik kojim se služe nove generacije jugo-emigranata zove se Serglish! Tako, oni „šopuju karpeta od vòla do vòla“ ili „ruiniraju fan“. Odatle i „avionski tiketi“ za posetu rodnom kraju - u kome se sa zemljacima sve teže sporazumevaju. Jova je u Srbiji završio likovnu akademiju, imao nekoliko samostalnih izložbi, a po dolasku u Ameriku svu ušteđevinu uložio u „Balkan Tours“. Za razliku od američkih kolega, posao mu je dobro išao, jer naši ljudi ne vole da pazare preko interneta. Draže im je da kod Jove „šopuju tikete“, požale se na „glupe Amerikance“, pohvale stečenim kapitalom, pa sa priznanicom u džepu i osmehom na licu nastave u nove radne pobede. Bogdan je ušao u kancelariju. Zidove su krasile Jovine slike, stare fotelje i radni sto ukrašen duborezom. Pored vrata čiviluk koji u toploj Arizoni predstavlja antikvitet. Bogdan se uvek pitao - gde ovi ljudi kače svoje jakne, džempere i kapute? Starosedeooci nisu znali odgovor jer jednostavno o tome nisu razmišljali. Profesorovo oko je primetilo da kada vreme malo osveži, njegovi sugrađani bacaju odelo gde stignu.

Čiviluk je ukrašavao i jedan stari cilindar a pored je nehajno stajao štap. Na Jovinom radnom stolu, pored računara su i dalje: pisača mašina s početka prošlog veka, pero, mastilo i velika lula.

- Dobar dan, profesore! - pozdravio ga je domaćin učtivo.
- Drago mi je da me i Vi konačno posetite.
- Zdravo, Jovo! - uzvratio je Bogdan. - Jedva smo čekali da dobijemo zelenu kartu, pa da odemo na odmor u Srbiju.

Uz kafu i rakiju posao je brzo završen. Bogdan je izabrao datume odlaska i povratka, složio se sa destinacijom i presedanlima koje je Jova predložio i na kraju izvadio kreditnu karticu.

- Vi ste prvi zemljak koji ne plaća kešom. Naši ljudi ne pitaju puno za cenu, ali iz čarape izvade gomilu dolara. Kada me taj novac zapahne dođe mi da zatvorim radnju.
- Hajde, ne budi na kraj srca! - hrabrio ga je profesor. - Tako možeš da uštediš na porezu. Novčanice jesu „aromatične“, ali više vrede kada ne plaćaš državi.
- Jova ga je ispratio do kola i pozeleo srećan put.

Kod kuće, Tina je bila spremna za odlazak na večeru. Poljubila ga je, poslužila burbon i nežnim glasom rekla:

- Ti znaš koliko sam radoznala. Ne mogu da čekam večeru kako bih saznala iznenađenje. Bogdane Tešiću, slušam vas!
- A ja se čudim otkud sve ove đakonije i kafa i burbon i poljubac... Pokušavaš da me podmitiš.

Bogdan je otišao do predsoblja, iz sakoa na čiviluku je izvadio koverat i teatralno ga pružio ženi.

- Izvoli, ljubavi. U kovertu je iznenađenje za tebe.

Tina je od sreće zaplakala.

SEMINAR

Crveni bjuik se zaustavio ispred hotela „Mission Bay“ u San Dijegu. Bogdan je iz gepeka izvadio kofere a Debra zaključala kola i požurila prema recepciji. Popeli su se na drugi sprat. Sobe, baš kako je gospođica Grifin planirala. Jedna do druge sa zaključanim, pregradnim vratima

između njih. Raspakovali su se, presvukli i skoknuli do bara da uz tekilu sačekaju početak seminara.

Velika sala za konferencije, stotinak učesnika iz cele Amerike. Predavači su se ređali, a profesor Tešić je pažljivo slušao i često nešto beležio u svoj rokovnik. Pauza za ručak, kratak odmor, a potom i popodnevni deo seminara. Posle večere, virusolozi iz Tusona popili su još jednu flašu vina i otišli na zasluženi odmor.

Debra se brzo istuširala i u mislima kovala plan. „Mislim da je zagrizao“, analizirala je Bogdanovo ponašanje tog dana. „Prihvata polako moje flertovanje. Ponašao se slobodnije nego obično. Dva puta mi je dodirnuo ruku, a jednom me ovlaš zakačio po ramenu. Hajde Debra, kurvo prodana, kreni u završnu akciju!“ Obukla je providnu spavaćicu ispod koje nije imala ništa. Uzela je ključ iz tašne na krevetu i pažljivo otključala vrata. Bogdan je sedeo za stolom, žutim flomasterom nešto podvlačio i ispijao viski iz mini bara. Zabezeknuto je gledao u svoju asistentkinju. Debra mu je prišla bez reči, pomilovala po kosi i strasno poljubila. Sela je na ivicu kreveta i zavodnički naredila.

- Istuširaj se! Čekam te.

Bogdan je kao hipnotisan gledao zgodnu devojkicu i bez pogovora otišao u kupatilo. Ona nije gubila vreme. Na drvenoj vazi pored televizora, otvorila je vratanca, ubacila mini, špijunsku kameru i uključila snimanje. Potom je skinula zatvarač i zalepila providnu plastiku iste veličine. Džustin Traveler je sve pripremio, baš kao što su se dogovorili. Vratila se u krevet, i sačekala Bogdana koji iz kupatila izašao bez ičega na sebi. Zavukao se ispog čaršava i pokazao drugu stranu svoje ličnosti. Umesto zamišljenog, pomalo smotanog profe koji stalno nešto piskara i mudruje, u krevetu je otkrila pohotnog matorca koji zna znanje. Vodili su ljubav strasno i žestoko. Posle pola sata seksualnog ratovanja u svim mogućim pozama, Bogdan i Debra su se primirili. Tišinu je prekinula asistentkinja.

- Odoh do kupatila, a onda ću da sipam piće.

Čim je zatvorila vrata, Bogdan je skočio, uzeo istu drvenu vazu, izvadio kameru i zamenio memorijsku karticu. Pažljivo je osluškivao žubor vode u kupatilu. Vratio je kamericu i ponovo uključio snimanje.

Ušao je u kupatilo i iznenadio Debru. Zajedničko tuširanje je potrajalo sve do momenta kada je krik zadovoljstva probudio goste u susednim sobama.

Ujutru, dok je Bogdan pratio predavanja na seminaru, Debra je iz njegove sobe uzela skrivenu kameru i javila se Traveleru.

- *Posao je obavljen. Dodji sutra po snimak.*

AU REVOIR LÉGION ÉTRANGÈRE ZBOGOM, LEGIJO STRANACA (2001)

Svaki dan koji legionar provede u bazi računa se kao poklon s neba, a to isto nebo je poslednjih nedelja bilo prilično velikodušno prema Petru i njegovim saborcima. Skoro dva meseca bez borbenih dejstava ne pamte ni najiskusniji legionari. Osim osećaja sigurnosti, u legionarskom logoru im je naviše prijala tišina. Tog jutra, Petar je sedeo na terasi barake i ispijao gorak vojnički čaj.

- *Čuješ li to? - rekao je Portugalac Tiago na čijem licu se upadljivo isticao dubok ožiljak izrezbaren preko celog lica. - Tišina, prava muzika za uši!*

Tišina je svirala nečujnu melodiju i budila sećanja na mirnija vremena. Većina vojnika u Petrovoj jedinici nedavno su postali legionari. Svi do jednog su još uvek osećali žal za porodicom, kućom i starim krajem. „Bije nas glas da smo divlje zveri, a u stvari - i legionari su ljudi od krvi i mesa, koje je muka naterala da se bave ovim poslom!“, razmišljao je Petar. Popio je čaj i vratio se u krevet. Kao stara džomba imao je privilegovan položaj. Nisu ga kontrolisali i pratili svaki korak. Njegovo je bilo da, kada zatreba, bude na pravom mestu i najbolje odradi što se od njega očekuje. Slobodno vreme

provodio je po svom izboru. Gledao je u plafon i brojao reljefne izbočine iznad sebe. Samo što je zažmurio, a saborac koji tako lepo o tišini govorio više se na nju nije obazirao. Tiago je mleo kao žrvanj beo.

- Ovaj mir me poseća na kuću, na selo u kome sam odrastao. Kod nas u Manzarasu uvek je bilo mirno i tiho, samo su kokoške prekidale tišinu. Moj deda je uvek govorio da su kokoške strašno glupe, mada i takve su neretko pametnije od nekih ljudi koje je poznao.

Tišina je polako nestajala iz legionarske barake. Ratnici su pričali o devojkama, ženama, o deci... Prisećali se dana u civilstvu i trenutaka kada su odlučili da se pridruže Legiji. Najednom, atmosfera je postala topla, gotovo porodična. Lica legionara bila su nalik otvorenoj knjizi. Pošto se privikao na galamu, Petar je utonuo u san. Dok je Tiago nadugačko opisivao seoske svečanosti u čast Svetog Petra, kada bi se ispred crkve okupilo celo selo, Petar je uplovio u neki svoj svet za koji je mislio da je dolaskom u Legiju ostavio iza sebe.

Ovoga puta u san su mu dolazile slike iz vremena natopljenog alkoholom, koje je proveo u polusvesnom stanju. Bio je 6. maj, iz Šumadije ga je vodio put. Neko je, valjda, zaključio da je Petar svoje odratovao, pa ga na Kosovo nisu slali. Sve do tog Đurđevdana. Dobio je zadatak da isprati transport vojne opreme do sela Prekaze. Sivomaslinasti kamion, vozač, bojeva municija i potporučnik Tešić. Kada su stigli u kasarnu na Kosovu, rečeno im je da moraju sačekati nekoliko sati da se oprema istovari. Petar je istog momenta pitao gde se nalazi najbliža kafana. Uputili su ga na birtiju koju je držao brat lokalnog „šerifa“. Dok su Albanci upravljali mestom, vlasnik kafane je bio manji od makovog zrna; ali, novo vreme - novi običaji. Sada su braća Ilić bili bog i batina u Prekazama. Krenuo je pešice i na prvoj raskrsnici začuo vrisak. Ispod velikog duda, trojica muškaraca pokušavali su da umire mladu ženu koja im se žestoko opirala. Najkrupniji od bradatih vojnika u raspojasanim uniformama polako je lomio otpor nesrećne žene.

- Hej, šta radite!!! Ostavite je na miru! - vikao je Petar, dok je kao bez glave trčao prema njima.
- A šta to tebe zabole?! - uzvratilo je jedan od posmatrača silovanja. - Imaš te čvarke, pa misliš da si uhvatio boga za alatku!

Petar je izvadio pištolj i uperio prema iznenađenim siledžijama.

- Polaaaako, potporučniče! Nećemo valjda među sobom da se ubijamo zbog jedne šiptarske kurve! - pokušao je diplomatskim sredstvima treći bradonja.

Potporučnik Tešić nije odustajao. Odlučno im se približio i još jednom naredio.

- Odmah da ste je pustili! Nismo mi banditi, već neka vajna vojska. Odbij! - bio je odlučan.

Kukavice jedino reaguju na silu, pa kada im se pokažu zubi - postaju manji od zrna bibera u prahu. „Srbende“ su brzo ustuknule i udaljile se pognutih glava.

Žena je ustala iz prašine, namestila pocepano odelo i tihim glasom progovorila na odličnom srpskom jeziku.

- Hvaaala vam... zovem se Ljuljeta Hiseni... Vaš sam večni dužnik. Možda se više nikada nećemo sresti, ali vam ovo neću zaboraviti! Možete li mi reći Vaše ime?

- Petar Tešić.

Ljuljeta se na trenutak iznenadila... malo zamislila... još jednom se zahvalila, i što je mogla brže - otrčala prema selu.

Probudio se. Košmari su često ispunjavali snove Petra Tešića. Od kada je Marija stradala, čini mu se da ništa normalno i nije sanjao. Iznenada je shvatio da u baraci ponovo vlada tišina. Neumorni Tiago je zaspao, pa su svi mogli da predahnu. U daljini je čuo kao da neko izgovara njegovo ime. „Sigurno sanjam...“, pomislio je. Ipak je bila java. Kapetan Legrand se približavao njegovom krevetu. Potapšao ga je po ramenu i tiho rekao.

- *Petre, probudi se! Obuci uniformu i dođi do moje kancelarije. Važno je.*

Petar je odmah ustao. Bilo je zanimljivo da posle surove obuke i vojnog drila do granica izdržljivosti, legionar se posle nekog vremena dokaže, pa i odnosi sa starešinama postaju više prijateljski. Na frontu vladaju vojnička pravila, a u barakama zakoni braće po oružju. Pošto se umio i doterao uniformu, legionar Tešić je otišao u kancelariju. Tamo su pored kapetana sedela dvojica oficira. Odmah je prepoznao uniformu američkih marinaca. „Otkud ovi ovde?!“, bio je u čudu. Kapetan je objasnio na engleskom jeziku da su prijatelji iz američke vojske tu pošto im je potreban snajperista sa iskustvom koji bi obučavao mlade snajperiste a po potrebi bi bio uključen i u borbene operacije.

- *Nisu valjda potegli put iz Amerike da bi mene videli?! - našalio se Petar.*

- *Obišli smo i druge jedinice iz kojih smo izabrali vojnike iz drugih oblasti. Ti si jedini snajperista na našem spisku, odgovorio je američki major.*

- *Ali meni ugovor sa Legijom još nije istekao - konstatovao je Tešić.*

- *Za to ne brinite, američka vojska ima ugovor sa Legijom stranaca, a ti bi zadržao pravo na sve beneficije iz Legije. U Americi bi imao platu, radnu dozvolu i otvoren put za dobijanje Zelene karte - prezentovao je svoju ponudu major.*

- *Šta vi kažete, gospodine kapetane? - bio je neodlučan snajperista.*

- *Mislim da je to odlična ponuda, a imaš i našu podršku - odgovorio je starešina.*

- *Mi smo svoj domaći zadatak dobro uradili i znamo gotovo sve o tebi. Pored toga da si odličan vojnik poznato nam je da tvoji roditelji žive u SAD - dopunio se major.*

Petar je prihvatio ponudu, a tri dana kasnije, sa još nekolicinom sada već bivših legionara, sa alžirskog aerodroma odleteo je u Ameriku. U uniformama US Army, iz Los Anđelesa su produžili u San Dijego, gde su u Naval Base i zvanično postali američki vojnici.

PUT U SRBIJU

Prošlo je pet godina otkako su stigli u Ameriku. Zahvaljujući važnosti Bogdonovog istraživanja za one koji su ga doveli u SAD, Tešići su živeli na visokoj nozi i uživali u lepoti lagodne svakodnevice. Zavičaj im nije puno nedostajao, ali sin jeste. Petar je ostao sam kada mu je bilo najteže. Dok je bio u Srbiji, roditelji nisu mogli da ga posete jer su čekali okončanje emigrantsko- birokratskog procesa. Kada su dobili Zelenu kartu, Petar je već bio u pustinji - daleko od roditelja, sveta i civilizacije. Opasnost, depresija i ratovanje pratili su njihovog jedinca godinama. Tina se radovala poseti starom kraju: „Bićemo i fizički malo bliže Petru! Eh kada bi on još to mogao i da oseti! Ljubi ga majka...” govorila je sama sa sobom. U Beograd su stigli oko podne. Na aerodromu ih je sačekao rođak Aca, kod koga su planirali da ostanu par dana. Dok su se probijali kroz gradsku gužvu, Tina je ponavljala kako se Beograd izgradio i da ga je teško prepoznati. Aca je psovao vozače na drumu a u pauzama se žalio na vlast, političare, državu...

- Grade oni, Tina, ali najviše u svoj džep trpaju. Nego Bogdane, gledam te u retrovizoru... nešto si mi grdno nervozan, zete?

Crven u licu, profesor Tešić je bez prestanka gladio uredno negovanu bradu i vrpeljio se na zadnjem sedištu. Povremeno bi pogledao na sat, pa u telefon, a onda sve to ispočetka. Aca je bio Tinin brat od ujaka sa kojim se uvek lepo slagala. Tokom studija je svraćala kod njegovih roditelja na ručak a i kasnije su se viđali kad god bi poslom dolazila u prestonicu. Radio je kao novinar, imao je ženu Marinu i dvoje dece. Na ulazu u garažu Bogdan je zamolio rođaka da ga pusti napolje. Nije se osećao dobro. Tina mu je dodirnula čelo i nežno pomilovala.

- Nije ti prijaio let, a i uzbuđen si. Idemo gore da se osvežiš, pa ako ti bude bolje mogao bi da odeš do fakulteta da se vidiš sa kolegama.

Marina ih je razdragano dočekala. Kafa je već bila na šporetu, a iz kuhinje je mirisalo pečenje.

- Hajde po jednu rakiju, za dobrodošlicu - predložio je Aca.

Pošto se umio, Bogdan je odlučio da iz kupatila obavi telefonski poziv. Čuo se slobodan signal, zvonilo je više puta a onda se čuo ženski glas.

- Halo, Alenka ovde.

- Stigao sam! Dolazim za sat vremena. Ne mogu da pričam. Gde ćeš me čekati? Gde je to? U redu! Vidimo se - izdeklamovao je profesor, u jednom dahu.

Slatko, kafa i razgovor bez kraja. Tina je pričala o životu u Americi, izbegavajući da pomene Petra. Aca je nastavio da se žali na režim, urednike, cenzuru...

- Bogu hvala da ste otišli daleko iz ove ludnice - rekla je Marina paleći novu cigaretu.

Bogdanu je smetao dim. Duvanska prohibicija bila je jedna od njemu omiljenih stvari u Americi. Prvi susret ga je podsetio da u Srbiji svi puše i da će nanovo morati da se navikava. Ni kafa mu nije prijala. Nervirao ga je talog na dnu šoljice koji mu poslednjih godina nije nedostajao. „E profesore, razmazio si se ti u Americi!“, prekorevao je sebe u mislima.

- Napišem tekst o mahinacijama u gradskom Vodovodu - a urednik me ismeje pred celom redakcijom: „Žalio se domaćin...“ Kasnije čujem da sa direktorom Vodovoda ide u lov. Sve je to korumpirano, sestro draga. Bogdane, može li još jedna rakija?

- Sipaj još jednu, pa moram da idem. Čekaju me na fakultetu.

- Ali sad će ručak! - podsetila je Marina. - Čekam samo da se pogača ispeče.

- Izvini, molim te, pravdao se profesor, obećao sam kolegama da ćemo svi zajedno otići u Skadarliju. Možete li da mi pozovete taksi?

Pola sata kasnije, ružičastom škom Bogdan se vozio prema centru grada. Nije voleo Beograd. Kao momak iz provincije, u prestonicu je uvek dolazio nekim poslom. Posete ambasadama, lekarski pregledi,

seminari... Čak i kada bi došao da pogleda pozorišnu predstavu ili koncert, morao je da juri na autobus ili da čeka noćni voz za Kosovo Polje. Tek kada je počeo zajedničko istraživanje sa beogradskim kolegama, posete prestonici postale su prijatnije a imao je i ličnog vozača. Letnja kišica kao da se trudila da ga podseti na neprijatne posete iz mladosti. Kroz zamagljeni prozor automobila bio je svedok opšteg saobraćajnog haosa.

- Jebe lud zbunjenog, moj gospodine - rekao je mladi taksista, to bre ne zna da vozi ni po suvom vremenu a kad padne kiša... kom opanci kom obojci, pa ko izvuče živu glavu!

Izašao je iz auta i Knez Mihajlovom krenuo prema Skadarliji. Prosjak ga je odmah snimio i tražio novac.

- Nemam dinare kod sebe, izvinite. Nisam zamenio novac.

- Dobro brate, daj onda neku devizu!

Bogdan je zavukao ruku u džep, izvadio svežanj novčanica i pružio 20 dolara prosjaku.

- O-pa, brate! Jesi čovek! Svaka ti se dala - zahvalio se buckasti gospodin trljajući novčanicom obraz, ljubi brat!

Profesor Tešić je pružio korak. Prošao je pored uličnih prodavaca i muzičara a onda ušao u hotel „Boem“.

Kod Ace i Marine zveckali su noževi i viljuške; domaćin je gošću nudio pečenjem a Marina joj dodala činiju sa kupus salatam. Vino se nije žalilo, dok je lenja pita čekala svoj red.

- Koliko ostajete i kakvi su vam planovi? - pitao je Aca, pošto je odgrizao zelenu perušku sa mladog luka.

Tina je otpila gutljaj vina i iznela planove. Ideja je da vide najbliže prijatelje i rodbinu, ali i da se malo odmore. Ona se nadala da će skoknuti do Budve ili Makarske, ali je Bogdan insistirao da idu na Goliju.

- Šta ćete u toj vukojebini, sestro slatka? - čudio se brat.

- Čist vazduh! Mir, domaća hrana, seoski turizam... To je ono što meni treba - uzdahnula je Marina.

Hristina je zamolila Acu da ih odveze do rodnog grada.

- Mi bismo platili benzin i tvoje vreme. Jesmo naši ali kese nisu sestre, što kaže Bogdanov prijatelj Braca Kanarinac.
- Sestro moja, da je sreće da vas odvezem o svom trošku... ali smo stvarno pukli! Hvala ti. Nisam u situaciji da odbijem.

GRAD BEZ LJUBAVI, SUMRAK IDEJA

Stara kuća u rodnom gradu izgledala je kao gnezdo iz koga su ptice davno odletele. Komšija Živadin Kuburović Kubura (za prve komšije, Trša) redovno je obilazio dom Tešića. Provetravao je, zalivao cveće, a kada su javili da dolaze, čak je i paučinu sa zidova skinuo. Sve je to lepo - ali kuća bez ljudi, bez smeha i života uvek tužno izgleda. Bogdan i Tina su odmah prebrisali prašinu, počistili dvorište, a onda, kao u stara vremena popili kafu na terasi. Trudili su se da budu tihi kako ih komšija ne bi čuo, jer bi to značilo kraj bilo kakvom uživanju. Raspakovali su stvari i javili se prijateljima. Tina je pozvala Vanju a Bogdan Bracu.

Dok je šumadijska voda prskala njegovo umorno telo, profesor Tešić je kovao razne planove. „U rodnom gradu sve će ići lako ali za Goliju se valja pripremiti“, preslišavao se u sebi zabrinuto. U Americi je kupio majicu na kojoj je pored šahovskih figura stajala poruka: „Nikada ne prekidaj protivnika dok greši“. Obukao je majicu sa željom da se pohvali drugarima u šah-klubu. Od kuće do centra grada uvek je išao istim putem. Posle pet godina sve je izgledalo nekako drugačije. Puno toga se izgradilo u Kragujevcu... ali grad nije bolje izgledao, naprotiv! Kuće normalne veličine koje su decenijama čuvalе svoj originalni izgled za kratko vreme su naružene. Neko je dozvolio novim bogatašima da zidaju kuću preko kuće, moderne stanove na vrhovima starih zgrada koje bi zbog svoje autentičnosti jednoga dana postale spomenici kulture. Novac i korupcija davno su se posvađali sa estetikom. Kod gimnazije je sreo kolegu Pavlovića koji je prešao na drugu stranu ulice čim ga je video. „Šta li sam

bogu zgrešio da me ovako ignoriše?", pitao se. Kada je stigao na odredište, izbrojao je 24 stepenika kojima se nebrojeno puta penjao da bi zadovoljio šahovsku strast. U klubu, neka nova lica, za poslednjim stolom u uglu samo Milija. Krenuo mu je u susret, čvrsto ga zagrlio a onda zaplakao:

- Dobro je, Milija... Zašto si se raznežio prijatelju? Pa nisam umro, pobogu!

- Nisi, Bogdane... ali Steva jeste! - odgovorio je kroz suze.

- Kada? Kako... ?

- Uhvatio ga muž na delu dok mu se švalerisao sa ženom. Ispalio ceo šaržer u Miliju, ženu je zadavio, napunio ponovo pištolj pa sebi presudio. Sedeli su čitav sat, a da figure na stolu nisu takli. Bogdan je saznao da je Steva ubijen prošle godine i da su mediji o tome opširno izveštavali.

- Bio je sjajan šahista. Trebalo je da se desi tragedija da bi ljudi za njega čuli - rekao je Milija kroz suze.

Napustio je šah-klub bez odigrane partije.

Planirao je da se vidi sa Bracom. „U ovo vreme sigurno je u kafani“, preslišavao se u sebi. Prošlo je pet godina, ali se u kafani „Balkan“ ništa nije promenilo. Redovni gosti na svojim mestima a za stolom u ćošku Braca Tica Kanarinac sa neizbežnom lulom u ruci. Galamio je na veliko.

- A je l' znate onaj kada baba kaže mladoj komšinici: „Traži ćerko da MU je dobro stojeći!“ Devojka će brže bolje da ispravi babu: „Kaže se da JE dobrostojeći!“, mudrovala je mlada komšinica. „E moje dete, zna baba šta priča!“

Bogdan je sačekao da splasne oduševljenje u separeu, a onda je prišao stolu i spustio ruku na rame najboljeg prijatelja.

- Vidi-vidi, Amerikanac! Ja sam mislio da si zaboravio na nas obične, knjiške moljce i školske miševe. Hajde dođi da te zagrlim kurajberu jedan imperijalistički!

Bogdan se pozdravio i sa Bracinim prijateljima koje je poznavao iz viđenja, a onda su na red došla

neizbežna pitanja: „Kako je u Americi? Šta kažu za nas? Jel tačno da su Ameri debeli kao svinje?“ Popili su nekoliko tura a onda otišli kod profesora Tice.

Ušli su pažljivo, da ne probude Bracinu ženu. Ali čim je domaćin nasuo rakiju, iz spavaće sobe je izašla gospođa Berta Tica.

- Bogdane! Da li je moguće? Braca je svih ovih godina samo o tebi pričao. Mnogo si mu nedostajao. Kada ste stigli? Kako je Tina?

Berta je ogrnula bade mantil i donela sebi čašu. Pričali su do jutra.

SEOSKI TURIZAM

Nedelja dana u Kragujevcu, skotrljala se kao kliker niz jednu šumadijsku padinu. Tešići su zamolili Komšiju Tršu da ih odveze na Goliju, gde je planiran letnji odmor i opuštanje moždanih ćelija srpskog naučnika na stalnom radu u SAD. Kada su mu ponudili novac za benzin i uslugu, Živadin Kuburović se grdno naljutio.

- Komšo, to si sad rek'o i nikad' više! Baš si rešio da me naljutiš! Voziću te na Goliju zato što te volim, ne da bi zaradio pare. Nego, rođeni, koji ćeš moj u tu vukojebinu?!

Pošto odgovor nije dobio, komšija je spakovao stvari u gepek a onda se potrudio da i putnicima bude prijatno. Prethodnog dana je detaljno oprao svog punta, uključio klimu i ubacio novu jelkicu. Tina je sela napred, dok se Bogdan okružen papirima, beleškama i formulama trudio da izbegne razgovor sa vozačem. Zato je njegova žena bila meta rafalne paljbe gospodina Kuburovića. Tako je saznala da njen prvi komšija peca ribu na Gružanskom jezeru, da je kao izviđač često išao u Ovčarsko-kablarsku klisuru, a da je vojsku služio u Raškoj. „Sreća da ne putujemo negde dalje, sigurno bi u svakom mestu imao neko iskustvo!“, razmišljala je Hristina krišom prevrćući očima. Polako su se približavali cilju. Nadomak Golije naišli su na jedno selo. Trša je malo usporio, a onda se zaustavio ispred zadruga gde su meštani ispijali pivo.

- Kako ste rekli da se zove taj Balijski kod koga ćete odsesti?

- Nemoj tako, komšija, nije lepo koristiti takav rečnik - prekorila ga je Tina. - Zove se gospodin Rasim Delić, a supruga je Šemsa.

- Ne ljuti se, komšinice, ništa ružno nisam rekao. Da su Šumadinci, tako bi ih i nazvao - ovako...

Izašao je iz kola, razgovarao sa pivopijama a onda mu je onaj sa zelenom flašom pokazao put. Brzo su stigli u dom porodice Delić. Velika kuća na dva sprata građena u starinskom stilu. Pod kosim krovom mnoštvo prozora a na

svakom cveće. Ispred kuće velika terasa, a u dvorištu drveće. Domaćini su ih sačekali ispred kapije.

- Izvol'te, izvol'te... Dobro nam došli, dragi gosti! - vikao je Rasim.

- I naša snajka je Šumadinka - dodala je Šemsa. - Ona i sin rade u fabrici automobila.

Odmah su izneli posluženje. Trša je nekoliko puta punom kašikom prošarao po među koji je zalio ledenom golijskom vodom. Kada su poslužili rakiju, osetio je potrebu da se opravda.

- Ja ću samo dve, toliko je po zakonu dozvoljeno.

Domaćini i gosti su se brzo sprijateljili. Delići su pričali kako je njihov sin u Šumadiji lepo primljen, da su se brzo skućili ali im roditelji ipak pomalo pomažu.

- Kome ćemo, ako ne deci i unučićima - pojašnjavao je domaćin.

Pokazali su Tešićima njihov apartman i obavestili da će ručak biti oko tri. Zatim su ispratili Tršu i na rastanku mu spakovali sir, med i flašu domaće rakije. „Fini neki ljudi!“, zaključio je Živadin Kuburović i ubacio u treću. Posle ručka domaćini su upoznali Tešiće sa planinom na kojoj su ceo život proveli. Rasim je bio seoski učitelj, a od nedavno penzioner. Godinama je pešačio do škole pa je svaki kutak Golije vrlo dobro znao. Objasnio im je kojim stazama da idu u laganu šetnju a kuda u ozbiljnije planinarenje. Tina i Bogdan su saznali da je Golija po prostoru najveća planina u Srbiji, a da je

najviši vrh Jankov kamen; a ko do tamo stigne, pravi je delija - iako ljudi iz ovog kraja kažu „Ne zna Golija ko je delija!“

- Ko je bio Janko? - pitala je Tina.

- Postoje dve legende - objasnio je Rasim. - Po jednoj, Janko je bio snažan junak koji se borio protiv Turaka.

Poginuo je u borbi, a stanovnici su u njegovu čast najviši vrh planine nazvali Jankov kamen. Druga priča kaže da su ovom kraju živela dva brata, Janko i Marko. Jednog dana, otac im je pokazao veliki kamen i rekao: „Ko uspe da ga izgura na vrh brda, dobiće moje imanje. Janko je pobedio!“ Tešići su su odlučili da odmah obidu okolinu. Tanane pešačke staze vijugale su kroz nepregledne nizove stabala. Šuma je mamila svežinom i tajanstvenošću, i kod šetača povremeno izazivala nejasan strah. Bogdan je glasno pravio planove kojim putevima će narednih dana pokušati da pripitomi divlju Goliju.

- Osećaš li ovaj divan vazduh? Zato sam insistirao da se baš ovde odmorimo - objasnio je ženi. - Ovo je sušta suprotnost pustinjskoj vrelini iz koje dolazimo.

- Divno je! - složila se Tina. - Mada ni morskom vazduhu ništa ne fali.

Šetali su do prvog mraka, a onda su izmoreni i veseli navalili na domaću hranu. Narednih dana svakog jutra su krstarili nepreglednim planinskim predelima. Popodne, Tina je ostajala kod kuće uz knjige i razgovor sa domaćinima, dok je Bogdan hitao prema najvišem vrhu. Destinacije su bivale sve duže i duže. Planirao je da se poslednjeg dana popenje na Jankov kamen. Trećeg dana boravka, dok se Tina sunčala na velikoj terasi koja se prostirala dužinom celog sprata, Šemsa joj se prišunjala i poverljivo šapnula.

- Sutra je Rasimov šezdeseti rođendan. Napravila sam njegovu omiljenu tortu. Mnogo voli slatkiše, to mu ne valja. Ujutru ću da spremim i kapamu sa jagnjetinom, pa će ručak biti u čast slavljenika. Drago mi je da ste i vi tu. Stalno vas hvali. „Pametni a skromni ljudi!“, veli.

- Dobro je da ćemo sutra proslaviti - obradovala se Hristina. - Bogdan je poslednjeg dana planirao da se

popne na Jankov vrh. Šta mislite da bi Rasim voleo da mu poklonimo?

- Samo sebe! Gosti kao vi su Rasimu najbolji poklon! - zaključila je domaćica.

Dok su žene pravile planove, Bogdan je planinario nepreglednim golijskim šumama a Rasim otišao do grada da obavi redovnu kupovinu. Ponekad bi lokalni bakalin i drug iz detinjstva Boro, doterao namirnice do kuće Delića, posle čega bi dugo razgovarali i podsećali se nekih davnih, boljih vremena. Tokom leta međutim, trgovac je imao posla preko glave jer poslednjih godina turisti sve više osvajaju Goliju.

Ujutru, Tešići su poranili i umesto doručka samo kafu popili. Zajednička šetnja tog dana je imala malo drugačiju rutu. Prvo su posetili lokalnu bakalnicu ne bi li pronašli rođendanski poklon za slavljenika ali su se razočarali. Osim hrane i osnovnih namirnica u prodavnici ničega nije bilo.

- Pomaže bog, dobri ljudi! - pozdravio ih je trgovac Boro.

- Vi ste odseli gore kod Delića?

- Dobar dan! - odgovorili su uglas, hteli smo da kupimo rođendanski poklon za Rasima ali...

- On i ja smo drugovi od osnovne škole i poznajemo se u dušu. Uzmite ovu najveću milku, ali bez ičega unutra - rekao je uzimajući čokoladu sa police. Šemsa mu ne da da jede slatko, a on kad dođe kod mene uvek smaže po jednu manju Milku.

Tešići su uz čokoladu kupili i flašu rakije, pozdravili trgovca i vratili se u bazu. Oko pola tri Šemsa ih je pozvala na ručak. Sto, kao i obično prepun domaćih specijaliteta i drugih đakonija. Goveđa pršuta, sjenički sir, vruća pogača, ajvar, paprike i šopska salata.

Domaćica je iznela kapamu i prvo sipala slavljeniku.

Bogdan je neodlučno zahvatio jednu .

- Izvinite, draga moja - pravdala se Hristina - ali ja ne jedem jagnjetinu.

- Hajde, nemoj da maltretiraš ženu pusti je neka jede šta voli - oglasio se Rasim zaštitnički.

Bogdan je za to vreme najpre stidljivo a potom mnogo hrabrije kusao zelenu kašu prošaranu komadima mesa.

- Kapama vam je odlična! - pohvalio je profesor Tešić. - Jagnjetinu jedem samo ako je mlada, a ovako nešto nisam skoro probao.

Tina se dosetila kako da prekine neprijatnu diskusiju o jagnjetini, podigla je čašu i sa osmehom uzviknula:

- Hajde da nazdravimo slavljeniku! Srećan vam rođendan, pa da još mnogo godina u zdravlju i veselju slavimo. Živeli!

- Živeli i neka je sa srećom! - povikaše u horu.

Delići su vodili muslimansko poreklo, ali im religija nije bila puno bliska. Oboje su voleli da tokom dana popiju po koju rakiju, dok su preko leta prelazili na pivo. Tešićima, opet, najviše je prijalo vino. Za vreme rođendanskog ručka svi su se opustili i nisu brojali ko je koliko popio. Bogdan je bio toliko nervozan da mu ni vino nije pomoglo da se smiri. Ustajao je više puta, jednom kada mu je telefon zazvonio a kasnije nije više ni objašnjavao. „Verovatno ide toalet“, razmišljala je Tina. Po povratku, profesor se učtivo izvinio:

- Zvao je komšija Trša da se dogovorimo oko povratka. Pošto su isekli tortu, Tina je predala poklon. Slavljenik je iz kese prvo izvadio flašu sa rakijom, a onda i Milka čokoladu na kojoj je selotejpom bila zalepljena novčanica od sto dolara.

- A ne, ne! To neću ni da čujem! Vi ste nama pošteno platili, a ovo je stvarno previše - ljutio se Rasim.

- Nemojte nas shvatiti pogrešno - pravdao se Bogdan. - Dole u prodavnici nismo mogli da pronađemo pravi poklon. Ako vas to vređa, onda neka novac bude za vaše unučice. Znae kakav je red, valja nam decu počastiti.

Posle prepirke, Delići su najzad pristali da prime poklon a Rasim je čokoladu sa novčanicom stavio u kuhinjski kredenac na centralnom, počasnem mestu. Oko

pet sati, siti i napiti, krenuli su da se odmore - kada ih je Bogdan iznenadio.

- Ja ću u jednu kratku šetnju, da potrošim ove silne kalorije.

- Nemojte, Bogdane! Ako vas mrak uhvati, možete da zalutate... a i vukovi tada hoće da napadnu - savetovala ga je Šemsa.

- Neću ja daleko, ne brinite. Tu po okolini, i vraćam se pre mraka - bio je uporan.

- Idi, prijatelju, ako si rešio! Ali te ni ja ne bih savetovao da omrkneš. Opasna je Golija. Divlja i nepredvidiva - rekao je Rasim pomirljivo.

Dok je Bogdan šetao, ostali su se povukli u svoje sobe. Tina je čitala zbirku kratkih priča Dejana Krstića pod naslovom Tri. Dok su u knjizi duhovi prošlosti spopadali junake, iz sobe domaćina čulo se lagano škripanje kreveta kao i tihi uzdasi. „Opa, izgleda da Rasim od žene dobija rođendanski poklon. Posrećilo mu se!“, pomislila je Hristina vragolasto. Koliko su priče bile zanimljive, govori činjenica da je Hristina ubrzo zadremala.

Hristini je u san došao sin Petar. Sanjala ga je da kao legionar ratuje u pustinji. Bio je opkoljen desetinama neprijateljskih vojnika. Dok je pucao iz zaklona, samo se samo se stvorila pored njega.

- Šta radiš ovde, kevo?! - obratio joj se u snu - meni su sati već odbrojani, a sada moram tebe da spašavam!

Kako to u snovima biva, Tina je želela mnogo toga da kaže sinu. Otvarala je usta, ali se reči nisu čule. Iznenada, Petar ju je uzeo u naručje i potrčao preko brisanog prostora. U trenutku kada ga je presekao rafal ona je nastavila da leti kroz pustinju... Skočila je iz kreveta! Majica se cedila od znoja a srce lupalo iz sve snage. Kada je došla sebi, sat je pokizivao pola deset. Skočila je iz kreveta i panično počela da traži muža. Sišla je niz stepenice gledala po svim sobama. Posle hopa-cupa aktivnosti, domaćini su brzo zaspali. Hristina je obula patike, uzela baterijsku lampu i izašla napolje u golijsku tamu.

NESTANAK

Šemsa je sa osmehom na licu i pesmom na usnama spremala doručak. Prženice, domaće kiselo mleko, sir, jaja - sve je to bilo na stolu koji se šareneo od gurmanskih delicija.

- Rasime, pozovi goste polako. Rekli su da ih probudimo u osam kako bi gospodin Bogdan išao na Jankov kamen.

Domaćin se na prstima popeo do apartmana u kom su boravili Tešići. Dodirnuo je vrata, oslušnuo i tiho lupnuo nekoliko puta. Odgovora nije bilo. Potom je snažnije zakucao i pozvao ih po imenu. Sačekao je par minuta pre nego što je otvorio vrata. Ušao je u kuhinju a onda predsobljem stigao do spavaće sobe. Kucanje, dozivanje, čekanje... Soba je bila prazna. Srce mu je brzo kucalo. Strčao je niz stepenice.

- Nema ih gore... - rekao je ženi zabrinuto - možda su poranili, jer će do vrha i nazad ići čitav dan. Odoh da ih potražim.

- Meni ovo ne sluti na dobro - prokomentarisala je Šemsa i provukla prste kroz gustu prosedu kosu. - Hristina nije planirala da ide do vrha.

Rasim se na brzinu obukao, stavio šešir i uzeo veliki štap koji mu je služio za pentranje po golijskim liticama. Krenuo je stazom koja je vodila prema najvišem vrhu. Hodao je odlučno ali ne prebrzo. Sledio je jedan ritam i hitao prema cilju. Usput bi povremeno vikao:
- Bog-da-neeEEEE! Hri-sti-naaaaa!

Sat je sugerisao da je prepešačio nekoliko kilometara a da nikoga nije sreo. Odlučio je da predahne pored staze i popije malo vode. Sedeo je naslonjen na drvo kada se, niotkuda, pojavila Tina! Bila je uplakana, iscrpljena, izgrebana i izgubljena. Rasim je skočio da je pridrži kako se ne bi srušila na zemlju i pružio joj flašu s vodom. Prošlo je desetak minuta pre nego što je mogla da kaže bilo šta. Isprekidanim glasom, pričala je nepovezano. Konačno je uspela da objasni kako je sinoć zadremala i oko pola deset videla da se Bogdan nije

vratio. Nije htela da budi domaćine pa je sama pošla u potragu. Imala je baterijsku lampu ali joj duboko u šumi ni ona nije mnogo pomogla. Oko ponoći je shvatila da se izgubila. Od tada luta naokolo a kada je svanulo uspela je da na osnovu Jankovog kamena otprilike odredi gde se nalazi. Kada su stigli kući, Rasim je pozvao policiju. Brzo su došli, uzeli izjave i rekli da će organizovati meštane da svi zajedno krenu u potragu. Tako je i bilo. Već sledećeg dana desetine domaćina iz sela, zajedno sa policajcima tražili su Bogdana, sve do mraka, ali od profesora Tešića ni traga ni glasa. Tina je na Goliji ostala još nedelju dana i sa domaćinima bezuspešno tražila muža po planini. Kada je poželeva da se vrati u Šumadiju, Šemsa i Ramiz su se ponudili da je odvezu kući.

- Taman ćemo da obiđemo i decu!

Kod kuće su je čekali Braca Tica, Vanja i komšija Trša. Delići nisu hteli da se zadržavaju, već su požurili da posete sina, snaju i unučiće. Braca je potegao porodične veze a njegov blizak rođak iz Ivanjice radio je kao šef u policiji. Vanja je skuvala kafu i poslužila piće. Tina je ćutala, dok su se svi oko nje trudili da je uteše, ohrabre i oraspolože. Kasnije, Hristina im je ispričala šta se te noći dogodilo. Prijatelji su klimali glavom i razmišljali kako da joj pomognu.

- Ovaj moj rođak iz Ivanjice je tamo, kao, neki faktor. Obećao je da će tražiti izveštaj od kolega a poslao je i zahtev izviđačima, planinarima i ostalim prirodnjacima sa molbom da organizuju još jednu potragu za Bogdanom - rekao je Tica. Tina je brisala suze i klimnula glavom u znak zahvalnosti.

- A šta mislite da pozovemo Strahinju? Kratko smo bili u vezi ali smo se rastali kao prijatelji. Imam utisak da on poznaje dosta uticajnih ljudi.

- Mene to i brine, draga Vanja! Taj se uvek nacрта kada se nešto važno zbiva, a do sada nikakvo dobro od njega nije došlo - zaključio je Kanarinac.

- Braca je u pravu - nadovezala se Hristina. - Kada je on u pitanju, previše je „slučajnosti“ da bi stvari bile slučajne. Možete zamisliti naše iznenađenje kada se u Americi

pojaviо kao momak Bogdanove asistentkinje! Nije prošlo mnogo, a on je nestao bez traga.

- Meni je od početka bio sumnjiv. Teška džukela od čoveka! - zaključio je profesor Tica.

Pošto je popila kafu, Vanja je nesvesno prevrnula šolju. Nasula Braci i Hristini piće, a onda se, onako više za sebe, glasno preslišavala.

- Kada bolje razmislim, mi smo zajedno izašli samo nekoliko puta. Prema meni je bio fin, ali se stalno o vama raspitivao. Dok je trajala školska godina nisam imala vremena za druženje sa njim, i čim ste otišli u Ameriku - prestao je da mi se javlja.

- Kažem vam, Vanja... on je neka okorela špijunčina. Nit' smrdi nit' miriše! - ljutio se profesor Tica.

Trša je sve vreme čutao i ispijao rakiju. Ni reč nije progovorio. Već je prošla ponoć kada je Vanja pripitim muškarcima poručila da se rastanak primakao i da je Tina potreban odmor. Ispratila je goste, smestila drugaricu na kauč i nežno je zagrlila. Sedele su, ćutale i plakale do duboko u noć.

ISTRAGA

Prolazili su dani. Za Bogdanom se i dalje tragalo. Svi su želeli da pomognu, policija, izviđači, planinari... Bracin rođak iz Ivanjice je angažovao koga god je mogao. Danima su špartali Golijom ali je sve bilo uzalud. Na kraju je i helikopter stigao iz Beograda da iz vazduha traga za nestalim. Puna tri meseca su ga tražili a onda je i Tina počela da gubi nadu. Bez tela nisu mogli da ga proglase mrtvim, mada to Hristina nikada ne bi ni dozvolila. Osetila je potrebu da bol podeli sa Petrom. Napisala mu je pismo u kome je sve objasnila i svoju muku sinu poverila. Zvali su je i sa Bogdanovog fakulteta u Tusonu, a najuporniji je bio Džastin Traveler.

- Razumem Vašu tugu... Ali nije još sve izgubljeno! Kontaktirao sam i Američku ambasadu. Obećali su pomoć. Tina, vi morate nastaviti život... Nemojte da dozvolite da vam posle šest meseci Zelena karta propadne.

Hristina Tešić je trpela pritisak sa svih strana. Zvali su je sa Golije i ispitivali o Bogdanu, njegovim navikama, o kobnoj noći kada je nestao... Policija iz rodnog grada tri puta je uzimala izjavu. Po varoši su krenuli abrovi u stilu „ko zna šta se stvarno desilo“, „nisu tu čista posla“, itd.... Kada se približio šesti mesec boravka u zavičaju, pozvala je Vanju i pitala za savet.

- Ako se ne vratim u Ameriku propašće mi dozvola boravka. Ako nađu Bogdana, a ja se još uvek nadam da hoće, ne bih volela da sve tamo izgubimo. A i ovde me svi pritiskaju. Šta mi je činiti Vanja?
- Idi, draga moja! Ne oklevaj!

Poslušala je najbolju prijateljicu, kupila avionsku kartu i napustila Srbiju. Pre polaska, pozvala je inspektora koji je vodio istragu, poručila da putuje u Ameriku ali da mu i tamo stoji na raspolaganju.

PUT BEZ POVRATKA

Na beogradskom aerodromu ispratili su je Braca, Vanja i Trša, a u Tusonu je sačekao Džustin Traveler sa novim vozačem koga nije ranije viđala. U mislima joj se nanovo vrteo tužni film sa Golije. Analizirala je svaki detalj, Bogdanovu nervozu, zajedničke šetnje... Nije mogla da pronađe nijedan detalj koji bi ukazivao na tragediju. Bilo joj je čudno što je Bogdan insistirao da letuju baš na Goliji. „Od toliko divnih mesta, on je izabrao tu divljinu!“, pitala se zbunjeno.

Pokušavala je da zamisli život u Americi bez muža. Nije joj polazilo za mozgom. Još jedna zagonetka tražila je odgovor. „Kako je Džustin znao za Bogdanov nestanak? Ne verujem da bi CNN o tome izveštavao! A i oni telefonski pozivi koje je Bogdan u tajnosti obavljao...?“, razmišljala je. Mnogo je nejasnih epizoda koje, sve zajedno, nikako da zatvore magični krug misterioznih događaja. Tokom boravka na planini nijednom nisu bili intimni. Mada, ni pre toga od seksa se nisu pretrzali. „U poslednje vreme smo se udaljavali jedno od drugog. Nije bilo svađa, ali ni trenutaka ljubavi i nežnosti. U početku sam sumnjala da

se spandao sa asistentkinjom, ali sam promenila mišljenje. Da nije u pitanju neka treća žena?“, preslišavala se tokom dugog putovanja preko okeana. Kada je onda sa mužem stigla u Ameriku, dočekao ih je vozač Lukijan a misteriozni mister Traveler sedeo je u svojoj limuzini i gustirao viski. Ovoga puta on se lično pojavio da joj na aerodromu poželi dobrodošlicu. Odkud ta naprasna ljubaznost?! Odvezli su se do doma Tešića. Vozač je uneo stvari, a Džustin je zamolio da mu se javi kada se odmori od puta.

Na ulasku u kuću doživela je prvi šok. Neprijatan miris širio se vazduhom. Kada su pošli na put, isključili su klima uređaj da bi uštedeli struju - ali su zaboravili na paklene letnje temperature u Arizoni. Biljka koju je Bogdan uzgajao u dnevnom boravku pretvorila se u ubuđali komad plavog sira. „Nije ni čudo“, pomislila je Tina, „kada je tu ciklamu zalivao mlekom! Pročitao je da je to najbolji način da brzo poraste...“ Nekoliko saksija sa drugim cvećem pretvorilo se u nekošeno seno, dok su se aromatične sveće potpuno istopile. Otvorila je prozore, u nadi da će smrad vremenom izvetreti, a kofer ostavila u spavaćoj sobi. Posle tuširanja nasula je čašu vina i sela da predahne. Nije volela nezavršeni posao, ali je baš mrzelo da raspakuje stvari. Posle druge čaše vina odlučila je da pokupi poštu. Izašla je iz kuće i prošetala do raskrsnice gde su se nalazili poštanski sandučići za sve komšije iz naselja. Čim je otključala vratanca, pošta je počela da ispada iz sandučeta. Pokupila je najpre koverte, a potom i reklamne flajere. Pažnju joj je privukla izjuta pošiljka adresirana na njeno ime. Kada je ušla u kuću, prvo je pobacala sav reklamni materijal prvo otvorila veliki, žuti koverat. Unutra je bila mala kutija, a u njoj USB flash drive. Donela je laptop i ubacila USB. Kliknula je na video ikonu i istog časa zanemela.

SAVESNI GRAĐANIN

Rade Pendrek je opet dobio besplatan burek u pekari preko puta policijske stanice u Ivanjici. Voleo je sitne

poklone, ali mu je bilo neprijatno da traži tri četvrtine i dva jogurta, što bi zbrisao bez problema - još bi i mrvice od korica prikupio. Pekar bi mu obično pružio dve četvrtine i jogurt, uz obavezan komentar: „Rade, za tebe će burek uvek biti na račun kuće!“ Gospodin Pendrek se snebiavao da traži još, pa je ni kriv ni dužan ostajao gladan. Tog jutra, međutim, otvorio je dušu pred burekdžijom.

- Hvala ti, prijatelju, ali - malo mi je dve četvrtine, jebeš ga! Radije bih da platim, ali da se najedem ko čovek. pekar nije čekao da mu se dvaput kaže: spakovao je celu tepsiju, a onda u kesu ubacio i tri jogurta, da se nađe. Rade se još jednom zahvalio i sa kesom u ruci krenuo prema stanici. Tog jutra je bio sam u kancelariji; uzeo je tanjir iz fioke, otpakovao burek i krenuo da gustira. Još ni prvu četvrtinu nije završio, kada je zazvonio telefon. U kancelariji na kraju hodnika, major Trifunović je držao telefonsku slušalicu pored levog uva i monotono klimao glavom. U neko doba je progovorio.

- Ne brini, Braco, obećao sam ti. Činim sve što mogu! Izviđači i planinari nisu ništa pronašli. U petak iz Beograda dolazi specijalna jedinica sa kerovima. Pozvaću te čim završe potragu. Obećavam!

Po završenom razgovoru, pozvao je kafe-kuvaricu i naručio duplu tursku bez šećera, a onda otvorio „Slučaj nestalog Bogdana Tešića“. Dok je prelistavao izveštaje čulo se kucanje na vratima. Pomislio je da stiže kafa.

- Hajde, Stano, uđi!

Umesto kafe kuvarice ugledao je Radeta.

- Šefe, pop Boško opet pretuk'o ženu. Šta da radim? - dvoumio se u pola bureka prekinuti policajac.

- Ma hapsi, bre, to, Rade! Dosta mi je urgencija za tog siledžiju! I... ne bilo ti zapovedeno... propusti ga malo kroz šake, onako kako ti to znaš! Nek se nauči pameti.

- Nemoj, šefe, ko boga te molim! Krstio mi dete, a sveti mi i vodiću! Svešteno lice... gre'ota... - snebivao se Pendrek.

- A da bije ženu - nije greh?!... Kako 'oćeš, Rade... ja ti to ne mogu narediti. Ovo mu dođe više kao molba, a ti znaš da ja retko molim - zaključio je Trifunović.

Rade je otišao na zadatak, a major nastavio da analizira „Slučaj Tešić“. Iznenada se ogласio telefon.

- Major Trifunović, izvolite.

- Imam informacije o nestanku Bogdana Tešića.

- Halo, ko je to? - iznenadio se major.

- Ne prekidajte me - uzvratio je muški glas. - Ja sam anonimni, savesni građanin koji želi da pomogne.

- Recite, savesni građanine - uzvratio je Trifunović.

- Bogdan Tešić je mrtav. Ubila ga je žena Hristina, zbog preljube - završio je savesni građanin. I prekinuo vezu.

ADULTERY PRELJUBA

Hristina Tešić je nepomično sedela ispred ekrana na kome se vrteo jedan isti video. Bogdan i Debra u hotelskoj sobi strasno vode ljubav. Zadnjica njenog muža ritmično se kretala gore dole dok je njegova asistentkinja glasno dahtala. Ko god da je snimak poslao, potrudio se da Tina dobro zapamti svaki pokret, uzdah, orgazam... Ni sama nije znala koliko su puta iste scene opoganile njen pogled. Auto replay je radio svoje, a Hristina je jecala. Kada je došla sebi, proverila je koverat. Nije bilo imena pošiljaoca. Datum na pečatu poklapao se sa danom odlaska u Srbiju. Zatvorila je poklopac na računaru i okrenula broj Debre Griffin. Odgovora nije bilo. Pozvala je taksi i odvezla se do stana Bogdanove asistentkinje. Vrata je otvorio krupan crnac koji joj je rekao da je devojka koja je tu ranije živela napustila Tuson. Vratila se kući, legla i danima nije ustala. Spavala je, plakala, razmišljala a onda opet plakala. Sve više je verovala da je Bogdan živ i da je svoj nestanak izrežirao kako bi život nastavio sa ljubavnicom. Sve što se tog kobnog dana dogodilo nije imalo nikakvog smisla. Svaki detalj Bogdanovog nestanka bio je nelogičan, besmislen i užasno smrdeo na prevaru.

„Zašto bi neko odlazio u planinsku šetnju - u kasno popodne, kada se mrak već polako spuštao?! Kako je moguće da ga posle tolikih potraga ne pronađu? Golija jeste čudljiva planina - ali nije baš toliko velika! Za boga miloga, pa na Himalajima pronađu nestale ljude!“, prebirala je po mislima, očajna. Nekoliko dana kasnije rešila je da prestane sa patnjom i jadikovkama. Istuširala se, obukla i skuvala kafu. Dok je cedila limun i pripremala bokal za limunadu, čulo se zvono na vratima. Bio je to Džustin. Pozvala ga je da uđe, ponudila kafom i čekala da čuje razlog posete. Nije želela da pominje video snimak koji je joj poštom stigao.

- Potegao sam neke veze i uspeo da vam obezbedim američke pasoše. Posle svega što si preživela to je najmanje što Amerika može da uradi za tvoju porodicu - seirio se Traveler.

- Ali, Džastine, mi smo tek Zelene karte dobili! Rekli su nam da moraju proći godine pre nego što apliciramo za državljanstvo, a pominjali su i neki ispit... - čudila se Tina.

- To je za obične smrtnike, draga moja Tina! Vi imate moćnog prijatelja koji vas voli i ceni. Izvoli pasoše, pa kad pronađu Bogdana onda ćemo zajedno proslaviti.

Ispratila je gosta i vratila se u dnevnu sobu.

Gledala je američke pasoše i nastavila da se koprcu u mreži nelogičnosti u koju je upala onog trenutka kada je sa mužem došla u ovu prokletu zemlju! Počela je da vadi stvari iz kofera, kada se zvono na ulazu ponovo oglasilo. Na vratima je ugledala dvojicu muškaraca u tegetplavim odelima.

- Agent Smit i agent Braun, FBI. Možemo li da uđemo?

Pomerila se u stranu da propusti pridošlice.

Pokazala im je put do dnevnog boravka, ali se oni na to nisu obazirali. Obratio joj se agent Braun:

- Hristina Tešić, hapsimo Vas zbog ubistva Bogdana Tešića čiji je leš pronađen u Srbiji. Imate pravo da čutite. Sve što kažete može biti korišćeno protiv Vas na sudu. Imate pravo na advokata. Ako ga ne možete priuštiti biće Vam dodeljen po službenoj dužnosti. Ako odlučite da

razgovarate s nama, bez prisutnog advokata, imate pravo prekinuti razgovor u bilo kom trenutku! - izdeklamovao je Braun dok joj je Smit stavljao lisice na ruke.

TREĆI DEO

WOMEN'S PRISON - CHOWCHILLA, CALIFORNIA ŽENSKI ZATVOR - ČOUČILA, KALIFORNIJA

Tinina ispovest trajala je više od nedelju dana. Petar je njenu priču snimao, a onda u hotelu nanovo preslušavao. Kada se ispovedila, majka je prošaptala.

- Eto, sine, sada znaš sve.

- Obećao sam ti da ćemo pravdu isterati do kraja - rekao je uzbuđeno Petar. - Prvo ću morati u Srbiju. Reci mi, mama, kome tamo mogu da verujem?

- Ja imam poverenje samo u Vanju i Bracu... ti ih znaš, oni su nam bili i ostali najbolji prijatelji. Ah, da! Zaboravila sam Tršu, sećaš se našeg prvog komšije Živadina? On je... onako bleskast... ali jako dobar čovek.

Iz zatvorske zgrade Petar je otišao do obližnjeg kafea, kako bi sredio razbijene misli. Naručio je kafu, stavio slušalice i po ko zna koji put preslušao majkino svedočenje. Prekidao je na pojedinim mestima, vraćao, a onda bi isključio ton i razmišljao. „Mnogo toga je ovde nejasno... ali me najviše kopkaju neki detalji mamine priče. Na primer, kako to da su po kratkom postupku i mimo svake procedure dobili državljanstvo SAD? Da li je to učinjeno kako bi joj sudili po američkom zakonu? Od trenutka hapšenja, mama je bila odsečena od sveta: Džustin Traveler joj se nikada više nije javio, a advokat po službenoj dužnosti činio je sve da pomogne tužiocu - a ne klijentu...

Šta se dogodilo sa očevim posmrtnim ostacima? I na kraju - čemu sve ovo?! Toliko energije da se dvoje profesora iz male zemlje kao što je Srbija dovedu u Ameriku - a onda još mnogo više truda da se njihovi životi unište! Zašto su im oni bili toliko važni? Po čemu su to moji roditelji posebni...”

Na pamet mu je palo da zbog emigrantske procedure koja je u toku ne bi smeo da napušta SAD. "Ma, mora da postoji neka rupa u zakonu... Ako ništa drugo, vojska će pronaći prečicu!" Odmah je pozvao Majka Sotirovskog, novostečenog prijatelja iz Čouićile. Brat po oružju je poručio da ne brine i da će mu on to preko Vojske završiti.

- Na ulazu i izlazu iz Srbije pokaži samo pasoš i ne pominji specijalnu dozvolu. Nju ćeš pokazati američkim carinicima na aerodromu. Ako bude bilo kakvih problema zahtevaj da pozovu vojnu policiju.

Rečeno - učinjeno! Ubrzo, Petar je u rukama imao potvrdu i avionsku kartu do Beograda. Odgovoran, organizovan i odlučan kakvim su ga roditelji i vojska stvorili, Petar je brzo stupio u kontakt sa očevim najboljim prijateljem Bracom Ticom, od milja prozvanog Kanarinac.

PETAR SE (OPET) VRAĆA KUĆI

Nedelju dana kasnije, Petar se posle mnogo godina vratio u zavičaj. Braca ga je sačekao na aerodromu, a onda su Ticinim golfom krenuli za Šumadiju. Tokom vožnje, detektivi iz nehata pravili su strategiju i razrađivali taktiku.

- Da mi je neko pričao da ću sa tobom ići u potragu za Bogdanom... u oči bih mu rekao da je lud!!! Pa tvoj otac je najodgovorniji čovek koga sam ikada upoznao! Sve je radio kako pravila i lepo vaspitanje nalažu - zahuktao se profesor Tica. - U početku je mene kritikovao zbog pića i boemskog života, a posle rata si mu ti bio trn u oku jer si, umesto na fakultet - otišao u vojnike...

U domu Tešića čekao ih je Živadin, prvi komšija koga su Tešići od milošte zvali Trša. Na stolu, obilje hrane i pića.

- Sve je to moja Milka spremila! Kad su tvoji roditelji dolazili - nije se nešto pretrgla, ali sada se istakla u akciji. Kaže: „Oni matori mogu i sami da se snađu, ali za mog Petra ima da bude i od 'tice mleko!“ Mnogo te voli

moja Milka... „Za 'ticino mleko jedino bi mene mogla da pomuze“, pomislio je Braca Tica vrcavo dok mu se levi brk podigao.

Petar se raspitivao o detaljima posete svojih roditelja zavičaju.

- Čekaj, sine... Hajde prvo da zamezimo, da se ne hladi - a za govoranciju ima vremena! - naredio je Trša.

Uz Milkine specijalitete i domaće vino dogovarali su se šta dalje. Mnogo je tajni i nelogičnosti koje se nisu uklapale u bilo koju racionalnu teoriju.

- Šta mislite da prvo odemo do Golije? - predložio je Petar.

- Džaba ti je to, samo ćemo izgubiti vreme. Braca je bio odlučan, moj rođak je tamo jedan od šefova u policiji. Rekao mi je da nešto gadno mute!

- Kako to mislite? - zainteresovao se Petar.

- Njega je lično pozvao muškarac i rekao mu da je Bogdana ubila tvoja majka. Par dana kasnije, kerovi su pronašli njegove ostatke, a nedugo zatim Bogdan je... navodno... kremiran. Tu nešto smrdi, moj sinko! - zaključio je Braca.

Trša je od kuće doneo novi balon vina. Nasuo još po jednu, a onda i sam predložio.

- Braco, kaži mu za onu džukelu što se stalno muva okolo. Laje, reži - a ne ujeda.

- U pravu si, Živadine. Petre, sine, meni je onaj Strahinja mnogo sumnjiv... i siguran sam da je on u sve ovo umešan!

- Onaj „Deda Pantelija“ sa tatinog fakulteta? Kakve sad pa on ima veze sa ovim?! - čudio se Petar.

- Mnooo-gooo, sinko! Siguran sam da je baš on taj savesni građanin koji je mom rođaku prijavio ubistvo! Ako mene pitaš, prvo moramo pronaći Strahinju - a onda ga prepuštam tebi i tvojim legionarskim veštinama. Istinu moramo saznati! - Braca je bio izričit.

Komšija Trša im je rekao da u Državnoj bezbednosti ima prijatelja koga je u mladosti mnogo zadužio, i da će ga ujutru pozvati.

- Ako Služba ne pronade tog mufljuza - niko neće! - zaključio je zaplićući jezikom.

PRISON STORIES ZATVORSKE PRIČE

Od trenutka kada joj je pročitana presuda, Tina je delila zatvorsku ćeliju sa Mišel Bel. Bile su približnih godina, i jedna i druga osuđene za zločine koje nisu počinile, za ubistva o kojima pojma nemaju. „*Pravda je spora, ali dostižna!*“, govorila bi Hristina s optimizmom koji je nikada nije napuštao. Mišel s druge strane nije verovala u pravdu. „*Ni tebi ni meni ovo nisu namestili bez razloga!*“, uveravala je svoju cimerku. Ona se od rane mladosti borila za slobodu govora i poštovanje ljudskih prava. Bila je protiv ratova u vreme njihovog trajanja, kada je bilo opasno ukazivati na zločine. Kasnije, dok su drugi pametovali, ona bi se okretala novim nepravdama. Kada se 11. septembra dogodila tragedija u Njujorku - tvrdila je da je reč o nameštaljcima! Proglašavali su je za izdajnika i teroristu, pozivali je na informativne razgovore... Posle nekoliko godina - svi su to, kobajagi, otpočetak znali! Tokom pandemije KOVIDA 19, Mišel i njeni saborci su tražili odgovore na logična pitanja. U medicinu se ne razumeju, ali kao slobodni građani mozak poseduju. Očekivali su da im stručnjaci pojasne nelogičnosti. Umesto odgovora, Mišel je dobila dugogodišnju robiju. Na jednom od protesta protiv karantina i obaveznog vakcinisanja neistraženim vakcinama, ubijen je policajac. Brzom akcijom, od svih demonstiranata samo je Mišel završila u pritvoru, a onda je uz pomoć lažnih svedoka optužena i osuđena za ubistvo. Gospođica Bel ni u zatvoru nije mirovala. Ostala je u kontaktu sa svojim istomišljenicima i nastavila borbu za pravdu - koju nikada do kraja neće isterati.

Hristina Tešić i Mišel Bel su se lepo slagale. Tokom dana bi jedna drugoj poveravale tajne, a u pauzama

Amerikanka je Srpkinji pomagala da bolje savlada engleski jeziki. Obećala je i da će se preko svojih ljudi raspitati zbog čega je Tina, u stvari, završila u zatvoru. „Zovu nas teoretičarima zavere, ali mi smo svaku svinjariju do sada predvideli i odmah na nju ukazali. Za razliku od onih koji čute, bleje i čekaju da ih ovnovi predvodnici odvedu u tor, mi imamo informacije, borimo se, pa makar izvukli i deblji kraj!“

Pre nego što je Petar odlučio da ispita ceo slučaj oko očevog ubistva i majčinog tamnovanja, Mišel je imala posetu. Kada se vratila u ćeliju, otvorila je sok od jabuka, posadila cimerku pored sebe i saopštila joj nova saznanja.

- Razgovarala sam sa prijateljem kome verujem. Već dugo prikuplja informacije o tom Džastinu Traveleru, o tvom Bogdanu i celoj misteriji koja se nadvila nad vašim životima, a koja nije ništa drugo do jedna velika prevara.

Tina je slušala nemo. Gutala je svaku reč koju je izgovarala prijateljica. Teško je bilo da poveruje kako neko u zatvoru može da dobije tačnije informacije nego da na slobodi luta mračnim stazama laži i licemerja. Više je saznala od Mišel Bel - nego od svog advokata i svih medija zajedno! A istina je bila bolna, jada i čemerna. Naime, pravo ime Džastina Travelera je Henrik Lubinger, i dugogodišnji je obaveštajac raznih tajnih službi. Bogdana su dovela da radi na vakcinama i pokaže im njihovu pravu efikasnost i ispravnost. Profesor Tešić je ceo život posvetio baš takvom istraživanju. Naučnik iz daleke zemlje, nepoznat u Americi, čovek koji jedva govori engleski jezik a o virusologiji zna sve. Njegovo istraživanje pokazalo je nedostatke nekih novih vakcina ali njihov cilj nije bio da naprave korekcije već da ih prilagode svojim potrebama. Prvo su želeli da ga švaleracijom i video snimkom kompromituju, ali im to iz nekog razloga nije uspelo. Tada im je ostalo samo jedno rešenje - da ga, jednostavno, likvidiraju. Preko noći su im izdali pasoše SAD, kako bi „ubici“ mogli da sude po američkim zakonima. Izbor krivca ili tačnije, još jedne žrtve bio je lak. Prevarena žena je idealna meta za

ovakvu podvalu. Nepoznavanje jezika, advokat po službenoj dužnosti, sin u Legiji stranaca... Bio je to isuviše lak posao za profesionalce iz Službe.

- Kažu da je i neki Srbin u svemu ovome mnogo pomogao... čak su ga i u Ameriku doveli da posao privede kraju - zaključila je Mišel.

STAZA USPOMENA

Posle mnogo godina Petar je spavao u svom krevetu. Slike iz detinjstva, mladosti i posleratnih dana smenjivale su mu se pred očima. Nije mnogo spavao jer su ga brige i kroz san pratile. Sanjao je Mariju, teta Lenku... - a onda krvave scene sa raznih ratišta. Slika majke u narandžastoj zatvorskoj uniformi najduže se u snu zadržala.

Ustao je rano. U kući nije pronašao kafu, pa je otišao do kafića u kraju. Od kada je počeo da igra ulogu advokata svoje majke, Petar je sve informacije upisivao u veliku svesku koja je imala samo jednu namenu - odbranu Tine Tešić. Po ko zna koji put je čitao beleške, proveravao da mu nešto nije promaklo. Ispijao je kafu i gledao poznata lica iz komšiluka... ali niko od njih na njega nije obraćao pažnju. „Zar sam se toliko promenio i ostario?!“, pitao se u sebi. Platilo je račun, napustio kafić i krenuo prema Velikom parku. Prethodne večeri dogovorio se sa Bracom da se nađu u bifeu „Park“. Doručkovali su ćevape i zalili ih pivom, koliko da rasteraju mamurluk od sinoć.

- Dok ne pronađemo onog dripca Strahinju, ruke su nam vezane - konstatovao je Braca. - Jutros sam zamolio rođaka iz Ivanjice da i on pokuša da locira „Deda Panteliju“.

Posle doručka, „šumadijski detektivi“ su se razišli, a Petar je produžio dalje. Želeo je da obiđe Marijine roditelje. Na ulazu u dvorište otkrio je da je obučarska radnja „Đepeto“ zatvorena. Umesto stare stajala je prekrečena tabla od iverice. Vrata mu je otvorila gospođa Despotović.

- Petre, sineeee!... - zajecala je Marijina majka.

Uvela ga je u Marijinu sobu, devojke koju su toliko voleli i koju nikada neće prežaliti. Petar je gledao oko sebe i plakao. Zagrlili su se i nemo stajali pored vrata, a onda se vratili u dnevnu sobu i uz kafu jicali jedno drugom. Petar je saznao da je Slavujko preminuo prošle godine.

- Jednostavno se ugasio... - objasnila je udovica.

Kada je ostala sama, odlučila je prodati kuću i preseliti se u Vrnjačku banju. Prodaja kuće je toku, pa se i selidba približava.

- Moraću da putujem autobusom kako bih stigla na groblje... - ali previše je ružnih uspomena koje me za ovu kuću i grad vezuju! - zaključila je kroz suze.

Petar je ostao na ručku a onda su se rastali.

- Petre, pitam se da li ćemo se ikada više videti... pa ti ovo kao majka moram reći. Moj život je uništen. Ja sam stara i jedva čekam dan kada ću se gore pridružiti ćerki i mužu. Ti si mlad, sine, i moraš napred! To bi ti i Marija poželjela, a znaš koliko te je volela.

PRISON NETWORK / ZATVORSKE VEZE

Poslednjih sedmica naglo su učestale posete zatvorenici Mišel Bel. Rešila je da pomogne cimerki, kako bi istina o Tininom slučaju izašla na videlo. Informacije koje je dobila o Džastinu Traveleru prenela je svojim posetiocima, uz molbu da ih proslede Petru Tešiću. Tina je i dalje bila u šoku. Teško se mirila sa istinom da je moć tajnih službi toliko velika. Uništili su im živote, a da to nisu ni primetili!

Škripa vrata sa rešetkama najavila je Mišelinov povratak u ćeliju. Iz paketa je izvadila napolitanke i koka-kolu i podelila sa cimerkom.

- *Ne brini, Tina! Petar je, sigurno, već dobio poruku. Ove informacije će mu pomoći da te izvuče odavde.*

NENAJAVLJENA POSETA

Dok je čekao u redu ispred šaltera u banci, zazvonio je mobilni telefon Petra Tešića. Prepoznao je Bracin glas.

- Petre, sine... javio mi se Trša. Onaj njegov iz Službe uspeo da locira Panteliju. Dođi brzo kod mene, pa da krenemo za Novi Sad. Tamo se krije dušmanin!

- Odlično, Braco! I ja sam dobio nove informacije iz Amerike koje će nam pomoći da rešimo slučaj. Samo da podignem novac, i eto mene kod tebe! - više mu nije persirao.

Izašao je iz banke i glavnom ulicom krenuo uzbrdo prema Bracinom naselju. Očekivao ga je susret sa Strahinjom Pantelićem, za koji je znao da neće biti prijatan. Jeste da je učestvovao u ratovima - ali nikada nikog nije mučio. Istinu je morao da sazna, jer je od nje zavisila sudbina njegove majke. „Ako budem morao, upotrebiću i silu... nema mi druge!“, zaključio je nevoljno. Nestrpljivo je čekao da sazna detalje ali se pritajeno i pribojavao istine. Iz Glavneje presekao pored benzinske pumpe i ušao u dvorište u kome je živeo Braca Tica, zvani Kanarinac.

Kada je Petar naišao, Braca je već bio u kolima. Motor je radio a profesor Tica nervozno pušio lulu. Čim je saputnik zatvorio vrata, punom brzinom je krenuo pema auto-putu.

- Ne mogu da dočekam susret sa tom bitangom! Ovde je adresa - pružio je papir mladom Tešiću. - A ovde je pištolj... - pokazao je prema zadnjem džepu.

Petar je sa Bracom podelio informacije pristigle iz Amerike od prijatelja Mišel Bel. Složili su se da priča ima smisla i razmenili nekoliko sočnih reči na račun tajnih službi.

- Šta nam rade majku im jebem! A mi ćutimo i trpimo! - ljutio se Petar.

- Čak i oni koji na trenutak progledaju i podignu glas, odmah im prilepe etiketu teoretičara zavere sa kojim i nije baš sve u redu... - nadovezao se profesor. A ni učeni ljudi nisu mnogo bolji.

Spremni da se odreknu mišljenja i odbace uverenja, samo da bi ostali u trendu. Što reče onaj dobri Lala: „ne volim, intelektualce koji važno vrte palcem - kupiš ih za špricer i kavurmu...“ Vožnja auto-putem zna da bude dosadna, ali ne i kada se u golfu nađu dva prijatelja različitih generacija i sličnih pogleda na svet.

Braca se prisećao drugovanja sa Bogdanom, dok je Petar pripovedao svoje vojničke priče sa ratišta.

- Kako ono beše adresa? - pitao je Braca. - ...Balzakova 34? Kako ćemo to naći?

- Znam tu ulicu. Naselje Liman, odmah pored reke. Mogli bismo Strahinju da bacimo u „mutno Dunavo“!... - našalio se Petar.

Kada su stigli u Novi Sad, mladi Tešić je igrao ulogu ličnog GPS navigatora Brace Tice Kanarinca.

- Ja sam zaboravio da si ti ovde vojsku služio! - prisetio se Braca.

Na Limanu, mnoštvo zgrada - naselje poput mnogih koja su izgrađena u vreme Tita i samoupravnog socijalizma. Ispred ulaza dugokosi mladić s gitarom. Oko njega klinci, komšije i jedan ćelavi gospodin. Pevaju šaljivu obradu poznate pesme:

*Odjedared stižu momci,
sve Bosanci, Crnogorci
Samo đipa mož' da pipa
Nama šamar svakom.
Na podvaljku kajla zna se
Da l' je čovek? Dal' je prase?
Sav ko bure, odv'o cure
Odma' šamar svakom.
Eh kad se samo setim,
al' sam jednom skoro 'ebo, baš!
Preš'o sam do toaleta
Dobri' riba cela četa
Pa sa strane, stanem, šmekam
I selfi sa svakom!
Svaka štap iz torbe vadi*

*Skup telefon natakari
Pa se krivi, pa se pući
Meni dosta, odem kući
Eh kad' se samo setim,
al' sam jednom skoro 'ebo baš!*

- Koji ono beše broj stana? - pitao je Tica. - Pet? Dobro je, nije visoko, za slučaj da ga moramo bacati kroz prozor.

Pronašli su stan na prvom spratu i stisnuli zvonce. S druge strane vrata, najpre se čulo tumananje a onda mrtva tišina. Petar je gledao pravo u špijunku koja se iznutra pomerila otkrivajući najpre svetlost a potom i izobličeno oko domaćina.

- Otvaraj! Da ne obijamo! - rekao je Braca. - Glupo je da zoveš bravara, da se izlažeš trošku.

Iz stana se više ništa nije čulo. Nezvani gosti su sačekali još nekoliko trenutaka, a onda su, u isto vreme, ramenima udarili u vrata koja su se otvorila. Sudarili su se sa Strahinjom koji se krio iza njih. Bio je zabezeknut prizorom ispred sebe.

- Šta je, frajeru! Prpa, a? - smejao se Tica.

- Profesore? Otkud vi? - pitao je, dovoljno zbunjen da pametnije reaguje.

Petar je veštim pokretom zapušio usta domaćina, drugom rukom ga zgrabio za vrat, podigao i ubacio u predsoblje. Braca je vrata je zatvorio lancem, pošto je brava bila razvaljena. Panteliju su vezali za stolicu u dnevnoj sobi i stavili mu lepljivu traku na usta.

- Jebote, ovo kao na filmu! - likovao je Braca i spustio pištolj na sto.

Petar je iz džepa izvadio krpu a u kuhinji pronašao veliki lonac koji je napunio vodom. Ubacio je krpu u posudu i namignuo vezanom Strahinji.

- Baš sam nepristojan - oglasio se Braca - nisam ti predstavio prijatelja. Ovo je Tinin i Bogdanov sin Petar... koji je, inače, stručnjak za snajpere, mučenje i waterboarding.

- E, pa, Deda Pantelija, imamo dve opcije - rekao je Petar odlučno - da nam sve ispričaš o nestanku i ubistvu moga oca, kako ste i zašto zločin smestili majci, a kao alternativa... tu je krpa natopljena vodom. Ti, kao čovek blizak tajnim službama, znaš šta je waterboarding. Odgovor su pročitali u očima Strahinje Pantelića. Davao je znak da mu skinu povez sa usta. Molećivi pogled je govorio sve. Sa lepljivom trakom Braca je skinuo dobar deo Strahinjinih brkova.

- Jebi ga... dešava se... - kobajagi se pravdao Braca.

Nezvani gosti su zauzeli mesta za stolom u trpezariji a Strahinja Pantelić je zacvrkutao svoju priču.

ISPOVEST DEDA PANTELIIJE

- Sve je počelo davno... kada sam na kocki izgubio mnogo para. U to vreme, moje ime je bilo Milan Petrović, pokeraši su me zvali Žaca. Neki namrgođeni ljudi kojima sam dugovao pare nisu mi dozvolili da izađem iz stana u kome smo smo se kockali. Dobio sam nekoliko šamara, a pobednik i njegovi ortaci su mi dali nedelju dana da donesem novac - ili će staviti hipoteku na porodičnu kuću na Karaburmi koja mi je od oca ostala. Već sam bio švorc i u dugovima do guše. Ranije sam radio u školi kao nastavnik engleskog, ali su me otpustili kada se pročulo da imam problem s kockom. Bez posla, dostojanstva i nade čekao sam trenutak kada će me isterati na ulicu. Nalazio sam se na ivici ambisa, samo je jedan korak falio da postanem beskućnik. Nekoliko dana kasnije, na vratima se pojavio uredan, ozbiljan i lepo vaspitan gospodin. Ponudio mi je posao uz napomenu da, „ako budem dobar i sledim njegova uputstva“, dug će mi biti oprošten. Pored toga, obećao je i solidan „džeparac“, jer se nadoknada u Službi platom ne može nazvati. Nisam imao izbora. Od tog dana počeo sam da radim za zapadne službe. Odmah su mi promenili ime, a kuću u Beogradu sam izdao pod kiriju. Onda sam se preselio u srce Šumadije. Novi grad i novo radno mesto. Zaposlili su me na fakultetu, u biblioteci. To vam je dobro poznato. Prvi

zadatak bio je vrbovanje nekog direktora iz fabrike automobila koji je nam je odavao poslovne tajne. Potom je red došao na Bogdana Tešića. Sticajem okolnosti, radili smo na istom fakultetu. A kada bolje razmislim, to i nije bila slučajnost. Odmah sam mu se približio i činio sitne usluge. Finansiranje Bogdanovog projekta bio je prvi ozbiljan korak. Profesor Tešić pojma nije imao za koga, u stvari, radi. Nije mu bilo čudno - kako to da je njegovo istraživanje bez problema odobreno i izdašno finansirano... Beogradski Prirodnomatemački fakultet imao je bolju laboratoriju, pa je svakog vikenda sa kolegama u prestonici obavljao eksperimente. Ubrzo, Bogdan je upoznao profesorku Alenku Križanić. Odmah su se zbližili. Koleginica ga je zavela baš kako je Služba od nje tražila. Alenka je bila naš provereni kadar; ona je do tada zavela mnogo opasnije tipove od profesora Tešića. Bogdanu nije trebalo mnogo da se do usiju zaljubi.

- Zašto vam je baš tata bio toliko važan?! - čudio se Petar.

- Zato što je veliki stručnjak u oblasti virusologije. U ovim krajevima jeste poznat, ali ne i u Americi - odgovorio je zarobljenik.

- E, moj Pantelija, koji si ti ništak od čoveka!!! - nije izdržao Braca.

Strahinja je popio vodu iz lonca koji je bio spreman za mučenje zarobljenika. Gledao je posetioce kao da da mu još uvek nije bilo jasno šta se dešava. Iskreno se nadao da će se svakog momenta probuditi iz nekog ružnog sna. Rukavom je obrisao vodu sa usana i nastavio priču.

- Zaljubljen čovek je kao glina - konstatovao je Pantelić, mekan je i lak za oblikovanje. - Alenka je Bogdana polako „gnječila“ i za kratko vreme od njega izvajala glinenog goluba na nišanu Službe. „Zaljubljena skulptura“, Bogdan Tešić, bio je spreman za završnu akciju. Iz špijunske ljubavi rodila se mala Tijana. Tada dileme više nije bilo. Bogdan je zauvek uhvaćen u ljubavnu zamku svoje ograničenosti. Profesor je najbolji primer kako škola ne čini čoveka. Nauka mu je išla od ruke, ali ne i

svakodnevnica. Na red je došao odlazak u Ameriku. Nisu ga mnogo pripremali, jer se pokazao kao materijal lak za oblikovanje. Bogdanov pravi zadatak bio je da dođe do rezultata koje će Služba i njeni farmakološki saveznici analizirati, po potrebi doterati i prilagoditi svojim ciljevima.

- Jebote, Petre! Pa ti imaš sestru?! - zabezeknuo se Braca.

- Kada je moj otac u pitanju, sva čuda su moguća... - nasmejao se kiselo Petar.

Strahinja je pogledom analizirao svoje ispitivače. „Jesu li ovi ozbiljni u svojim pretnjama? Jesu li spremni da idu do kraja kako bi saznali istinu... Ja sa službom više nemam ništa“, razmišljao je, „Sada sam običan penzioner kome problemi nisu potrebni. Reći ću im šta znam, samo se nadam da oni odozgo neće saznati!“ Napravio je pauzu pokušavajući da prikupi pogubljene misli. Nakašljao se i nastavio.

- Gazdama je bilo važno da ucene naučnika, kako mu ne bi palo napamet da kasnije laprda okolo, da traži pravdu i juri za istinom. Plan su skovali mnogo pre nego što su Tešići napustili Srbiju. Tada je došlo vreme da i ja krenem u Ameriku. Delovalo je malo sumnjivo, otkud ja tamo u isto vreme kada i Tešići - ali Bogdan je bio u svom svetu i nije obraćao pažnju na detalje. Mislim da je Tina nešto posumnjala, ali se na tome završilo. Tada u priču tada ulazi Debra.

Naš susret, a naročito navodna eksplozija u restoranu, bili su dobro režirani. Dimna bomba sa zvučnim efektima pomogla je da sve deluje još uverljivije. Debra je mlada, naivna i sklona manipulaciji.

- A porno-snimak koji su poslali Tini? Zašto se Bogdan spandao sa asistentkinjom, ako je već imao švalerku u Beogradu? - interesovao se profesor Tica.

- Ko bi rekao da je moj otac toliki ženskaroš...?! - čudio se mladi Tešić.

- Živa duša, profesore... šta drugo da vam kažem... - komentarisao je Pantelija i nastavio: - Epizoda sa porno-

snimkom iz hotela bila je neophodna da bi se Tina optuži za ubistvo muža. Ali tada dolazi do preokreta!

- Kako?!

- Zašto?!

Strahinjini slušaoci bili su jako radoznali.

- Od tog momenta Bogdan je okrenuo ćurak! Shvatio je šta se sprema i odlučio da situaciju okrene u svoju korist. Svesno je učestvovao u „hotelskom porniću“, a nesrećna Debra je odigrala ulogu toalet-papira za jednokratnu upotrebu. Bogdan je imao samo jedan cilj - da ponovo bude sa Alenkom i ćerkom Tijanom, koje su ga čekale u Beogradu. Džastin je potcenio profesora. Posle seksa, Debra je mislila da se Bogdan tušira ali je profesor lukavo pratio dešavanja u hotelskoj sobi. Video je gde se kamera nalazi i zamenio memorijsku karticu. Pre polaska na godišnji odmor, poslao je paket adresiran na Hristinu. Pošiljka je stigla kada su oni već bili u Srbiji. A prevara sa nestankom na Goliji, to je posebna priča... - naglasio je Strahinja i tražio malo vode... ovog puta, iz čaše.

Otpio je gutljaj-dva i zamolio za cigaretu.

- Prvo istina, pa onda cigara! - odbrusio je profesor Tica.

- Kada su shvtili da se Bogdan oteo kontroli, Služba je morala da nastavi igru po njegovim pravilima. Ideja za „nestanak“ na Goliji potekla je od Alenke! Prethodno su im kreirali lažni identitet i obezbedili slovenačke pasoše. Dok je Tina uživala u planinskom vazduhu i gostoprimstvu porodice Delić, Bogdan je sve vreme bio u vezi sa akterima prevare. Onog jutra kada je navodno nestao, Alenka je sa Tamarom krenula put Golije. Bogdan je posle rođendanskog ručka

„otišao u šetnju“ - a zapravo su ga one čekale na dogovorenom mestu. Odatle su otputovali u Kranj, gde i danas žive. Kada su ušli u Sloveniju, Bogdan je ženi poslao kratku poruku „Izgubio sam se!“ Zato je Tina u pola noći, glavom bez obzira napustila kuću Delića i krenula u potragu za mužem. Bogdan je bio na sigurnom - a udica za „žrtveno jagnje“ je bačena! Tada je samo ostalo da se posao privede kraju.

- Znači, potraga za Bogdanom, policijska istraga... sve je to bilo mazanje očiju?! - interesovao se Petar.
- Naša policija je korumpirana - uzvratilo je Strahinja. - Svako ima svoju cenu.
- Mamu im jebem, pandursku! Pa zar i moj rođak iz Ivanjice?! - besneo je Tica.

Strahinja je osetio da je svojom pričom probudio znatiželju svojih sagovornika, pa se trudio da ih na taj način odobrovolji. Nastavio je.

- Sačekali su da se Hristina vrati u Ameriku. Nepostojeće telo koje je navodno pronađeno na Goliji identifikovao je veštak koji je bio dobro plaćen da lažira nalaze. Glavni šef u SAD, Džastin Traveler, sredio je da Tešići po kratkom postupku dobiju američko državljanstvo - koje, uzgred, nisu ni tražili. Tako je Amerikanki Tini suđeno po američkim zakonima za ubistvo jednog Amerikanca!
- Znači... moj otac je zbog nauke prodao zemlju, a zbog švalerke - ženu i sina!!! - zaključio je Petar sa gorčinom u glasu.

Pošto je završio priču, Strahinji se vratilo samopouzdanje. Strah je polako nestajao, a optimizam u njegovim očima rastao. Nadao se da je neprijatnostima došao kraj, da su nezvani gosti zadovoljni njegovim odgovorima i da je došlo vreme da ga ostave na miru. Profesor Tica, međutim, nije delio njegovo mišljenje.

- E pa, golube, pošto si lepo izgugutao sve te vaše prljave radnje, sada ćeš lepo pozvati Bogdana preko onog sranja na kompjuteru gde možeš i da vidiš sagovornika! - naredio je Braca.
- Preko Skajpa - dodao je Petar.
- Mi koristimo drugu, enkriptovanu platformu... Realface
- objasnio je Strahinja.
- Jebe se meni kako se sistem zove! Poveži nas sa Bogdanom i nemoj slučajno da si pokušao neke šmucih-radnje, najebaćeš!!! - siktao je Tica.

Petar je odvezao ruke domaćinu, a on je sa vrha ormana uzeo nešto što je podsećalo laptop. Ukucao je šifre i kliknuo nekoliko ikona. Posle kratkog čekanja na ekranu se, glavom i nešto dužom bradom, pojavio

gospodin Franc Žindašić. Bilo je to novo ime profesora Bogdana Tešića. Strahinjini gosti su stajali sa strane kako ih Bogdan ne bi odmah video. Nisu želeli da ga uplaše već su pustili Panteliju da ih najavi.

- Dobra večer, gospon' Žindašić - pozdravio ga je Strahinja.

- Ne seri, Pantelija. Otkud ti? Zar ti nisi u penziji? Ima li novih instrukcija? - pitao je Franc, tj. Bogdan.

- Nemoj prekinuti vezu, molim te! Život mi je u opasnosti! Ovde su ljudi koji žele da razgovaraju sa tobom.

Kada su u kadar ušli Petar i Braca, Bogdan je prebledeo i zanemio. Svi su dugo ćutali, a neki i suzu pustili. Tišinu je prekinuo Braca.

- Ja nemam šta da ti kažem, samo bih te zamolio da razgovaraš sa sinom. Ja ću sa ovim ništakom otići u drugu sobu, a vi se dogovorite o svemu. Zbogom, bivši prijatelju! - završio je Braca, zgrabio za ramena Strahinju i odveo ga u spavaću sobu.

- A sad' ću malo da te karam! - poručio je Panteliji šaljivo.

Petar je seo ispred ekrana i nemo gledao oca. Vojničko srce i snajpersko oko nisu izdržali. Zaplakao je.

- Sine... - zajecao je Bogdan.

- Slušaj me, Bogdane!!! Ili kako se već zoveš... Poslaćeš mi video snimak na kome ćeš sve objasniti! Oca sam izgubio, majku ne dam! Piši! ovo je moj imejl, a ovo mobilni. Imaš do sutra u ovo vreme. Čekam! - izdeklamovao je Petar i zalupio poklopac špijunske verzije laptopa.

Ušao je u susednu sobu i pozvao prijatelja.

- Idemo, Braco!

- Šta ćemo s ovim jebivetrom?

- Slušaj ovamo Strahinja! - komandovao je Petar. - Vezaćemo te i zalepiti usta. Moj ratni drug živi ovde u komšiluku, na Limanu 1. Doći će u toku dana da te odveže. Ali, pazi, i on je u ratovima usavršio sve tehnike mučenja... Nemoj da si pisnuo!!! Mi ćemo zaboraviti ovaj susret, što bismo i tebi savetovali!

Zalepili su razvaljena vrata i sišli niz stepenice. Laloši na ulazu još uvek su pevali.

TRI MESECA KASNIJE

Treća kuća na istočnoj strani bulevara Proleterke Marije br. 39, periferija grada u srcu Šumadije. Za trpezarijskim stolom, ukrašenim cvećem, hranom i pićem smestilo se razdragano društvance dobro znanih lica. U vr' sofre sedeo je Petar Tešić. Odmah do njega - majka Tina. Pored nje, profesor Braca Tica Kanarinac i žena mu Berta, a onda komšija Trša i njegova supruga Milka. Naspram Petra bila je Tinina najbolja prijateljica Vanja. Braca je u špajzu pronašao flašu kajsijevače koju je poklonio bivšem prijatelju, na dan Petrovog rođenja. - Ovo je rakija koju sam od tasta dobio pre mnogo godina. Trebalo je da bude otvorena kada se ova junačina rodila... ali nikad nije kasno! U stvari, mislim da je ovo još bolji povod!

Petar je ustao i sa čašom u ruci održao zdravicu. - Dragi prijatelji, želeo bih da nazdravim mojoj kevi Hristini! Divim ti se, majko, kako si izdržala sva iskušenja, muke i razočerenja. Najvažnije je da si sada slobodna i da svi zajedno počinjemo novi život. Divni ljudi, vama puno hvala što ste pomogli da tako i bude!

Tina je pokušavala da zadrži jecaje i u pola glasa zahvalila svima.

- Nisam pametna da kažem nešto mudro osim... od srca vam hvala! Još jedna lepa vest: juče smo prodali kuću, pa ćemo imati čime da otvorimo novo poglavlje u našim životima. Bogdan nas je ostavio bez prebijene pare - ali neka to njemu služi na čast... Živeli!

Između dva zalogaja pečenja, Trša je objasnio sled događaja posle „intervencije“ u Novom Sadu. Snimak Bogdanovog priznanja, Petar je odneo u MUP i u Ambasadu SAD. Pošto nikome nije odgovaralo da istina izađe na videlo, ceo slučaj je brzo zataškan. Presuda je poništena a Hristina Tešić puštena na slobodu.

- Još samo da Bertu i mene povedete sa vama u Ameriku!
- rekao je veselo Braca.
- Važi, Braco! Ali, prvo moramo osloboditi moju cimerku Mišel Bel iz zatvora.

Proslava je završena tako što je uz Milkinu pomoć Petar preneo Tršu kući, dok je po Bracu došao taksi. Taksista je, srećom, bio krupan čovek, pa je uz dobar bakšiš transportovao bračni par Tica do kuće.

Majka i sin su seli na terasu i uz kafu još dugo razgovarali. Na kraju, Tina je prikupila prljave sudove i krenula na spavanje.

- Idem da legnem, ujutru nam valja rano na pijacu. Kupićemo paprike. Pre nego što pođemo nazad u Ameriku, napraviću jednu turu ajvara za naše prijatelje.
- 'Aaa-j-deee, kevo - samo ti još zimnica fali! - bunio se Petar.

- Ne, sine... majka više nikada neće spremati zimnicu! Tvoj otac je godinama kovao plan, čuvajući ljubavnicu za neke bolje dane. Mene je trošio kao sezonsko povrće - najpre sveže, a onda i uvelo. Novi život sa Alenkom bio je zlatna rezerva - baš kao ta zimnica koju nikada spremati neću... Moj ajvar je uvek bio nešto posebno. Svi su ga voleli i samo o njemu pričali. Napraviću ga, poslednji put, ali za ljude koji to zaslužuju. Ako budeš dobar, dobićeš i ti jednu teglu - našalila se sa Petrom.

S prvim suncem otišli su na pijacu, a nekoliko dana kasnije - nazad u Ameriku. Stvari i nameštaj su ostavili komšijama. Trša i Milka su izabrali šta im odgovara a ostatak su prodali. Od dobijenih para otišli su na zajedničko letovanje sa Vanjom i porodicom Tica. Petar je nastavio da radi u Američkoj vojsci, dok je Tina u početku krckala novac od prodate kuće - da bi na Petrov rođendan, 15. decembra, dobila premiju na lutriji. Dobitna kombinacija: 3, 45, 8, 10, 85. Veći deo para poklonila je sinu dok je ostatak ostavila na stranu. Bila je to njena zimnica za stare dane.

EPILOG

Od dana kada je Marija poginula, Petar je proputovao pola sveta, ratovao na tri kontinenta... ali sa ženom bio nije. Njegov život se polako vraćao u normalu. Tina ga je neprestano molila da nađe devojku. „Pa ne moraš se ženiti ako nećeš, mada ni to ne bi bilo loše... Žena ti treba, sine, veruj mi!“ Vremenom, i sam je zaključio da je emotivni život ostavio u prošlosti. Osećao je veliku prazninu koju je samo prava žena mogla da popuni. Kada je o ljubavi razmišljao, osim Marije, samo mu se jedan lik pred očima pojavljivao.

Bio je prvi septembar, datum kada je u starom kraju počinjala školska godina. Tina je odnedavno podučavala decu naših emigranata maternjem jeziku. Tog dana zakazala je dva časa u Holy Resurrection Antiochian Orthodox Christian Church, a onda je otišla na ručak sa sinom. Naručili su nekoliko malih porcija salvadorske hrane i mezili uz „Pilsner Lager“. U neko doba, Petar je obrisao usta, nakašljao se i važno saopštio Tini.

- Idem u Srbiju da ti dovedem snajku! Mislim, neću moći baš odmah da je dovedem ali ću se tamo venčati.

Tina je bila u šoku. Malo se zagrcnula, nakašljala i sa suzom u oku, prošaputala.

- Ne verujem u boga, ali hvala mu!

- Dobro, kevo, ima tu još par sitnica... Jedna od njih je i da se mlada složi!

Nasmejali su se, posle čega je Petar izložio svoj plan.

Prvi put u životu, Petar je leteo biznis klasom. Viski, filmovi, muzika i kvalitetno vino uz biftek. Još samo da ga stjuardesa pomazi po glavi! Taman je počeo da se privikava na uživanje, a sa razglasa su najavili sletanje u Beograd. Na izlasku sa aerodroma počeli su da ga spopadaju taksisti ilegalci. Izbegao je one agresivne i

izabrao fiat, za čijim volanom je sedeo stariji čovek koga je verovatno muka naterala da pod stare dane taksira. Odvezao se do ujka Ace i pri izlasku kavaljerski častio taksistu.

- Ali, mladiću, ovo je previše. Sramota me je da uzmem... - snebivao se čovek, iskreno.

- Ako vam moj bakšiš pomogne da se danas ranije vratite kući i budete sa svojom porodicom, meni će srce biti na pravom mestu - odgovorio je Petar.

Ujna Marina ga je lepo dočekala, a Petar se stidljivo prisećao pubertetskih dana kada je negovao neke nestašne misli prema ženi svog ujaka. Uskoro se pojavio i Aca. Pozdravili su se, posle čega je ujak odmah počeo da psuje vlast i državu, i da objašnjava političku situaciju. Dugo se nisu videli. Gost je pokušavao da dođe do reči, ali je Aca bio neumoljiv.

- Ne možeš, sine, ti da veruješ kakav je to ološ!!! I predsednik i Vlada i...

- Prestani, čoveče, ako boga znaš! - pokušavala je da ga prekine Marina... ali bez uspeha.

Posle večere, Petar je zagrlio ujaka i tihim glasom pitao.

- Ujka Aco, sutra ću da prosim devojk. Ako pristane, hoćeš li da mi budeš kum, svedok, stari svat i šta već? Voleo bih da me ti venčaš.

Aca je zaboravio i na krizu Vlade i na političare, izljubio je sestra i podigao čašu.

- Neka ti je sa srećom, sine!

- Još samo da mlada pristane! - ponovio je mladi Tešić.

Posle ručka, Petar je raspakovao stvari, prelistao adresar koji je sa sobom uvek nosio a onda okrenuo broj. Zvao je školsku drugaricu Jelenu Gajić koju je prekinuo u važnom poslu: uz popodnevnu kafu gledala je Beogradsku hroniku.

- Dobro dan! Petar Tešić ovde, Jelena... ti si? /.../ Šta radiš drugarice moja? .../ U Beogradu sam, Jelo. Malopre sam stigao. Voleo bih da se vidimo... što pre, važno je! /.../Dogovoreno! „Znak pitanja“, u osam. Vidimo se!

NEDELJU DANA KASNIJE

U stanu ujka Ace i ujna Marine vesela atmosfera. Svečani nedeljni ručak u čast mladenaca. Preko Skajpa im se pridružila i Tina.

- Da ste nam živi i zdravi, i sto godina srećni! - vikao je stari svat.

- Čestitam, deco! Daće bog da nam se Jelena što pre u Americi pridruži! - rekla je Hristina kroz suze radosnice.

- Hvala, mama! - odgovorio je Petar. - Do tada ćemo živeti kod nje u stanu. Od vojske sam dobio garanciju da će ubrzati proceduru oko dobijanja državljanstva, a obećali su i vizu za Jelenu.

Ujka Aca je na telefonu pronašao željenu pesmu... Iz zvučnika je zagrmeo ženski glas: „Idem kod svekrve, / nosim joj darove, / neee-ka se i ona raaa-du-jeeee....“